

1962

Π. Ι. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΟΚΤΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ,
ΠΕΝΤΑΤΑΞΙΩΝ ΠΡΟΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1938

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν Μεσογειακὴν Εὐρώπην, εἶναι αἱ χερσόνησοι : Βαλκανικὴ, Ἰταλικὴ καὶ Πυρηναικὴ.

I

Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΤΑ ΚΡΑΤΗ

Α'. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Εἰσαγωγή.—Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία εἶναι τὸ τελευταῖον ὑπόλειμμα τῆς μεγάλης Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, τὴν ὁποίαν κατεῖχον οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος. Αὕτη ἐξετείνετο ἐφ' ὅλοκλήρου τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου καὶ ἐπὶ ἑνὸς τμήματος τῆς περιοχῆς τῶν Καρπαθίων. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 20οῦ (Βαλκανικὸς πόλεμος, παγκόσμιος πόλεμος) οἱ Τοῦρκοι ἀπώλεσαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἐν Εὐρώπῃ κτήσεών των καὶ περιορίσθησαν κυρίως εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. (Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία 23.975 τ. χμ., 1.250.000 κάτοικοι. Ἀσιατικὴ Τουρκία 738.760 τ. χμ., 14.900.000 κάτοικοι).

Φυσικὴ γεωγραφία.—1) **Ὅρις.** Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην, ἡ ὁποία ὀρίζεται πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος (κοιλὰς κάτω Ἔβρου) καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας. Ἀπὸ τὰς ἄλλας πλευρὰς βρέχεται

ὕπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Σαφῆ φυσικὰ ὄρια μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Βουλγαρίας δὲν ὑπάρχουν, διότι τὸ ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι συνέχεια τῆς Δυτικῆς καὶ Βορείου Θράκης.

2) **Γεωλογικὴ κατασκευή.**—Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦτο ἠνωμένη μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν γεωλογικὴν σύστασιν τῶν δύο αὐτῶν περιοχῶν. Ἀργότερον ἔλαβον χώραν καθιζήσεις, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων εἶναι ὁ σχηματισμὸς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, τῆς Προποντίδος, τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς λεκάνης τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἡ ὁποία ἀρχικῶς ἐκαλύφθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἡ θάλασσα αὕτη ἐπεκοινώνει μετὰ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑβρου. Ἐκ τῶν καθιζήσεων ἐσχηματίσθησαν ἐπίσης καὶ ρήγματα, ἀπὸ τὰ βαθύτερα τῶν ὁποίων ἐξήλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λυωμένα ὕλικά, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἡφαιστειογενῆ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἀπαντῶνται εἰς τὴν παρὰ τὸν Εὐξείνου Πόντον ὀρεινὴν περιοχὴν (Στράντζα ὄρ.). Ὁ πλήρης χωρισμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐγένετο διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν στενῶν Ἑλλησπόντου καὶ Βοσπόρου, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἀπετέλουν κοιλάδα ἐνὸς μεγάλου ποταμοῦ. Οὗτος ἔρρεεν ἀπὸ τὴν παλαιὰν χώραν, ἡ ὁποία εὕρισκετο εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους πρὸς τὴν περιοχὴν τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Τέλος ἡ λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως λόγῳ τοῦ σχετικῶς μικροτέρου βάθους τῆς καὶ τῶν προσχώσεων τῶν εἰς αὐτὴν ρεόντων ὕδατων ἐκ τῶν πέριξ ὑψηλῶν περιοχῶν μετεβλήθη εἰς ξηράν.

3) **Ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους.**—Κατόπιν τῆς γεωλογικῆς τοῦ ἱστορίας, δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν τὸ ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἰς δύο φυσικὰς περιοχάς :

α') Εἰς τὰς παρακτίους ὑψηλὰς περιοχάς.

β') Εἰς τὴν λεκάνην τῆς Ἀδριανουπόλεως.

α') Αἱ παράκτιοι ὑψηλαὶ περιοχαὶ περιβάλλουν τὸ λεκανοπέδιον τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἀποτελοῦνται, λόγῳ τῆς δια-

βρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν, ἀπὸ χαμηλὰς ὁροσειράς. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι : τῆς Στράντζας (Στράντζα - ντὰ γ 1.030 μ.) παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον (πετρώματα κυρίως κρυσταλλικά) καὶ τοῦ Ἱεροῦ ὄρους (Τεκίρ - ντὰ γ 920 μ.) παρὰ τὴν Προποντίδα καὶ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος (πετρώματα κυρίως ἀσβεστολιθικά). Ἡ πρώτη, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸν Ν. Α. κλάδον τοῦ Αἴμου, σχηματίζει τὴν χερσόνησον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ δὲ δευτέρα τὴν χερσόνησον τῆς Καλλιπόλεως.

Ἡ χερσόνησος τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἐν χαμηλὸν ὁροπέδιον (250 μ. περίπου), τὸ ὁποῖον κλίνει ὁμαλῶς ἀπὸ Β. Δ. πρὸς Ν. Α. καὶ διασχίζεται ἀπὸ σειρὰν παραλλήλων κοιλάδων, τῶν ὁποίων τὸ στόμιον κατεκλύσθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Μία τῶν κοιλάδων αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν τὴν κλίσιν τοῦ ἐδάφους, εἶναι καὶ ἡ σχηματίζουσα τὸν **Κεράτιον κόλπον**.

Ἡ χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως εἶναι γενικῶς ὀρεινὴ, τὸ δὲ ὕψος τῆς ἀνέρχεται συνεχῶς ἀπὸ Ν. Δ. πρὸς Β. Α.

β') Ἡ **λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως** (μέσον ὕψος 40—100 μ.) εἶναι μία εὐρεῖα ταφροειδὴς περιοχή, ἡ ὁποία ὁμοιάζει ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν τοποθεσίαν μὲ τὴν Προποντίδα. Διαφέρει ὁμῶς ταύτης, διότι ὑπέστη μικροτέραν καθίζησιν (!).

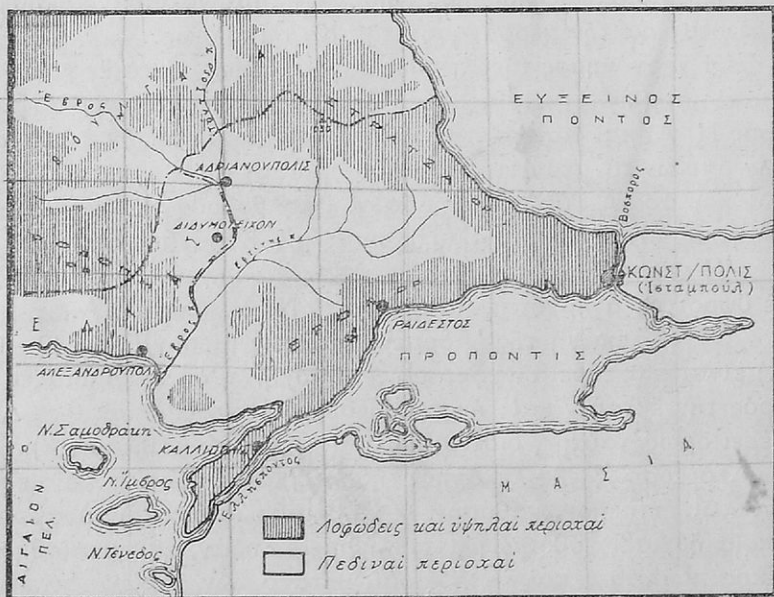
Τὸ ἔδαφος τῆς λεκάνης τῆς Ἀδριανουπόλεως δὲν εἶναι ἐντελῶς ἐπίπεδον, καθόσον ἐκ τῆς διαβρώσεως τῶν ὑδάτων, ἡ ὁποία ἤρχισεν εὐθὺς ὡς μετεβλήθη εἰς ξηράν, ἐσχηματίσθησαν μικραὶ κοιλάδες καὶ λοφοσειραὶ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκτείνονται περιοχαὶ συνήθως ἐλώδεις. Ἡ λεκάνη αὕτη συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Δ. Θράκης διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ κάτω Ἑβρου καὶ μετὰ τῆς Βουλγαρίας διὰ δύο στενωπῶν, αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν τὰς κοιλάδας τοῦ Ἑβρου καὶ τοῦ Τόντζου. Σπουδαιότερα εἶναι ἡ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑβρου μετὰ τὴν Ροδόπης καὶ Ν. Α. διακλαδώσεων τοῦ Αἴμου, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἡ διεθνὴς ὁδὸς Κωνσταντινουπόλεως—Σόφιας—Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι κα-

(!) Ἡ λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἡ Προποντις δύνανται νὰ παραβληθῶν ὡς πρὸς τὴν γεωλογικὴν κατασκευὴν μὲ τὴν λεκάνην τῆς Βοιωτίας καὶ τὸν Βόρειον Εὐβοϊκὸν κόλπον.

λύπτεται υπό ύλικων, μεταφερομένων υπό τῶν ρεόντων ὑδάτων ἀπὸ τὰς πέριξ ὑψηλὰς περιοχάς.

Τὰ Στενά.—Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας ἔχει διεθνή σημασίαν ὅχι τόσον διὰ τὴν εὐφορίαν του, ὅσον διὰ τὴν θέσιν του, διότι δεσπάζει τῶν δύο στενῶν πορθμῶν, τοῦ Ἑλλησπόντου, μήκους 60 χμ. περίπου καὶ πλάτους 1.200 ἕως 3.000

Φυσικός χάρτης τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας.

μ., καὶ τοῦ Βοσπόρου, μήκους 30 χμ. περίπου καὶ πλάτους 750 ἕως 3.500 μ. Τὸ βάθος των εἶναι 50—60 μ.

Οἱ πορθμοὶ οὗτοι ἔχουν τεραστίαν οἰκονομικὴν καὶ στρατηγικὴν ἀξίαν, καθόσον συνδέουν τὰς πλουσίας εἰς γεωργικά, δασικά καὶ ὀρυκτὰ προϊόντα χώρας τῆς Μαύρης Θαλάσσης μετὰ τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Καὶ τοὺς δύο πορθμοὺς διατρέχουν ἰσχυρὰ ρεύματα, τὰ ὅποια ὀφείλονται εἰς τὴν εἰσορὴν τῆς Μαύρης Θαλάσσης, ἡ ὁποία, ἐπειδὴ ὑφίσταται ἀσθενεστέραν ἐξάτμισιν, λόγῳ τοῦ ψυχροτέρου κλίμα-

τός της, καὶ τροφοδοτεῖται ἀπὸ μεγάλους ποταμούς, χύνει τὰ πλεονάζοντα τῶν ὑδάτων της εἰς τὴν Μεσόγειον. Οἱ Β. Α. ἄνεμοι, οἱ ὅποιοι ἐπικρατοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους, ἐπιταχύνουν τὰ ὑπὸ τῆς Μαύρης Θαλάσσης πρὸς τὴν Μεσόγειον ρεύματα.

Ποταμοί, κλίμα, βλάστησις.—Τὰ περισσότερα ρέοντα ὕδατα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, λόγῳ τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς τοῦ ἐδάφους της, συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ Ἐργίνη, ὁ ὁποῖος εἶναι παραπόταμος τοῦ Ἐβρου.

Παρὰ τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῶν ἀκτῶν (1 χμ. ἀκτῶν ἀντιστοιχεῖ πρὸς 30 τ. χμ. ἐδάφους), τὸ κλίμα τῆς Θράκης εἶναι γενικῶς δριμύ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι αὕτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ψυχροὺς κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ Β. Α. ἀνέμους. Οὗτοι εἶναι ψυχροί, διότι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ρωσίαν καὶ Σιβηρίαν.

Ἡ μέση ἐτησίᾳ θερμοκρασίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι 14 βαθμῶν. (Ἀθῆναι 16 βαθμοί). Γενικῶς ἡ θερμοκρασία κατέρχεται ἀπὸ Ν. πρὸς Β. Ἡ διανομὴ τῶν βροχῶν δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Περισσότερας βροχὰς δέχονται αἱ ψυχραὶ καὶ ὕψηλαὶ παράκτιοι περιοχαὶ καὶ κυρίως ἡ τῆς Στράντζας, διότι εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς ὑγροὺς θαλασσίους ἀνέμους (600—800 χιλιοστομ.). Εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Ἀδριανουπόλεως τὸ ὕψος τῆς ἐτησίᾳς βροχῆς εἶναι ὀλιγώτερον τῶν 500 χιλιοστομ., καθόσον οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως.

Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰ νότια παράλια (παράλια τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, χερσονήσος τῆς Καλλιπόλεως, ἀκταὶ τῆς Προποντίδος, πρὸς Ν. τῆς Ραιδεστοῦ), λόγῳ τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, ἔχουν κλίμα **μεσογειακόν**· αἱ ἀκταὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἀπὸ τῆς χερσονήσου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, λόγῳ τῆς ἀμέσου ἐπιδράσεως τῶν Β. Α. ἀνέμων, ἔχουν κλίμα **πόντιον** (χειμῶν ψυχρὸς, μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας ἀπτόμοι)· τὸ λεκανοπέδιον τέλος τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἔχει κλίμα **ἡπειρωτικόν**, τὸ ὁποῖον δύναν-

ται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς μεταβατικὸν ἀπὸ τὸ μεσογειακὸν πρὸς τὸ ἡπειρωτικὸν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη δὲν ἔχει ὁμοίομορφον βλάστησιν εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, καθόσον δὲν ἔχει παντοῦ τὸ ἴδιον κλίμα. Αἱ ὑψηλαὶ περιοχαὶ καὶ κυρίως αἱ πρὸς τὸν Εὐξεινον ἐστραμμέναι κλιτύες τῆς Στράντζας, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχὰς τῶν, καλύπτονται ἀπὸ δάση (πλάτανοι, πελέαι, δρύες πευκα, κυπάρισσοι κτλ.). Τὸ ἐσωτερικόν, λόγῳ τοῦ ὅτι δέχεται μικρὰν ποσότητα βροχῆς, εἶναι χώρα στεππώδης ⁽¹⁾.

Ἀνθρωπογεωγραφία.— 1) **Οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις.** Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη, χάρις εἰς τὰ εὐφορα προσχωσιγενῆ ἐδάφη της, εἶναι χώρα γεωργικῇ. Τὰ παραγόμενα προϊόντα ποικίλλουν ἀναλόγως τοῦ κλίματος. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, ὄσπρια, καπνός, ἄμπελοι καὶ μορέαι. Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις εὐδοκιοῦν ἡ ὄρυζα, ὁ βάμβαξ καὶ τὰ λαχανικά.

Εἰς τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κλίμα μεσογειακόν, ἡ γεωργία παρουσιάζει μεγαλυτέραν ποικιλίαν. Καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ἐλαῖαι καὶ πολλὰ ὀπωροφόρα δένδρα (συκαῖ, ἄμυγδαλαῖ, ροδιαῖ, κτλ.).

Γενικῶς ἡ γεωργία δὲν παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι ἡ καλλιέργεια δὲν γίνεται κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν. Τὸ εὐφορον ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης δύναται νὰ παραγάγῃ μεγάλας ποσότητας σιτηρῶν, βάμβακος, καπνοῦ, οἴνου, ἡ δὲ καλλιέργεια τῆς μορέας δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς ἐντατικὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν.

Αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι διατίθενται διὰ τὴν βοσκήν τῶν ζώων, κατέχουν μεγάλας ἐκτάσεις. Εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς τρέφονται κυρίως αἰγοπρόβατα, εἰς δὲ τὰς πεδινὰς βόες καὶ

(1) Στεππώδης χώρα, ἡ ἀπλῶς στέππη, λέγεται ἡ ἔκτασις, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν καλύπτεται ἀπὸ χαμηλὴν καὶ ἀραιὰν χλόην καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας εἶναι γυμνή. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι λόγῳ τῆς μικρᾶς ποσότητος τῶν βροχῶν δὲν δύνανται νὰ ἀναπτυχθοῦν μεγάλα δένδρα.

βούβαλοι, οἱ ὅποιοι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας.

Ἡ συγκοινωνία τῶν παραλίων μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ δυσχεραίνεται ἔνεκα τῶν ὑψηλῶν παρακτίων περιοχῶν. Κυρία σιδηροδρομικὴ γραμμὴ εἶναι ἡ τοῦ Ὀριάν Ἐξπρές, ἡ ὁποία συνδέει τὰ δύο σπουδαιότερα κέντρα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Ἀδριανούπολιν, μετὰ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἀφ' ἑνὸς καὶ μετὰ τῆς Ἀσίας ἀφ' ἑτέρου. Ἡ γραμμὴ αὕτη εἶναι σπουδαία διεθνῆς ὁδός. Εἰς τὸ Πύθιον διακλαδίζεται πρὸς τὴν Ἀλεξανδρούπολιν. Ἐκτὸς τῆς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας ὑπάρχουν καὶ ἀμαξιτοὶ ὁδοί, αἱ ὁποῖαι συνδέουσιν τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης.

Ἡ μεγάλη βιομηχανία ὑστερεῖ λόγῳ ἐλλείψεως κινητηρίου δυνάμεως καὶ κεφαλαίων. Τὴν σπουδαιότεραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ κλάδοι, οἱ ὅποιοι ἐπεξεργάζονται ἐγχώρια προϊόντα (δημητριακοὺς καρπούς, βάμβακα, μέταξαν, καπνόν). Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ ἡ Ἀδριανούπολις. Τὸ ἐμπόριον εὐρίσκεται κυρίως εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἀρμενίων, τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τῶν Εὐρωπαίων. Σπουδαιότερος λιμὴν εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις παρὰ τὰς ἀνεπαρκεῖς ἀποβάθρας τῆς. Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἡ κίνησις τοῦ εἶναι κατὰ πολὺ κατωτέρα τῆς τοῦ Πειραιῶς. Εἰσάγει κυρίως βιομηχανικὰ προϊόντα καὶ ἐξάγει γεωργικά. Ἡ μεγάλη διαφορὰ τῆς συγκομιδῆς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἔτους εἰς τὸ ἄλλο προξενεῖ μεγάλην αὐτομείωσιν εἰς τὴν ἐξαγωγήν.

Δ) Κάτοικοι.—Μετὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1922 ἡ Τουρκικὴ Θράκη, πλὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατοικεῖται ὑπὸ Τούρκων καὶ ὀλίγων Ἀρμενίων καὶ Ἰσραηλιτῶν. Τὴν μεγαλυτέραν πυκνότητα ἔχει ἡ χερσόνησος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθόσον χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν ἔχει τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ σπουδαιότερον ἀστικὸν κέντρον ὁλοκλήρου τῆς Τουρκίας. Ἀκολουθοῦν ἡ περιοχὴ τῆς Ραιδεστοῦ χάρις εἰς τὰ μεσογειακὰ τῆς προϊόντα καὶ ἡ στεππώδης περιοχὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ μετὰ τῆς ὀρεινῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία, ἐκτὸς τῆς περιοχῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἶναι χώρα ἀραιοκαταφυκμένη (52 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.)

Πόλεις. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ πλησίον τῶν Ἑλληνικῶν συνόρων κεῖται ἡ Ἀδριανούπολις (36.000 κ.), τῆς ὁποίας ἡ ἀνάπτυξις ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον δεσπάζει τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία ἐνώνει τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ἡ πόλις αὕτη, ἡ

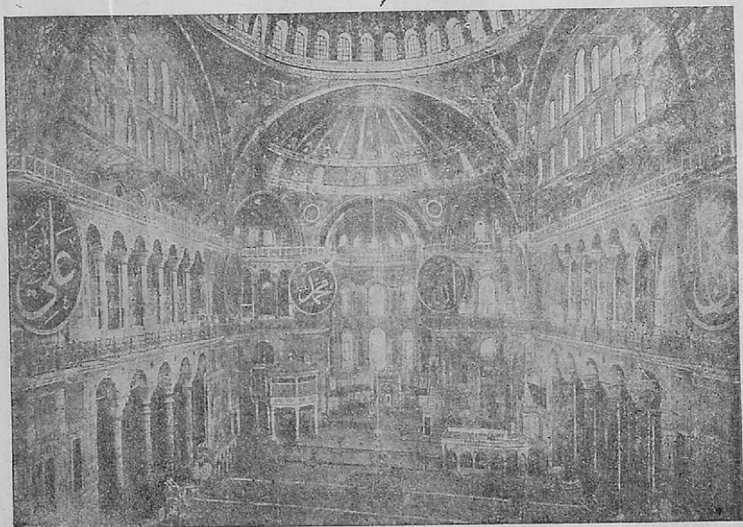

Ὁ Ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ἐκτίσθη ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (532—537 μ. Χ.) καὶ μετεβλήθη εἰς τζαμίον μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων.

ὁποία κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντῶνται οἱ ποταμοὶ Ἀρδας, Τόντζος καὶ Ἐβρος, ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ καὶ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὀνομαστόν εἶναι τὸ τέμενος τοῦ Σουλτάνου Σελίμ. Χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας ἔχει ἀξιόλογα μεταξουργεῖα. Πρὸ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν ἡ πόλις ἦτο ἀνθηροτέρα οἰκονομικῶς, διότι εἶχε μεγαλύτερον πληθυσμόν.

Ἄλλαι πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι αἱ **Σαράντα Ἐκκλησίαι**, εἰς τὰς ὑπάρχει τῆς Στράντζας, αἱ ὁποῖαι συνδέονται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς κυρίας γραμμῆς Ἀδριανουπόλεως—Κωνσταντινουπόλεως, ἡ **Βιζύη**, ἡ **Ἀγκυρα** καὶ ἡ **Τυρολόη**. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Προποντίδος ἡ **Ραιδεστός** καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου ἡ **Καλλίπολις**.

Εἰς τὴν νοτίαν περιοχὴν τοῦ Βοσπόρου πέριξ τοῦ Κερατίου

Ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας.

κόλπου καὶ εἰς γραφικωτάτην τοποθεσίαν κεῖται ἡ **Κωνσταντινούπολις** (τουρκ. Ἰσταμπούλ, 740.000 κ.), ἡ πόλις τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, «ἡ Βασιλις τῶν πόλεων». Αὕτη ἰδρύθη τὸ πρῶτον ἀπὸ Μεγαρεῖς ἀποίκους κατὰ τὸν 7ον π.Χ. αἰῶνα ὑπὸ τὸ ὄνομα Βυζάντιον. Ἐπὶ Μεγάλου Κωνσταντίνου (324 μ. Χ.) κατέστη ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἔπειτα τῆς Βυζαντινῆς. Ἀπὸ τοῦ 1453 μέχρι τοῦ 1919 ἦτο πρωτεύουσα τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας (ἀπὸ τοῦ 1919 εἶναι ἡ Ἀγκυρα εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν). Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ

ὅποια ὀνομάζεται καὶ Ἑπτάλοφος, διότι τὸ τοπίον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι ἐκτισμένη, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑπτὰ λόφους, εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Μεταξὺ τῶν Βυζαντινῶν μνημείων τῆς τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας, ὁ ὁποῖος ἔχει μεταβληθῇ ὑπὸ τοῦ Κεμαλικοῦ καθεστῶτος εἰς μουσεῖον.

Ἀπὸ τῆς ιδρύσεώς της ἡ Κωνσταντινούπολις δὲν ἔπαυσε νὰ paίzzη σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν Ἱστορίαν, διότι εἶναι μία ἀπὸ τὰς κλεῖδας τοῦ κόσμου. Ἡ σπουδαιότης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον δεσπάζει διεθνῶν κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν ὁδῶν.

α') Αἱ κατὰ ξηρὰν ὁδοί. Μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Δυτικῆς Ἀσίας ὁ Βόσπορος εἶναι τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Εὐρωπαϊκὴ ὁδός, ἡ ὁποία ἀκολουθεῖ τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν Δουνάβεως (μέχρι τοῦ Βελιγραδίου), Μοραύα, Νισαύα καὶ Ἐβρου, συναντᾷ τὴν Ἀσιατικὴν, ἡ ὁποία διὰ τῶν ὁροπεδίων τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας φθάνει εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν. Ἡ ὁδὸς αὕτη εἶναι «ἡ παλαιὰ ὁδὸς τῆς μετὰ-ξίης», διὰ τῆς ὁποίας τὸ πολύτιμον προῖδον μετεφέρετο ἀπὸ τὴν Ἀπὼ Ἀνατολὴν εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης. Ἀπὸ τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ καὶ τοῦ ὑπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου ἡ ὁδὸς αὕτη ἔχασε τὴν παλαιάν της σημασίαν. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ὁμως διὰ τῆς κατασκευῆς τῆς μεγάλης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Κωνσταντινουπόλεως—Βαγδάτης, τῆς ὁποίας ἐλάχιστον τμήμα ὑπολείπεται μεταξὺ Τουρκίας καὶ Μεσοποταμίας, ἐπανακτᾷ τὴν σπουδαιότητά της, καθόσον εἶναι ἡ συντομωτέρα ὁδὸς μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Περσικοῦ κόλπου.

β') Ἡ θαλασσία ὁδός. Ὁ Βόσπορος, ὁ ὁποῖος εἶναι εἷς στενὸς πορθμὸς, συνδέει τὴν Μαύρην Θάλασσαν μὲ τὴν Μεσόγειον διὰ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. Λόγω τῆς θέσεώς του αὐτῆς εἶναι, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ἡ μόνη θαλασσία ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας διοχετεύονται τὰ γεωργικὰ προΐοντα τῶν χωρῶν τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τὰ πετρέλαια τοῦ Καυκάσου καὶ τῶν Καρπαθίων πρὸς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Ν. Δ. Εὐρώπης πρὸς τὰς χώρας τῆς Μαύρης Θαλάσσης.

Εἰς τὴν θέσιν λοιπὸν αὐτὴν, εἰς τὴν ὁποίαν διασταυροῦνται ὁδοὶ διεθνοῦς σημασίας, ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἡ Κωνσταντινούπολις, καθὼς καὶ τὴν σπουδαιότητά της ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ στρατηγικῆς ἀπόψεως.

Τὸ κέντρον τῆς πόλεως εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ Κερατίου κόλπου. Ἡ μεγαλυτέρα ὁμῶς ἐμπορικὴ κίνησις παρατηρεῖται εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς συνοικίας τοῦ Πέραν καὶ τοῦ Γαλατᾶ, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πρὸς Β. Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ ὁποία ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς διὰ τοῦ προαστείου τῆς Χρυσουπόλεως, εἶναι τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντᾶται ἡ Εὐρώπη μετὰ τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ γραφικότης τῆς τοποθεσίας της θέλγει ὅλους τοὺς ἐπισκέπτας της.

Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν μέγα μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὸ ἐμπόριον, κατέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Διὰ τοῦτο ἡ οἰκονομικὴ κίνησις τῆς πόλεως δὲν εἶναι τόσον ἀνθηρὰ ὅσον κατὰ τὴν προπολεμικὴν ἐποχὴν, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν κίνησιν τοῦ λιμένος της.

Β'. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ἱστορικὴ ἀνασκόπησις.—Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς οἱ Βούλγαροι εἶναι λαὸς Ἀσιατικός. Ὡς πρώτη κατοικία των θεωρεῖται ἡ περιοχή παρὰ τὸν Βόλγαν ποταμὸν, ἐκ τοῦ ὁποίου μερικοὶ παράγουν τὸ ὄνομά των. Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον ἐνεφανίσθησαν κατὰ τὸν 7ον μ. Χ. αἰῶνα καὶ κατ' ἀρχὰς ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον χώρας μετὰ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ τότε Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, καθόσον ἀνέλαβον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑπερασπίζουσιν τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς ἄλλων βαρβάρων λαῶν. Ἀργότερον ἐπεξετάθησαν εἰς ὅλας τὰς μεταξὺ Δουνάβεως, Αἴμου, Μαύρης Θα-

λάσσης καὶ Σερβίας χώρας, αἱ ὁποῖαι ἐκ τοῦ ὀνόματός των ὠνομάσθησαν Βουλγαρία. Οἱ Βούλγαροι κατὰ τὴν ἐπέκτασιν των ἐγκατέλειπον τὰ ἰδικὰ των ἥθη καὶ ἔθιμα, καθὼς καὶ τὴν γλῶσσαν των, καὶ ἐμάνθανον τὴν γλῶσσαν, τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τῶν πρότερον ἐγκατεστημένων Σλαύων, δηλαδὴ ἐξεσλαυζοντο. Εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς λαοὺς συνέβη τὸ ἐξῆς παράδοξον. Οἱ μὲν Βούλγαροι διετήρησαν τὸ ὄνομά των καὶ ἀπώλεσαν τὴν γλῶσσαν των, οἱ δὲ Σλαῦοι διετήρησαν τὴν γλῶσσαν των καὶ ἀπώλεσαν τὸ ὄνομά των. Ἀργότερον οἱ Βούλγαροι ἐδέχθησαν παρὰ τοῦ Βυζαντίου τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, κατὰ δὲ τὴν εἰσβολὴν τῶν Τούρκων ὑπετάγησαν εἰς αὐτούς.

Τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς νεωτέρας ἱστορίας τῆς Βουλγαρίας εἶναι τὰ ἐξῆς : Κατὰ τὸ ἔτος 1878, χάρις εἰς τὴν ἐνεργὸν ἐπέμβασιν τῆς Ρωσίας, ἡ Βουλγαρία ἀπεσπάσθη τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸ νέον Βουλγαρικὸν κράτος ἦτο ἡγεμονία ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου καὶ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὴν μεταξὺ Δουνάβεως καὶ Αἴμου περιοχὴν, ἐκτάσεως 64.390 τ. χμ. Κατὰ τὸ ἔτος 1885 κατελήφθη πραξικοπηματικῶς ἡ πρὸς Ν. τοῦ Αἴμου περιοχὴ, ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία, ἐκτάσεως 35.000 τ. χμ. Κατὰ τὸ ἔτος 1908 ἡ Βουλγαρικὴ ἡγεμονία ἀνεκηρύχθη εἰς ἀνεξάρτητον βασιλείον, κατὰ δὲ τοὺς πολέμους τοῦ 1912 καὶ 1913 κατελήφθη ἡ Δυτικὴ Θράκη, ἡ ὁποία ἀπωλέσθη κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον. Σήμερον ἡ ἑκτασις τῆς Βουλγαρίας ἀνέρχεται εἰς 103.100 τ. χμ. καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς εἰς 6.000.000 κατ.

Ὅρια.—Ἡ Βουλγαρία συνορεύει πρὸς Ν. μετὰ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. μετὰ τῆς Γιουγκοσλαβίας, πρὸς Β. μετὰ τῆς Ρουμανίας καὶ πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ Βουλγαρία κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν. Αὗται εἶναι : α') ἡ ὁδός, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἐβρου ποταμοῦ, β') ἡ ὁδός, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Θεσσαλονίκην μετὰ τοῦ Βουκουρεστίου διὰ τῶν κοιλάδων Στρυμῶνος καὶ Ἰσκερ.

Φυσικαὶ περιοχαί.—Τὸ ἔδαφος τῆς Βουλγαρίας, σχήματος περίπου τετραπλεύρου, διαιρεῖται εἰς τρεῖς φυσικὰς περιοχάς : α') εἰς τὴν Νότιον Βουλγαρίαν, β') εἰς τὴν Βόρειον Βουλγαρίαν, καὶ γ') εἰς τὴν Δυτικὴν Βουλγαρίαν.

α') Νότιος Βουλγαρία.—Ἡ Νότιος Βουλγαρία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ροδόπην καὶ ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ἄνω Ἑβρου.

Ἡ Ροδόπη.—Ἡ ὄροσειρὰ τῆς Ροδόπης, τῆς ὁποίας τὰ νότια ὑψώματα ἀνῆκουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, περιλαμβάνεται μετὰ τῶν κοιλάδων Νέστου πρὸς Δ. καὶ κάτω Ἑβρου πρὸς Α. Ἡ ὄροσειρὰ αὕτη μὲ τὴν ἐκ Δ. πρὸς Α. περίπου διεύθυνσίν της, τοὺς ἀραιοὺς καὶ ὑψηλοὺς αὐχένους της καὶ τὴν ἔλλειψιν κοιλάδων, αἱ ὁποῖαι νὰ τὴν διασχίζουσιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν., δυσχεραίνει τὴν μετὰ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους ἐπικοινωνίαν τῆς Βουλγαρίας. Τὰ πετρώματά της εἶναι παλαιὰ (εἶναι μίᾳ ἀπὸ τὰς παλαιότερας ὄροσειράς τῆς Εὐρώπης) καὶ ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικοὺς σχιστολίθους καὶ γρανίτας, ὅπως καὶ τῶν ὀρέων τῆς Μακεδονίας. Αἱ κορυφαί της, λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν, εἶναι γενικῶς χαμηλαὶ καὶ ἀπεστρογγυλωμέναι. Ἡ ὑψηλότερα ἐξ αὐτῶν (2.190 μ.) εὐρίσκεται πρὸς Β. τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ Ἄρδα, παραποτάμου τοῦ Ἑβρου, τοῦ ὁποῖου ἡ κοιλάς εἶναι ἡ σπουδαιότερα περιοχή τῆς Ροδόπης. Αὕτη διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ ὀφείλεται εἰς ρήγμα τοῦ ἐδάφους, τὸ ὁποῖον ἠκολούθησαν τὰ ρέοντα ὕδατα.

Τὸ κλίμα τῆς κοιλάδος εἶναι ἡπειρωτικόν, καθόσον οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. Ἡ ὄρεινὴ περιοχή ἔχει κλίμα ὄρεινόν (χειμῶν δριμύς καὶ μακρᾶς διαρκείας, θέρος δροσερόν, ἐνδιάμεσῳ ἐποχαὶ ἀνύπαρκτοι). Τὸ κλίμα αὐτὸ μεταβάλλεται ἀπὸ τὰς ὑψηλότερας περιοχὰς πρὸς τὰς χαμηλοτέρας. Ἡ χιὼν πίπτει ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου ἕως τὸν Μάϊον· κατὰ τὸ θέρος δὲν ὑπάρχουν χιόνες. Λόγῳ τοῦ ἀρκετοῦ ὕψους αἱ βροχαὶ ὑπερβαίνουν τὰ 0,80 μ. Χάρις εἰς τὰς πολλὰς βροχὰς καὶ εἰς τὰ κρυσταλλικὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα διατηροῦν τὴν ὑγρασίαν, αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται κάτω τῶν 1.800 μ., καλύπτονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ πλού-

σια δάση (κυρίως δρυὼν καὶ ὄξυων). Αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν δάση, καλύπτονται ἀπὸ χλόην καὶ χρησιμεύουν ὡς βοσκαὶ τῶν μικρῶν κυρίως ζώων κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον.

Οἱ κάτοικοι τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ὑλοτομίαν, εἰς τὴν παρασκευὴν ξυλανθράκων καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν πρὸ παντὸς μικρῶν ζώων. Οἱ ὑλοτόμοι καὶ οἱ ἀνθρακεῖς κατοικοῦν εἰς τὰς δασώδεις περιοχάς, οἱ δὲ κτηνοτρόφοι ζοῦν βίον νομαδικόν (τὴν χειμερινὴν περίοδον εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχάς καὶ τὴν θερινὴν εἰς τὰς ὑψηλὰς). Ἡ γεωργία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη παρὰ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἄρδα καὶ τῶν παραποτάμων του, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως καπνός, δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἄμπελοι. Ἡ περιοχὴ τῆς Ροδόπης, λόγῳ τῆς μικρᾶς καλλιεργησίμου ἐκτάσεώς της, εἶναι ἀραιῶς κατοικημένη (30 περίπου κάτοικοι εἰς ἕκαστον τ. χμ.) καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἔχει μεγάλα ἀστικά κέντρα.

Ἡ κοιλάς τοῦ Ἑβρου.—Μεταξὺ τῶν ὁροσειρῶν τῆς Ροδόπης καὶ τοῦ Νοτίου Αἴμου ἐκτείνεται ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ Ἑβρου, τῆς ὁποίας ὁ σχηματισμὸς ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Τὸ μῆκος της φθάνει τὰ 200 χμ., τὸ δὲ ὕψος της εἶναι περίπου 100 μ. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑλικά, τὰ ὁποῖα μετέφερεν ὁ Ἑβρος ποταμὸς μετὰ τῶν παραποτάμων του ἀπὸ τὰ περιβάλλοντα αὐτὴν ὄρη. Ὁ Ἑβρος, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Χερσονήσου, πηγάζει ἀπὸ τὸ ὄρος Ρίλον καὶ χύνεται εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Οἱ σπουδαιότεροι τῶν παραποτάμων του εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βουλγαρίας εἶναι ὁ Ἄρδας καὶ ὁ Τόντζος, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸν Αἶμον. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι ἡ ὁροσειρὰ τῆς Ροδόπης ἐμποδίζει τὴν ἐπίδρασιν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Ὁ χειμὼν ὅμως δὲν εἶναι πολὺ δριμύς, διότι ἡ ὁροσειρὰ τοῦ Αἴμου προφυλάσσει τὴν κοιλάδα τοῦ Ἑβρου ἀπὸ τοὺς Β. καὶ Β. Α. ἀνέμους. Ἡ ἄνοιξις εἶναι γλυκεῖα καὶ τὸ φθινόπωρον σχετικῶς θερμὸν μὲ μέσσην θερμοκρασίαν 12°. Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι ἄφθονοι, διότι δὲν εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς

τοὺς θαλασσίους ἀνέμους (500 περίπου χιλιοστόμ. εἰς τὴν περιοχήν τῆς Φιλιππουπόλεως). Ὁ Βούλγαρος ὁμῶς γεωργὸς ἀναπληρῶνει τὴν ἑλλειψιν αὐτῶν δι' ἀρδευτικῶν μηχανῶν (μαγκανοπήγαδα).

Χάρις εἰς τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὸ εὐνοϊκὸν κλίμα παράγονται πολλὰ καὶ ποικίλα γεωργικὰ προϊόντα: δημητριακοὶ καρποί, καπνός, ζακχαροῦχα τεύτλα, ὄρυζα, λαχανικά, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, οἶνος, ὀπώραι, μορέαι κτλ. Ἐκ τῶν δημητριακῶν καρπῶν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἔρχεται ὁ σίτος. Εἰς τὰς πλευρὰς τῶν λόφων καλλιεργοῦνται σί ἄμπελοι⁽¹⁾ καὶ εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῶν αἱ μορέαι. Οἱ ἄγροί τῆς ὀρύζης εὐρίσκονται εἰς τὰς παρὰ τὸν Ἑβρον περιοχὰς διὰ τὰ ποτίζονται εὐχερῶς, αἱ δὲ φυτεῖαι τῶν ὀπωροφόρων δένδρων (δαμασκηνέαι, ροδακινέαι, καρυαί, συκαῖ κτλ.) περιβάλλουν τοὺς κατῳκημένους τόπους.

Ἡ κοιλάς τοῦ Ἑβρου, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ τῆς προϊόντα, εἶναι πυκνῶς κατῳκημένη. Ὁ πληθυσμὸς, ἐπειδὴ ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν, συγκεντροῦται ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς χωρία, τὰ ὁποῖα δὲν ἀπέχουν πολὺ μεταξὺ τῶν. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ Φιλιππούπολις, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸ κέντρον τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑβρου. Αὕτη ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, τοῦ πατρὸς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ εἶναι ἡ δευτέρα πόλις τῆς Βουλγαρίας (100.000 κ.). Χάρις εἰς τὰ πλούσια γεωργικὰ προϊόντα τῆς περιοχῆς τῆς καὶ εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν⁽²⁾ ἔχει σπουδαίαν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν κίνησιν. Τὸ ἐμπόριον, τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ παλαιὸν λόγῳ τῆς θέσεώς της, διενηργεῖτο ἄλλοτε κυρίως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, σήμερον ὁμῶς μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν περιέπεσεν εἰς χεῖρας τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τῶν Ἀρμενίων. Ἐκ τῶν βιομηχανιῶν σπουδαιότεραι εἶναι: τῆς ζακχάρως, τοῦ ἀλεύρου, τοῦ καπνοῦ, τῆς ὀρύζης καὶ τοῦ σάπωνος. Μετὰ τὴν Φιλιππούπολιν

(1) Αἱ ἄμπελοι δὲν εὐδοκιμοῦν εἰς χαμηλὰς περιοχὰς, διότι αὗται προσβάλλονται συχνὰ κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἀπὸ παγετούς.

(2) Κεῖται ἐπὶ τῆς διεθνοῦς ὁδοῦ Βελιγραδίου—Κωνσταντινουπόλεως.

ἀξιολογώτεραι πόλεις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑβρου εἶναι : **Στάρα Ζαγόρα** (30.000 κ.) εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Νοτίου Αἵμου, **Χάσκοβον** (27.000 κ.) εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ροδόπης, καὶ **Τατὰρ Παζαρτζίκ** (23.000 κ.) πρὸς Δ. τῆς Φιλιππουπόλεως. Αὗται εἶναι ἀγοραὶ ἀνταλλαγῆς προϊόντων μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς πεδιάδος καὶ τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν.

Εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου εἶναι ὁ **Πύργος** (46.000 κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας. Χάρις εἰς τὴν καλὴν του συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐξυπηρετεῖ ὁλόκληρον τὴν χώραν, ἀφ' ὅτου ἡ Βουλγαρία ἔχασε τὴν Δυτικὴν Θράκην κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον.

β') Βόρειος Βουλγαρία.—Ἡ Βόρειος Βουλγαρία περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς περιοχάς : Τὸν Αἶμον, τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως, τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα καὶ τὰ Ἀντιβαλκάνια.

Ὁ Αἶμος (βουλγαριστὶ Στάρα Πλάνινα, ἥτοι παλαιὸν ὄρος). Τὸ ὄρος Αἶμος ἢ Μπαλκάν (λέξις τουρκικὴ σημαίνουσα ὄρος), ἐκ τοῦ ὁποίου ὅλως ἀκαλαισθήτως καὶ ξενικῶς ὠνομάσθη ἡ Ἑλληνικὴ Χερσόνησος καὶ «Βαλκανικὴ Χερσόνησος» ἢ «τοῦ Αἵμου», ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν ὄροσειρὰν ὅχι μόνον τῆς Βουλγαρίας ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ **Τιμόκ**, παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως παρὰ τὰ Σερβοβουλγαρικὰ σύνορα, καὶ σχηματίζει τὸ νότιον ὄριον τῆς μεγάλης κοιλάδος τοῦ κάτω Δουνάβεως. Εἰς τὸ δυτικόν του τμήμα ἔχει σχῆμα τόξου μὲ διεύθυνσιν πρὸς τὰ Ν. Α., ἔπειτα ὅμως διατηρεῖ μέχρι τοῦ Αἰμονίου ἀκρωτηρίου τοῦ Εὐξείνου Πόντου, εἰς τὸ ὅποιον καὶ καταλήγει, γενικῶς διεύθυνσιν πρὸς Α. Ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ του τμήματος ἀναχωροῦν δύο κλάδοι : ὁ εἰς διεύθυνσιν πρὸς τὰ Ν. Α., ὁ δὲ ἄλλος πρὸς τὰ Β. Α. Ὁ πρῶτος σχηματίζει τὴν χερσόνησον τῆς Κωνσταντινουπόλεως (ὄρ. Στράντζα), ὁ δεύτερος τὸ ὁροπέδιον τῆς Δοβρουτσᾶς, τὸ ὅποιον ἀναγκάζει τὸν Δούναβιν νὰ λάβῃ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν διεύθυνσιν πρὸς Β.

Τὸ μῆκος τοῦ Αἵμου ἐκ Δ. πρὸς Α. ἀνέρχεται εἰς 550 χμ., τὸ δὲ πλάτος του κυμαίνεται μεταξὺ 20 καὶ 40 χμ. Τὰ πετρώ-

ματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται, ποικίλλουν : κρυσταλλοσχιστώδη, ψαμμιτικά ⁽¹⁾ καὶ ἀσβεστολιθικά πρὸς τὸ δυτικὸν τμήμα του, κρυσταλλικά εἰς τὸ μέσον, καὶ ὕδατογενῇ πρὸς Ἀνατολάς. Ἡ ποικιλία αὕτη τῶν πετρωμάτων ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι αἱ πτυχώσεις, αἱ ὁποῖαι παρήγαγον τὴν ὀροσειρὰν αὐτὴν, ἔλαβον χῶραν εἰς διαφόρους γεωλογικὰς ἐποχάς.

Ἡ ὀροσειρὰ τοῦ Αἴμου, χάρις εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ σχετικῶς χαμηλοὺς ἀνέμους της, δὲν ἀποτελεῖ τεῖχος ἀνυπέρβλητον μεταξὺ Βορρᾶ καὶ Νότου, ὅπως συμβαίνει μὲ τὴν ὀροσειρὰν τῆς Ροδόπης. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἕξ ὁδοὶ τὴν διασχίζουν, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότερα εἶναι ἡ διερχομένη διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ *Ἰσκερ*, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸ Ρίλον ὄρος καὶ χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν. Αἱ κορυφαί, αἱ ὁποῖαι ὑπερβαίνουν τὰ 2.000 μέτρα, εἶναι ὀλίγαι, ἡ ὑψηλότερα δὲ ἐξ αὐτῶν (2.375 μ., ὅσον καὶ ἡ κορυφή τῆς Κυλλήνης) εὐρίσκεται εἰς τὸν μέσον Αἴμον. Αἱ Ἀνατολικαὶ περιοχαὶ εἶναι χαμηλότεραι λόγῳ τῆς ἐλαφρᾶς πτυχώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν.

Ὁ Αἴμος ὥς ἐκ τῆς ἐκ Δ. πρὸς Α. διευθύνσεώς του, ἡ ὁποία ἐμποδίζει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν πρὸς Ν. τῶν ψυχρῶν κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ Β. Α. ἀνέμων, ἀποτελεῖ κλιματικὸν ὄριον μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Βουλγαρίας. Εἰς ὕψος 1.500 περίπου μέτρων ἡ μέση θερμοκρασία κατὰ τὸν Ἰανουάριον κατέρχεται εἰς πέντε βαθμοὺς ὑπὸ τὸ μηδέν, κατὰ τὸν Αὐγούστον δὲ δὲν ὑπερβαίνει τοὺς 13 βαθμούς. Περισσότερον ψυχρὰ εἶναι ἡ βορεῖα πλευρά, καθόσον εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ψυχροὺς ἀνέμους. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι· ὑπερβαίνουν τὰ 800 χιλιοστόμ. καὶ φθάνουν τὰ 1.500 χιλιοστόμ. εἰς τὰς ὑψηλότερας περιοχάς. Τὰ πλουσιώτερα δάση ὑπάρχουν εἰς τὸν δυτικὸν καὶ κεντρικὸν Αἴμον λόγῳ τοῦ μεγαλυτέρου ὕψους, τὸ ὁποῖον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ δέχεται περισσοτέρας βροχάς, καὶ τῶν κρυσταλλικῶν τοῦ πετρωμάτων, τὰ ὁποῖα διατηροῦν τὴν ὑγρασίαν. Ταῦτα ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ὄξυας.

(1) Ψαμμιτικά λέγονται τὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται ἀπὸ κόκκους ἄμμου κολλημένους μεταξὺ τῶν διὰ μιᾶς συνδετικῆς οὐσίας.

Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν 1.000 μέτρων ἀρχίζουν νὰ ἐμφανίζονται τὰ λειβάδια, τὰ ὁποῖα καλύπτουν τὰς ἄνω τῶν 1.800 μέτρων περιοχάς. Εἰς τὸν Ἀνατολικὸν Αἶμον τὰ δάση ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δρυὸς καὶ πεύκα.

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Αἶμου ἔχει τὰς ἰδίας ἀσχολίας μὲ τὸν τῆς Ροδόπης. Χάρις ὅμως εἰς τὴν εὐκολωτέραν συγκοινωνίαν του εἶναι περισσότερον κατῳκημένος (40 κάτ. εἰς ἕκαστον τ. χμ. κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον). Κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον οἱ ὑλοτόμοι καὶ οἱ ποιμένες κατέρχονται εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Ἑβρου, κατὰ τὴν θερινὴν δὲ ἐπανέρχονται εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχάς. Ἀξιόλογα ἐμπορικὰ κέντρα δὲν ὑπάρχουν, διότι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὀρεινῆς αὐτῆς περιοχῆς δὲν εἶναι μονίμως ἐγκατεστημένον.

Ἡ κοιλάς τοῦ Δουνάβεως.—Πρὸς Β. τῆς ὁροσειρᾶς τοῦ Αἶμου, ἡ ὁποία πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτὴν κατέρχεται ὁμαλῶς, ἐκτείνεται ἡ κοιλάς τοῦ κάτω Δουνάβεως. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ εὐρείας τραπεζοειδεῖς ἐκτάσεις, διακοπτομένας ἀπὸ λοφοειδεῖς περιοχάς μέσου ὕψους 250 περίπου μέτρων. Ἡ περιοχὴ αὕτη, ἡ ὁποία διασχίζεται ἀπὸ στενὰς καὶ βαθεῖας κοιλάδας τῶν ἐκ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ Αἶμου κατερχομένων ὑδάτων, κλίνει ὁμαλῶς πρὸς τὸν Δούναβιν καὶ ἀνυψοῦται ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὴν Δοβρουτσάν. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων, τὸ δὲ κλίμα της, δριμύ ἡπειρωτικόν, διότι εἶναι ἐκτεθειμένον εἰς τοὺς Β. καὶ Β. Α. ἀνέμους. Ὁ χειμὼν εἶναι δριμύς καὶ μακρᾶς διαρκείας (ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον ἕως τὸν Μάρτιον), συνοδεύεται δὲ ἀπὸ ἀφθόνους χιόνας, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν τὰς ὁδοὺς μὲ παχύτατον στῶμα καὶ διακόπτουν τὰς μεταξὺ τῶν χωρίων συγκοινωνίας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν, ὅταν πνέουν οἱ βόρειοι ἄνεμοι, τὸ θερμόμετρον δύναται ἐπὶ ἑβδομάδας ὀλοκλήρους νὰ κυμαίνεται μεταξὺ 15° καὶ 20° ὑπὸ τὸ μηδέν. Ἡ ἄνοιξις ἔρχεται ἀποτόμως, ἀπὸ τὰ μέσα δὲ περίπου τοῦ Μαΐου ἀρχίζει τὸ θέρος, τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ θερμὸν καὶ διαρκεῖ μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου. Ὁ θερμότερος μὴν εἶναι ὁ Αὐγούστος, ὁπότε τὸ

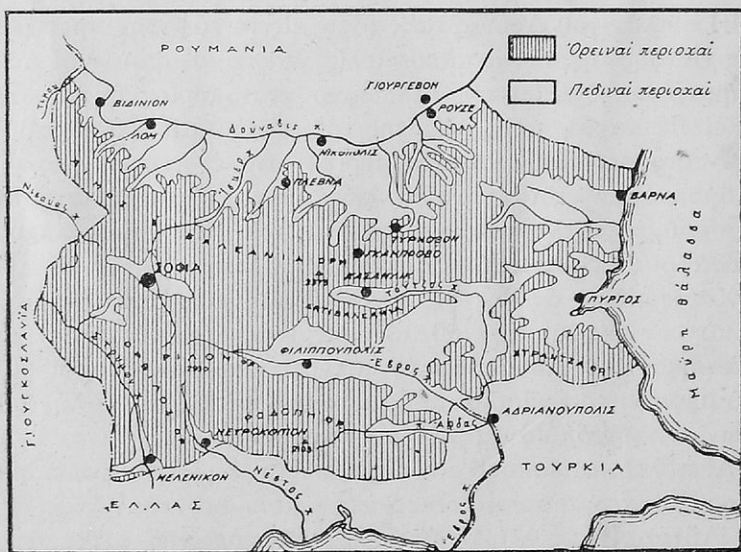
θερμόμετρον δύναται νὰ φθάσῃ τοὺς 40° ὑπὸ σκιάν. Ἡ μεγαλύτερα ποσότης τῶν βροχῶν πίπτει κατὰ τὸ θέρος. Αἱ θερвинаὶ βροχαὶ εἶναι ραγδαῖαι καὶ διευθύνονται ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν πρὸς τὴν Μαύρην Θάλασσαν. Ἡ ὀρμητικότης τῶν εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε πλημμυρίζουν οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ δρόμοι καθίστανται ἀδιάβατοι. Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας, λόγω τῆς μεγάλης ἐξατμίσεως, τὸ ἔδαφος γίνεται πάλιν ξηρὸν καὶ κονιορτώδες.

Ἡ κοιλὰς τοῦ Δουνάβεως, χάρις εἰς τὸ εὐφορον προσχωσιγενὲς ἔδαφός της, εἶναι πλουσία εἰς γεωργικὰ προϊόντα. Λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Ἡ παραγομένη ποσότης τοῦ σίτου καὶ τοῦ ἀραβοσίτου ἀντιπροσωπεύει τὸ τρίτον περίπου τῆς ἐθνικῆς συγκομιδῆς τῶν δύο αὐτῶν προϊόντων. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἡλιοτρόπια, ζακχαροῦχα τεύτλα καὶ ἐκτρέφονται ζῶα. Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἔδαφους ἐκτελεῖται μὲ ἀρκετὴν ἐπιμέλειαν.

Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ προϊόντα ἡ περιοχὴ αὕτη ἔχει πυκνὸν πληθυσμὸν (60 κάτ. περίπου εἰς ἕκαστον τ. χμ.). Κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι πολὺ μεγαλύτερα, διπλασία περίπου, χάρις εἰς τὴν καλὴν συγκοινωνίαν, τὴν ὁποῖαν παρέχει ὁ ποταμός.

Αἱ πόλεις εὐρίσκονται εἰς τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζουν τὰ περισσότερα πλεονεκτήματα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν. Αὗται εἶναι : α') Αἱ ὑπάρχει τῆς ὀρεινῆς περιοχῆς, αἱ ὁποῖαι συνδέουν δύο περιοχὰς μὲ διαφορετικὰς ἀσχολίας (ὀρεινὴν περιοχὴν, κτηνοτροφικὰ καὶ δασικὰ κυρίως προϊόντα, πεδινὴν περιοχὴν, γεωργικὰ κυρίως προϊόντα). β') Αἱ ὄχθαι τοῦ Δουνάβεως καὶ τὰ παράλια, χάρις εἰς τὴν καλὴν τῶν συγκοινωνίαν. Αἱ παρὰ τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Αἵμου πόλεις ἀρχικῶς ἐχρησίμευον ὡς ὁχυρὰ λόγω τῆς στρατηγικῆς τῶν θέσεως. Σήμερον, χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ καὶ ποικίλα προϊόντα τῶν περιοχῶν, τὰς ὁποίας ἐξυπηρετοῦν, χρησιμεύουν ὡς ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ καὶ ὡς κέντρα βιομηχανίας. Αὗται εἶναι : Ἡ ἱστορικὴ Πλέβνα (32.000 κ.), τὸ Γκάμπροβον καὶ τὸ Τύρνοβον (13.000 κ.), πρώτη πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας.

Αί παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Δουνάβεως πόλεις παρουσιάζουν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν, καθόσον ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι διεθνῆς ὁδὸς μεγάλης σπουδαιότητος. Αὗται εἶναι ἐξ Α. πρὸς Δ.: Τὸ Ρουστούκιον (ἢ Ρουσέ), ἡ Νικόπολις καὶ τὸ Βιδίνιον. Σπουδαιότερα ἐξ ὅλων τῶν παραδουναβείων πόλεων τῆς Βουλγαρίας εἶναι τὸ Ρουστούκιον (49.000 κ.), καθόσον συνδέει τὸ Βουκουρέστιον μὲ τὴν Σόφιαν καὶ Βάρναν. Χάρις εἰς

Φυσικὸς χάρτης τῆς Βουλγαρίας.

τὴν καλὴν γεωγραφικὴν τοῦ θέσιν καὶ εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ προϊόντα τῆς περιφερείας τοῦ εἶναι σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον (βιομηχανίαι παρασκευῆς ὀλεῦρων, ζακχάρεως, ἐπεξεργασίας δερμάτων).

Διὰ τοῦ λιμένος τοῦ εἰσάγονται ὑφάσματα, μέταλλα, μηχαναὶ καὶ λοιπὰ βιομηχανικὰ προϊόντα ἐκ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἐξάγονται δημητριακοὶ καρποὶ πρὸς τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν. Τὸ Ρουστούκιον εἶναι ἐπίσης κέντρον ἀλλείας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων σπουδαιότε-

ραν οικονομικήν κίνησιν καὶ εὐρύτερον μέλλον παρουσιάζει ἡ **Λόμ** (17.000 κ.), καὶ τοῦτο διότι εἶναι ἐπίνειον τῆς Σόφιας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, καθόσον εὐρίσκεται πλησιέστερα πρὸς αὐτήν.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης κεῖται ἡ **Βάρνα** (72.000 κ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Βουλγαρίας. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος τῆς εἶναι κατωτέρα τῆς τοῦ Πύργου. Πρὸ τῶν βαλκανικῶν πολέμων ἡ Βάρνα ἦτο ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας, μὲ τὴν ἀπώλειαν ὅμως τῆς Δοβρουτσᾶς ἡ ἐμπορικὴ τῆς κίνησις περιωρίσθη κατὰ πολὺ. Ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας τῆς (ὕφαντουργεῖα, κονσερβοποιεῖα λαχανικῶν) καὶ εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τῶν προσφύγων τῆς Δοβρουτσᾶς. Αἱ προσπάθειαι τῆς σήμερον στρέφονται κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ. Κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἡ παραλία τῆς δέχεται ἀρκετοὺς ξένους (Γερμανοὺς, Αὐστριακοὺς, Τσέχους, Οὐγγρους, Ρουμάνους).

Τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα καὶ τὰ Ἀντιβαλκάνια.—Ἡ νοτία πλευρὰ τοῦ Αἴμου κατέρχεται ἀποτόμως εἰς ἐπίμηκες βύθισμα, τὸ ὅποῖον ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Τὸ βύθισμα τοῦτο, τὸ ὅποῖον εἶναι παράλληλον καὶ ὅμοιον ἀπὸ γεωλογικῆς ἀπόψεως μὲ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἑβρου, λέγεται **Βαλκανικὸν Βύθισμα**. Πρὸς Ν. τοῦ Βαλκανικοῦ Βυθίσματος καὶ εἰς ἀπόστασιν 20—30 χμ. ἀπὸ τὴν ὄροσειρὰν τοῦ Αἴμου ὑφύονται ἑτέρα ὄροσειρά, ἡ ὁποία ὀνομάζεται **Νότιος Αἶμος** ἢ **Ἀντιβαλκάνια**. Ἡ ὄροσειρὰ αὕτη ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα, εἶναι χαμηλοτέρα τοῦ Αἴμου καὶ ἐκτείνεται παράλλῃως πρὸς αὐτὸν μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Εἰς πολλὰ σημεῖα διακόπτεται ὑπὸ κοιλάδων, σπουδαιότερα τῶν ὁποίων εἶναι ἡ τοῦ **Τόντζου**, παραποτάμου τοῦ Ἑβρου.

Τὸ ἔδαφος τοῦ Βαλκανικοῦ Βυθίσματος εἶναι πολὺ εὐφρον, ὅπως καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑβρου, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλίμα δὲν εἶναι ἡπειρωτικόν, ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἑβρου, ἀλλ' ἥπιον, χάρις εἰς τὴν ὄροσειρὰν τοῦ Αἴμου, ἡ ὁποία τὸ προφυλάσσει τελείως ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ Β.Α. ἀνέμους. Εἰς τὸ Καζανλίκ ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου

εἶναι ἀνωτέρα τοῦ 0°, ἡ δὲ τοῦ Ἰουλίου φθάνει τοὺς 22°. Ἡ γλυκύτης τοῦ κλίματος καὶ ἡ ἀρκετὴ ὑγρασία, ἰδίως κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους, εὐνοοῦν πολὺ τὴν καλλιέργειαν τῶν ρόδων, τῶν ὁποίων ἡ ἄνθησις διαρκεῖ ἐπὶ πολλὰς ἐβδομάδας. Διὰ τοῦτο τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα λέγεται καὶ **Κοιλὰς τῶν ρόδων**. Οἱ κάτοικοι τῆς μεταξὺ Καρλόβου καὶ Καζανλίκ περιοχῆς ζοῦν κυρίως ἀπὸ τὴν πώλησιν τῶν ἀνθέων καὶ

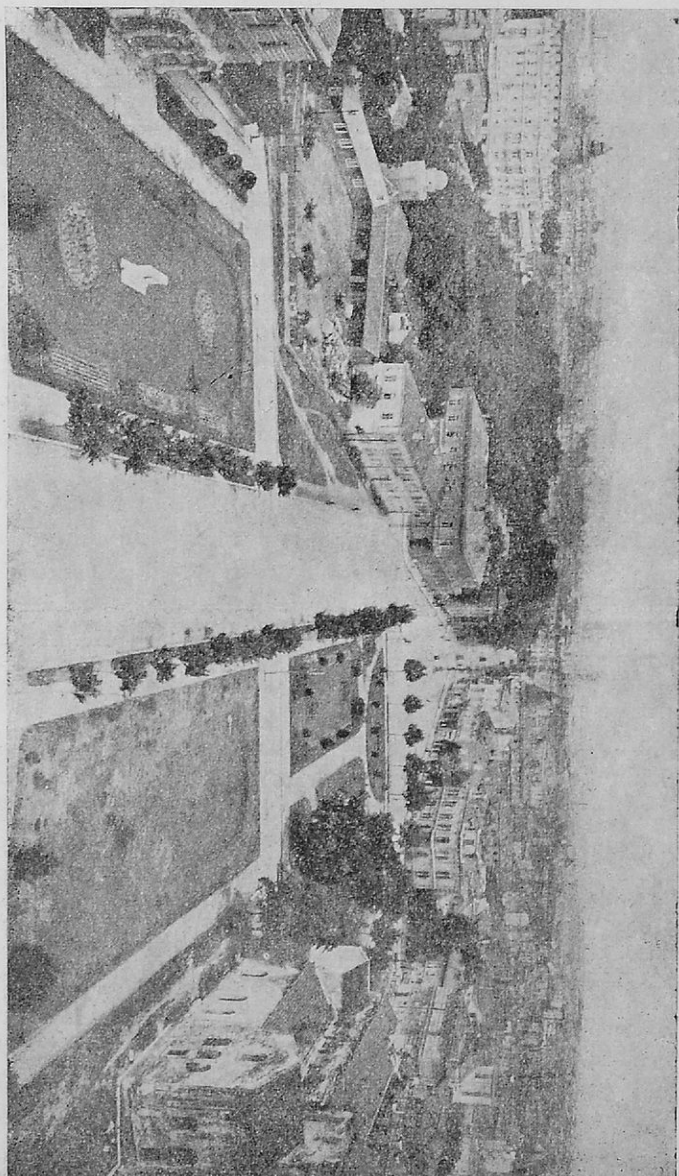
Συλλογὴ ρόδων εἰς τὴν «κοιλὰδα τῶν ρόδων»

ἀπὸ τὸ ἐξ αὐτῶν ἐξαγόμενον ροδέλαιον. Ἐκτὸς τῶν ρόδων, καλλιεργοῦνται ἐπίσης καὶ δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰ πλούσια προσχωσιγενῆ ἐδάφη τοῦ βυθίσματος καὶ τῶν κοιλάδων, εἰς δὲ τὰς πλαγιάς τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν, ὅταν δὲν εἶναι πολὺ ἀπότομοι, ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Αἱ σπουδαιότεραι ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι : τὸ Κάρλοβον, τὸ Καζανλίκ καὶ τὸ Σλίβεν.

γ) Δυτικὴ Βουλγαρία.—

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Νότιον καὶ Βόρειον Βουλγαρίαν, τῶν ὁποίων τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἀπὸ ζώνας παραλλήλους, ἡ Δυτικὴ Βουλγαρία ἀποτελεῖται ἀπὸ λεκανοπέδια, τὰ ὁποῖα ὀφείλονται εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους. Ὡς ἐκ τούτου περιβάλλονται ἀπὸ ὑψηλὰ καὶ ὀγκώδη ὄρη. Δηλαδή ἡ περιοχὴ αὕτη παρουσιάζει γεωλογικὴν κατασκευὴν ἀνάλογον μὲ τὴν τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας, τῆς ὁποίας εἶναι συνέχεια. Τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν λεκανοπεδίων εἶναι : τοῦ Νευροκοπίου, τὸ ὁποῖον ἀρδεύει ὁ ποταμὸς Νέστος, τοῦ Πετριτσίου καὶ τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Στρυμῶνος, τὰ ὁποῖα ἀρδεύει ὁ ποταμὸς Στρυμῶν, καὶ τὸ σπουδαιότερον

όλων τῆς Σόφιας, μέσου ὕψους 1.000 μ., τὸ ὁποῖον ἀρδεύει ὁ ποταμὸς Ἰσκερ. Τὰ μεγαλύτερα ὄρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι: Ὁ Ὄρβηλος (2.600 μ.) μεταξύ τῶν κοιλάδων Νέστου καὶ Στρυμῶνος καὶ πρὸς Β. αὐτοῦ τὸ Ρίλον, ὁπόθεν διασκορπίζονται τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν Ἐβρου, Νέστου, Στρυμῶνος καὶ Ἰσκερ. Τὸ ὄρος τοῦτο εἶναι τὸ ὑψηλότερον τῆς Βαλκανικῆς (κορυφὴ Μοῦς - Ἀλὰ 2930 μ., κατὰ 12 μέτρα ὑψηλότερον τοῦ Ὀλύμπου). Τὰ πετρώματα τῶν ὁρέων αὐτῶν εἶναι ὅμοια μὲ τὰ τῆς Ροδόπης, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐχωρίσθησαν διὰ ρηγμάτων. Τὸ ἔδαφος τῶν λεκανοπεδίων καὶ τῶν κοιλάδων εἶναι εὐφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις· τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι δὲν εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Περισσότερον ἡπειρωτικόν εἶναι τὸ κλίμα τοῦ ὄροπεδίου τῆς Σόφιας, τὸ ὁποῖον περιβάλλεται πανταχόθεν ἀπὸ ὄρη. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σόφιας κατὰ τὸν Ἰανουάριον ἡ θερμοκρασία κατέρχεται 14° ὑπὸ τὸ μηδέν, κατὰ δὲ τὸν Ἰούλιον ὑπερβαίνει τοὺς 33°. Ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἶναι ὑπὸ τὸ μηδέν. Αἱ βροχαὶ γενικῶς εἶναι ὀλίγαι, διότι αἱ πέριξ ὑψηλαὶ περιοχαὶ ἐμποδίζουν τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἰδίως εἰς τὸ ὄροπέδιον τῆς Σόφιας. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Γιουγκοσλαυῖας μέχρι τῆς Σόφιας ἡ περιοχὴ εἶναι ξηρὰ καὶ γυμνή. Εἰς τὰ λεκανοπέδια τὰ ἀρδευόμενα ἀπὸ τὸν Στρυμῶνα καὶ τὸν Νέστον καθὼς καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν αὐτῶν καλλιεργοῦνται, λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ καπνός, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐξαιρετικῆς ποιότητος, ἀνάλογος μὲ τὸν τῆς Ἀνατ. Μακεδονίας. Εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Σόφιας, χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν τῆς πρωτευούσης, καλλιεργοῦνται κυρίως λαχανικὰ καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Ὁ νομὸς τῆς Σόφιας περιέχει τὸ τρίτον ἀπὸ τὰς φυτείας τῶν ὀπωροφόρων δένδρων τοῦ βασιλείου καὶ τὸ τέταρτον ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς τῶν γεωμήλων. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ κατέχουν μικρὰν ἔκτασιν, διότι αἱ ἀποδόσεις τῶν λαχανικῶν καὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων εἶναι πολὺ ἀνώτεραι ἀπὸ τὰς τῶν δημητριακῶν. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τοὺς 50 κατοίκους εἰς ἕκα-

Σόφια. Γενική άποψις.

στον τ.χμ. Αί ὄρειναι περιοχαί εἶναι ἀραιῶς κατῳκημέναι, οἱ δὲ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν (ιδίως τῶν μικρῶν ζώων) καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασικῶν προϊόντων. Σπουδαιότεραι ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Νέστου εἶναι τὸ **Νευροκόπιον**, καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Στρυμῶνος τὸ **Πετρίτσιον** καὶ τὸ **Μελένικον**.

Εἰς τὸ δμώνυμον λεκανοπέδιον εὐρίσκεται ἡ Σόφια (εἰς ὕψος 650 μ.), ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βουλγαρικοῦ Κράτους. Αὕτη κατέχει τὴν τοποθεσίαν, ἡ ὁποία δεσπόζει ὅλων τῶν Βουλγαρικῶν περιοχῶν, καθόσον κεῖται εἰς τὴν διασταύρωσιν τῶν ὁδῶν ἀπὸ Θεσσαλονίκης εἰς Βουκουρέστιον διὰ τῶν κοιλάδων Στρυμῶνος—Ίσκερ καὶ ἀπὸ Κεντρικῆς Εὐρώπης εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ τῶν κοιλάδων Νισαύα—Εβρου. Κατὰ τὸ 1878, ὅτε ἐγίνε πρωτεύουσα τοῦ Βουλγαρικοῦ Κράτους, εἶχε 16.000 κ. Κατὰ τὸ 1934 ἤριθμει 290.000 κ. Ἡ μεγάλη αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ της ὀφείλεται εἰς τὴν μετὰ τοὺς πολέμους ἐγκατάστασιν τῶν ἐκτὸς τῆς Βουλγαρίας διαμενόντων Βουλγάρων καὶ κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας της. Ἡ ἀνάπτυξις της ὀφείλεται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ ὅτι εἶναι τὸ μοναδικὸν πνευματικόν, ἐμπορικόν καὶ βιομηχανικόν κέντρον τῆς Βουλγαρίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς γειτονικὰς της χώρας, αἱ ὁποῖαι κατέχουν δύο τοιαῦτα (Ἀθῆναι, Θεσσαλονίκη εἰς τὴν Ἑλλάδα, Κωνσταντινούπολις, Ἀγκυρα εἰς τὴν Τουρκίαν, Βουκουρέστιον, Κλουζ εἰς τὴν Ρουμανίαν, Βελιγράδιον, Ζάγκρεμπ εἰς τὴν Γιουγκοσλαυίαν). Χάρις ἐπίσης εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν εἶναι σπουδαῖος ἀεροπορικὸς σταθμὸς διὰ τὰς μεταξὺ Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ Κωνσταντινουπόλεως ἀεροπορικὰς συγκοινωνίας.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή. — 1) **Πληθυσμός.** Οἱ Βούλγαροι εἶναι λαὸς κυρίως γεωργικὸς. Ἡ ἐργασία τῆς γῆς, ἡ ὁποία τρέφει τὰ 80 % τοῦ πληθυσμοῦ, γίνεται μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν, διότι ὁ Βούλγαρος χωρικός ἀγαπᾷ τὴν γῆν. Εἰς ὁλόκληρον τὴν Βουλγαρίαν ἐπικρατεῖ ἡ μικρὰ ἰδιοκτησία, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι σχετικῶς μεγάλη, δεδομένου ὅτι εἶναι χώρα γεωργικὴ (59 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Εἰς τοῦτο ἐπίσης συντελεῖ ἡ ὕπαρξις ἐκτεταμένων πεδιάδων

καὶ ἡ φροντίς, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖται ἡ καλλιέργεια. Ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως ὁ πληθυσμὸς τῆς Βουλγαρίας ἀποτελεῖται ἀπὸ Βουλγάρους (84 %), ἀπὸ Τούρκους (10 %) καὶ ἀπὸ ὀλίγους Ἀθιγγάνους, Ρουμάνους, Ἰσραηλίτας, Ἀρμενίους, Ρώσους, κ. ἄ. Ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως ὑπερισχύουν οἱ ὀρθόδοξοι (84 %).

2) Οἰκονομικὴ ζωὴ.— Γεωργία. Ἡ Βουλγαρία, χάρις εἰς τὰς εὐρείας καὶ εὐφόρους πεδινὰς περιοχάς, εἶναι χώρα γεωργικῇ. Μεταξὺ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος, κριθή, σίκαλις). Τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ ἐπικρατοῦν ἡπειρωτικὸν κλίμα, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ τὴν καλλιέργειαν τῶν σιτηρῶν. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καλλιεργοῦνται περισσότερο εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως, ὅπου ἡ δριμύτης τοῦ κλίματος δὲν ἐπιτρέπει μεγάλην ποικιλίαν καλλιεργειῶν. Ἡ Βουλγαρία εἶναι χώρα ἐξαγωγῆς δημητριακῶν, μέχρι δὲ πρό τινων ἐτῶν τὰ σιτηρὰ κατεῖχον τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν τῆς ἐμπορίου. Ἀπὸ τοῦ παγκοσμίου ὅμως πολέμου σημαντικαὶ ἐκτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε κατεῖχοντο ὑπὸ δημητριακῶν, διετέθησαν δι' ἄλλας καλλιεργείας, περισσότερο ἐπικερδεῖς, καὶ εἰδικώτερον διὰ τὴν καλλιέργειαν βιομηχανικῶν φυτῶν (καπνοῦ, ἡλιοτροπίου, βάμβακος, σησαμίου, φιστικίων, ζακχαρούχων τεύτλων, κτλ.), λαχανικῶν καὶ ἀμπέλων.

Εἰς τὴν στροφὴν αὐτὴν τῆς Βουλγαρικῆς γεωργίας συνετέλεσαν αἱ εὐνοϊκαὶ κλιματικαὶ συνθήκαι τῶν νοτίων περιοχῶν, ὅπου εὐδοκιμοῦν αἱ πολύτιμοι βιομηχανικαὶ καλλιεργεῖαι, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν μεθόδων καλλιεργείας.

Ἐκτὸς τῶν δημητριακῶν σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας παίζουν τὰ κάτωθι προϊόντα :

α') Ὁ καπνός. Ὅπως εἰς τὴν χώραν μας, οὕτω καὶ εἰς τὴν Βουλγαρίαν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον κατέχει ὁ καπνός, ὁ ὁποῖος ἀνήκει εἰς τὰ Ἀνατολικά καπνά. Εἰς αὐτὸν κυρίως στηρίζεται τὸ ἐθνικὸν νόμισμα καὶ ὁ δημόσιος προϋπολογισμός. Ἡ ἐξαγομένη ποσότης ἀνέρχεται εἰς 25 ἑκατομμύρια χιλιόγραμμα περίπου (τὸ ἥμισυ τῆς Ἑλληνικῆς ἐξαγω-

γής). Πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερπαραγωγῆς ἢ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ περιορίζεται διὰ νόμου εἰς ὠρισμένας περιοχάς, αἱ ὁποῖαι λόγῳ τῶν κλιματικῶν καὶ ἐδαφικῶν συνθηκῶν παράγουν ἐκλεκτὴν ποιότητα. Αὗται εἶναι αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν Ἄρδα, Νέστου, Στρυμῶνος καὶ Ἑβρου.

β') Αἱ ὀπωραιοὶ, τὰ ὄσπρια καὶ τὰ λαχανικά. Τὰ προϊόντα αὐτὰ κατέλαβον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐξέχουσιν θέσιν

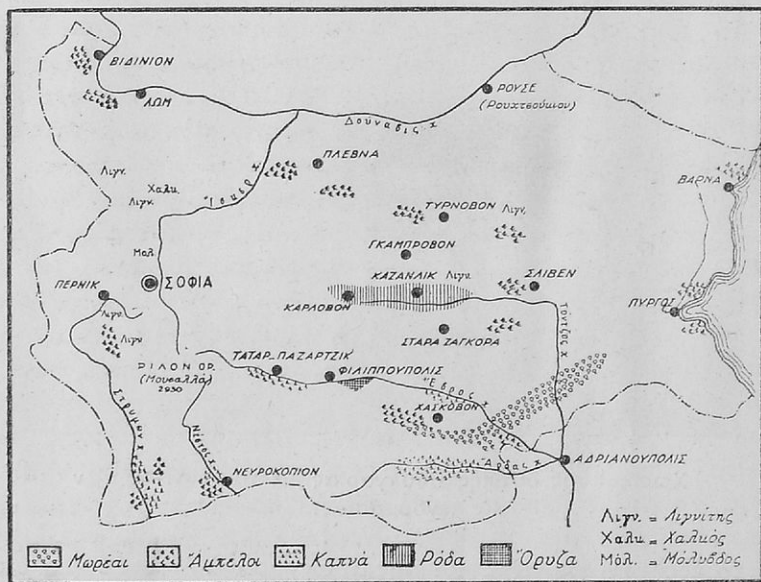
Χωρικοὶ τῆς δυτικῆς Βουλγαρίας μετὰ τὰς ἐθνικὰς τῶν ἐνδυμασίας.

εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς Βουλγαρίας. Μεταξὺ τῶν ὀπωρῶν ἀσυνήθη πρὸς δόξιν ἐσημείωσαν αἱ ἐπιτραπέζιοι σταφυλαί. Ἐκ τῶν ἄλλων ὀπωρῶν ἀξιολογώτεροι εἶναι τὰ μῆλα, τὰ δαμάσκηνα, τὰ καρύδια, τὰ βερίκοκκα, τὰ κυδῶνια, τὰ χαμαϊκέραι καὶ τὰ καρπούζια. Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ καλλιέργεια τῶν ὀσπρίων καὶ τῶν λαχανικῶν, καθόσον ταῦτα χρησιμεύουν ὡς βάσις τῆς τροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

γ') Τὰ βιομηχανικὰ φυτά. Μετὰ τὸν καπνὸν τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ φυτά εἶναι : Τὸ ἡλιοτρόπιον, ἐκ τῶν σπορίων τοῦ ὁποῖου ἐξάγεται ἔλαιον φαγητοῦ. (Τὰ ὑπολείμματα μετὰ

τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἐλαίου χρησιμεύουν ὡς τροφή τῶν ζώων. Ἡ καλλιέργειά του εἶναι περισσότερο ἀνεπτυγμένη εἰς τὴν Β. καὶ Β.Α. Βουλγαρίαν). Ὁ βάμβαξ, ὁ ὁποῖος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὰς κοιλάδας Ἑβρου καὶ Στρυμῶνος. Ἡ κάνναβις καὶ τὸ λίνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἑβρου, τὰ ζακχαροῦχα τεύτλα, τὰ ρόδα, εἰς τὴν Κοιλάδα τῶν ρόδων, ἡ μορέα, κ. ἄ.

Κτηνοτροφία.—Ἡ κτηνοτροφία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας χάρις εἰς τοὺς ἔκτε-

Οικονομικὸς χάρτης τῆς Βουλγαρίας.

ταμένους βοσκοτόπους τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν, τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ζωοτροφικῶν καλλιεργειῶν καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Κράτους λαμβανομένων ἐνισχυτικῶν μέτρων. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία τῶν προβάτων, ἡ ὁποία διενεργεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τρόπον νομαδικόν. Τὰ μεγάλα κερασφόρα (βόες, βούβαλοι) χρησιμοποιοῦνται κυρίως διὰ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας καὶ τρέφονται καλύτερον ἀπὸ ἄλλοτε χάρις εἰς τὴν

ἐπέκτασιν τῶν ζωοτροφικῶν καλλιιεργειῶν. Ἡ κτηνοτροφία τῶν ἵππων εἶναι περισσότερο ἀνεπτυγμένη εἰς τὸ ὁροπέδιον τῆς Σόφιας καὶ εἰς τὰς Ἀνατολικὰς περιοχάς, τῶν δὲ ἡμιόνων καὶ ὄνων εἰς τὰς ὀρεινὰς περιοχάς.

Ἐξέχουσιν ἐπίσης θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας κατέχει καὶ ἡ πτηνοτροφία χάρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν. Τὰ πτηνοτροφικὰ προϊόντα κατέχουν τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον. Εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἡ πτηνοτροφία δὲν γίνεται παρ' εἰδικῶν πτηνοτρόφων, ἀλλ' ἐκάστη χωρική οἰκία τρέφει 15 — 20 ὄρνιθας, αἱ ὁποῖαι ζοῦν ἐλεύθεραι καὶ τρέφονται κυρίως ἀπὸ δημητριακοὺς καρπούς.

Φυσικὸς πλοῦτος. — α') Δάση. Τὰ 28 % περίπου τῆς ὀλικῆς ἐκτάσεως τῆς Βουλγαρίας κατέχονται ἀπὸ δάση (Ἑλλὰς 14 %). Αἱ σπουδαιότεραι δασικαὶ ἐκτάσεις εἶναι ἡ Ροδόπη, τὸ Ρίλον καὶ ὁ Αἶμος, χάρις εἰς τὰς ἀφθονώτερας τῶν βροχάς. Τὰ Βουλγαρικὰ δάση ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ φυλλοβόλα δένδρα (84 %). Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ δασικοῦ πλοῦτου δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη λόγῳ ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας. Τὰ 75 % περίπου τῶν παραγομένων δασικῶν προϊόντων διατίθενται διὰ τὴν θέρμανσιν καὶ τὰ 25 % περίπου διὰ τὰς κατασκευὰς ἐν γένει.

β') Ὀρυκτά. Μεταξὺ τῶν ὀρυκτῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ γαιάνθρακες (λιγνίτης καὶ κοινὸς ἄνθραξ). Τὰ 80 % τῆς ὀλικῆς παραγωγῆς προέρχονται κυρίως ἀπὸ τὰ λιγνιτωρυχεῖα τῆς κοιλάδος τοῦ ἄνω Στρυμῶνος (περιοχὴ Πέρνικ). Ἐκτὸς τῶν γαιανθράκων παράγονται καὶ ἄλλα μεταλλεύματα, χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου, ἄλατος κ. ἄ. Αἱ σπουδαιότεραι μεταλλοφόροι περιοχαὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν Δυτικὴν Βουλγαρίαν (κοιλὰς Στρυμῶνος, λεκανοπέδιον Σόφιας) καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἶμου. Γενικῶς ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὀρυκτοῦ πλοῦτου συναντᾷ μεγάλαν δυσκολίαν λόγῳ ἐλλείψεως ἐπαρκῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων.

γ') Ἀλιεῖα. Αἱ ἀλιευτικαὶ περιοχαὶ τῆς Βουλγαρίας εὐρίσκονται εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν καὶ εἰς τὸν Δούναβιν. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ ἀλιεῖα εἶναι ἀσήμαντος.

Βιομηχανία.—Ἡ βιομηχανία τῆς Βουλγαρίας ἔχει σημειώσει κατὰ τὰ μεταπολεμικὰ ἔτη σημαντικὴν πρόοδον. Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχαναί εἶναι τοῦ ἀλεύρου (κυριώτερα κέντρα Βάρνα, Πύργος, Ρουσέ), τῆς ζακχαρέως (Ρουσέ, Πλέβνα, Φιλιππούπολις, Πύργος), τοῦ ζύθου (Ρουσέ, Σόφια), τοῦ ἐρίου (Γκάμπροβον, Σλίβεν), τοῦ ἐλαίου ἐκ τοῦ ἡλιοτροπίου, τοῦ καπνοῦ (Φιλιππούπολις, Χάσκοβον, Στάρα—Ζαγόρα, Βάρνα), τοῦ δέρματος (Γκάμπροβον). Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι μεγαλύτεραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ κλάδοι, οἱ ὅποιοι ἐπεξεργάζονται ἐγχώρια προϊόντα.

Συγκοινωνία.—Τὸ μῆκος τοῦ ὁδικοῦ δικτύου τῆς Βουλγαρίας ἀνέρχεται εἰς 20.830 χμ. καὶ διατηρεῖται εἰς καλὴν κατάστασιν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀνήκει εἰς τὸ Κράτος καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 2.796 χμ. γραμμῆς κανονικοῦ πλάτους καὶ ἀπὸ 444 χμ. γραμμῆς ντεκοβίλ. Αἱ σπουδαιότεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἶναι αἱ Σόφιας — Ἀδριανουπόλεως — Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σόφιας — Βάρνας, ἐκ τῆς ὁποίας ἀναχωροῦν πολλαὶ διακλαδώσεις πρὸς τοὺς λιμένας τοῦ Δουνάβεως.

Ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία τῆς Βουλγαρίας μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ρουμανίας εἶναι ἐλλιπής. Ἡ Ἑλλάς σήμερον συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Βουλγαρίας διὰ τῶν γραμμῶν Θεσσαλονίκης—Νίσσης—Σόφιας καὶ Θεσσαλονίκης—Ἀλεξανδρουπόλεως—Ἀδριανουπόλεως—Σόφιας. Θὰ ἦτο ὅμως κατὰ πολὺ συντομωτέρα ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία τῶν δύο χωρῶν, ἐὰν διήρχετο διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Στρυμῶνος. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ κατασκευασθῇ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μήκους 53 χμ. ἀπὸ Κούλας, ἡ ὁποία κεῖται πλησίον τοῦ Σιδηροκάστρου, μέχρι Τσουμαγιᾶς. Διὰ νὰ βελτιωθῇ ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία μετὰ τῆς Ρουμανίας ἀπαιτεῖται ἡ κατασκευὴ γεφύρας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Διὰ τῆς κατασκευῆς τῶν ἀνωτέρω ἔργων ὠφελεῖται τὰ μέγιστα ὁ λιμὴν τῆς Θεσσαλονίκης, καθόσον ἀποκτοῦν διέξοδον δι' αὐτοῦ ὁλόκληρος ἡ Δυτικὴ Βουλγαρία καὶ μέγα μέρος τῆς Νοτίου Ρουμανίας.

Ἐμπόριον.—Ἡ Βουλγαρία, χώρα κατ' ἐξοχὴν γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ, ἐξάγει γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ

ἀκατεργάστους πρώτας ὕλας καὶ εἰσάγει βιομηχανικὰ ἡμικατεργασμένα καὶ ἀποικιακὰ εἶδη. Τὸ ἐξωτερικὸν τῆς ἐμπορίου ἀκολουθεῖ δύο κυρίως ὁδοὺς : ἡ μία διευθύνεται πρὸς τοὺς λιμένας τῆς Μαύρης Θαλάσσης (Πύργον καὶ Βάρναν), ἡ ἄλλη

Ἐξαγωγή

Εἰσαγωγή

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Βουλγαρίας.

- Ἄνω : 1. Καπνός. 2. Πτηνοτροφικὰ προϊόντα. 3. Ὀπώραι.
4. Ἀραβόσιτος. 5. Λοιπὰ εἶδη. Κάτω : 1. Ὑφάσματα. 2. Μηχαναὶ καὶ μέταλλα. 3. Λοιπὰ εἶδη.

πρὸς τὸν Δούναβιν, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Βουλγαρία ἐπικοινωνεῖ μετὰ τὰ βιομηχανικὰ κράτη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἰδίως μετὰ τὴν Γερμανίαν, ἡ ὁποία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν καὶ εἰσαγωγικὸν τῆς ἐμπορίου.

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος.—Ἡ Ἑλλὰς εἰσάγει κυρίως ἐκ τῆς Βουλγαρίας ζῶα (βοῦς, ἀγελάδας, μόσχους, πρόβατα, χοίρους), κτηνοτροφικὰ προϊόντα (βούτυρον, αὐγά), σίτον, ἀραβόσιτον, ξυλάνθρακας, ἐξάγει δὲ εἰς αὐτὴν ἐσπεριδοειδῆ, σῦκα ξηρά, ἐλαίας, ἔλαιον, μαστίχην, χημικὰ καὶ φαρμακευτικὰ προϊόντα κ. ἄ. Ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν μας εἶναι μεγαλυτέρα τῆς τῶν ἐξαγωγῶν μας.

Γ'. ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΙΑ

Ἱστορικὴ ἀνασκόπησις.—Ἡ Γιουγκοσλαυία εἶναι νέον κράτος, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίσθη μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον διὰ τῆς ἐνώσεως ὄλων τῶν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασ-

σαν γειτονικῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ Σέρβους, Κροάτας καὶ Σλοβένους. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἀνήκουν εἰς τὴν Σλαυϊκὴν φυλὴν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει ἐπίσης τοὺς Ρώσους, τοὺς Πολωνοὺς, τοὺς Τσέχους καὶ τοὺς Σλοβάκους, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν βορειοτέρας χώρας. Πρὸς διάκρισιν των οἱ Σέρβοι, οἱ Κροᾶται καὶ οἱ Σλοβένοι λέγονται Γιουγκοσλαῦοι, δηλ. Νοτιοσλαῦοι καὶ ἡ χώρα των Γιουγκοσλαυΐα, δηλ. Νοτιοσλαυΐα.

Κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους ὅλοι οἱ Σλαῦοι ἦσαν ἐγκατεστημένοι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ν. Δ. Ρωσίας καὶ τῆς Α. Πολωνίας, πρὸς Β. τῶν Καρπαθίων καὶ μετὰ τῶν ποταμῶν Δνειπέρου πρὸς Α. καὶ Ὀδέρου πρὸς Δ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν κυρίως τῶν μεγάλων μεταναστεύσεων τῶν φυλῶν (6ον καὶ 7ον μ. Χ. αἰῶνας) ἐν μέρος ἐξ αὐτῶν, οἱ σημερινοὶ Γιουγκοσλαῦοι, μετηνάστευσαν βαθμηδὸν πρὸς Ν., πρὸς τὴν ἀραιῶς τότε κατοικημένην Β. Δ. Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Ἡ μετανάστευσις αὕτη ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς εἰς ἐσωτερικὰς διαμάχας ἀναπτυχθείσας μετὰ τῶν πληθυνθέντων Σλαυϊκῶν λαῶν, ἀφ' ἑτέρου εἰς πιέσεις, τὰς ὁποίας οὗτοι ὑφίσταντο ἀπὸ τὴν κάθοδον ἄλλων βορειοτέρων Εὐρωπαϊκῶν λαῶν (Κελτῶν, Γερμανῶν).

Οἱ ἐγκατασταθέντες εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον Σλαῦοι ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας ἦσαν ὑποτελεῖς τοῦ Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου. Κατὰ τὸν 12ον ὁμῶς αἰῶνα ἡ Παλαιὰ Σερβία κατέστη ἀνεξάρτητος χώρα, κατὰ δὲ τὸν 14ον (ὑπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Νιουσάν) ἔλαβε τὴν μεγαλυτέραν τῆς ἀκμὴν. Ἡ ἀνεξαρτησία αὕτη διετηρήθη μέχρι τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴν μάχην τοῦ Κοσσόβου (1389) ὑπέταξαν τοὺς Σλαῦους.

Οἱ σπουδαιότεροι ἱστορικοὶ σταθμοὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ σημερινοῦ Γιουγκοσλαυϊκοῦ Κράτους εἶναι οἱ ἑξῆς : Κατὰ τὸ 1815, κατόπιν σειρᾶς ἀγώνων, ἰδρύθη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ πασαλίκου τοῦ Βελιγραδίου, εἰς τὸ κέντρον δηλ. τῆς Βορείου Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ἡ ἡγεμονία τῆς Σερβίας ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου, ἐκτάσεως 24.000 τ. χμ. Μετὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878 ἡ μικρὰ αὕτη ἡγεμονία ὑδῆξθη εἰς ἑκτασιν

(47.740 τ. χμ.) καὶ κατέστη τελείως ἀνεξάρτητος, κατὰ δὲ τὸ 1882 ἀνεκηρύχθη εἰς βασιλείον. Οἱ νικηφόροι Βαλκανικοὶ πόλεμοι τοῦ 1912 καὶ 1913 συνετέλεσαν εἰς σημαντικὴν αὐξησιν τῆς ἐκτάσεως τοῦ Σερβικοῦ Βασιλείου (87.813 τ. χμ.), καθόσον ἐπεξετάθη ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Ἀξιοῦ. Τέλος μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (1914—1918) ἐσχηματίσθη τὸ σημερινὸν Γιουγκοσλαυικὸν Βασίλειον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ μεγαλύτερον κράτος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου εἰς ἑκτασιν καὶ πληθυσμὸν (ἑκτασις 247.500 τ. χμ., πληθυσμὸς 14.000.000 κατ.). Ἡ Γιουγκοσλαυία περιλαμβάνει κυρίως τὸ παλαιὸν βασίλειον τῆς Σερβίας, τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Μαυροβουνίου, τὴν Ἑρζεγοβίνην, τὴν Βοσνίαν, τὴν Κροατίαν καὶ τὴν Σλοβενίαν. Ἐκ τούτων πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἀπετέλουν ἀνεξάρτητα κράτη τὸ βασίλειον τῆς Σερβίας καὶ ἡ ἡγεμονία τοῦ Μαυροβουνίου. Αἱ ἄλλαι περιοχαὶ ἦσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Αὐстроουγγαρίας, ἡ ὁποία ἦτο μεγάλη αὐτοκρατορία.

Ὅρια.—Ἡ Γιουγκοσλαυία ὀρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας, τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης καὶ τῆς Ἰταλίας καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Οὐγγαρίας. Ἡ Γιουγκοσλαυία κατέχει σπουδαιότεραν γεωγραφικὴν θέσιν ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν, καθόσον δεσπάζει τῶν δύο σπουδαιότερων κατὰ ξηρὰν ὁδὼν τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Πρῶτον τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν Μοραῦα, Νισαῦα, Ἐβρου. Δεύτερον τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην μὲ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν Μοραῦα καὶ Ἀξιοῦ.

Φυσικαὶ περιοχαί.—Τὸ ἔδαφος τῆς Γιουγκοσλαυίας, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ συνόλῳ εἶναι ὀρεινὸν (τὰ 2/3 αὐτοῦ ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὑψηλὰς περιοχάς), διαιρεῖται εἰς πέντε φυσικὰς περιοχάς : α') εἰς τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ παλαιὰ ὄρη, κυρίως κρυσταλλικὰ (Σερβικὴ Μακεδονία, Παλαιὰ Σερβία), β') εἰς τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον, γ') εἰς τὰς Ἀνα-

τολικὰς ᾽Αλπεις, δ') εἰς τὰς Διναρικὰς ᾽Αλπεις καὶ ε') εἰς τὰς ἀκτὰς.

α') **Περιοχὴ τῶν παλαιῶν ὁρέων** (Σερβικὴ Μακεδονία — Παλαιὰ Σερβία). — Ἡ περιοχὴ αὕτη, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας, εἶναι μία ἀπὸ τὰς παλαιότερας περιοχὰς τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου. Ἀργότερον, ὅταν ἐσχηματίσθησαν αἱ Διναρικαὶ ᾽Αλπεις καὶ τὰ Βαλκάνια, τὰ ὁποῖα εἶναι νεώτερα ὄρη, τὸ ἔδαφός τῆς ὑπέστη πολλὰς διαταραχὰς. Ἐκ τῶν διαταραχῶν αὐτῶν τοῦ ἐδάφους τῆς ἐσχηματίσθησαν ρήγματα (δηλ. ἐπιμήκεις βαθεῖαι σχισμαὶ) καὶ τοπικαὶ καθιζήσεις. Ἀποτέλεσμα τῶν τοπικῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς τῶν λεκανοπεδίων (ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν), τῶν δὲ ρηγμάτων ὁ σχηματισμὸς κοιλάδων (Ἄξιου, Μοραῦα, Νισαῦα, κ. ἄ.). Κατ' ἀρχὰς τὰ λεκανοπέδια μετεβλήθησαν εἰς λίμνας, μερικαὶ τῶν ὁποίων σφύζονται ἀκόμη (Πρέσπα, Ἀχρίς, Δοϊράνη), διότι τὰ εἰς αὐτὰ κατερχόμενα ἐκ τῶν πέριξ περιοχῶν ρέοντα ὕδατα δὲν εὑρίσκον διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν. Μὲ τὴν πάροδον ὁμως τοῦ χρόνου αἱ περισσότεραι ἐκ τῶν λιμνῶν αὐτῶν ἀπεξηράνθησαν ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ, εἴτε ὑπεργείως εἴτε ὑπογείως εἰς παρακειμένους ποταμούς. Τὸ ἔδαφος τῶν λεκανοπεδίων καὶ τῶν κοιλάδων εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ παχύτατον στρώμα προσχώσεων. Διὰ τοῦτο αἱ περιοχαὶ αὗται εἶναι σήμερον τὰ σπουδαιότερα κέντρα πληθυσμοῦ. Ἐκ τῶν λεκανοπεδίων σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἑξῆς: Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν τοῦ **Περλεπέ** — **Μοναστηρίου**, (τὸ ὁποῖον εἶναι συνέχεια τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Φλωρίνης), τῆς **Στρωμνίτης**, τοῦ **Ιστίπ**, τῶν **Σκοπίων** καὶ τοῦ **Τετόβου**· εἰς τὴν Παλαιὰν Σερβίαν τοῦ **Κοσσιφοπεδίου** καὶ τῆς **Νίσσης**.

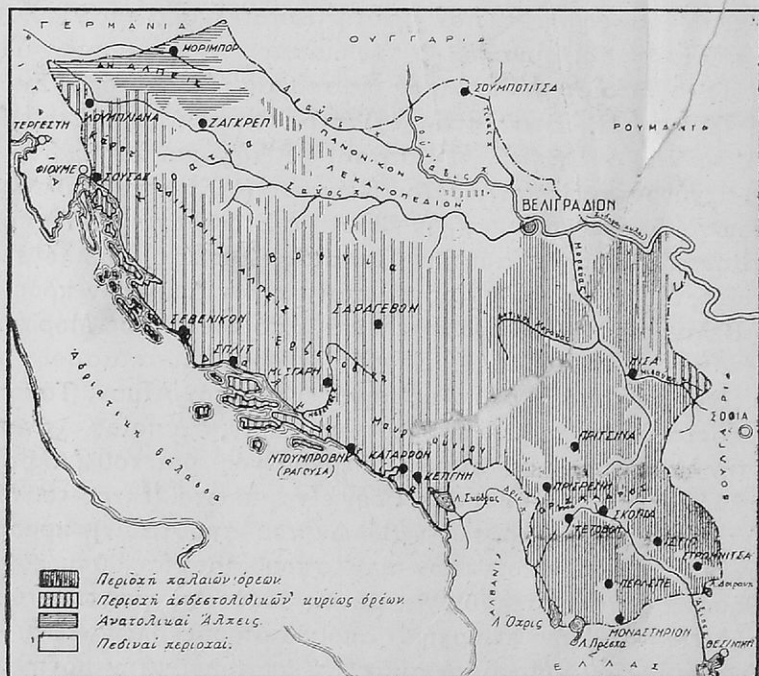
Τὰ ὄρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς, λόγῳ τῶν πολλῶν τοπικῶν καθιζήσεων καὶ ρηγμάτων, τὰ ὁποῖα ἔλαβον χώραν πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις, εἶναι μᾶλλον ὀγκώδη. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰ πρὸς Δ. τῆς κοιλάδος τοῦ Ἄξιου κείμενα εἶναι συνέχεια τῶν ὁρέων τῆς Δυτ. Μακεδονίας καὶ τὰ πρὸς Α., συνέχεια τῶν τῆς Ἀνατ. Μακεδονίας. Τὰ ὑψηλότερα εὑρίσκονται εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν. Ταῦτα εἶναι ὁ **Βόρας** (ὕψηλότερα

κορυφή Καϊμακτσαλάν 2.550 μ. ἐπὶ τῶν Ἑλληνογιουγκοσλαβικῶν ὄρων) καὶ ὁ Σκάρδος (Σάρ Πλάνινα) εἰς τὴν Β. Δ. Μακεδονίαν (ὕψηλότερα κορυφή Λιουμποτέν 2.500 μ.). Οἱ Σλαῦοι ὀνομάζουσιν τὰ ὄρη ταῦτα Πλάνινα, δηλαδὴ ὄρος ἢ ὄρεινή βοσκή, διότι ἐκτὸς τῶν δασῶν ὑπάρχουσιν καὶ ἐκτεταμένοι βοσκότοποι.

Υδρογραφία.—Ἡ πολύπλοκος μορφή, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς (ἀποτέλεσμα τῆς γεωλογικῆς τοῦ ἱστορίας), συντελεῖ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον διασπορᾶς εἶναι τὸ ὄρος Σκάρδος. Τὰ πρὸς Ν. αὐτοῦ ρέοντα ὕδατα (δηλαδὴ τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας) συλλέγουσιν οἱ ποταμοὶ Ἀξιὸς καὶ Στρυμών, οἱ ὅποιοι χύνονται εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος (ὁ Στρυμὼν συλλέγει μόνον τὰ ὕδατα τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Στρωμνίτισης). Τὰ πρὸς Β. ρέοντα ὕδατα (δηλαδὴ τῆς Παλαιᾶς Σερβίας) συλλέγει ὁ ποταμὸς Μοραύας, ὁ ὁποῖος χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν πρὸς Α. τοῦ Βελιγραδίου. Οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν κυρίως Μοραύαν καὶ τὸν δυτικὸν Μοραύαν. Σπουδαιότερος παραπόταμος αὐτοῦ εἶναι ὁ Νισαύας, ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸν Αἷμον. Τὰ πρὸς Δ. ρέοντα ὕδατα συλλέγει ὁ ποταμὸς Δρίν, ὁ ὁποῖος χύνεται εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, διερχόμενος διὰ τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους. Οἱ ποταμοὶ αὗτοί δὲν εἶναι πλωτοὶ (ἐκτὸς τοῦ Μοραύα εἰς μικρὰν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ἀπόστασιν), προσφέρουν ὅμως διὰ τῶν κοιλάδων τῶν σπουδαιωτάτας ὑπηρεσίας, καθόσον αὗται ἀποτελοῦν τὰς μόνας ὁδοὺς συγκοινωνίας εἰς τὴν ὄρεινὴν αὐτὴν περιοχὴν. Σπουδαιότεραι ὁδὼν εἶναι αἱ κοιλάδες Ἀξιοῦ—Μοραύα, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν μόνην φυσικὴν ὁδὸν μεταξὺ Αἰγαίου Πελάγους καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἡ κοιλάς τοῦ Νισαύα, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Βουλγαρίαν μετὰ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην.

Κλίμα καὶ βλάστησις.—Ἡ περιοχή, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ἀξιοῦ, δηλαδὴ ἡ Σερβικὴ Μακεδονία, ἐπειδὴ κεῖται νοτιώτερον καὶ εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐκ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους πνεόντων ἀνέμων, ἔχει κλίμα ἡπιώτερον. Τὸ θέρος εἶναι θερμόν, ὁ χειμὼν ὅμως εἶναι πολὺ ψυχρὸς καὶ ὀφείλεται εἰς τοὺς συχνοὺς ψυχροὺς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι κατέρχονται

ἀπὸ τὰ χιονισμένα ὄρη τῆς πρὸς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον ὄψις. εἰς τὸν γνωστὸν εἰς τὴν Κεντρικὴν Μακεδονίαν Βαρδάρη. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, ὥπως συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κλίμα μεσογειακόν. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ περιοχή αὕτη ἔχει ἕνα

Φυσικὸς χάρτης τῆς Γιουγκοσλαυίας.

ἐνδιάμεσον τύπον κλίματος μεταξύ μεσογειακοῦ καὶ ἡπειρωτικοῦ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ὁ μεσογειακὸς χαρακτήρ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ θερμὰ καὶ ξηρὰ θέρη τῆς καὶ τοὺς βροχεροὺς χειμῶνας τῆς, ὁ δὲ ἡπειρωτικὸς ἀπὸ τὴν μεγάλην διαφορὰν θερμοκρασίας μεταξύ χειμῶνος καὶ θέρους καὶ ἀπὸ τὴν βραχύτητα τῶν ἐνδιαμέσων ἐποχῶν (ἀνοιξεως, φθινοπώρου). Ἡ περιοχή, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Μοραύα ποταμοῦ,

δηλ. ἡ Παλαιὰ Σερβία, ἐπειδὴ κεῖται βορειότερον καὶ δὲν εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν. Εἰς τὸ Βελιγράδιον ἡ θερμοκρασία κατὰ τὸ θέρος φθάνει τοὺς 41° καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα κατέρχεται εἰς 26° ὑπὸ τὸ μηδὲν (Θεσσαλονίκη 42° κατὰ τὸ θέρος, 9° ὑπὸ τὸ μηδὲν κατὰ τὸν χειμῶνα). Αἱ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλον τὸ ἔτος, εἶναι ὅμως ἀφθονώτεραι κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον καὶ ὀλιγώτεραι κατὰ τὸν χειμῶνα.

Ἀνάλογος μὲ τὸ κλίμα εἶναι καὶ ἡ βλάστησις. Ἡ Σερβικὴ Μακεδονία λόγῳ τῆς μικρᾶς σχετικῶς ποσότητος τῆς πιπτούσης βροχῆς καὶ τῆς ἀκανονίστου διανομῆς της εἶναι πτωχὴ εἰς δάση, τὰ ὁποῖα ἀπαντῶνται κυρίως εἰς τὰς ὑψηλότερας περιοχάς. Αἱ χαμηλότεραι περιοχαὶ καλύπτονται ἀπὸ θάμνους καὶ βοσκοτόπους, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν. Ἡ Παλαιὰ Σερβία, χάρις εἰς τὰς ἀφθονώτερας βροχὰς της καὶ εἰς τὴν κανονικωτέραν διανομὴν των, εἶναι πλουσία εἰς δάση. Ταῦτα ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ὀξυᾶς καὶ δρυῶς.

Προϊόντα.—Τὰ λεκανοπέδια καὶ αἱ κοιλάδες τῆς περιοχῆς αὐτῆς, χάρις εἰς τὰ εὐφορα ἐδάφη των, εἰς τὰς βροχὰς τοῦ φθινοπώρου καὶ τῆς ἀνοίξεως καὶ εἰς τὰ ξηρὰ σχετικῶς θέρη των, εἶναι κατάλληλα διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν σιτηρῶν. Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν, λόγῳ τοῦ ἡπιωτέρου σχετικῶς κλίματός της, παρατηρεῖται μεγαλυτέρα ποικιλία καλλιεργειῶν. Καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τῶν σιτηρῶν, ἄμπελοι, καπνός, βάμβαξ, σιγὰμιον, ὄρυζα, μορέαι, ὅπιον, κ. ἄ. (δηλ. ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν). Μεγάλην ἔκτασιν κατέχουν εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν περιοχὴν καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα (κυρίως δαμασκηνεαὶ καὶ μηλέαι).

Μετὰ τὴν γεωργίαν τὴν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία, χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν. Τρέφονται αἰγοπρόβατα κατὰ τρόπον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νομαδικόν, μεγάλα ζῶα (βόες, ἵπποι, ὄνοι, ἡμίονοι) διὰ τὰς γεωργικὰς κυρίως ἀνάγκας, χοῖροι, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα βελανίδια τῶν δασῶν, καὶ πουλερικά, χάρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν. Σημαντικὴν ἐπίσης ἀνάπτυξιν πα-

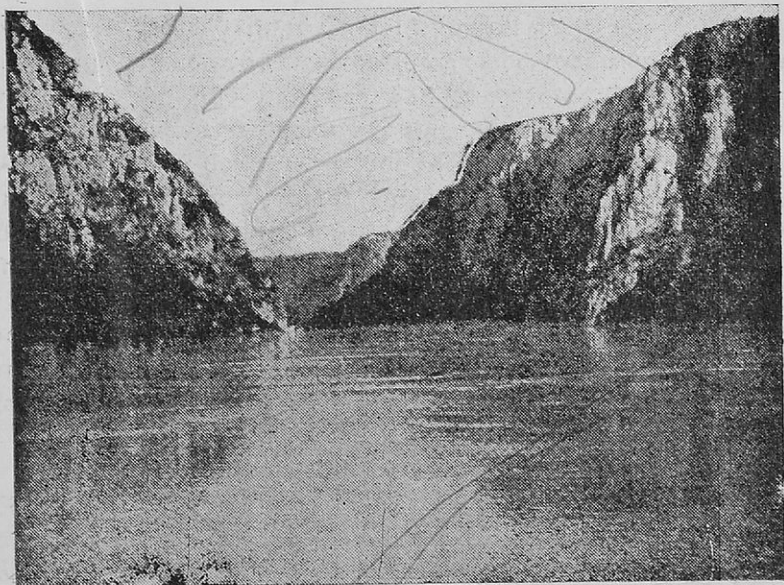
ρουσιάζει εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν ἢ μεταξοσκωληκοτροφία, χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας καὶ ἡ μελισσοκομία, χάρις εἰς τὸ ἡπιώτερον κλίμα της.

Πόλεις.—Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους εἰς πολλὰς λεκανοεἰδεῖς περιοχάς, αἱ ὅποια δυσκόλως συγκοινωνοῦν μεταξύ των, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς ὁμωνύμου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πόλεως εἰς ἕκαστον λεκανοπέδιον, ἡ ὁποία χρησιμεύει κυρίως ὡς ἀγροτικὴ ἀγορὰ τῆς περιοχῆς της. Ἡ σπουδαιότης της ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ λεκανοπεδίου καὶ κυρίως ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτοῦ θέσεως. Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν σπουδαιότεραι πόλεις ἀπὸ Ν. πρὸς Β. εἶναι αἱ ἑξῆς: **Μοναστήριον** (32.000 κ.), **Περλεπές**, **Στρώμνιτσα**, **Γευγέλη**, ἐπὶ τῶν Ἑλληνογιουγκοσλαβικῶν συνόρων, **Ίστίπ**, **Βελεσά**, **Σκόπια** (68.500 κ.) καὶ **Τέτοβον**. Σπουδαιότερα ὅλων εἶναι τὰ Σκόπια, χάρις εἰς τὸ εὐρὺ λεκανοπέδιόν των καὶ κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικὴν των θέσιν, καθόσον κεῖνται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντοῦν τὴν διεθνῇ ὁδὸν Θεσσαλονίκης—Βελιγραδίου αἱ ἐκ τοῦ Τετόβου καὶ τοῦ Κοσιφοπεδίου κατερχόμεναι ὁδοί.

Εἰς τὴν Παλαιὰν Σερβίαν εἶναι ἡ **Πριζρένη**, ἡ **Πριστίνα**, ἡ **Μιτροβίτσα**, ἡ **Νίσσα** (35.000 κ.), ἡ ὁποία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν της εἰς τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον τῆς διακλαδώσεως τῶν μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν (Βελιγραδίου—Θεσσαλονίκης καὶ Βελιγραδίου—Σόφιας), καὶ τὸ **Βελιγράδιον**, ἡ πρωτεύουσα τοῦ Γιουγκοσλαβικοῦ Βασιλείου, κείμενον εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Σαῦος ποταμὸς συναντᾷ τὸν Δούναβιν. Τὸ Βελιγράδιον εἶναι τὸ σπουδαιότερον διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς Γιουγκοσλαβίας. Χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον αἱ ἀπὸ Β. καὶ Δ. ὁδοὶ συναντοῦν τὴν Βαλκανικὴν ὁδὸν **Μοραῦα**—Ἀξιοῦ, ἔχει σπουδαίαν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν κίνησιν καὶ λαμπρὸν μέλλον. Ὁ πληθυσμὸς του ἀπὸ 60.000 κ. κατὰ τὸ ἔτος 1890, ἀνῆλθεν εἰς 320.000 κατὰ τὸ ἔτος 1934.

β') **Τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον** (ἡ ὀνομασία του ὀφείλεται εἰς τὴν ἀρχαίαν Ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν Πανονίαν).—Τὸ λεκανοπέδιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται καὶ πέραν τῶν Γιου-

γκοσλαυϊκῶν συνόρων (μεταξὺ Καρπαθίων καὶ Ἀνατολικῶν Ἑλλήνων), ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα λεκανοπέδια τῆς Παλαιᾶς Σερβίας καὶ Μακεδονίας. Διὰ τοῦτο ἀρχικῶς εἶχε μεταβληθῇ εἰς μίαν μεγάλην λίμνην (ὅπως ἡ Θεσσαλία), τῆς ὁποίας τὰ πλεονάζοντα ὕδατα ἐχύνοντο εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν διὰ τοῦ χαμηλοτέρου αὐχένος τῶν νοτίων Καρπαθίων. Μὲ τὸν καιρὸν ὁ αὐχὴν, λόγῳ τῆς διαβρώσεως,

Σιδηραῖ πύλαι τοῦ Δουνάβους, κατὰ τὴν συνάντησιν τῶν συνόρων Σερβίας, Ρουμανίας καὶ Γιουγκοσλαβίας.

τὴν ὁποίαν ὑφίστατο, μετεβλήθη εἰς κοιλάδα (ὅπως ἡ κοιλάς τῶν Τεμπῶν). Διὰ τῆς στενῆς αὐτῆς κοιλάδος διωχετεύθησαν εἰς τὴν θάλασσαν ὅλα σχεδὸν τὰ ὕδατα τῆς παλαιᾶς αὐτῆς λίμνης, ἡ ὁποία μετεβλήθη οὕτως εἰς ξηράν. Τὴν στενὴν αὐτὴν κοιλάδα, ἡ ὁποία ὀνομάζεται «Σιδηραῖ Πύλαι» (¹), ἀκολουθεῖ

(¹) Τὸ μήκος τῆς κοιλάδος ὑπερβαίνει τὰ 100 χμ., τὸ δὲ πλάτος εἰς

σήμερον ὁ Δούναβις ποταμός, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμός τῆς Εὐρώπης μετὰ τὸν Βόλγαν. Οἱ σπουδαιότεροι παραπόταμοι τοῦ Δουνάβεως εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι ὁ **Σαῦος**, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ τὸ βόρειον ὄριον τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ὁ **Δραῦος** καὶ ὁ **Τίσας**. Οἱ δύο πρῶτοι πηγάζουν ἀπὸ τὰς Ἀνατολικὰς Ἀλπεις, ὁ δὲ τρίτος ἀπὸ τὰ Καρπάθια. Ὅλοι οἱ ποταμοὶ αὗτοί εἶναι πλωτοὶ εἰς μεγάλα ποταμόπλαια.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι περιβάλλεται ἀπὸ ὄρη, τὰ ὁποῖα ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Ἡ περιοχὴ αὕτη, λόγῳ τοῦ εὐφόρου ἐδάφους τῆς καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματός τῆς, παράγει κυρίως σιτηρὰ (σῖτον, ἀραβόσιτον). Εἶναι ἡ σπουδαιότερα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γιουγκοσλαύτας. Εἰς τὰς πλαγιάς μερικῶν λόφων, οἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος, καλλιεργοῦνται κυρίως ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, ἰδίως δαμασκηναί, καθόσον αἱ περιοχαὶ αὗται δὲν προσβάλλονται συνήθως ἀπὸ παγετούς, ὅπως ἡ πεδιάς. Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (μικρῶν καὶ μεγάλων ζώων, καθὼς καὶ τῶν πουλερικῶν).

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι τὸ **Ζάγκρεμπ** (πρῶην Ἀγκραμ, 185.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Κροατίας καὶ δευτέρα πόλις τῆς Γιουγκοσλαύτας. Εἶναι σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον, χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν τοῦ θέσιν· κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντῶνται δύο περιοχαὶ μὲ διαφορετικὰ προϊόντα (πεδιάς καὶ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεις) καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φιούμε—Βουδαπέστης. Ἡ **Σουμπότιτσα** (100.000 κ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Γιουγκοσλαύτας καὶ ἡ σπουδαιότερα ἀγροτικὴ ἀγορὰ τοῦ λεκανοπεδίου, καθό-

μερικὰ σημεῖα περιορίζεται εἰς 110 μ. περίπου. Λόγῳ τῆς στενότητος αὐτῆς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ ἀποκτᾷ ὑπερβολικὴν ταχύτητα καὶ μέγα βάθος. Μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν διὰ νὰ καταστήσουν πλωτὸν τὸ τμήμα αὐτὸ τοῦ Δουνάβεως, τὸ ὁποῖον ὅμως ἀπὸ γραφικῆς ἀπόψεως εἶναι θαυμάσιον.

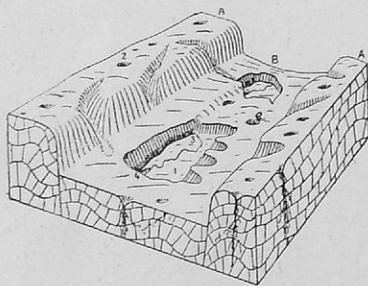
σόν εἶναι κέντρον σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας. Ἀξιόλογον ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ τὸ Νόβι - Σάντ ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

γ') Ἀνατολικαὶ ἢ Σλοβενικαὶ Ἀλπεις.— Αὗται ἀποτελοῦν τὸ ἀνατολικώτερον τμήμα τῆς μεγάλης ὀροσειρᾶς τῶν Ἀλπεων μὲ ὑψηλότεραν κορυφήν τὸ Τρίγκλαβ (2.864 μ.). Μεταξὺ τῶν ὀροσειρῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι ὅσον προχωροῦν πρὸς Α., τόσον ἀπομακρύνεται ἡ μία τῆς ἄλλης, περικλείονται χαμηλαὶ περιοχαί, ὀφειλόμεναι εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἑδάφους. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν χαμηλῶν αὐτῶν περιοχῶν εἶναι τοῦ Μάριμπορ καὶ τῆς Λιουμπλιάνας. Τὸ ἑδάφος τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἶναι εὐφορον, τὸ δὲ κλίμα ἡπειρωτικόν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰς πεδινὰς περιοχὰς καὶ δασικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἰς τὰς ὀρεινὰς. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ Λουμπλιάνα (60.000 κ.) ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Βιέννην.

δ') Διναρικαὶ Ἀλπεις.— Ἡ ὀρεινὴ αὕτη ζώνη, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τῶν Ἀνατολικῶν Ἀλπεων, διασχίζει λοξῶς τὸ ἑδάφος τῆς Γιουγκοσλαυΐας ἀπὸ τῆς περιοχῆς τῆς Λιουμπλιάνας μέχρι τῶν Ἀλβανικῶν συνόρων. Ἀποτελεῖται ἀπὸ παραλλήλους ὀροσειρὰς ἐξ ἀβεστολιθικῶν κυρίως πετρωμάτων, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἀπὸ Β. Δ. πρὸς τὰ Ν. Α. Αὗται κατέρχονται πρὸς μὲν τὴν πλευρὰν τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης ἀποτόμως, πρὸς δὲ τὴν τοῦ Σάου ὁμαλῶς, συναντῶσαι οὕτως ἀνεπαισθήτως τὸ εὐρὺ Πανονικὸν λεκανοπέδιον. Ἡ ὑψηλότερα κορυφή των εὐρίσκεται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Μαυροβουνίου (ὄρος Ντορμίτωρ 2.528 μ.). Μεταξὺ τῶν ὀροσειρῶν περικλείονται ὑψηλὰ ὀροπέδια. Τὸ ἑδάφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, λόγῳ τῆς μεγάλης ὑπεροχῆς τῶν ἀβεστολιθικῶν πετρωμάτων, παρουσιάζει χαρακτηριστικὴν μορφήν. Τὰ ἀβεστολιθικὰ πετρώματα ἔχουν τὴν ιδιότητα νὰ διασχίζωνται πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις ἀπὸ σχισμὰς συνήθως ἀοράτους διὰ τοῦ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ, ὀφειλομένης εἰς τὰς πιέσεις, τὰς ὁποίας ὑπέστησαν κατὰ τὸν σχηματισμὸν των εἰς ὀροσειράς. Ἐπίσης ἔχουν τὴν ιδιότητα νὰ διαλύωνται ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ὅπως ἐν τεμάχιον ζακχάρεως (εἰς μεγαλύτερον βεβαίως χρονικὸν διάστημα). Τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὁποῖον

πίπτει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀκολουθεῖ τὰς σχισμὰς καὶ ἐπειδὴ διαλύει τὴν ἄσβεστον, τὰς μεγαλύνει εἰς βάθος καὶ εἰς πλάτος. Διὰ τῆς ἐνώσεως πολλῶν σχισμῶν ὑπογείως σχηματίζονται σπήλαια, τῶν ὁποίων συχνὰ ἡ ὀροφή καταβυθίζεται. Οὕτω σχηματίζονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας κοιλώματα ἐν εἴδει χωνίου, τὰ ὁποῖα λέγονται ντολίναι. Διὰ τῆς ἐνώσεως πολλῶν ντολινῶν σχηματίζονται λεκανοπέδια, τὰ ὁποῖα εἶναι κλειστὰ πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ τὰ ὁποῖα λέγονται πολιέ. Τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὁποῖον πίπτει εἰς τὰς ντολίνας καὶ τὰ πολιέ, διοχετεύεται εἰς παρακειμένους ποταμούς ἢ εἰς τὴν θάλασσαν δι' ὑπογείων ὀχετῶν, οἱ ὁποῖοι, ὡς γνωστόν, ὑπάρχουν ἐντὸς τῶν ἄσβεστολιθικῶν πετρωμάτων. Τὸν χειμῶνα, ἐπειδὴ ἡ βροχὴ εἶναι ἀφθονωτέρα, δὲν προλαμβάνει νὰ διοχετευθῇ ἐξ ὀλοκλήρου καὶ οὕτω τὰ κοιλώματα αὐτὰ μεταβάλλονται ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει εἰς λίμνας (ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν νοτίαν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Τριπόλεως). Μόνον εἰς τὰ πολιέ σχηματίζεται λεπτὸν στρώμα καλλιεργησίμου γῆς, κυρίως ἀργιῶδες, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὑπόλειμμα τῆς διαλύσεως τῶν ἄσβεστολιθικῶν πετρωμάτων, καθόσον ταῦτα περιέχουν καὶ ἄλλας οὐσίας

μὴ διαλυομένας εἰς τὸ ὕδωρ. Εἰς τὴν βάσιν τοῦ ἄσβεστολιθικοῦ τείχους, τὸ ὁποῖον περιβάλλει τὰ πολιέ, συνήθως ἀναβλύζουν μεγάλαι πηγαί (κεφαλόβρυσα), διὰ τῶν ὁποίων ἐξέρχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὁποῖον κυκλοφορεῖ ἐντὸς τῶν σχισμῶν τῶν ὑπερκειμένων ἄσβεστολιθικῶν πετρωμάτων. Ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους, τὴν ὁποίαν περιεγράψαμεν, παρατηρεῖται κυρίως εἰς τὴν πε-

Ἡ μορφή τοῦ Κάρστ τῆς Γιουγκοσλαβίας. (1 πολιέ, 2 ντολίναι, 3 πηγαί, 4 καταβόθραι).

ριοχὴν τοῦ Κάρστ, εἶναι δὲ τόσο χαρακτηριστικὴ, ὥστε οἱ γεωγράφοι καὶ οἱ γεωλόγοι ὀνομάζουν τὴν τοιοῦτου εἴδους μορφήν κάρστειον μορφήν.

Ποταμοί.—Εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν ὄρεινὴν ζώνην τὰ ρέοντα ὕδατα εἶναι ἀραιὰ καὶ ἐξαφανίζονται κατὰ τὴν διαδρομὴν των εἰς ὑπογείους καταβόθρας, αἱ ὁποῖαι εἶναι συχναὶ εἰς τὰ ἀσβεστολιθικά ἐδάφη. Εἰς τὴν ὄρεινὴν ζώνην τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ κυρίως εἰς τὴν Βοσνίαν τὰ ρέοντα ὕδατα εἶναι ἄφθονα χάρις εἰς τὴν ἐναλλαγὴν τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων μετὰ κρυσταλλικῶν, τὰ ὁποῖα δὲν διαπερῶνται καὶ δὲν διαλύονται ὑπὸ τοῦ ὕδατος. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ρεόντων ὑδάτων τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων, λόγῳ τῆς ὁμαλῆς κλίσεώς των πρὸς τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον, συλλέγονται εἰς τὸν Σαῦον ποταμὸν διὰ τῶν παραποτάμων τοῦ Κούπα, Οὔνα, Βέρμπα, Βόσνα, Ντρίνα, οἱ ὁποῖοι ρέουν ἐν τὸς στενῶν καὶ παραλλήλων κοιλάδων.

Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῶν ὀροπεδίων τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι περιβάλλονται ἀπὸ ὀροσειράς, αἱ ὁποῖαι ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ εἶναι ἄφθονοι εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχάς, καθόσον αὗται εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς βροχεροὺς δυτικούς ἀνέμους. Ἡ ὀπισθεν τοῦ Κατάρου ὄρεινὴ περιοχὴ δέχεται τὰς περισσοτέρας βροχὰς ἀπὸ ὅλην τὴν Εὐρώπην (4,64 μ. ἔτησίως).

Βλάστησις.—Παρὰ τὴν μεγάλην ποσότητα τῶν βροχῶν ἡ βλάστησις δὲν εἶναι πλουσία εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν ὄρεινὴν ζώνην ἡ βλάστησις εἶναι πτωχή, ὅπως καὶ τὰ ρέοντα ὕδατα, διότι τὰ ἀσβεστολιθικά πετρώματα διαπερῶνται εὐκόλως ἀπὸ τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς καὶ συνεπῶς δὲν διατηροῦν ἀρκετὴν ὑγρασίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μεγάλων δένδρων. Ὅλως διαφορετικὴν ὄψιν παρουσιάζει ἡ ὄρεινὴ ζώνη τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ κυρίως ἡ Βοσνία, ἡ ὁποία χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν καὶ κρυσταλλικῶν πετρωμάτων, τὰ ὁποῖα διατηροῦν τὴν ὑγρασίαν, εἶναι πλουσία εἰς δάση, ὅπως εἶναι πλουσία καὶ εἰς ρέοντα ὕδατα. Ἡ Βοσνία εἶναι ἡ πρώτη δασοφόρος περιοχὴ τῆς Γιουγκοσλαβίας (τὰ 2/3 περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς καλύπτονται ἀπὸ δάση).

Προϊόντα, κάτοικοι.—Οἱ κυριώτεροι πόροι τῆς περιοχῆς εἶναι αἱ καλλιέργειαι τῶν δημητριακῶν εἰς τὰ ὀροπέδια καὶ τὰς κοιλάδας, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, ἡ κτηνοτροφία (ἰδίως τῶν χοίρων χάρις εἰς τὰ πολλὰ βελανιδιοφόρα δάση) καὶ ἡ ὑλοτομία εἰς τὰς ὀρεινὰς περιοχάς.

Γενικῶς ἡ περιοχή αὕτη εἶναι ἀραιῶς κατοικημένη, ἐπεὶ δὴ τὸ ἔδαφος εἶναι ὀρεινὸν καὶ αἱ παράλληλοι ὀροσειραὶ δυσχεραίνουν πολὺ τὴν συγκοινωνίαν. Σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι εἰς τὴν Βοσνίαν τὸ ἱστορικὸν **Σεράγεβον** (78.000 κ.), κέντρον ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ προϊόντα τῆς περιοχῆς του καὶ εἰς τὴν καλὴν του θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὸν λιμένα τῆς Ἀδριατικῆς Ντουμπρόβνικ μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Εἰς τὴν Ἑρζεγοβίνην εἶναι ἡ **Μοστάρη** (20.300 κ.) καὶ εἰς τὸ Μαυροβούνιον ἡ **Κετίγνη** (6 300 κ.). Ἡ Βοσνία καὶ ἡ Ἑρζεγοβίνη, ἐπεὶ δὴ ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατεῖχοντο ὑπὸ τῶν Τούρκων, κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ ἐξισλαμισθέντας Σλαύους καὶ Μωαμεθανούς.

ε') Αἱ ἄκται.—Αἱ ἄκται τῆς Γιουγκοσλαυΐας εἶναι στεναί, διότι δὲν χύνονται εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοί, ὥστε μὲ τὰ χῶματα καὶ τὰ ἄλλα ὑλικά, τὰ ὁποῖα παρασύρουν, νὰ αὐξήσουν τὴν ἑκτασιν τῆς ξηρᾶς. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ ὀρεινὴ ζώνη, ἡ ὁποία ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν, ἀποτελεῖται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ ἀσβεστολιθικά πετρώματα, τὰ ὁποῖα, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, διαπερῶνται εὐκόλως ὑπὸ τοῦ ὕδατος τῆς βροχῆς, λόγῳ τῶν πολλῶν σχισμῶν των. Οὕτω δὲν σχηματίζονται μεγάλοι ποταμοί, διότι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πίπτοντος ὕδατος κυκλοφορεῖ ὑπογείως. Σπουδαιότερα πεδινὴν περιοχὴ εἶναι ἡ κοιλὰς τοῦ ποταμοῦ **Ναρέντα**. Κατὰ μῆκος τῆς παραλίου αὐτῆς ζώνης, ἡ ὁποία λέγεται **Δαλματία**, ἐκτείνονται πολλαὶ νῆσοι (600 περίπου, ἐκ τῶν ὁποίων 60 μεγάλαι). Αὗται εἶναι ὑπολείμματα τῶν δυτικωτέρων ὀροσειρῶν τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων, τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὁποίων κατεποντίσθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν προϊστορικὴν ἐποχὴν (ὅπως αἱ νῆσοι τοῦ Ἰονίου Πελάγους).

Ἡ περιοχή αὕτη, χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θα-

λασσίων ανέμων, ἔχει τὸ ἡπιώτερον κλίμα ἀπὸ ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Γιουγκοσλαυίας. Ὅλαι ὁμῶς αἱ ἄκται δὲν ἔχουν τὸ ἴδιον κλίμα. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς ἓνα τοπικὸν ἄνεμον, τὸν Μπόρα (ἀνάλογον μὲ τὸν Βαρδάρην τῆς Κεντρικῆς Μακεδονίας), ὁ ὁποῖος τὸν χειμῶνα εἶναι πολὺ ψυχρὸς, καθόσον πνέει ἀπὸ τὰ χιονισμένα βουνὰ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Διναρικῶν Ἀλπεων πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν. Αἱ πρὸς βορρᾶν τοῦ Καττάρου ἄκται, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα, ἔχουν κλίμα ὅμοιον μὲ τὸ τῆς Θεσσαλονίκης (χειμῶν ἥπιος, διακοπτόμενος ἀπὸ ἀποτόμους πτώσεις τῆς θερμοκρασίας). Αἱ πρὸς Ν. τοῦ Καττάρου ἄκται, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα, καθὼς καὶ αἱ νῆσοι, ἔχουν κλίμα καθαρῶς μεσογειακόν. Χάρις εἰς τὸν ἥπιον γενικῶς χειμῶνα τῶν αἱ ἄκται καὶ αἱ νῆσοι παράγουν ποικίλα προϊόντα. Πολὺ εὐδοκιμοῦν αἱ ἄμπελοι, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ λοιπὰ ὀπωροφόρα δένδρα, τὰ λαχανικά, κυρίως δὲ αἱ ἐλαταί, αἱ ὁποῖαι εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν δένδρον τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος. Εἰς τὰς πρὸς Β. τοῦ Καττάρου ἄκτας αἱ ἐλαταὶ καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ καλλιεργοῦνται εἰς τὰς περιοχὰς, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ἀμέσως ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα.

Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, λόγῳ τῆς στενότητος τοῦ καλλιεργησίμου ἐδάφους, ἀνέκαθεν μεγαλυτέραν σημασίαν ἔχει ἡ θάλασσα. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἀλιεῖαν καὶ ναυτιλίαν, πολλαὶ δὲ μικραὶ πόλεις εἶναι παρατεταγμέναι κατὰ μῆκος τῶν ἁκτῶν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι ἀπὸ Β. πρὸς Ν. τὸ Σούσακ (16.000 κ.), παρὰ τὸ Φιοῦμε, ἡ Ζάρα, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὸ Σεβενίκον (37.000 κ.), τὸ Σπλιτ (Σπαλάτον 44.000 κ.), τὸ Ντουμπρόβνικ (Ραγοῦσα 19.000 κ.) καὶ τὸ Κάτταρον (5.000 κ.).

Αἱ πόλεις αὗται, ἂν καὶ εὐρίσκονται εἰς τοὺς μυχοὺς ἀσφαλεστάτων κόλπων, δὲν παρουσιάζουν μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι τὸ τεῖχος τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων ἐμποδίζει τὴν ἐλευθέραν ἐπικοινωνίαν τῶν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ.

Οἱ κάτοικοι καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ. — α') Οἱ κάτοικοι. Τὸ Βασίλειον τῆς Γιουγκοσλαυίας κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ τρεῖς ὁμάδας Σλαῶν : Τοὺς Σέρβους, τοὺς Κροάτας, καὶ τοὺς

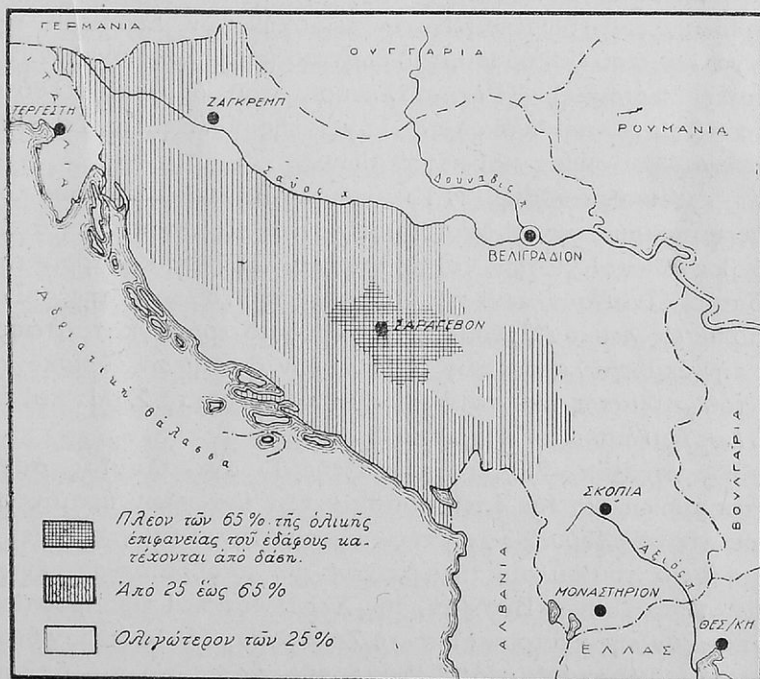
Σλοβένους. Ἡ διαίρεσις αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν θρησκείαν (οἱ πρῶτοι εἶναι ὀρθόδοξοι καὶ οἱ δύο ἄλλοι καθολικοὶ) καὶ εἰς τὸν βαθμὸν τῆς οἰκονομικῆς τῶν ἐξελιξέως. Οἱ Κροᾶται καὶ οἱ Σλοβένοι εἶναι περισσότερον πολιτισμένοι, διότι διετέλεσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν πολιτισμένου λαοῦ, τοῦ Αὐστριακοῦ. Οἱ Σέρβοι ὕστερον, διότι διετέλεσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Τούρκων. Ἡ ἔνωσις τῶν ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὴν ἰδίαν φυλὴν (τὴν Σλαυϊκὴν) καὶ ὁμιλοῦν γλῶσσαν ἐπίσης σλαυϊκὴν. Αἱ τρεῖς αὗται ομάδες ἀποτελοῦν τὰ 85 % τοῦ ὅλικοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ ὑπόλοιπος πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ξένων ἐθνικότητος, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐγκατεστημένοι εἰς τὰς παρὰ τὰ σύνορα περιοχάς. Γερμανοὶ πρὸς Βορρᾶν, Οὐγγροὶ καὶ Ρουμᾶνοι εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου, Ἀλβανοὶ καὶ Τούρκοι εἰς τὰς νοτίους περιοχάς. Ἡ ἐτήσια αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ ὑπολογίζεται εἰς 200.000 κατοίκους, ἡ δὲ πυκνότης ἀνέρχεται εἰς 56 κατ. εἰς 1 τ. χμ.

β') Οἰκονομικὴ ζώη.—Γεωργία. — Ὅπως ἡ Βουλγαρία, οὕτω καὶ ἡ Γιουγκοσλαυΐα εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν γεωργικὴ. Τὰ 80 % περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποί. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰ εὐφορα λεκανοπέδιά τῆς καὶ εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα, τὸ ὁποῖον ἐπικρατεῖ εἰς τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐκτάσεώς τῆς. Μεταξὺ τῶν δημητριακῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ σίτος. Ἀκολουθοῦν ὁ ἀραβόσιτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις καὶ ἡ ὄρυζα, ἡ ὁποία καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἀξιοῦ. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης λαχανικά, ζωοτροφικὰ προϊόντα, ἄμπελοι, βιομηχανικὰ φυτὰ (κάνναβις, ζυθόχορτον, καπνός, ζακχαροῦχα τεύτλα, ὄπιον, κ. ἄ.) καὶ ὁπωροφόρα δένδρα, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ δαμασκηνέα (40.000.000 περίπου δένδρα εἰς ὀλόκληρον τὴν χώραν) καὶ τὴν δευτέραν ἡ μηλέα. Εἰς τὴν Βοσνίαν καὶ τὴν Παλαιὰν Σερβίαν ἡ δαμασκηνέα καλλιεργεῖται ὅπως καὶ ἡ ἄμπελος καὶ ἡ ἐλάια εἰς τὴν Δαλματίαν. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δαμασκήνων χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν πα-

ρασκευήν οίνοπνευματώδους ποτού (τακίλα) καί τὸ τέταρτον περίπου ἐξάγεται εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Κτηνοτροφία.—Μετὰ τὴν γεωργίαν ἀκολουθεῖ ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῆς Γιουγκοσλαυίας καὶ τὰ βελανιδιοφόρα δάση της. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ αἰγοπρόβατα, ἀκολουθοῦν οἱ βόες καὶ αἱ ἀγελάδες, οἱ χοῖροι, οἱ ἵπποι, οἱ ὄνοι καὶ αἱ ἡμίονοι. Τρέφονται ἐπίσης καὶ πολλὰ πουλερικά χάρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν.

Φυσικὸς πλοῦτος.—α') **Δάση.** Ἡ Γιουγκοσλαυία, λόγῳ τοῦ

Χάρτης τῶν δασῶν τῆς Γιουγκοσλαυίας.

ὄρεινῳ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐδάφους της καὶ τῶν πολλῶν βροχῶν της, κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἀπὸ δασικῆς ἀπόψεως μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς. Τὰ 30 % περίπου τοῦ ἐδάφους της

κατέχονται ἀπὸ δάση. Μεταξὺ τῶν δασικῶν εἰδῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν αἱ ὄξυαί. Ἀκολουθοῦν αἱ δρύες καὶ τὰ κωνοφόρα. Αἱ σπουδαιότεραι δασικαὶ περιοχαὶ εἶναι ἡ Βοσνία, ἡ Παλαιὰ Σερβία καὶ αἱ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεις.

β') Ὀρυκτά. Πλουσία εἶναι ἐπίσης ἡ Γιουγκοσλαυΐα καὶ εἰς ὀρυκτά. Μεταξὺ αὐτῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ γαιάνθρακες, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, ἰδίως ὅμως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Δραύου ποταμοῦ. Ἀκολουθοῦν κατόπιν τὰ μεταλλεῖα τοῦ σιδήρου (τὰ σπουδαιότερα εὐρίσκονται εἰς τὴν Βοσνίαν), τοῦ χαλκοῦ (εἰς τὴν περιοχὴν ἰδίως τῆς λίμνης Ἀχρίδος), τοῦ χρωμίου (εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Σκοπίων), τοῦ μαγγανίου, τοῦ μολύβδου, τοῦ βωξίτου (εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ὀρεινὰς περιοχάς). Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων.

γ') Λευκὸς ἄνθραξ. Ἡ Γιουγκοσλαυΐα, χάρις εἰς τοὺς πολλοὺς ποταμούς της, οἱ ὅποιοι ὀφείλονται εἰς τὴν πτώσιν ἀφθόνων βροχῶν καὶ χιόνων καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς της καταρράκτας, οἱ ὅποιοι εἶναι συνέπεια τῆς μορφῆς τοῦ ἐδάφους της, εἶναι πλουσία εἰς λευκὸν ἄνθρακα. Αἱ σπουδαιότεραι ἐγκαταστάσεις διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ὑδραυλικῶν δυνάμεων εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ Σετίνα παρὰ τὸ Σπλίτ καὶ ἐπὶ τοῦ Δραύου παρὰ τὸ Μαρμπόρ.

Βιομηχανία.—Ἡ βιομηχανία τῆς Γιουγκοσλαυΐας ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων. Χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση της τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία τοῦ ξύλου, τῆς ὁποίας τὰ σπουδαιότερα κέντρα εὐρίσκονται εἰς τὴν Βοσνίαν, τὴν Σλοβενίαν καὶ τὴν Κροατίαν. Ἐμπορικόν της κέντρον εἶναι τὸ Ζάγκρεμπ. Τὴν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικά της προϊόντα (ἄλευρον, ζυμαρικά, ζάκχαριν, κονσέρβας, οἶνοπνευματώδη ποτά, κτλ.) καὶ τὴν τρίτην θέσιν ἡ βιομηχανία ἐξαγωγῆς ὀρυκτῶν καὶ ἡ μεταλλουργία χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ ὀρυκτά της. Ἀκολουθοῦν κατόπιν αἱ βιομηχανίαι ὑφασμάτων, χημικῶν προϊόντων, οἰκοδομησίων ὕλων, δερμά-

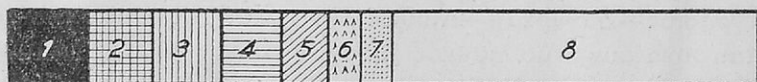
των κ. ἄ. Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικά κέντρα εἶναι τὰ ἑξῆς : Βελιγράδιον, Ζάγκρεμπ, Λουμπλιάνα, Νόβι-Σάντ, Μαρμπόρ καὶ Ζεμέν παρὰ τὸ Βελιγράδιον, χάρις εἰς τοὺς καταρράκτας ὕδατος καὶ τὰ πλησίον εὐρίσκόμενα γαιανθρακωρυχεῖα, τὰ ὁποῖα προμηθεύουν τὴν κινητήριον δύναμιν, εἰς τὴν καλὴν συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τῶν περιοχῶν τῶν.

Συγκοινωνία.—Ἡ Γιουγκοσλαυΐα, ἐπειδὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι χωρίζονται μεταξὺ τῶν δι' ὕψηλων ὄροσειρῶν (Πανονικὸν λεκανοπέδιον, Ἀνατολικαὶ Ἀλπεις, Διναρικαὶ Ἀλπεις, Ἀκταί, λεκανοπέδια τοῦ ἐσωτερικοῦ), δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν. Τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 9.000 χμ. περίπου. Αἱ σπουδαιότεραι γραμμαὶ εἶναι ἡ διεθνὴς γραμμὴ Θεσσαλονίκη—Βελιγράδιον—Ζάγκρεμπ—Λιουμπλιάνα καὶ αἱ γραμμαί, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τοὺς λιμένας τῆς Ἀδριατικῆς μὲ τὴν ἀνωτέρω γραμμὴν (Κάτταρον—Ντουμπρόβνικ μέσῳ Σεραγέβου καὶ Σπλίτ, Σέβενικ καὶ Σούσακ). Τὸ μῆκος τῶν ἁμαξιτῶν ὁδῶν ἀνέρχεται εἰς 39.000 χμ., ἐκ τῶν ὁποίων 19.000 εὐρίσκονται εἰς καλὴν κατάστασιν διὰ τὴν αὐτοκινητικὴν συγκοινωνίαν. Χάρις εἰς τοὺς πλωτοὺς ποταμούς της εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ ποταμοπλοΐα. Τὸ ὅλικόν μῆκος τῶν πλωτῶν ὁδῶν ἀνέρχεται εἰς 2.000 χμ. Τὸ Βελιγράδιον εἶναι σπουδαῖος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν τοῦ θέσιν ἔχει ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν ἀεροπορικὴν συγκοινωνίαν. Αἱ κυριώτεραι ἀεροπορικαὶ γραμμαὶ εἶναι : Βελιγράδιον—Σκόπια—Θεσσαλονίκη· Βελιγράδιον — Ζάγκρεμπ — Βιέννη· Ζάγκρεμπ — Λιουμπλιάνα καὶ Λιουμπλιάνα—Σούσακ.

Ἐμπόριον.—Ἡ Γιουγκοσλαυΐα, χώρα μὲ πλούσια δάση καὶ μὲ ἄφθονα γεωργικά, κτηνοτροφικά καὶ ὀρυκτὰ προϊόντα, ἐξάγει κυρίως : δασικά προϊόντα (ἰδίως ξυλείαν οἰκοδομῶν), σιτηρὰ (ἰδίως ἀραβόσιτον καὶ σῖτον), ὀπώρας, χοίρους, ἀκατέργαστα ὀρυκτὰ (ἰδίως χαλκοῦ) καὶ τοιμέντα. Μεταξὺ τῶν εἰσαγωγῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ βιομηχανικά εἶδη, καθόσον δὲν ἔχει ἀναπτύξει ὅλους τοὺς κλάδους τῆς βιομηχανίας. Ταῦτα εἶναι : βαμβακερὰ καὶ μάλλινα ὑφάσματα, μηχαναὶ

παντὸς εἶδους, πετρέλαιον, βενζίνη κτλ. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γιουγκοσλαυῖας ἀκολουθεῖ τρεῖς κυρίως ὁδούς. Ἡ σπουδαιότερα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ ὁδός, ἡ ἀκολουθοῦσα τὸν Δούναβιν καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμὰς, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται πρὸς τὴν Γερμανίαν, τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Διὰ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς ἡ Γιουγκοσλαυῖα ἀποστέλλει εἰς τὰς βιομηχανικὰς ταύτας χώρας τὰ γεωργικὰ προϊόντα τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς ἀντάλλαγμα δέχεται βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἡ δευτέρα ὁδός εἶναι ἡ ἀναχωροῦσα ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Ἀδριατικῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἐξάγονται κυρίως ξυλεία καὶ τσιμέντα. Ἡ τρίτη ὁδός εἶναι ἡ ἀκολουθοῦσα τὰς

Ἐξαγωγῇ

Εἰσαγωγῇ

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γιουγκοσλαυῖας.

Ἄνω : 1. Ξυλεία οἰκοδομῶν. 2. Σίτος. 3. Χοῖροι. 4. Μεταλλεύματα χαλκοῦ ἀκατέργαστα. 5. Κρέας νωπὸν. 6. Ὀπῶραι. 7. Κάνναβις. 8. Λοιπὰ εἶδη. Κάτω : 1. Ὑφάσματα καὶ εἶδη ὑφασμάτων. 2. Σίδηρος καὶ εἶδη σιδήρου. 3. Μηχαναί. 4 Λοιπὰ εἶδη.

κοιλάδας Μοραῦα—Βαρδάρη καὶ ἡ ὁποία καταλήγει εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, δπου ἡ χώρα μας ἔχει παραχωρήσει εἰς τὴν Γιουγκοσλαυῖαν ἐλευθέραν ζώνην. Αὕτη ἐξυπηρετεῖ τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Παλαιὰν Σερβίαν.

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος.—Ἡ Ἑλλὰς εἰσάγει ἐκ τῆς Γιουγκοσλαυῖας κυρίως κτηνοτροφικὰ προϊόντα (ζῆα, τυρόν, βούτυρον, αὐγά), σιτηρὰ (σίτον, ἀραβόσιτον, κριθήν), χορτονομὰς, ξυλείαν κ.ἄ., ἐξάγει δὲ εἰς αὐτὴν ἐσπεριδοειδῆ, σῦκα ξηρά, ἐλαίας, πυρηνέλαιον, κολοφώνιον, βάμβακα, νήματα βαμβα-

κερά κ. ἄ. Ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν μας εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγωγῶν μας εἰς τὴν Γιουγκοσλαυτίαν.

Δ'. ALBANIA

Ἱστορικὴ ἀνασκόπησις.—Οἱ Ἀλβανοὶ (Σκιπετάρ) εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, οἱ ὅποιοι μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἀποτελοῦν τοὺς ἀρχαιότερους λαοὺς τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Ὅταν οἱ Τοῦρκοι ἐπέδραμον ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, ὑπέταξαν μετὰ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ τὴν Ἀλβανίαν καὶ ἐξισλάμισαν μέγα μέρος τῶν κατοίκων της. Μετὰ τοὺς πολέμους τοῦ 1912 καὶ 1913, ὁπότε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας κατελήφθη ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, τῆς Σερβίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, ἡ Ἀλβανία ἀπετέλεσεν ἐλεύθερον κράτος, εἰς τὸ ὅποιον παρεχωρήθη καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Βόρειος Ἠπειρος. Ἡ ἔκτασις τῆς Ἀλβανίας ἀνέρχεται σήμερον εἰς 27.500 τ. χμ., ὁ δὲ πληθυσμὸς της εἰς 1.000.000 κ.

Ὅρια.—Ἡ Ἀλβανία πρὸς τὰ Β.Α. συνορεύει μετὰ τῆς Γιουγκοσλαυτίας, πρὸς τὰ Ν.Α. μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης. Ἐξ ὧν τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν μόνον ἡ Ἀλβανία κατέχει κάπως ἀπόκεντρον θέσιν, καθόσον κεῖται μακρὰν τῶν μεγάλων κατὰ ξηρὰν διεθνῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον μὲ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην.

Γεωγραφικαὶ περιοχαί.—Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς : Ἀπὸ τὰς Ἀλβανικὰς Ἀλπεις καὶ ἀπὸ τὰς Παραλλοῦς πεδιάδας.

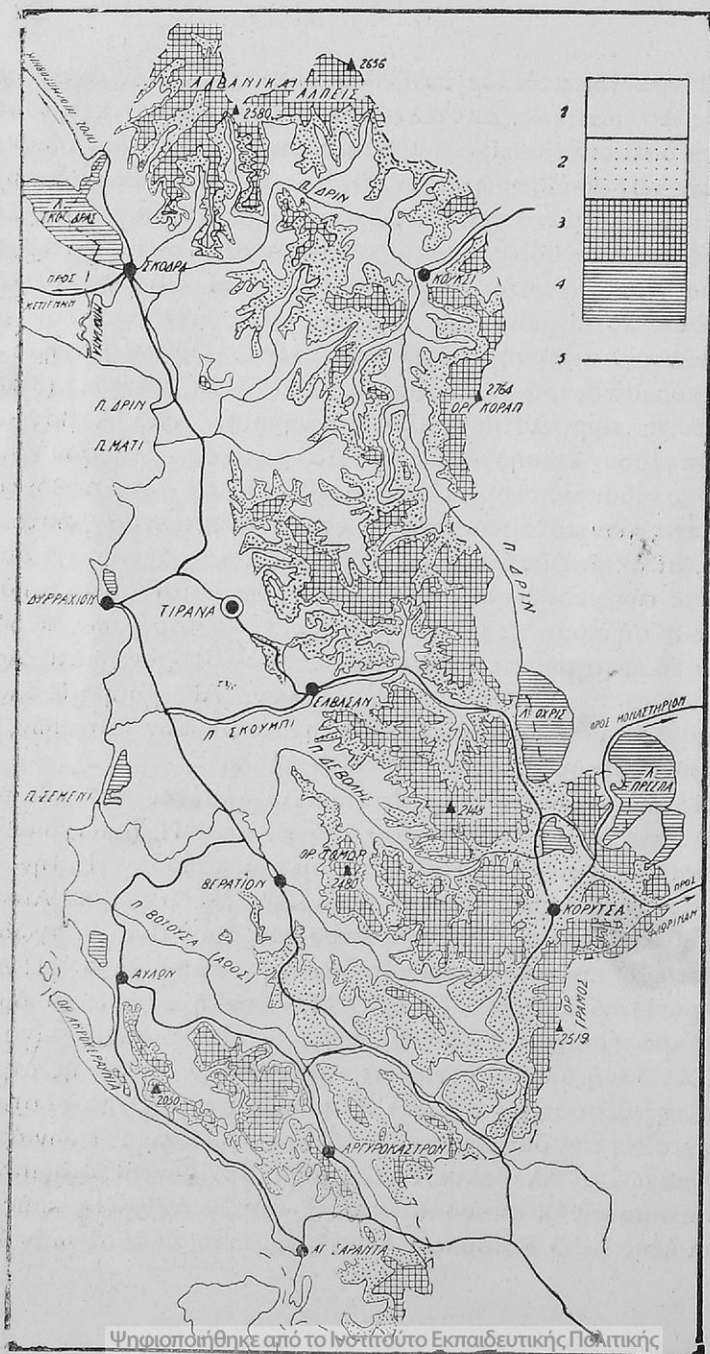
α') Ἀλβανικαὶ Ἀλπεις. Αὗται εἶναι συνέχεια τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων, χωρὶς ὅμως νὰ ἀκολουθοῦν τὴν ἰδίαν διεύθυνσιν. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σκόδρας αἱ Ἀλβανικαὶ Ἀλπεις ἀλλάσσουσιν κατεύθυνσιν καὶ διευθύνονται μᾶλλον ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Συνέχεια αὐτῶν πρὸς Ν. εἶναι ἡ ὁροσειρὰ τῆς Πίνδου, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Δεβόλη καὶ ἀκολουθεῖ διευθύνσιν ἀπὸ Β. Δ. πρὸς Ν. Α. Τὰ πετρώματα τῶν Ἀλβανικῶν ὄρεων εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσβεστολιθικά, ὅχι ὅμως

καὶ ἀποκλειστικῶς ἀσβεστολιθικά, ὅπως τῆς περιοχῆς τοῦ Κάρστ καὶ τῆς Δαλματίας. Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ ὑπερβαίνουν τὰ 2.500 μ. καὶ εὐρίσκονται πρὸς Β. Ὑψηλότερον ὄρος εἶναι τὸ Κοράπ (2.754 μ., τὸ τρίτον εἰς ὕψος ὄρος τῆς Βαλκανικῆς μετὰ τὸ Ρίλον τῆς Βουλγαρίας καὶ τὸν Ὀλυμπον τῆς Ἑλλάδος). Ἡ ὄροσειρὰ αὕτη τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ εἶναι ὑψηλὴ καὶ συνεχὴς, ἔχει μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ κλίματος καὶ τῆς συγκοινωνίας τῆς Ἀλβανίας, τὴν ὁποίαν κυριολεκτικῶς ἀπομονώνει ἀπὸ τὴν λοιπὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Αἱ σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς ὀρεινῆς αὐτῆς ζώνης εἶναι αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, τὸ ὁποῖον ὀφείλει τὸν σχηματισμὸν του εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα λεκανοπέδια τῆς Μακεδονίας καὶ Παλαιᾶς Σερβίας. Διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφός του εἶναι πολὺ εὐφορον, καθόσον καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸν εἰς τὰς κοιλάδας καὶ ἰδίως εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, διότι θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. Αἱ βροχαὶ εἶναι ραγδαῖαι καὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον. Ἀφθονωτέρας βροχᾶς δέχονται αἱ Ν. Δ. πλαγίαι τῶν ὀρέων, καθόσον αὗται εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς ἀνέμους. Λόγω τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν ἡ γεωργία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη. Αὕτη περιορίζεται εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, ὅπου λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν. Τρέφονται κυρίως αἰγοπρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικὸν καὶ χοῖροι χάρις εἰς τὰ ἄφθονα βελανιδιοφόρα δάση των. Ἐπειδὴ ὁ πληθυσμὸς ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν γεωργίαν, δὲν ὑπάρχουν πολλαὶ καὶ μεγάλαι πόλεις. Αἱ σπουδαιότεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ Κορυτσᾶ (22.700 κ.), σπουδαία ἀγροτικὴ ἀγορὰ χάρις εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τοῦ λεκανοπεδίου της καὶ τὸ Ἀργυρόκαστρον (10.800 κ.), τὸ κέντρον τῆς Βορείου Ἡπείρου, ὅπου πλεονάζει ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς.

β') **Παράλιοι πεδιάδες.** Αἱ Ἑλβανικαὶ ἄκται, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς Δαλματικές, ἀποτελοῦνται ἀπὸ εὐρείας πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται εἰς τὴν διαφορετικὴν σύστασιν τῶν πετρωμάτων τῶν ὀροσειρῶν των. Ἐπὶ τῶν Ἑλβανικῶν ὄρεων, ἐπειδὴ τὰ πετρώματά των περιέχουν ἀρκετὴν ποσότητα ἀργίλου, τὰ ρέοντα ὕδατα εἶναι ἀφθονώτατα. Ταῦτα, κατερχόμενα πρὸς τὴν θάλασσαν, μεταφέρουν καὶ διάφορα ὕλικά, τὰ ὁποῖα ἀποτιθέμενα ἐπὶ τοῦ πυθμένος μεταβάλλουν μὲ τὸν καιρὸν τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἰς ξηράν. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν εὐρεῖαι παρὰ τὰ παράλια Ἑλβανικαὶ πεδιάδες (ὅπως αἱ πεδιάδες τῆς Δυτικῆς Πελοποννήσου). Αἱ Ἑλβανικαὶ ἄκται διαφέρουν ἐπίσης ἀπὸ τὰς Δαλματικές, καθόσον στεροῦνται σχεδὸν νήσων. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς ἀφθόνους προσχώσεις τῶν ποταμῶν των, αἱ ὁποῖαι συνετέλεσαν, ὥστε αἱ νησίδες, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν ἀρχικῶς παρὰ τὰς ἀκτάς, νὰ συνδεθοῦν μὲ τὴν προεκταθεῖσαν ξηράν. Αἱ παλαιαὶ αὗται νῆσοι ἀποτελοῦν σήμερον τὰ μόννα ὑψώματα τῶν παραλίων πεδιάδων. Τὸ ἔδαφος τῶν πεδιάδων εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ παχὺ στρώμα προσχώσεων. Αἱ χαμηλαὶ ὅμως περιοχαί, λόγῳ τῶν περιοδικῶν πλημμυρῶν τῶν ποταμῶν, οἱ ὁποῖοι τὰς ἀρδεύουν, καλύπτονται ἀπὸ ἔλη.

Ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Δρίν μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Αὐλῶνος ἡ ἀκτὴ διευθύνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. (ὅπως καὶ αἱ ὀροσεῖραι τοῦ ἐσωτερικοῦ) καὶ εἶναι ὁμαλή, καθόσον εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καταλήγουν πεδιάδες. Πρὸς Ν. ὅμως τῆς Αὐλῶνος, ὅπου καταλήγουν τὰ Ἀκροκεραύνια ὄρη, εἶναι βραχώδης καὶ ἀπότομος καὶ ἀκολουθεῖ τὴν διεύθυνσιν των (Β. Δ.—Ν. Α.). Τὰ Ἀκροκεραύνια ὄρη πρὸς τὰ Β. Δ. καταλήγουν εἰς τὸ ὁμόνυμον ἀκρωτήριον (κ. Γλῶσσα), προέκτασις τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ νησίς Σάσων, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Ἰταλίαν λόγῳ τῆς στρατηγικῆς τῆς θέσεως (δεσπάζει τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὀτράντου).

Χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν ἀργιλικῶν πετρωμάτων ἐπὶ τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν αἱ Ἑλβανικαὶ πεδιάδες διασχίζονται ἀπὸ μεγάλους ποτάμους. Οἱ σπουδαιότεροι ἐξ αὐτῶν ἀπὸ Ν. πρὸς Β. εἶναι οἱ ἐξῆς : Ὁ Βοϊούσα (Ἀῶς), τοῦ ὁποίου τὸ ἄνω ρεῦμα

Φυσικός χάρτης της 'Αλβανίας (1 ύψος 0—500 μ., 2 ύψος 500—1000 μ., 3 ύψος άνω των 1000 μ., 4 λίμνες, 5 άμμοί)

ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ Σεμένι (Ἄψος), ὁ Σκουῦμπι (Γενοῦσος), ὁ Μάτι καὶ ὁ μεγαλύτερος ὅλων Δρῖνος, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ποταμούς, τῶν ὁποίων τὸ ἄνω ρεῦμα ἀνήκει εἰς τὴν Γιουγκοσλαυίαν : ἀπὸ τὸν λευκὸν Δρῖνον, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸ ὄρος Σκάρδον, καὶ τὸν μέλανα Δρῖνον, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν λίμνην Ἀχρίδα. Παρὰ τὴν Σκόδραν ὁ Δρῖνος διχάζεται εἰς δύο κοίτας, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ βορειότερα ὀνομάζεται Μπογιάννα.

Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀλβανίας, λόγῳ τῆς ἀκανονίστου διανομῆς τῶν βροχῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους καὶ τῆς ραγδαίας πτώσεώς των, πλημμυρίζουν καὶ μεταβάλλουν εἰς ἕλγας παραποταμίους ἐκτάσεις. Αἱ ραγδαῖαι βροχαὶ συντελοῦν ἐπίσης εἰς τὸ νὰ εἶναι τὸ ρεῦμα τῶν ὀρμητικῶν καὶ νὰ παρασύρῃ πολλὰς ὕλας, αἱ ὁποῖαι, ἀποτιθέμεναι παρὰ τὰς ἐκβολὰς των, μεταβάλλουν τὰς περιοχὰς αὐτῶν εἰς λιμνοθαλάσσας (ὅπως ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου ἀπὸ τὰς προσχώσεις τοῦ Ἀχελώου καὶ τοῦ Εὐήνου).

Τὸ κλίμα, χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, εἶναι μεσογειακόν. Ὁ χειμὼν εἶναι ἥπιος (μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς ἀκτὰς 8°) καὶ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους μικραί. Ὅσον ὅμως προχωροῦμεν πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, ἡ ἐπίδρασις τῶν θαλασσίων ἀνέμων ἐλαττοῦται καὶ συνεπῶς ὁ χειμὼν γίνεται ψυχρότερος καὶ τὸ θέρος θερμότερον (μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς ὑπώρειας τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλπεων 4°). Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον. Γενικῶς ἡ Ἀλβανία δέχεται περισσοτέρας βροχὰς ἀπὸ τὴν χώραν μας, διότι ὁλόκληρος εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τοὺς ὑγροὺς, δυτικούς καὶ Ν. Δ. ἀνέμους.

Χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός των καὶ εἰς τὸ μεσογειακόν των κλίμα αἱ Ἀλβανικαὶ πεδιάδες ἔχουν περισσότερον ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν ἀπὸ τὰς ὀρεινὰς περιοχὰς καὶ παράγουν ποικίλα προϊόντα. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, ἐλαία, ἐσπεριδοειδῆ, καπνός, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα καὶ ἄμπελοι.

Χάρις εἰς τὰ ἀφθονώτατα προϊόντα τῆς ἡ Ἀλβανία ἔχει καὶ πυκνότερον πληθυσμόν, ὁ ὅποιος συγκεντροῦται κυρίως εἰς τὴν λοφώδη χώραν, τὴν εὐρισκομένην παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλπεων, διότι αἱ χαμηλότεραι παρὰ τὰ παράλια περιοχαὶ εἶναι συνήθως ἐλώδεις καὶ συνεπῶς ἀνθυγιειναί. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εὐρίσκονται καὶ αἱ περισσότεραι πόλεις τῆς Ἀλβανίας. Αὗται εἶναι : Τὰ Τίρανα (30.800 κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἀλβανίας, ἡ Σκόδρα (29.000 κ.), τὸ Ἐλβασάν (13.800 κ.), τὸ Βεράτιον (10.500 κ.) καὶ εἰς τὰ παράλια τὸ Δυρράχιον (10.000 κ.), ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Ἀλβανίας καὶ ἡ Αὐλὼν (9.000 κ.).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—**Πληθυσμός.** Οἱ Ἀλβανοὶ διαιροῦνται εἰς φυλάς. Πρὸς Β. τοῦ Σκοῦμπι ποταμοῦ κατοικοῦν οἱ ὕψηλοι τὸ ἀνάστημα Γκέγκηδες, νοτίως αὐτοῦ κατοικοῦν οἱ ὀλιγώτερον ὕψηλοι Τόσκηδες καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βορείου Ἡπείρου Ἕλληνες. Οἱ Ἀλβανοὶ ἔχουν ἴδιαν γλῶσσαν, διὰ τὴν γραφὴν τῆς ὁποίας χρησιμοποιοῦν τὸ λατινικὸν ἀλφάβητον. Ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως διαιροῦνται εἰς Μωαμεθανοὺς (56 %), εἰς Μωαμεθανοὺς αἰρετικούς, οἱ ὅποιοι δὲν παραδέχονται τὸ Κοράνιον καὶ δὲν στρέφουν κατὰ τὴν προσευχὴν τῶν πρὸς τὴν Μέκκαν (12 %), εἰς ὀρθοδόξους (21 %) καὶ εἰς καθολικοὺς (11 %).

Γεωργία.—Ἡ Ἀλβανία δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὀρεινὸν ἔδαφος καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν μέσων συγκοινωνίας καὶ συγχρονισμένων μεθόδων καλλιέργειας. Αἱ καλλιεργούμεναι περιοχαὶ ἀντιπροσωπεύουν μόλις τὰ 12 % τῆς ὀλικῆς ἐπιφανείας. Αὗται εὐρίσκονται κυρίως εἰς τὰς πεδινὰς περιοχὰς χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός των. Ἐκ τῶν γεωργικῶν προϊόντων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἰδίως ὁ ἀραβόσιτος. Ἡ παραγομένη ὁμως ποσότης τῶν σιτηρῶν δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τοῦ ἀραβόσιτου, ὁ βάμβας καὶ ἡ ὄρυζα, εἰς δὲ τὰς περιοχὰς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κλίμα μεσογειακόν, ἡ ἐλαία, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα. Καλλιεργεῖται ἐπίσης ὁ κα-

πνός (ιδίως εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν) καὶ ἡ ἄμπελος. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, χάρις εἰς τὰς ἰδρυθεῖσας σχολὰς, εἰς τὴν κατὰ τόπους ἐκτέλεσιν ὑδραυλικῶν ἔργων, εἰς τὴν κατασκευὴν ὁδῶν καὶ εἰς τὴν χρησιμοποίησιν μηχανικῶν μέσων ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ ἐσημείωσε σημαντικὰς προόδους.

Κτηνοτροφία.—Ἡ Ἀλβανία, χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους

Χωρικοὶ τῆς Ν. Ἀλβανίας χορεύοντες.

βοσκοτόπους τῆς ἐπὶ τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν καὶ εἰς τὰ βελανιδοφόρα δάση τῆς, εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν κτηνοτροφικὴ. Τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐξαγωγικόν τῆς ἐμπόριον. Εἰς τὰς δασώδεις περιοχὰς τρέφονται χοῖροι χάρις εἰς τὰ ἄφθονα βελανίδια τῶν καὶ εἰς τοὺς βοσκοτόπους ἰδίως αἰγοπρόβατα κατὰ τρόπον κυρίως νομαδικόν. Τρέφονται ἐπίσης καὶ μεγάλα ζῶα διὰ τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας (ἵπποι, βούβαλοι, ἡμίονοι, βόες, ὄνοι).

Φυσικὸς πλοῦτος — α') Δάση. Αἱ ἄνω τῶν 1.000 μ. περιο-

χαί, λόγω τῶν ἀφθονωτέρων βροχῶν τῶν, τὰς ὁποίας δέχονται, καλύπτονται ἀπὸ δάση διακοπτόμενα ἀπὸ βοσκοτόπους. Τὰ δάση τῶν χαμηλοτέρων περιοχῶν αποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ὄρυς, τῶν δὲ ὑψηλοτέρων ἀπὸ ὄξυας, ἀγρίας πεύκας καὶ ἐλάτας. Αἱ χαμηλαὶ πλαγιαὶ τῶν ὀρέων (ιδίως τῆς Β. Ἡπείρου) καὶ οἱ λόφοι, ἐπεὶ δὲ δέχονται ὀλιγωτέρας βροχάς, καλύπτονται ἀπὸ θάμνους. Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ δασικοῦ πλούτου τῆς χώρας δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη λόγω ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας.

β') **Ὀρυκτά.** Ἡ Ἀλβανία ἔχει ἄρκετὰ ὄρυκτά, τῶν ὁποίων ὅμως ἡ ἐκμετάλλευσις δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη λόγω ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων. Ἐκ τούτων τὰ σπουδαιότερα εἶναι ἄνθραξ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Βοῖούσα (περιοχὴ τοῦ Τεπελενίου), εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν Τιράνων καὶ παρὰ τὴν Ἀχρίδα, σίδηρος εἰς τὰς περιοχὰς τῶν Ἀκροκεραυνίων ὀρέων, τῆς Σκόδρας καὶ τῆς Ἀχρίδος, χαλκὸς εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δρίν (πρὸς Α. τῆς Σκόδρας), χρώμιον εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν καὶ παρὰ τὴν Ἀχρίδα καὶ πισσάσφαλος, νάφθη καὶ πετρέλαιον εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας τῆς Νοτίου καὶ Κεντρικῆς Ἀλβανίας.

γ') **Ἀλιεῖα.** Αἱ ἀκταὶ τῆς Ἀλβανίας καὶ αἱ λίμναι τῆς Σκόδρας, τῆς Ἀχρίδος καὶ τῆς Πρέσπας ἔχουν μέγαν πλοῦτον ἰχθύων. Ἀλιεύονται ἰδίως σαρδέλλαι. Ἡ ἐτησίᾳ παραγωγὴ ἀνέρχεται εἰς 5.000 στατῆρας περίπου.

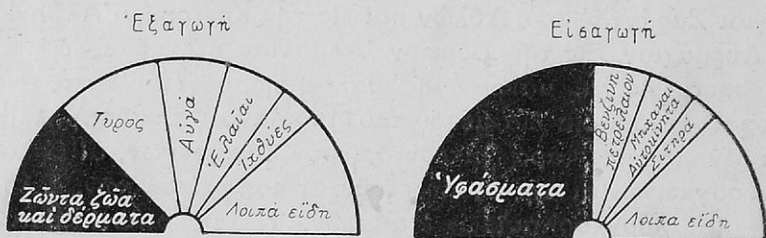
Συγκοινωνία.—Ἡ Ἀλβανία στερεῖται σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Ὑπὸ κατασκευὴν εἶναι ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Δυρραχίου — Τιράνων, ἡ ὁποία προεκτεινομένη μελλοντικῶς θὰ συναντήσῃ τοὺς Ἑλληνικοὺς Σιδηροδρόμους εἰς Φλώριναν, συνδέουσα οὕτω σιδηροδρομικῶς τὴν Ἀλβανίαν μετὰ τῶν λοιπῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ ἰδίως μετὰ τοῦ λιμένος τῆς Θεσσαλονίκης. Σήμερον ἡ κατὰ ξηρὰν συγκοινωνία τόσον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὅσον καὶ μετὰ τῶν γειτονικῶν τῆς χωρῶν ἐκτελεῖται δι' ἁμαξιτῶν ὁδῶν. Τὸ ὅλικόν μῆκος τοῦ ὁδικοῦ δικτύου ἀνέρχεται εἰς 1.400 χμ., ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ μίαν κυρίαν ἀρτηρίαν διευθυνομένην ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν Σκόδραν εἰς τοὺς

Ἁγίους Σαράντα. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνδέεται διὰ τῶν ἀμαξι-
τῶν ὁδῶν Ἰωαννίνων—Ἀργυροκάστρου, Ἰωαννίνων—Κορυτσᾶς
καὶ Φλωρίνης—Κορυτσᾶς. Μετὰ τῶν γειτονικῶν τῆς χωρῶν ἡ
συγκοινωνία σήμερον ἐξυπηρετεῖται καλύτερον διὰ θαλάσσης.
Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες εἶναι : εἰς τὴν Νότιον Ἀλβανίαν οἱ
Ἅγιοι Σαράντα καὶ ἡ Αὐλῶν καὶ εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀλβανίαν
τὸ Δυρράχιον. Εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν ἡ Σκόδρα, ἃν καὶ
εὐρίσκεται 44 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης, δέχεται κατὰ τινὰς
ἐποχὰς ἀτμόπλοια διὰ μέσου τοῦ Μπογιάννα. Ἐπειδὴ ἡ Ἀλβα-
νία δὲν διαθέτει παρὰ μικρὸν ἀριθμὸν ἱστιοφόρων, αἱ θαλάσ-
σαι συγκοινωνίαι τῆς ἐξυπηρετοῦνται παρὰ ἱταλικῶν, ἑλληνι-
κῶν καὶ γιουγκοσλαβικῶν ἐταιρειῶν. Ἡ συγκοινωνία μεταξὺ
τῶν σπουδαιότερων πόλεων καὶ τῶν γειτονικῶν χωρῶν ἐξυπη-
ρετεῖται ἐπίσης καὶ δι' ἀεροπορικῶν γραμμῶν. Μετὰ τῆς Ἑλ-
λάδος συνδέεται διὰ τῆς ἀεροπορικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης—
Τιράνων.

Ἡ ἔλλειψις σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καὶ τὸ ἀραιότατον
ὁδικὸν δίκτυον τῆς Ἀλβανίας ὀφείλονται εἰς τὸ ὀρεινὸν ἔδα-
φός τῆς καὶ κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν. Ἡ Ἀλ-
βανία κεῖται μακρὰν τῶν μεγάλων ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέουν
τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον μὲ τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐ-
ρώπης καὶ τῆς Δυτικῆς Ἀσίας.

Βιομηχανία.—Εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἐπικρατεῖ ἡ οἰκιακὴ βιο-
μηχανία λόγῳ τῆς μικρᾶς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀνεπαρκοῦς
συγκοινωνίας. Ἐσχάτως, χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν σπουδαίου
ὄρυκτοῦ πλούτου, καταβάλλονται προσπάθειαι διὰ τὴν ἀνά-
πτυξιν βιομηχανικῶν κλάδων. Ἀξιόλογοι βιομηχαναίαι εἶναι
τοῦ ἀλεύρου, τῶν ζυμαρικῶν, τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν,
τοῦ πάγου, τῶν δερμάτων, τοῦ καπνοῦ, τῶν τσιμέντων καὶ
ἄλλων. Κέντρα τῶν ἀνωτέρω βιομηχανιῶν εἶναι : Τὰ Τί-
ρανα, τὸ Δυρράχιον, ἡ Σκόδρα, ἡ Αὐλῶν, οἱ Ἅγιοι Σαράντα,
ἡ Κορυτσά καὶ τὸ Βεράτιον. Λόγῳ τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιο-
μηχανίας τῆς καὶ γεωργίας τῆς ἡ Ἀλβανία ἔχει τὴν μικροτέ-
ραν πυκνότητα πληθυσμοῦ ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας τῆς Βαλκανι-
κῆς (36 κατ. εἰς 1 τ. χμ.).

Ἐμπόριον.—Ἡ Ἀλβανία, χώρα κατ' ἐξοχὴν κτηνοτροφικὴ καὶ γεωργικὴ, ἐξάγει κυρίως κτηνοτροφικὰ καὶ γεωργικὰ προϊόντα καὶ εἰσάγει βιομηχανικὰ εἶδη, σιτηρὰ καὶ ἀποικιακὰ προϊόντα. Αἱ εἰσαγωγαὶ εἶναι ἀνώτεραι τῶν ἐξαγωγῶν. Τὸ ἔλ-

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἀλβανίας.

λειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ της ἰσοζυγίου καλύπτεται κυρίως ἀπὸ ἐμβάσματα τῶν μεταναστῶν. Εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἀλβανίας τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἰταλία καὶ τὴν δευτέραν ἡ Ἑλλάς.

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος.—Ἡ Ἀλβανία ἐξάγει εἰς τὴν Ἑλλάδα ζῶα, πουλερικά, βούτυρον, τυρόν, ἰχθὺς, ὄσπρια, ἐλαιοπυρῆνας, καπνόν, δέρματα, ξυλάνθρακας κτλ. Εἰσάγει ἐκ τῆς Ἑλλάδος κατεργασμένα δέρματα καὶ δερμάτινα εἶδη, χάρτην καὶ εἶδη ἐκ χάρτου, βάμβακα, νήματα, σίδηρον, χάλυβα, μηχανάς, χημικὰ προϊόντα κ. ἄ. Αἱ εἰσαγωγαὶ μας ὑπερβαίνουνσι πολὺ τὰς εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἐξαγωγὰς μας.

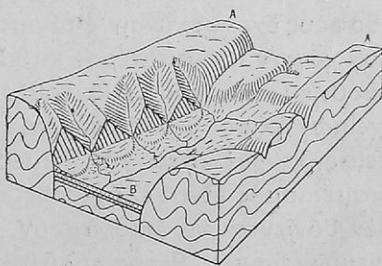
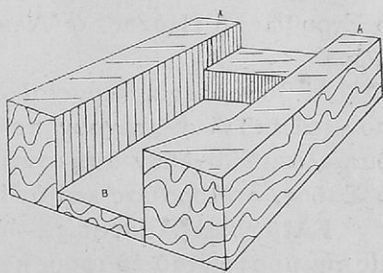
ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

Ὅρια.—Ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος δὲν χωρίζεται σαφῶς ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπον Εὐρώπην. Τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸ ὅτι τὸ πλάτος της αὐξάνει ἀπὸ Ν. πρὸς Β., ἀφ' ἑτέρου δὲ

διότι αἱ σπουδαιότεραι ὄροσειραὶ τῆς εἶναι συνέχεια τῶν Εὐρωπαϊκῶν ὀρέων. Αἱ Διναρικαὶ ᾿Αλπεις εἶναι συνέχεια τῶν ᾿Αλπεων καὶ τὰ Βαλκανικὰ τῶν Καρπαθίων. Ὡς ὅρια πρὸς Β. λαμβάνονται αἱ κοιλάδες τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ παραποτάμου τοῦ Σαύου.

Μορφή τοῦ ἔδαφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου παρουσιάζει πολύπλοκον μορφήν. Τὸ Νότιον τμήμα διαμελίζεται βαθέως ὑπὸ τῆς θαλάσσης, αἱ δὲ πεδινὰί του περιοχαὶ εἶναι μικραὶ καὶ σχεδὸν ἀπομεμονωμένα δι' ὄροσειρῶν (᾿Αρκადίας, ᾿Αττικῆς, Βοιωτίας, Θεσσαλίας). ᾿Απ' ἐναντίας τὸ ἔδαφος τῶν βορειοτέρων περιοχῶν εἶναι ὀγκῶδες καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ εὐρείας πεδιάδας (Δουνάβεως, ᾿Εβρου, ᾿Αδριανουπόλεως, ᾿Αξιοῦ κτλ.) καὶ μεγάλα ὀροπέδια (Σερβίας, Μακεδονίας).

Γεωλογικὴ κατασκευή.—Ἡ πολύπλοκος μορφή, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς Βαλκανικῆς, ὀφείλεται εἰς τὴν πολύπλοκον γεωλογικὴν του ἱστορίαν, τῆς ὁποίας τὰ σπουδαιότερα σημεῖα εἶναι τὰ ἑξῆς: Εἰς πολὺ παλαιὰν γεωλογικὴν ἐποχὴν ὑπῆρχεν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κυκλάδων, τῆς Θράκης, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Παλαιᾶς Σερβίας μία ξηρά, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ κρυσταλλικὰ κυρίως πετρώματα τῶν περιοχῶν αὐτῶν. Ἀργότερον ἐσχηματίσθησαν αἱ ὄροσειραὶ τῶν Βαλκανίων πρὸς Β. καὶ τῶν Διναρικῶν ᾿Αλπεων, τῶν ᾿Αλβανικῶν ὀρέων καὶ τοῦ Πίνδου πρὸς Δ. Κατὰ τὴν διάρκειαν καὶ μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν νεωτέρων ὄροσειρῶν ἔλαβον χώ-

Γεωλογικὴ ἐξέλιξις ἑνὸς λεκανοπεδίου τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου.

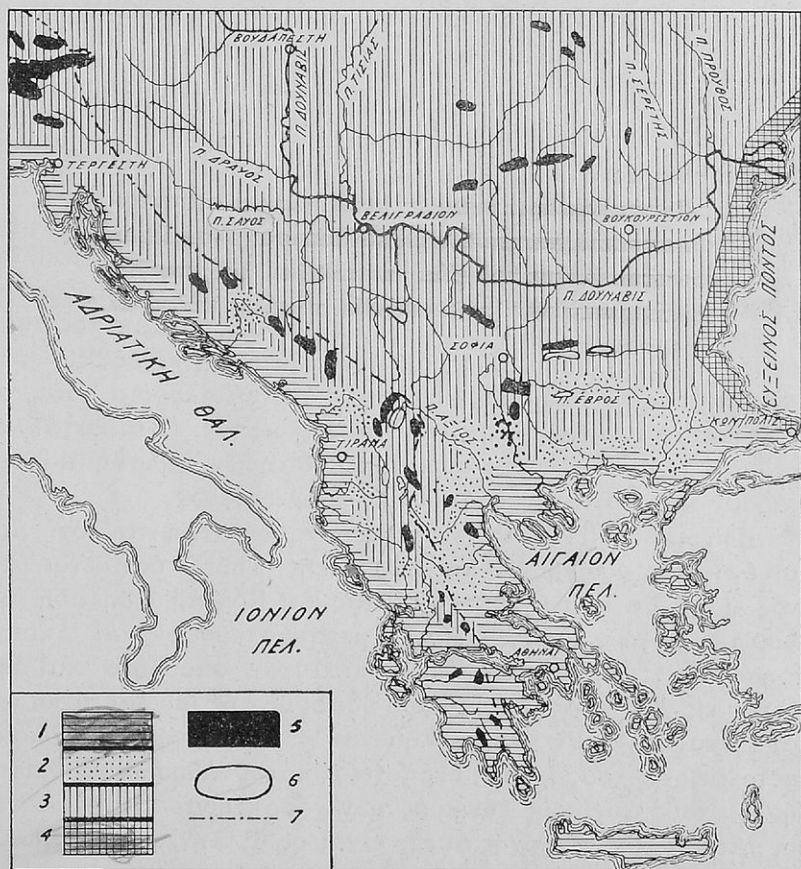
ραν άνυψώσεις καί καθιζήσεις εἰς διάφορα σημεῖα τῆς παλαιᾶς ξηρᾶς καί τῶν νεωτέρων ὀροσειρῶν. Τὰ τμήματα, τὰ ὁποῖα άνυψώθησαν, ἀποτελοῦν τὰς ὀρεινὰς περιοχάς. Τὰ τμήματα, τὰ ὁποῖα ὑπέστησαν καθιζήσιν, μετεβλήθησαν τῶν μὲν περιοχῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ εἰς λίμνας, τῶν δὲ ἀκτῶν εἰς κόλπους. Ἀργότερον αἱ περισσότεραι λίμναι καί τὰ ἀβαθέστερα μέρη τῶν κόλπων μετεβλήθησαν εἰς πεδιάδας ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Ἀποτέλεσμα τῶν πολλῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς πολλῶν ἡφαιστειῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἐν ἐνεργείᾳ σήμερον εἶναι τῆς νήσου Θήρας, καί οἱ πολλοὶ σεισμοί. Οὗτοι εἶναι συχνότεροι εἰς τὴν νότιον περιοχὴν, καθόσον αὕτη ὑπέστη καί τὰς περισσοτέρας μεταβολάς.

Ὑδρογραφία.—Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους ἔχει μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ὑδρογραφίας. Αἱ νεώτεραι περιοχαί, λόγῳ τοῦ μεγάλου θαλασσίου διαμελισμοῦ τῶν, ἔχουν μικροὺς ποταμούς, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότεροι εἶναι : ὁ Ἐβρος, ὁ Ἀξιός, ὁ Στρυμῶν, ὁ Νέστος, ὁ Ἀλιάκμων, ὁ Πηνειὸς καί ὁ Ἀχελῷος.

Αἱ βορειότεραι περιοχαί ἔχουν μεγάλους ποταμούς, καθόσον αἱ ἐκβολαὶ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὰς πηγὰς (θαλάσσιος διαμελισμὸς σχεδὸν ἀσήμαντος). Σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Σαῦος, ὁ Μοραύας καί ὁ Ἰσκερ.

Κλίμα καὶ βλάστησις.—Ἡ ἀντίθεσις, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους καί εἰς τὴν ὑδρογραφίαν, παρατηρεῖται ἐπίσης καί εἰς τὸ κλίμα καί τὴν βλάστησιν, διότι ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους ἔχει μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτῶν. Πρὸς Ν., ὅπου ἔλαβον χώραν περισσότεραι καθιζήσεις, οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι ἐπιδροῦν εὐκολώτερον. Διὰ τοῦτο τὸ κλίμα εἶναι μεσογεικὸν (χειμῶν ἡπιος, θέρος θερμόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ μεγάλης διαρκείας, βροχαὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον). Πρὸς Β., ὅπου ὁ διαμελισμὸς εἶναι ἐλάχιστος καί συνεπῶς οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ ἐπιδράσουν, τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸν (χειμῶν δριμύς, θέρος πολὺ θερμόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ μικρᾶς διαρκείας, βροχαὶ κυρίως κατὰ τὴν ἄνοιξιν καί τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους). Τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα αὐξάνει ἀπὸ Δ. πρὸς Α., ἀπὸ τὰς

ἀκτὰς τῆς Ἀδριατικῆς πρὸς τὴν Μαύρην Θάλασσαν. Ἡ μετά-
 βασις ἀπὸ τὸ μεσογειακὸν κλίμα πρὸς τὸ ἡπειρωτικὸν γίνεται

Κλιματολογικὸς χάρτης τῆς Βαλκανικῆς.—(1 κλίμα μεσογειακόν, 2
 κλίμα μᾶλλον ἡπειρωτικόν, 3 κλίμα ἡπειρωτικόν, 4 κλίμα πόντιον,
 5 κλίμα τῶν ὕψηλων ὀρέων, 6 περιοχαὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μὲ ἥπιον
 κλίμα, 7 ὄριον πρὸς δυσμὰς, τοῦ ὁποῦ αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονώτεραι).

βραδέως, ὅπου δὲν ὑπάρχουν ὄροσειραί, αἱ ὁποῖαι νὰ ἐμποδί-
 ζουν τοὺς θαλασσίους ἀνέμους (κοιλὰς Ἀξιοῦ) καὶ ἀποτόμως,

ὅπου ὑπάρχουν. (Θεσσαλία, περιοχαὶ εὐρισκόμεναι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν Διναρικῶν ᾿Αλπεων). Αἱ ἄκται τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἔχουν κλίμα διαφορετικόν, τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς κλίμα πόντιον (χειμῶν ψυχρός, θέρος δροσερόν, βροχαὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους).

Λόγῳ τῶν κλιματικῶν διαφορῶν ἔχομεν καὶ διάφορον βλάστησιν. Αἱ νότιοι περιοχαὶ, ἐπειδὴ δέχονται ὀλιγωτέρας βροχάς, ἔχουν πτωχοτέραν φυσικὴν βλάστησιν (τὰ δάση περιορίζονται κυρίως εἰς τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς, αἱ δὲ πλαγιαί καὶ οἱ λόφοι καλύπτονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ θάμνους), λόγῳ ὁμῶς τοῦ ἡπιωτέρου κλίματός των εἶναι κατάλληλοι διὰ ποικίλας καλλιέργειας, μεταξὺ τῶν ὁποίων σπουδαῖον ρόλον παίζουν αἱ δενδρώδεις καλλιέργειαι (ἐλαῖαι, ἐσπεριδοειδῆ, ἄμπελοι, ὀπωροφόρα δένδρα). Πρὸς Β. αἱ ὀρειναὶ περιοχαὶ, χάρις εἰς τὰς ἀφθονώτερας των βροχάς, καλύπτονται ἀπὸ πλούσια δάση, αἱ δὲ πεδιναὶ, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ των κλίματος, εἶναι κατάλληλοι διὰ τὴν καλλιέργειαν κυρίως τῶν σιτηρῶν, δηλαδὴ παρουσιάζουν μονοτονίαν ἀπὸ ἀπόψεως καλλιεργειῶν.

Κάτοικοι.—Ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος στερεῖται ὅχι μόνον ἐνότητος φυσικῆς ἀλλὰ καὶ ἐθνικῆς. Τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἐνὸς εἰς τὸ ὅτι κεῖται μεταξὺ Ἀσίας καὶ Εὐρώπης, δηλαδὴ τῆς ὁδοῦ τῶν μεγάλων ἀνθρωπίνων μεταναστεύσεων, αἱ ὁποῖαι ἄφησαν ἐκεῖ τμήματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σπουδαῖα καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους τῆς (μικραὶ πεδιάδες καὶ στεναὶ κοιλάδες περιβαλλόμεναι ἀπὸ ὄροσειράς), ἡ ὁποία ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς λαούς, οἱ ὁποῖοι ἐγκατεστάθησαν, νὰ διατηρήσουν τοὺς ἀρχικοὺς ἐθνικοὺς των χαρακτηήρας. Οἱ παλαιότεροι κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι οἱ Ἑλληνες καὶ οἱ Ἰλλυριοί. Ἐξ ὅλων τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ Ἑλληνες.

Ἑρωτήσεις.

1) Ποῖαι διαφοραὶ ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν περιοχῶν τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου ; 2) Ποίαν σημασίαν ἔχει

ἢ Ἀνατολική Θράκη διὰ τὴν Τουρκίαν ; 3) Ποῖοι εἶναι οἱ φυσικοὶ
λιμένες τῆς Ν. Δ. Βουλγαρίας καὶ τῆς Νοτίου Γιουγκοσλαβίας ; 4)
Διὰ τί τὸ ἐμπόριον μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς δὲν εἶναι ἀνε-
πτυγμένον ;

II

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Εἰσαγωγή.—Ἡ Ἰταλική Χερσόνησος εἶναι ἡ περισσότερον κατωκημένη χώρα τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης χάρις εἰς τὰ ἀφθονώτερα γεωργικὰ καὶ βιομηχανικά της προϊόντα. (Ἰταλία 310.000 τ. χμ., 41.000.000 κάτ., Βαλκανικὴ Χερσόνησος 530.000 τ. χμ., 30.000.000 κάτ. Πυρηναικὴ Χερσόνησος 590.000 τ. χμ., 30.000.000 κάτ.). Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ Ἰταλία συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν μεγαλυτέρων δυνάμεων τῆς Εὐρώπης.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ Ἰταλία ἀπέκτησε μεγάλην ἀκμὴν, ὅπως καὶ ἡ χώρα μας (Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία). Ἡ ἀκμή της ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν, ἡ ὁποία διευκολύνει τὰς ἐμπορικὰς καὶ πνευματικὰς της σχέσεις μὲ τὰς ἄλλας χώρας, καθόσον κεῖται εἰς τὸ κέντρον τῆς Μεσογείου Θαλάσσης καὶ μεταξὺ τῆς Β. Δ. καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἡ εὐκολος ὁμως συγκοινωνία της συνετέλεσεν, ὥστε νὰ ὑποστῇ πολλὰς ἐχθρικὰς ἐπιδρομάς, αἱ ὁποῖαι εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν παρακμὴν της ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Μετὰ τὸ τέλος τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας ἡ Ἰταλία ἀπετελεῖτο ἀπὸ μικρὰ κρατίδια, τῶν ὁποίων ἡ ἑνώσις εἰς ἓν κράτος ἤρχισε τὸ ἔτος 1859 καὶ ἐτελείωσε μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον. Ἡ ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου ὀφείλεται εἰς τὴν φυσικὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους της, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει μεγάλας διαφορὰς ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

Ὅρια.—Ἡ Ἰταλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας (παλαιᾶς Αὐστρίας), τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Γαλλίας· πρὸς Α. ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης· πρὸς Ν. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἴονιου πελάγους καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Τυρρηνικῆς Θαλάσσης.

Ι. Φυσικαὶ περιοχαί.—Ἡ κατασκευὴ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου μᾶς ἐπιτρέπει νὰ τὴν χωρίσωμεν εἰς τρεῖς φυσικὰς περιοχάς : α') εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, β') εἰς τὴν κυρίως Ἰταλικὴν Χερσόνησον καὶ γ') εἰς τὰς Νήσους.

α') Βόρειος Ἰταλία.—Ἡ Βόρειος Ἰταλία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς : ἀπὸ τὰς Ἰταλικὰς Ἀλπεις καὶ ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου.

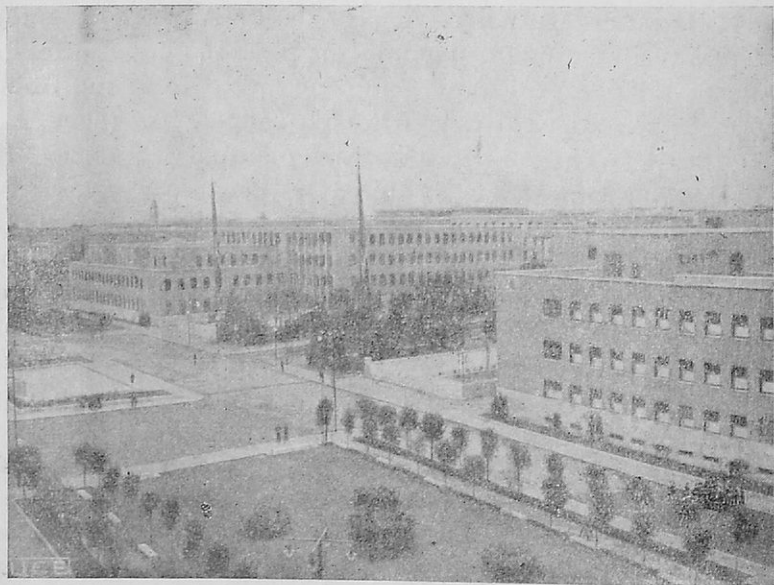
Αἱ Ἰταλικαὶ Ἀλπεις.—Αἱ Ἰταλικαὶ Ἀλπεις, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνουν τὸ ἥμισυ περίπου τῆς μεγάλης ὀροσειρᾶς τῶν Ἀλπεων, κατέρχονται ἀποτόμως πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου. Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαί των εὐρίσκονται πρὸς Δ. (ὄρος Βίτσο 3.860 μ.). Αἱ Ἀλπεις ἔχουν μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν Ἰταλίαν. Πρῶτον ἀποτελοῦν ἓν μέγα τεῖχος, τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ διαβοῦν ξένοι στρατοί. Δεύτερον, χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχὰς των καὶ τὰς αἰωνίους χιόννας των (¹), εἶναι μία τεραστία ἀποθήκη κινητηρίου δυνάμεως (λευκὸς ἄνθραξ), ἡ ὁποία μᾶς εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν οἰκονομικὴν μας ζωὴν. Ἐκτὸς αὐτοῦ αἱ κοιλάδες των, χάρις εἰς τὰ εὐφορα ἐδάφη των, εἶναι ἀξιόλογα κέντρα γεωργίας καὶ ἰδίως κτηνοτροφίας, ὅπως ὁλόκληρος ἡ περιοχὴ τῶν Ἀλπεων.

Ἡ κοιλὰς τοῦ Πάδου.—Ἡ κοιλὰς τοῦ Πάδου (μῆκος 400 χμ., πλάτος 100 χμ. περίπου), ἡ ὁποία ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν Ἀλπεων καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὀρέων, ἦτο ἄλλοτε κόλπος τῆς Ἀδριατικῆς. Οὗτος ἀρχικῶς ὀφείλει τὸν σχηματισμὸν του εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ἀργότερον ὅμως μετεβλήθη εἰς ξηρὰν ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν τῶν κατερχομένων ἀπὸ τὰς Ἀλπεις καὶ τὰ Ἀπέννινα (ὅπως καὶ ἡ κοιλάς τοῦ Κάτω Δουνάβεως). Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος δὲν εἶναι τελείως ἐπίπεδον. Παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων ἐκτείνεται μία λοφώδης ζώνη, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὴν διάβρωσιν τῶν ρεόντων ὑδάτων. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς εἶναι ὁ Πάδος. Οὗ-

(¹) Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν 3,000 μ. περίπου αἱ Ἀλπεις καλύπτονται πάντοτε ὑπὸ χιόνων, αἱ ὁποῖαι, ἐπειδὴ δὲν προλαμβάνουν νὰ λειώσουν τελείως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, λέγονται αἰώνιοι χιόνες.

τος διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. ἀπὸ τὸ ὄρος Βίζο πρὸς τὴν ᾠΑδριατικὴν Θάλασσαν, ὅπου σχηματίζει Δέλτα, τὸ ὁποῖον συνεχίζει τὴν αὐξήσιν τῆς κοιλάδος. Παρὰ τὸ Δέλτα τοῦ Πάδου ἐκτείνεται καὶ τὸ Δέλτα τοῦ ᾠΑδίγη, τοῦ δευτέρου ποταμοῦ τῆς Βορείου ᾠταλίας.

Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι τὸ ὄρεινόν τεῖχος, τὸ

Μιλᾶνον. ᾠ πανεπιστημιακὴ πόλις.

ὁποῖον περιβάλλει τὴν κοιλάδα, δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. ᾠ χειμὼν εἶναι πολὺ ψυχρὸς καὶ τὸ θέρος πολὺ θερμόν. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θερινῆς περιόδου. Τὸ κλίμα αὐτὸ (τὸ θέρος θερμόν καὶ ὑγρὸν εἰς τὸν ἀρχὴν) εὐνοεῖ τὴν καλλιέργειαν προϊόντων τῶν θερμῶν χωρῶν : τοῦ ἀραβοσίτου, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς ὀρύζης (εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπάρχουν οἱ βορειότεροι ἀγροὶ ὀρύζης ὅλου τοῦ κόσμου). Καλλιιεργεῖται ἐπίσης σῖτος,

σακχαροῦχα τεύτλα, λαχανικά, ζωοτροφικά προϊόντα, χάρις εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων. Τὰ πολὺ θερμὰ θέρη καθιστοῦν ἀπαραίτητον καὶ τὴν ἄρδουσιν (ὅπως καὶ εἰς τὰς πεδιάδας τῆς χώρας μας). Αὕτη ἐπιτυγχάνεται χάρις εἰς τὰ ἄφθονα ρέοντα ὕδατα καὶ εἰς τὰ κατασκευασθέντα ἀρδευτικά ἔργα.

Ἐπὶ τῆς λοφώδους περιοχῆς καλλιιεργεῖται κυρίως ἡ ἄμπελος καὶ ἡ μορέα. Τοῦτο ὀφείλεται πρῶτον, διότι εἰς τὰς πλαγιάς τῶν λόφων οἱ παγετοὶ κατὰ τὴν ἄνοιξιν εἶναι πολὺ σπάνιοι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πεδιάδα, ὅπου εἶναι πολὺ συχνοί· δεύτερον, διότι ὁ ἀήρ ἀνανεοῦται συνεχῶς (τὴν ἡμέραν ἀνέρχεται ἀπὸ τὴν πεδιάδα πρὸς τὰς ὕψηλās περιοχάς καὶ τὴν νύκτα συμβαίνει τὸ ἀντίθετον). Ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος δὲν εὐνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν ἀσθeneιών, ὅπως τοῦ περονosπόρου. Τοῦναντίον ἡ στάσιμος ὕγρα καὶ βαρεῖα ἀτμόσφαιρα τῆς πεδιάδος συντελεῖ πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀσθeneιών τῆς ἀμπέλου. Χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην εἰς τὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν. Γενικῶς ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου, χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφος τῆς καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικά ἔργα τῶν ποταμῶν τῆς, εἶναι ἡ σπουδαιότερα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Ἰταλίας. Τὸ πολὺ ὁμως ψυχὸς τοῦ χειμῶνος δὲν ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλάσις καὶ τῶν ἐσπεριδοειδῶν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον τὴν διακρίνει κυρίως ἀπὸ τὰς λοιπὰς περιοχάς.

Ἐκτὸς τῆς ἀνεπτυγμένης τῆς γεωργίας ἡ Βόρειος Ἰταλία παρουσιάζει καὶ σπουδαίαν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν. Αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν ἄφθονον κινητήριον δύναμιν, τὴν ὁποίαν προμηθεύουν αἱ Ὕαλπεις (λευκὸς ἄνθραξ), εἰς τὰ πλούσια γεωργικὰ προϊόντα τῆς πεδινῆς καὶ ὀρεινῆς περιοχῆς καὶ εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν.

Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα εἶναι πρὸς Δ. εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πεδεμοντίου τὸ Τουρίνον (600.000 κάτ.), ἡ δευτέρα βιομηχανικὴ πόλις τῆς Ἰταλίας χάρις εἰς τὴν καλὴν τῆς συγκοινωνίαν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συγκεντροῦνται αἱ ὁδοὶ αἱ κατερχόμεναι ἐκ τῶν δυτικῶν Ὕαλ-

πεων (βιομηχανίαι αὐτοκινήτων, ὑφασμάτων, τροφίμων, χημικῶν προϊόντων). Εἰς τὸ κέντρον περίπου τῆς πεδιάδος τὸ **Μιλᾶνον** (1.000.000 κάτ.), ἡ δευτέρα εἰς πληθυσμὸν μετὰ τὴν Ρώμην καὶ ἡ πρώτη εἰς βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον πόλις τῆς Ἰταλίας (βιομηχανίαι κυρίως ὑφασμάτων καὶ χημικῶν προϊόντων). Τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὀφείλει εἰς τὴν θαυμασίαν γεω-

Βενετία. Ἡ μεγάλη διώρυξ.

γραφικὴν τοῦ θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντῶνται αἱ ὁδοί, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Ἰταλίαν μετὰ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην. Παρὰ τὰ Ἀπέννινα καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὸ Μιλᾶνον μετὰ τὴν Ρώμην, κεῖται ἡ **Βολωνία** (250.000 κάτ.). Εἰς τὰ παράλια κεῖται ἡ ὀνομαστὴ **Βενετία** (260.000 κάτ.), ἡ ὁποία σήμερον εἶναι κυρίως βιομηχανικὸν κέντρον χημικῶν προϊόντων καὶ πολεμικὸς ναύσταθμος, ἡ **Τεργέστη** (250.000 κάτ.) καὶ ἡ **Φιούμη**, αἱ ὁποῖαι χάρις εἰς τὴν καλὴν των συγκοινωνίαν μετὰ τὸ ἐσωτερικὸν ἐξυπηρετοῦν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν χωρῶν τοῦ Δουνάβεως (Γερμανίας, Τσε-

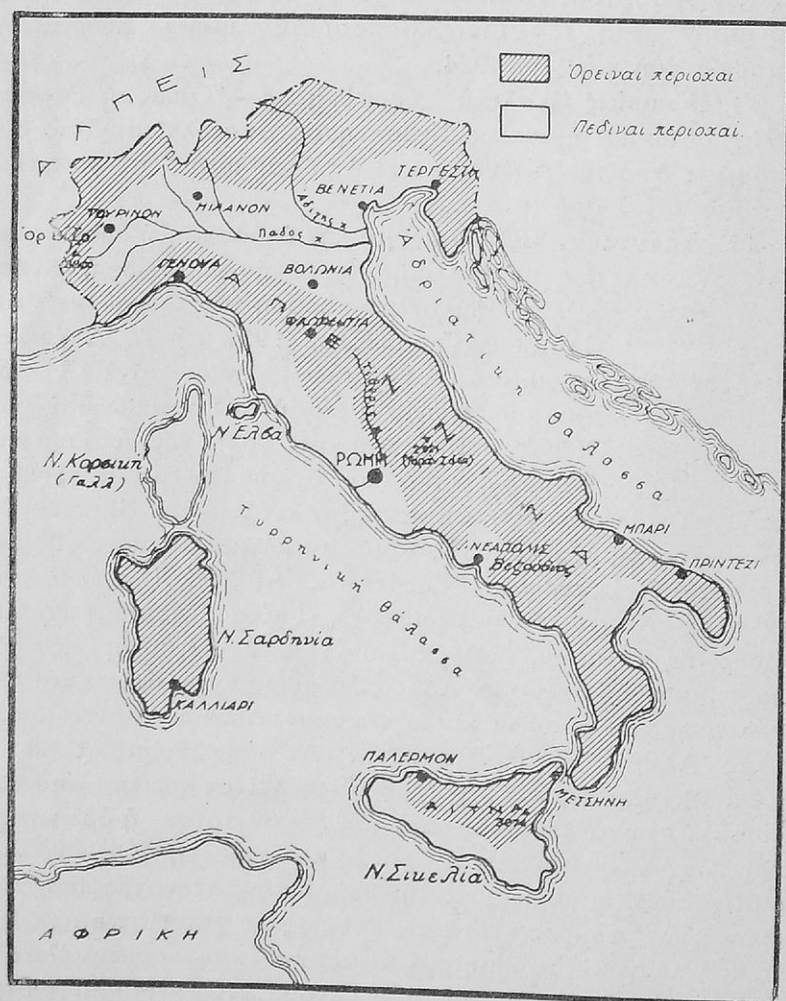
χοσλοβακίας, Ούγγαρίας). Τὸ διαμετακομιστικὸν ὅμως ἐμπόριον τῶν δύο αὐτῶν ἰταλικῶν λιμένων ὑφίσταται μέγαλον συναγωνισμόν ἀπὸ τὸν Γιουγκοσλαυϊκὸν λιμένα Σούσακ, ὁ ὁποῖος ἰδρύθη κατὰ τὸ 1924.

β') Ἡ κυρίως Ἰταλικὴ Χερσόνησος.—Ὅπως ἡ Βόρειος Ἰταλία, οὕτω καὶ ἡ κυρίως Χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς : ἀπὸ τὰ Ἀπέννινα καὶ ἀπὸ τὰς παρὰ τὰ παράλια πεδιάδας καὶ ὀροπέδια.

Τὰ Ἀπέννινα.—Εἶναι μία μακρὰ ὀροσειρά, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸν σκελετὸν τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου (ὅπως ἡ Πίνδος εἰς τὴν χώραν μας). Ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ τῶν εἶναι περίπου ἴση μὲ τὴν τοῦ Ὀλύμπου (Γκράν Σάσο 2.921 μ.). Τὰ Ἀπέννινα διαφέρουν τῆς Πίνδος, διότι λόγῳ τῶν πολλῶν αὐχένων τῶν δὲν ἐμποδίζουν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν ἀκτῶν. Οἱ ποταμοὶ εἶναι μικροὶ λόγῳ τῆς μικρᾶς ἀποστάσεως, ἡ ὁποία ὑπάρχει ἀπὸ τῶν πηγῶν τῶν μέχρι τῆς θαλάσσης. Τὸ κλίμα γενικῶς μεταβάλλεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Ὅσον κατερχόμεθα πρὸς Ν., τόσοι τὸ κλίμα τῆς περιοχῆς αὐτῆς γίνεται θερμότερον καὶ ξηρότερον. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ εἶναι περισσότεραι εἰς τὴν δυτικὴν πλευράν, διότι αὕτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ὑγροὺς δυτικοὺς ἀνέμους. Λόγῳ τοῦ μικροῦ τῶν ὕψους καὶ τῶν ὀλιγωτέρων τῶν βροχῶν δὲν ὑπάρχουν αἰῶνιοι χιόνες ὅπως εἰς τὰς Ἀλπεις. Ἡ μικρὰ ποσότης τῶν βροχῶν ἐπιδρᾷ ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῆς βλαστήσεως, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ θάμνους καὶ πτωχὰ λειβάδια. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ ὀρεινὴ περιοχὴ τῶν Ἀπεννίνων εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη. Οἱ κάτοικοί της ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν νομαδικὴν κτηνοτροφίαν τῶν μικρῶν ζώων. Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὰς χαμηλοτέρας πλαγὰς καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ κυρίως ἐλαῖαι, ἄμπελοι καὶ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα. Αἱ περιοχαὶ αὗται συγκεντρώνουν καὶ τὸν περισσότερον πληθυσμόν. Ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη, ὅπως εἰς τὰς Ἀλπεις, διότι τὰ Ἀπέννινα εἶναι πτωχότερα εἰς κινητήριον δύναμιν.

Αἱ πεδιάδες καὶ τὰ ὀροπέδια.—Αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδι-

ναί περιοχαί τῆς Ἰταλίας εἶναι μικραὶ καὶ ὀφείλουν τὸν σχη-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Ἰταλίας.

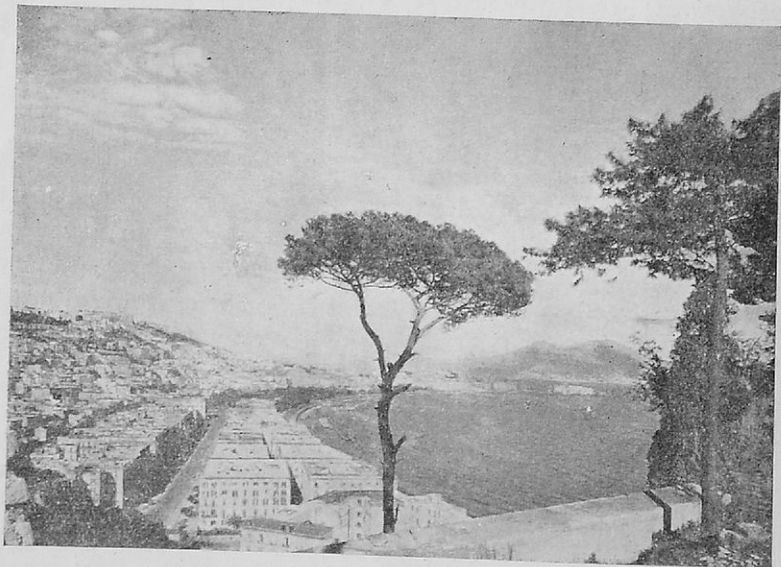
ματισμὸν τῶν εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους (ὅπως καὶ εἰς τὴν χώραν μας). Αἱ μεγαλύτεραι ἐξ αὐτῶν εὐρίσκονται εἰς

τὴν δυτικὴν καὶ νότιον πλευράν. Ἀποτέλεσμα τῶν τοπικῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς πολλῶν καὶ βαθέων ρηγμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξήλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λειωμένα ὑλικά. Δηλαδή ἐσχηματίσθησαν ἡφαιστεία, ἐκ τῶν ὁποίων σημερον ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι ὁ **Βεζούβιος** (1.220 μ.). Αἱ πεδινὰ αὐταὶ περιοχαί, ἐπειδὴ καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἀπὸ σαθρωμένα ἡφαιστειογενῆ πετρώματα ⁽¹⁾, εἶναι πολὺ εὐφοροί. Τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν, ὅπως καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς χώρας μας. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καλλιεργοῦνται προϊόντα ὅμοια μὲ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα συναντῶμεν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἑλλάδος : δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἰδίως ἐλαῖαι, ἄμπελοι, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα, λαχανικά. Αἱ πεδινὰ περιοχαί, χάρις εἰς τὴν εὐφορίαν τῶν, εἶναι περισσότερον κατῳκημένοι ἀπὸ τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν. Ὁ πληθυσμὸς ὅμως δὲν εἶναι ἐξ ἴσου διανενημένος. Περισσότερον κατῳκημένοι εἶναι αἱ λοφώδεις περιοχαί καὶ τὰ ὀροπέδια τὰ κείμενα εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀπεννίνων. Τοῦναντίον αἱ πεδιάδες (ἐξαιρέσει τῆς Καμπανίας) εἶναι ἀραιότερον κατῳκημένοι, διότι συχνὰ εἶναι ἐλώδεις καὶ συνεπῶς εἶναι κέντρα ἐλονοσίας. Μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν καὶ καταβάλλονται διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῶν ἐλῶν, ἰδίως εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ρώμης.

Τὰς πόλεις τῆς κυρίως Χερσονήσου δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας. Πρῶτον εἰς τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κυρίως εἰς τὴν θαλασσίαν τῶν συγκοινωνίαν, ἡ ὁποία βεβαίως ἐπέτρεψε τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Αἱ πόλεις αὗται εἶναι : πρὸς Β. ἡ **Γένουα** (630.000 κάτ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Ἰταλίας καὶ ὁ δεῦτερος τῆς Μεσογείου μετὰ τὴν Μασσαλίαν. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὀφείλει εἰς τὴν θέσιν τῆς. Κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον αἱ ἐκ τῆς Βορείου Ἰταλίας καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης κατερχόμεναι ὁδοὶ συναντοῦν τὴν μεγάλην θαλασσίαν ὁδόν, ἡ

(1) Τὰ ἡφαιστειογενῆ πετρώματα περιέχουν τὰ εὐφορώτερα συστατικά ἀπὸ ὅλα τὰ πετρώματα.

όποια συνδέει την Δυτικήν Μεσόγειον μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Γένουα ἐξυπηρετεῖ τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Βορείου Ἰταλίας (ἄνθραξ, πρῶται ὕλαι) καὶ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην. Χάρis εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα, τὰ ὅποια δέχεται ὁ λιμὴν τῆς, ἔχει ἀναπτύξει καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς (ὕφαντουργεῖα, ναυπηγεῖα). Νοτιώτερον τῆς Γενοῦσῃς εἶναι τὸ

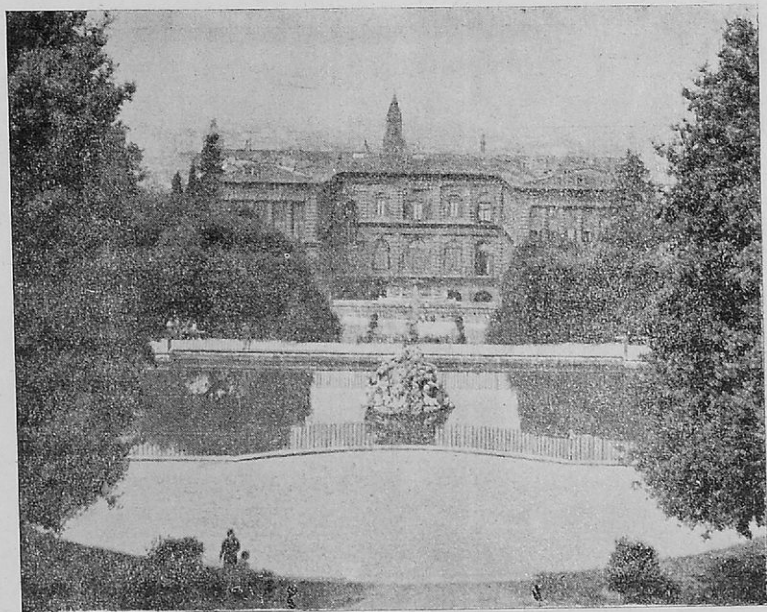

Νεάπολις. Γενικὴ ἄποψις.

Λιβόρνον (125.000 κάτ.), κέντρον μεταλλουργίας χάρις εἰς τὰ μεταλλεῖα σιδήρου τῆς μικρᾶς νήσου Ἑλβας. Εἰς τὰ παράλια τῆς εὐφόρου Καμπανίας καὶ εἰς τοὺς δυτικούς πρόποδας τοῦ Βεζουβίου κεῖται ἡ Νεάπολις (875.000 κάτ.), λιμὴν τροφοδοτήσεως τῶν μεγάλων πλοίων, τὰ ὅποια ἐκτελοῦν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Χάρis εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα τῆς πεδιάδος τῆς ἔχει ἀναπτύξει καὶ τὴν βιομηχανίαν τῶν τροφίμων. Εἰς τὰ Ν. Δ. παράλια εἶναι τὸ Μπάρι καὶ τὸ Βρίντεζι, ὁ πλησιέστερος λιμὴν τῆς Ἰταλίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Γενικῶς οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς κυρίως

Χερσονήσου εύρισκονται εις τὰς δυτικὰς ἀκτὰς. Τοῦτο ὀφείλεται, ἂφ' ἑνὸς διότι αἱ περιοχαὶ αὗται ἔχουν τὰς μεγαλυτέρας πεδιάδας, ἂφ' ἑτέρου διότι κεῖνται ἐπὶ τῆς μεγάλης θαλασσίας ὁδοῦ, ἡ ὁποία διασχίζει τὴν Μεσόγειον.

Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν ὑπάγονται αἱ πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ὕπαρξιν των εἰς τὴν ἱστορίαν των καὶ εἰς

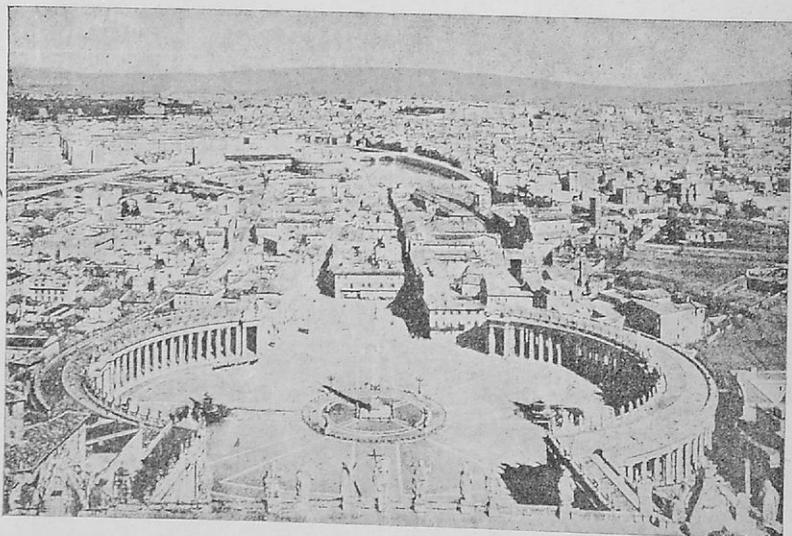
Φλωρεντία. Τὸ ἀνάκτορον Πίττι.

τὸν πολιτικὸν των ρόλον. Αὗται εἶναι ἡ **Φλωρεντία** (315.000 κάτ.), σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν καὶ κυρίως ἡ **Ρώμη** (1.120.000 κάτ.), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως ποταμοῦ, 22 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης. Αὕτη ὀφείλει τὴν ἀκμὴν της κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς τὴν κεντρικὴν της θέσιν ἐπὶ τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἡ ἀνάπτυξις της ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας

καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Πάπα, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

γ) Αἱ Νῆσοι.—Αἱ σπουδαιότεραι ἰταλικάι νῆσοι εἶναι δύο: ἡ Σικελία καὶ ἡ Σαρδηνία.

Ἡ Σικελία.—Ἡ νῆσος αὕτη, ἡ ὁποία ἔχει σχῆμα τριγωνικόν, εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἦτο ἠνωμένη μετὰ τὴν κυρίως Ἰταλικὴν Χερσόνησον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν σήμερον χωρίζεται διὰ τοῦ

Ρώμη. Ἀποφῆς τοῦ Β. Δ. τμήματος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Πέτρου.

πορθμοῦ τῆς Μεσσηνίας. Ἀποτέλεσμα τοῦ χωρισμοῦ αὐτοῦ εἶναι ὁ σχηματισμὸς τῶν ἡφαιστειῶν **Αἴτνας** καὶ **Στρομπόλι**, καθὼς ἐπίσης καὶ τῶν συχνῶν σεισμῶν, οἱ ὅποιοι λαμβάνουν χώραν τόσον εἰς τὴν Σικελίαν ὅσον καὶ εἰς τὴν Νότιον Ἰταλίαν. Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ὄρεινὴν περιοχὴν, τῆς ὁποίας αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ εὐρίσκονται πρὸς Α. (Αἴτνα 3.274 μ.) καὶ πρὸς Β. καὶ ἀπὸ εὐφόρους προσχωσιγενεῖς πεδιάδας παρὰ τὰ παράλια. Τὸ κλίμα εἶναι πολὺ ἥπιον, ἰδίως εἰς τὰ παράλια. Ἡ διαφορὰ τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος συντελεῖ,

ὥστε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν νὰ καλλιεργῶνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ νὰ τρέφωνται μικρὰ ζῷα, εἰς δὲ τὰ παράλια νὰ καλλιεργῶνται κυρίως ὀπωροφόρα δένδρα, ὅπως καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον (ἐλαῖαι, ἄμπελοι, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα, λαχανικὰ κτλ.). Ἡ γλυκύτης τοῦ κλίματος ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν προϊόντων θερμῶν χωρῶν (σακχαροκάλαμον, φοίνικες, μπανάνας). Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης ἡ ἄλιεία καὶ ἡ ναυτιλία. Ὁ πληθυσμὸς, ὁ ὁποῖος εἶναι πολὺ πυκνός, δὲν εἶναι ἐξ ἴσου διανενημένος. Τὸ ἐσωτερικόν, λόγῳ τῆς μικρᾶς καλλιεργησίμου ἐκτάσεως, εἶναι ἀραιῶς κατοικημένον. Τὰ παράλια ὅμως, χάρις εἰς τὰ εὐφορα ἐδάφη των καὶ τὴν καλὴν των συγκοινωνίαν, συγκεντρώνουν τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Αἱ βόρειαι ἄκται καὶ αἱ πλαγιαί τῆς Αἴτνας, χάρις εἰς τὰ ἐξαιρετικῶς εὐφορα ἡφαιστειογενῆ ἐδάφη των, συγκαταλέγονται μετὰ τῶν πλέον πυκνοκατοικημένων περιοχῶν τῆς γῆς (500 κάτ. εἰς ἕκαστον τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εὐρίσκονται εἰς τὰς βορείους καὶ ἀνατολικὰς ἀκτὰς. Αὗται εἶναι : τὸ Παλέριον (390.000 κάτ.), ἡ Μεσσήνη (180.000 κάτ.) καὶ ἡ Κατάνη (230.000 κάτ.).

Ἡ Σαρδηνία.—Ἡ νῆσος αὕτη εἶναι ὀλίγον μικροτέρα τῆς Σικελίας. Τὸ ἔδαφός της ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ὀρεινὴν περιοχὴν ἐκ κρυσταλλικῶν κυρίως πετρωμάτων καὶ ἀπὸ στενὰς πεδιάδας παρὰ τὰ παράλια, αἱ ὁποῖαι εἶναι συνήθως ἐλώδεις. Τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν, ὅπως καὶ τῆς Σικελίας, ὁ πληθυσμὸς ὅμως, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν (βόες καὶ πρόβατα), εἶναι πολὺ ἀραιός. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Σαρδηνίας ἀκολουθοῦν ἀκόμη τὰς παλαιὰς μεθόδους τῆς γεωργίας καὶ ὥς ἐκ τούτου τὰ εἰσοδήματά των εἶναι πολὺ ὀλίγα. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι τὸ Κάλιαρι (100.000 κάτ.).

II. Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή. — 1) Πληθυσμὸς.— Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰταλίας εἶναι κυρίως γεωργικός. Αἱ περισσότεραι κατοικημέναι περιοχαὶ εἶναι ἡ πεδιάς τοῦ Πάδου, ἡ περιοχή τῆς Φλωρεντίας καὶ αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες τῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Σικελίας, ἰδίως τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Β. Α. Σικελίας. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰ ἄφθονα

γεωργικά προϊόντα των καὶ εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην των βιομηχανίαν. Ὁ Ἰταλικὸς πληθυσμὸς παρουσιάζει ὁμοιογένειαν, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν κοινὴν ἱστορίαν καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἀγροτικὴν ζωὴν.

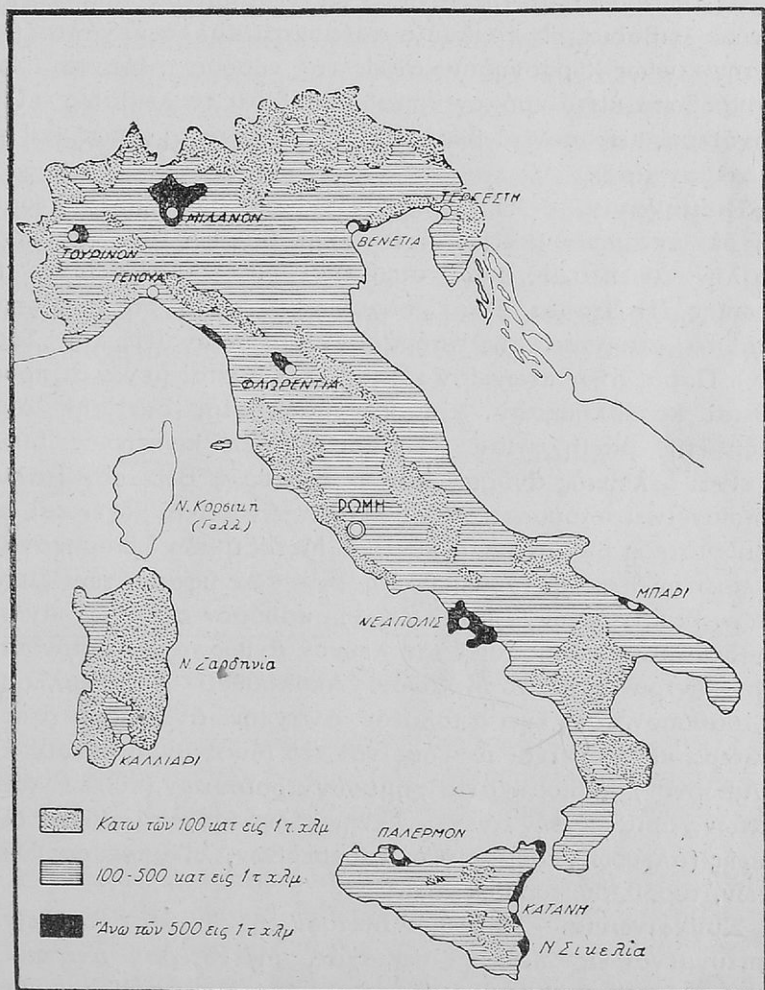
Ἡ Ἰταλία ἔχει καὶ μεγάλας ἀποικίας εἰς τὴν Β. Ἀφρικὴν (Λιβύην) καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν (τὴν Ἐρυθραίαν, τὴν Σομαλίαν καὶ τὴν Αἰθιοπίαν). Κατέχει ἐπίσης καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Δωδεκάνησον.

Ἡ Ἰταλία, ἐπειδὴ εἶναι πυκνῶς κατῳκημένη (132 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) καὶ ὁ πληθυσμὸς της αὐξάνει ταχύτερον ἀπὸ τοὺς οἰκονομικοὺς της πόρους, ἔχει μεγάλην μεταναστευτικὴν κίνησιν. Αὕτη παρουσιάζεται ὑπὸ δύο μορφάς: εἴτε ὡς προσωρινή, διευθυνομένη εἰς τὰ γειτονικά κράτη καὶ ἰδίως εἰς τὴν Γαλλίαν, εἴτε ὡς παρατεταμένη ἢ ὀριστική, διευθυνομένη πρὸς τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὰς ἀποικίας της.

2) Οἰκονομικὴ ζωὴ.—Γεωργία καὶ κτηνοτροφία.—Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Ἰταλίας στηρίζεται κυρίως ἐπὶ τῆς γεωργίας, ἡ ὁποία ἀπασχολεῖ τὰ 54 % τοῦ ἐργαζομένου πληθυσμοῦ. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ **δημητριακοὶ καρποὶ** (σῖτος, ἀραβόσιτος, ὄρυζα), οἱ ὁποῖοι καλλιεργοῦνται περισσότερον εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων εἰς τὴν κυρίως Χερσόνησον καὶ εἰς τὰς νήσους, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν. Ἡ **ἐλαία** κατέχει τὸ δέκατον τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως. Ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν ἐλαίου μετὰ τὴν Ἰσπανίαν. Αἱ **ὀπώραι** κατέχουν ἐξέχουσιν θέσιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰταλίας (ἐσπεριδοειδῆ, μήλα, ἀχλάδια, ροδάκινα, ἀμύγδαλα, δαμάσκηνα, κεράσια κτλ.).

Μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ **ἀμπελος**, καθόσον αὕτη καλλιεργεῖται εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ οἴνου μετὰ τὴν Γαλλίαν. Μεγάλας ἐκτάσεις κατέχουν καὶ τὰ **λαχανικά**, καθόσον ἀποτελοῦν τὴν βᾶσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

Αί βιομηχανικαί καλλιέργειαι εἶναι κυρίως ἀνεπτυγμέναι

Χάρτης τῆς διανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἰταλίας.

εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου (σακχαροῦχα τεύτλα, κάνναβις, καπνός, μορέαι).

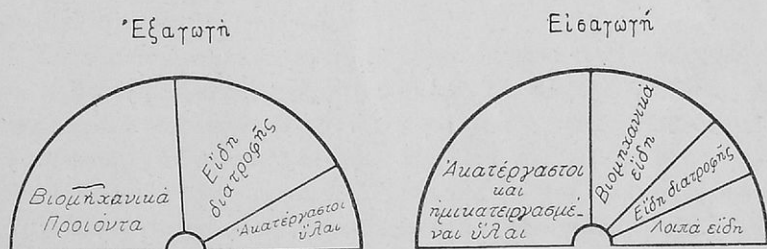
Ἡ Βόρειος Ἰταλία, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας τῆς βροχᾶς καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικά τῆς ἔργα, ἔχει ἀφθονώτερα φυσικὰ καὶ τεχνικὰ λειβάδια, εἰς τὰ ὅποια τρέφονται πολλὰ μεγάλα ζῷα. Εἰς τὴν κυρίως Χερσονήσον καὶ εἰς τὰς νήσους τρέφονται ἰδίως αἰγοπρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν, διότι τὰ λειβάδια εἶναι πτωχότερα, καθόσον αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι (ὅπως καὶ εἰς τὴν χώραν μας).

Βιομηχανία. — Ἡ ἔλλειψις ἄνθρακος καὶ μεταλλευμάτων δὲν ἐπιτρέπουν εἰς τὴν Ἰταλικὴν βιομηχανίαν νὰ λάβῃ μεγάλην ἀνάπτυξιν, ὅπως συμβαίνει εἰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ἰταλία εἶναι πλουσία εἰς μάρμαρα (περίφημα εἶναι τὰ μάρμαρα τῆς Καρράρας) καὶ θεῖον (εἰς τὴν Σικελίαν). Παρὰ τὴν πτωχείαν εἰς μεταλλεύματα, μεγάλοι προσπάθειαι κατεβλήθησαν καὶ καταβάλλονται διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Ἡ σπουδαιότερα κινητήριος δύναμις εἶναι ὁ λευκὸς ἄνθραξ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Βόρειος Ἰταλία, ἡ ὁποία εἶναι πλουσιωτέρα εἰς λευκὸν ἄνθρακα, ἔχει καὶ τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα. Μεταξὺ τῶν βιομηχανιῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία τῶν ὑφασμάτων (μεταξωτῶν, βαμβακερῶν καὶ μαλλίνων), καθόσον αὕτη ὥς κινητήριον δύναμιν χρησιμοποιεῖ τὸν λευκὸν ἄνθρακα. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι τὸ Μιλᾶνον. Ἀκολουθοῦν: ἡ μεταλλουργία, καθόσον αὕτη ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην ἄνθρακος (σπουδαιότερα κέντρα εἶναι τὸ Τουρίνον, τὸ Μιλᾶνον, ἡ Γένουα καὶ τὸ Λιβόρνον), ἡ βιομηχανία χημικῶν προϊόντων (κυρίως λιπασμάτων χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν) καὶ εἰδῶν διατροφῆς (ἀλεύρων, ζυμαρικῶν, κονσερβῶν, οἶνοπνευματωδῶν ποτῶν, τυροῦ, βουτύρου κτλ.).

Συγκοινωνία. — Τὸ ὁδικὸν δίκτυον τῆς Ἰταλίας δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένον εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Μικροτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει εἰς τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν τῆς κυρίως Χερσονήσου καὶ τῶν νήσων. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς, τῶν ὁποίων τὸ ὅλικόν μῆκος ἀνέρχεται εἰς 22.000 χμ. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς πλωτὰς ὁδοὺς, αὗται ἀνέρχονται εἰς 2.500 χμ. καὶ εὐρίσκονται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν. Ἡ πε-

ριοχή αὕτη, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της βιομηχανίαν, ἔχει τὴν πυκνοτέραν συγκοινωνίαν ἀπὸ ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Ἰταλίας. Εἰς τοῦτο συνετέλεσαν ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους της (πεδιάς) καὶ ἡ καλὴ γεωγραφικὴ της θέσις, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντοῦν τὴν Ἰταλίαν αἱ ἐκ τῶν Ἀλπεων κατερχόμεναι ὁδοί. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ὀφείλεται καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν λιμένων Γενούης καὶ Τεργέστης. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνδέεται ἀτμοπλοϊκῶς (Πειραιεὺς—Πρίντεζι), σιδηροδρομικῶς (Ἀθῆναι—Θεσσαλονίκη—Βελιγράδιον—Μιλᾶνον) καὶ ἀεροπορικῶς (Φάληρον—Πρίντεζι).

Ἐμπόριον.—Αἱ ἐξαγωγαὶ τῆς Ἰταλίας περιλαμβάνουν κυρίως δύο κατηγορίας ἐμπορευμάτων : βιομηχανικὰ προϊόντα

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰταλίας.

τῆς Βορείου Ἰταλίας (ὕφασματα, μηχαναί, αὐτοκίνητα) καὶ γεωργικὰ προϊόντα τῆς κυρίως Χερσονήσου καὶ τῶν νήσων (ἐσπεριδοειδῆ, ἔλαιον, οἶνος, σταφυλαί, διάφοροι ὀπῶραι, λαχανικά).

Αἱ εἰσαγωγαὶ ἀποτελοῦνται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ πρώτας ὕλας, ἀπαραιτήτους διὰ τὴν βιομηχανίαν της (βάμβακα, ἔριον, μέταξαν, σίδηρον, ἄνθρακα, πετρέλαιον κ. ἄ.), καθόσον ἡ Ἰταλία εἶναι πτωχὴ εἰς πρώτας ὕλας. Μέχρι πρό τινων ἐτῶν ἡ Ἰταλία εἰσήγε καὶ μεγάλην ποσότητα σιτηρῶν, σήμερον ὅμως, χάρις εἰς τὰ ἐκτελεσθέντα μεγάλα ἀποξηραντικὰ καὶ ἀρδευτικὰ ἔργα καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν μεθόδων καλλιέργειας, τὰ γεωργικά της προϊόντα εἶναι σχεδὸν ἀρκετὰ διὰ τὴν δια-

τροφήν τοῦ πληθυσμοῦ της. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ Ἰταλία ἐξάγει
 ὑφάσματα καὶ νήματα, θεῖον, μηχανάς, φαρμακευτικὰ προΐ-
 όντα, ζάκχαριν κτλ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, ἔλαιον,
 μεταλλεύματα, δασικὰ προϊόντα (κολοφώνιον, τερεβινθέ-
 λαιον κτλ.).

ΟΚΑΡΑΤΚΙΟΣΗ

μαμά

μπάμπά

ΤΟΤΟ

τροφήν

μαρμά

μπαμπά

ΤΟΤΟ

III

Η ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Εἰσαγωγή.— Ἡ Πυρηνναϊκὴ Χερσονήσος κατέχει τὴν Ν. Δ. γωνίαν τῆς Εὐρώπης. Αὕτη ὁμοιάζει μὲ τὴν Ἰταλικὴν Χερσόνησον, διότι χωρίζεται σαφῶς ἀπὸ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην διὰ τῆς μεγάλης ὀροσειρᾶς τῶν Πυρηνναίων, ἐκ τῶν ὁποίων ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα. Διαφέρει ὅμως ἀπὸ τὰς ἄλλας χερσονήσους τῆς Μεσογείου, διότι ἔχει μεγαλυτέραν ἔκτασιν (590.000 τ. χμ.) καὶ ὀγκῶδες σχῆμα.

Τὸ ἔδαφος τῆς Πυρηνναϊκῆς Χερσονήσου ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰ διαμερίσματα, καθόσον διασχίζεται ἀπὸ πολλὰς ὀροσειράς, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις. Ἡ διαμόρφωσις αὕτη τοῦ ἐδάφους τῆς μᾶς ἐξηγεῖ τὰ ἐξῆς σπουδαῖα ἱστορικὰ τῆς γεγονότα. Πρῶτον, ὅτι ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἡ Πυρηνναϊκὴ Χερσονήσος ἦτο διηρημένη εἰς πολλὰ κρατίδια ἀνεξάρτητα μετὰ τῶν. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ πολιτικὴ τῆς ἐνότης δὲν εἶναι πλήρης, διότι ἡ Πορτογαλία εἶναι κράτος ἀνεξάρτητον τῆς Ἰσπανίας. Δεύτερον, ὅτι ὅλοι οἱ ξένοι κατακτηταί, οἱ ὁποῖοι ἐπεχείρησαν νὰ τὴν ὑποτάξουν, συνήντησαν πολὺ μεγάλας δυσκολίας (Ρωμαῖοι, Βάνδαλοι, Βισιγόθοι, Ἀραβες, Ναπολέων). Τοῦτο ἀποδεικνύεται καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας μὲ τὴν παράτασιν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

Ὅρια. — Ἡ Πυρηνναϊκὴ Χερσονήσος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. καὶ τὰ Ν.Α. βρέχεται παρὰ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, πρὸς τὰ Ν.Δ. καὶ Β.Δ. παρὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἀπὸ τὴν Γαλλίαν χωρίζεται διὰ τῆς ὀροσειρᾶς τῶν Πυρηνναίων καὶ ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ. Χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν συναντῶνται αἱ δύο σπουδαιότεραι θαλάσσιαι συγκοινωνίαι τῆς Εὐρώπης (ἡ συγκοινωνία τῆς Μεσογείου μετὰ τῆς συγκοινω-

νίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ) αἱ χῶραι τῆς (Ἰσπανία, Πορτογαλία) ἦσαν κατὰ τὸ παρελθὸν αἱ πρῶται ἀποικιακαὶ δυνάμεις τοῦ κόσμου. Ἐκ τοῦ ἀπεράντου ἀποικιακοῦ των κράτους ἐλάχιστον τμῆμα παραμένει σήμερον ὑπὸ τὴν κατοχὴν των.

Μορφή τοῦ ἐδάφους. — Τὸ ἔδαφος τῆς Πυρηναικῆς Χερήσου ἀποτελεῖται :

α') Ἀπὸ ἓν μέγα ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον κατέχει σχεδὸν δλόκληρον τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χερσονήσου. Τὸ ἐκτεταμένον αὐτὸ ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον οἱ Ἰσπανοὶ ὀνομάζουν «Μεζέτα» (δηλ. Τράπεζα), διασχίζεται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἀπὸ χαμηλὰς ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι τὸ χωρίζουν εἰς διαμερίσματα ἐν εἵδει λεκάνης : ὄροπέδια τῆς Παλαιᾶς Καστίλλης, τῆς Νέας Καστίλλης, λεκάνη τοῦ Ἑβρου. Ὑψηλότερον εἶναι τὸ ὄροπέδιον τῆς Παλαιᾶς Καστίλλης καὶ χαμηλότερον τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Ἑβρου ποταμοῦ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Ἑβρου χωρίζεται ἀπὸ τὴν θάλασσαν μὲ μίαν λεπτήν ὄροσειράν (ὄρ. Καταλανίας), τὴν ὁποίαν εὐκόλως διέσχισαν τὰ ρέοντα ὕδατα. Συνεπῶς ἡ περιοχὴ αὕτη ὑπέστη μεγαλυτέραν διάβρωσιν, ἐν μέγα μέρος τῶν ὑλικῶν τῆς παρεσύρθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν εὐρίσκεται εἰς χαμηλότερον ἐπίπεδον.

β') Ἀπὸ δύο μεγάλας ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι ἐπεκτείνονται εἰς τὰς δύο πλευράς τοῦ ὄροπεδίου : Τὰ Πυρηναιῖα πρὸς Β. (ὕψηλότερα κορυφὴ 3.400 μ.) καὶ ἡ Μπετικὴ Κορδιλλιέρα πρὸς Ν., ἡ ὁποία ἔχει καὶ τὴν ὑψηλότεραν κορυφὴν τῆς χερσονήσου (3.480 μ.). Προέκτασις τῆς Μπετικῆς Κορδιλλιέρας εἶναι αἱ νῆσοι Βαλεαρίδες.

γ') Ἀπὸ παραλίους προσχωσιγενεῖς πεδιάδας, σπουδαιότεραι τῶν ὁποίων εἶναι : τῆς Βαλέντιας καὶ τῆς Μουρικίας εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Ἀνδαλουσίας καὶ τοῦ Τάγου εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἡ μορφή αὕτη τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου ὀφείλεται εἰς τὴν γεωλογικὴν τῆς ἱστορίαν. Ἀρχικῶς εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὄροπεδίου ὑπῆρχε μία ὀρεινὴ περιοχὴ, ἡ ὁποία μετεβλήθη εἰς ὄροπέδιον ἀπὸ τὴν μακροχρόνιον διάβρωσιν. Κατόπιν ἐσχηματί-

σθησαν αἱ ὀροσειραὶ τῶν Πυρηναίων καὶ τῆς Μπετικῆς Κορδιλιέρας, αἱ ὁποῖαι, ὡς νεώτεραι, εἶναι καὶ ὑψηλότεραι, διότι ὑπέστησαν ὀλιγωτέραν διάβρωσιν. Κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν νεωτέρων αὐτῶν ὀροσειρῶν μερικαὶ περιοχαὶ τοῦ ὀροπεδίου ὑπέστησαν ἀνύψωσιν, ἄλλαι δὲ περιοχαὶ παρὰ τὰ παράλια ὑπέστησαν καθίζησιν. Αἱ περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι ὑπέστησαν ἀνύψωσιν, χωρίζουν τὸ ὀροπέδιον εἰς διαμερίσματα (Κανταβρικά ὄρη, Σελτιβερικά ὄρη, Σιέρα Ἐστρέλλα, Γκρέντος, Γκουανταράμα, ὀροσειραὶ τῆς Καταλανίας). Αἱ περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι ὑπέστησαν καθίζησιν, κατελήφθησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Μὲ τὸν καιρὸν ὅμως τὰ ἀβαθέστερα τμήματα τῶν περιοχῶν αὐτῶν μετεβλήθησαν εἰς πεδιάδας ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες (ὅπως καὶ εἰς ἄλλας χερσονήσους τῆς Μεσογείου).

Ὑδρογραφία. — Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ρεόντων ὑδάτων τῆς χερσονήσου χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, διότι ἡ γενικὴ κλίσις τοῦ ἐδάφους τῆς εἶναι ἐξ Α. πρὸς Δ. Ἐκ τῶν ποταμῶν τῆς σπουδαιότεροι εἶναι : ὁ Ἐβρος, ὁ ὁποῖος χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον, ὁ Γκουαδαλκιβίρ, ὁ Γκουαντιάνα, ὁ Τάγος καὶ ὁ Ντοῦρος, οἱ ὁποῖοι χύνονται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Ἐκτὸς τοῦ Γκουαδαλκιβίρ, ὁ ὁποῖος εἶναι πλωτὸς μέχρι τῆς Σεβίλλης, οἱ ποταμοὶ τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου δὲν εἶναι πλωτοί, διότι αἱ βροχαὶ καὶ αἱ χιόνες δὲν εἶναι ἄφθονοι. Ἐκτὸς αὐτῶν τὸ ρεῦμα τῶν διακόπτεται ἀπὸ καταρράκτας, διότι διασχίζουν περιοχὰς μὲ διαφορετικὸν ὕψος (ὀροπέδιον εἰς τὸ ἐσωτερικόν, πεδιάδες μικραὶ εἰς τὰ παράλια).

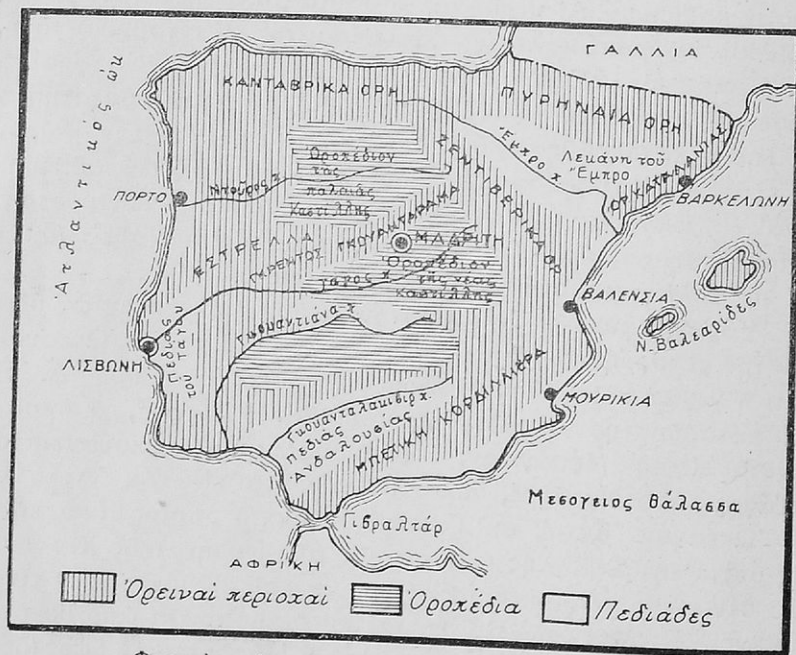
Κλίμα. — Τὸ κλίμα τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ ἀπὸ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν.

Τὰ ὀροπέδια τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἐπειδὴ περιβάλλονται ἀπὸ ὄρη καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς θαλασσίους ἀνέμους, ἔχουν κλίμα ἡπειρωτικόν (χειμῶν πολὺ ψυχρὸς, θέρος πολὺ θερμὸν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ βραχεῖαι) καὶ δέχονται ὀλίγας βροχάς.

Τὰ ἀνατολικά καὶ νότια παράλια ἔχουν κλίμα μεσο-

γειακὸν (χειμῶν ἥπιος, θέρος θερμόν, βροχαὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον).

Τὰ βορειοδυτικὰ παράλια, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς συχνοὺς βορειοδυτικοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, ἔχουν κλίμα ὡκεάνειον (χει-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου.

μῶν ἥπιος, θέρος δροσερόν, βροχαὶ ἄφθονοι καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους).

Βλάστησις καὶ προϊόντα. — Ἀνάλογος μὲ τὸ κλίμα εἶναι ἡ βλάστησις καὶ τὰ προϊόντα. Ἡ περιοχή τοῦ ὀροπεδίου, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν καὶ αἱ βροχαὶ ὀλίγαι, εἶναι χώρα στεππώδης. Ὡς ἐκ τούτου αἱ κυριώτεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων εἶναι: ἡ κτηνοτροφία τῶν προβάτων κατὰ τρόπον νομαδικόν, ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν καὶ ἰδίως τοῦ σίτου καὶ κατὰ μῆκος τῶν κοιλάδων, ὅπου εἶναι δυνατὴ ἡ ἄρδευσις,

ή καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καὶ τῶν λαχανικῶν.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν νοτιοανατολικῶν παραλίων, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν, καλλιεργοῦνται κυρίως μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (ἐλαῖαι, ἄμπελοι, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα, λαχανικά, σῖτος, ἀραβόσιτος, ὄρυζα, κτλ.). Μεγάλῃ ποικιλίᾳ καλλιεργειῶν παρατηρεῖται εἰς τὰς πεδιάδας χάρις εἰς τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐπιτρέπουν δύο ἕως τέσσαρας ἐσοδείας κατ' ἔτος ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἐδάφους.

Αἱ περιοχαὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τῶν παραλίων τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος εἶναι πτωχαὶ εἰς δάση, διότι εἶναι πτωχαὶ εἰς βροχάς. Μεταξὺ τῶν δασικῶν εἰδῶν σπουδαίαν θέσιν εἰς τὰ νότια ἰδίως παράλια κατέχει ἡ φελλοφόρος δρῦς.

Αἱ βορειοδυτικαὶ περιοχαὶ, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας καὶ κανονικωτέρας τῶν βροχάς, εἶναι πλούσιαι εἰς δάση καὶ εἰς λειβάδια. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, λόγῳ τῆς μεγάλης ὑγρασίας, δὲν ὑπάρχει ἡ ἐλαία οὔτε ἡ ἄμπελος, ὁ δὲ σῖτος ἔχει ἀντικατασταθῇ ἀπὸ τὸν ἀραβόσιτον. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα λειβάδια τρέφονται μεγάλα ζῶα καὶ ὄχι πρόβατα, διότι τὰ μεγάλα ζῶα (ἀγελάδες, βόες) παρέχουν μεγαλύτερον εἰσόδημα.

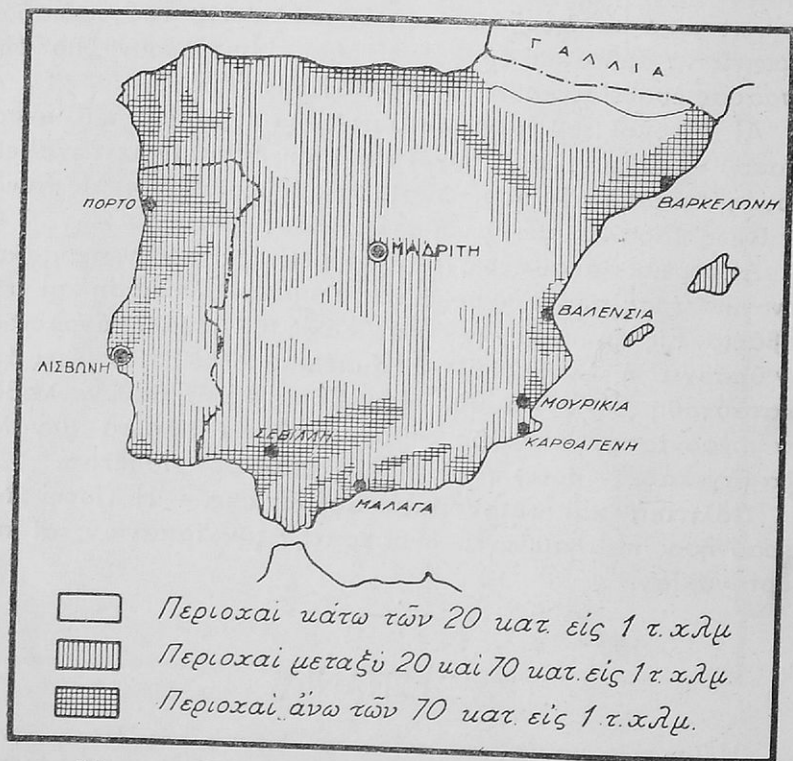
Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ κατάστασις.— Ἡ Πυρηναικὴ Χερσόνησος περιλαμβάνει δύο κράτη: τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν.

Α'. ΙΣΠΑΝΙΑ

Ἡ Ἰσπανία κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου. (Ἔκτασις 500.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 24.000.000 κάτ.). Ὡς ἐκ τούτου ἀπαντῶνται εἰς αὐτὴν ὅλαι αἱ κατηγορίαι τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος, τὰς ὁποίας ἀνεφέραμεν.

Οἰκονομικὴ ζωή.—Γεωργία.—Αἱ πλουσιώτεραι περιοχαὶ τῆς Ἰσπανίας ἀπὸ γεωργικῆς ἀπόψεως εἶναι αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες. Αὗται χάρις εἰς τὸ εὐφωρον προσχωσιγενὲς ἔδαφός των καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικὰ τῶν ἔργα ἔχουν μεταβληθῇ εἰς πραγματικοὺς κήπους. Διὰ τοῦτο εἶναι καὶ αἱ πυκνότερον κα-

τρωκμέναι περιοχαί τῆς Ἰσπανίας. Ἡ πυκνότης ὁλοκλήρου τῆς Ἰσπανίας ἀνέρχεται εἰς 48 κατ. εἰς 1 τ. χμ. Εἰς τὴν γεωργίαν τῆς Ἰσπανίας πρωτεύουσαν θέσιν κατέχουν αἱ μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (δημητριακοὶ καρποί, ἄμπελοι, ἐλαῖαι, ὀπωροφόρα δένδρα, λαχανικά). Εἰς τὰ νότια παράλια, χάρις εἰς τὸ γλυκὺ

Χάρτης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου.

κλίμα των, καλλιεργοῦνται καὶ φυτὰ θερμῶν χωρῶν (βανάναι, φοίνικες).

Βιομηχανία.—Χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν σπουδαίου ὀρυκτοῦ πλούτου, ἡ ἰσπανικὴ βιομηχανία παρουσιάζει ἀρκετὴν ἀνάπτυξιν. Εἰς τὴν Νότιον Ἰσπανίαν καὶ εἰς τὰς ὑπώρειας τῆς Σιέρα Μορένα ὑπάρχουν βιομηχαναὶ ἐκμεταλλεύσεως ὕδραργύρου,

μολύβδου, χαλκοῦ. Εἰς τὴν Βόρειον Ἰσπανίαν καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κανταβρικῶν ὁρέων ὑπάρχουν βιομηχανίαι ἐκμεταλλεύσεως ἄνθρακος καὶ σιδήρου. Εἰς τὴν βιομηχανίαν τοῦ σιδήρου ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της καὶ ἡ πόλις τοῦ **Μπιλμπάο**. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν μεταλλευμάτων τῆς Ἰσπανίας ἐξάγεται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀκατέργαστον, διότι δὲν ὑπάρχει ἀρκετὴ ποσότης ἄνθρακος διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν του.

Ἐκτὸς τῶν βιομηχανιῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὰς μεταλλευτικὰς περιοχάς, ὑπάρχουν καὶ βιομηχανίαι, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀνθράκων διὰ τὴν ἀνάπτυξίν των. Αὗται εἶναι αἱ βιομηχανίαι ὑφασμάτων, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βαρκελώνης χάρις εἰς τὰ ἄφθονα ρέοντα ὕδατα τῶν Πυρηναίων, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν ὡς κινητήριος δύναμις (ὅπως εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, εἰς τὴν Ἑδεσσαν, Νάουσαν, Βέρροϊαν).

Συγκοινωνία.—Λόγω τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν ὁποίαν κατέχουν αἱ ὀρειναὶ καὶ στεππῶδεις περιοχαί, ἡ συγκοινωνία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη. Γενικῶς ἡ συγκοινωνία εἶναι πυκνοτέρα εἰς τὰς παραθαλασσίους πεδιάδας, ὅπου τὰ προϊόντα εἶναι ἀφθονώτερα καὶ ὁ πληθυσμὸς πυκνότερος. Τὸ ὑναντίον τὸ ἐσωτερικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι πτωχὸν εἰς προϊόντα καὶ ἀραιῶς κατωκημένον, ἔχει ἀραιὰν συγκοινωνίαν. Τὸ ὅλικόν μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 15.600 χμ.

Πόλεις.—Ὅπως εἰς τὴν Ἰταλίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἔχομεν δύο κατηγορίας πόλεων. Πρῶτον τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξίν των εἰς τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα (γεωργικὰ ἢ ὀρυκτὰ) τῆς περιφερείας των. Δεύτερον τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξίν των εἰς τὴν ἱστορίαν των καὶ τὸν πολιτικὸν των ρόλον. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκουν αἱ περισσότεραι πόλεις : Αὗται εἶναι εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου : ἡ **Βαρκελώνη** (πλέον τοῦ 1 ἑκατ. κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν καὶ τὸ σπουδαιότερον οἰκονομικὸν κέντρον τῆς Ἰσπανίας, ἡ **Βαλέντσια** (350.000 κ.), ἡ **Μουρβίγια** (165.000 κ.) καὶ ἡ **Μαλλάγα** (200.000 κ.). Εἰς τὴν Νότιον Ἰσπανίαν (εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ἀνδαλουσίας) ἡ **Σε-**

βίλλη (240.000 κ.), εἰς τὴν Βόρειον Ἰσπανίαν τὸ Μπιλμπάο (175.000 κ.) καὶ ὁ Ἅγιος Σεβαστιανός. Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν εἶναι ἡ Μαδρίτη (1.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰσπανίας καὶ συνεπῶς τὸ σπουδαιότερον διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν τῆς κέντρον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐκτίσθη καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς χερσονήσου.

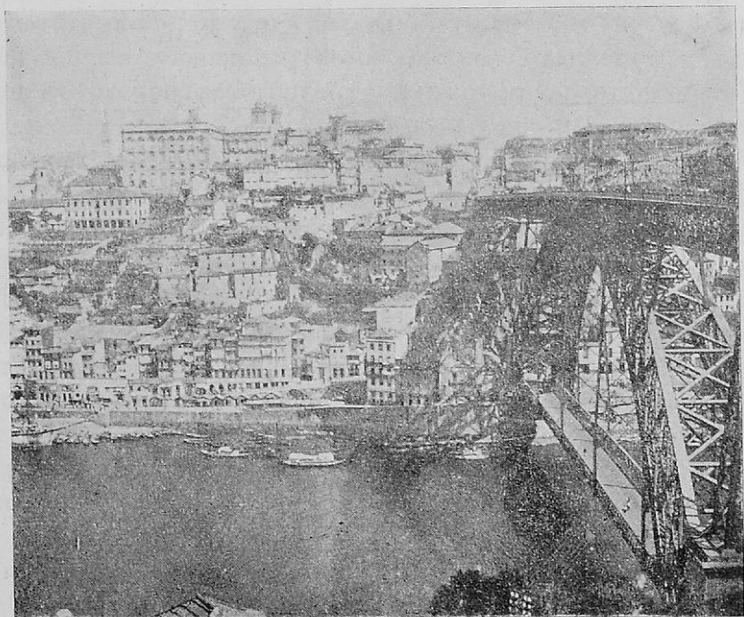
Συμπέρασμα.—Ἡ Ἰσπανία εἶναι κυρίως χώρα γεωργική, ὅπως καὶ αἱ ἄλλαι χῶραι τῆς Μεσογείου, καθὼς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν τῆς ἐμπορίου. Εἰς τὰς ἐξαγωγὰς τῆς τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἰδίως αἱ μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (οἶνος, ἔλαιον, ὀπῶραι, φελλός). Τὴν δευτέραν θέσιν κατέχουν τὰ ἀκατέργαστα ὀρυκτὰ καὶ ἰδίως ὁ σίδηρος. Τὰ ἐξαγόμενα βιομηχανικὰ προϊόντα εἶναι ἀσήμαντα.

Β'. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Ἡ Πορτογαλία κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δυτικῶν ἀκτῶν τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου. (Ἔκτασις 90.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 6.800.000 κ.). Αὕτη εἶναι κράτος κατ' ἐξοχὴν γεωργικόν, λόγῳ τοῦ ὅτι τὸ ἔδαφός τῆς εἶναι πτωχὸν εἰς ὀρυκτὰ. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα ἐξαγωγῆς τῆς Πορτογαλίας εἶναι ὁ οἶνος καὶ ὁ φελλός. Ὁ οἶνος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Πορτογαλίαν. Ὀνομαστὸς εἶναι ὁ οἶνος «Πορτό», ὁ ὁποῖος ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦ λιμένος, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξάγεται. Ὁ φελλὸς παράγεται ἀπὸ τὴν φελλοφόρον δρῦν, ἡ ὁποία καλλιεργεῖται εἰς τὰς νοτίους περιοχάς. Ἡ Πορτογαλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν φελλοῦ. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν ἀκτῶν τῆς πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ ἁλιεία. Ἀλιεύονται κυρίως τόνοι καὶ σαρδέλλαι.

Ὁ πληθυσμὸς δὲν εἶναι ἐξ ἴσου διανενημένος. Περισσότερον κατακρημένη εἶναι ἡ Βόρειος Πορτογαλία, ὅπου καλλιεργεῖται ἡ ἄμπελος, καθόσον αὕτη ἔχει ἀνάγκην πολλῶν ἐργατικῶν χειρῶν. Αἱ νοτιώτεραι περιοχαί, ὅπου καλλιεργεῖται κυρίως

ὁ σῖτος καὶ ἡ φυλλοφόρος δρῦς, εἶναι ἀραιότερον κατῳκημένοι (ὅ,τι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον). Ἡ Πορτογαλία ἔχει μεγαλυτέραν πυκνότητα ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν (75 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.), διότι αἱ καλλιεργήσιμοι περιοχαὶ τῆς παρουσιάζουν μεγαλυτέραν σχετικῶς ἔκτασιν. Σπουδαιότεραι πόλεις τῆς Πορτο-

Πόρτο. Λιμὴν τῆς Πορτογαλίας.

γαλίας εἶναι ἡ πρωτεύουσα **Λισσαβὼν** (600.000 κ.). Αὕτη ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον διασταυροῦνται θαλάσσιαι ὁδοὶ διεθνοῦς σημασίας (ἐκ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Δυτικὴν καὶ Νότιον Ἀφρικὴν, πρὸς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ πρὸς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ). Πλέον τῶν 100.000 ταξιδιωτῶν διέρχονται κατ' ἔτος ἐκ τοῦ λιμένος τῆς.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χώραι τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης, τὰς ὁποίας ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά. Τὰ σπουδαιότερα ἐξ αὐτῶν εἶναι: ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους, τὸ κλίμα, ἡ βλάστησις καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωή.

Μορφή τοῦ ἐδάφους.— Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑψηλὰς ὀροσειρὰς καὶ ἀπὸ μικρὰς ἀπομεμονωμένας πεδιάδας. Αὗται, ὡς εἶδομεν, εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν πολλῶν καθιζήσεων, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον χώραν εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τῆς Εὐρώπης. Αἱ ἀκταὶ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βραχώδεις, διότι αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἶναι ὀλίγαι καὶ μικραί. Συχνὰ αἱ ὀροσειραί, αἱ ὁποῖαι καταλήγουν εἰς αὐτάς, σχηματίζουν ἓνα ὑψηλὸν τεῖχος, τὸ ὁποῖον ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Εἰς τὰ πεδινὰ παράλια, ὅπου ἐκβάλλουν ποταμοί, σχηματίζεται ἐκ τῆς ἀποθέσεως τῶν μεταφερομένων ὑλικῶν Δέλτα (Ἐβρου, Ἀξιοῦ, Πάδου). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν παλirroίων (δηλαδὴ τῆς ἀνόδου καὶ τῆς καθόδου τοῦ ὕδατος τῆς θαλάσσης). Αὗται, ὅταν ὑπάρχουν, μεταφέρουν τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν (χώματα καὶ ἄλλα ὑλικά) πολὺ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τῶν καὶ συνεπῶς ἐμποδίζουν τὸν σχηματισμὸν Δέλτα. Ἡ ὑπαρξὶς πολλῶν ἀπομεμονωμένων πεδιάδων καὶ ἡ ἔλλειψις παλirroίων εὐνοοῦν τὸν σχηματισμὸν ἐλῶν εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς. Διὰ τοῦτο εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης αἱ πεδιάδες, αἱ ὁποῖαι στεροῦνται ἀποξηραντικῶν ἔργων, εἶναι ἐστίαί ἐλονοσίας καὶ ἀποφεύγονται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον (π.χ. ἡ Θράκη). Τοῦναντίον αἱ πεδιάδες, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐφωδιασμέναι μὲ ἔργα ἀποξηραντικά καὶ ἀρδευτικά, εἶναι τὰ κατ' ἐξοχὴν κέντρα πληθυσμοῦ (πεδιάδες Πάδου, Νεαπόλεως, Ἀνδαλουσίας κ.ἄ.).

Κλίμα καὶ βλάστησις.— Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον κυρίως

χαρακτηρίζει τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης, εἶναι τὸ κλίμα. Οὐρανὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαυγής, θερινὴ περίοδος ξηρὰ καὶ θερμή, χειμερινὴ περίοδος βροχερὰ καὶ ἥπιος (διακοπτομένη ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀπὸ ἀπότομα ψύχῃ). Τὸ κλίμα αὐτὸ συντελεῖ ὥστε οἱ ποταμοὶ νὰ εἶναι χειμαρρῶδεις, ἡ δὲ βλάστησις πτωχή. Τὰ φυτὰ, διὰ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὴν μεγάλην ξηρασίαν, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ἔχουν μικρὰ φύλλα καλυπτόμενα ἀπὸ μίαν κηρώδη ἐπιδερμίδα, διὰ νὰ ἐλαττωθῇ ἡ ἐξάτμισις καὶ μεγάλας ρίζας, διὰ νὰ δύνανται νὰ ἀναζητοῦν τὴν ὑγρασίαν βαθέως ἐντὸς τοῦ ἐδάφους. Ἐπειδὴ αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλίγαι, συνήθως τὰ φυτὰ εἶναι μικρά, δηλ. θάμνοι. Ἡ θαμνώδης αὕτη βλάστησις, ἡ ὁποία λέγεται μακκίαι, κατέχει τὰς μεγαλυτέρας ἐκτάσεις εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

Οἰκονομικὴ ζωή.— Αἱ χῶραι τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης εἶναι κυρίως γεωργικαί. Ἡ βιομηχανία παρουσιάζει μικρὰν ἀνάπτυξιν λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἄνθρακος καὶ πετρελαίου, δηλ. καυσίμων ὑλῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλίμα συνετέλεσαν, ὥστε νὰ ἀναπτυχθοῦν εἰς τὰς χώρας αὐτὰς δύο εἴδη ἀγροτικῆς ζωῆς κατ' ἐξοχὴν χαρακτηριστικά :

α') Ἡ νομαδικὴ ζωή. Ὁ τεμαχισμὸς τοῦ ἐδάφους τῶν, ἔνεκα τοῦ ὁποίου παραπλεύρως τῶν πεδινῶν περιοχῶν ὑπάρχουν καὶ ὄρειναι καὶ ἡ ξηρασία κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἀναγκάζουν τοὺς κτηνοτρόφους τῶν αἰγοπροβάτων νὰ ἀλλάσσουν περιοδικῶς διαμονήν. Τὸν χειμῶνα παραμένουν εἰς τὰς πεδινὰς περιοχάς, ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶναι ἥπιος καὶ ἡ βλάστησις ἄφθονος λόγῳ τῶν χειμερινῶν βροχῶν. Τὸ θέρος, λόγῳ τῆς ὑπερβολικῆς ξηρασίας, αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἶναι τελείως ξηραί. Διὰ τοῦτο οἱ κτηνοτρόφοι ἀνέρχονται εἰς τὰς ὄρεινὰς, ὅπου, χάρις εἰς τὸ ὕψος τῶν, τὸ κλίμα εἶναι δροσερόν καὶ τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ χλόην. Ὅθεν ἡ νομαδικὴ ζωὴ τῶν κτηνοτρόφων εἶναι γενικὸς κανὼν εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

β') Ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων. Ἡ ἀκάνονιστος διανομὴ τῶν βροχῶν συνετέλεσεν, ὥστε εἰς τὰς χώρας

τῆς Μεσογείου νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων, καθ' ὅσον ταῦτα ἀντέχουν περισσότερον ἀπὸ τὰ δημητριακὰ εἰς τὴν ξηρασίαν χάρις εἰς τὰς μεγάλας ρίζας τῶν (ἐλαία, ἄμπελος, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα). Τὸ κατ' ἐξοχὴν φυτὸν τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος εἶναι ἡ ἐλαία, ἡ ὁποία καλλιεργεῖται, ὅπου ὁ χειμῶν εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἥπιος (παράλια, νῆσοι).

Ἑρωτήσεις.

1) Ποία χώρα τῆς Μεσογείου δέχεται τὰς περισσότερας βροχὰς καὶ διὰ ποῖον λόγον ; 2) Ποία χώρα τῆς Μεσογείου παράγει τὴν μεγαλυτέραν ποσότητα ἐλαίου καὶ διὰ ποῖον λόγον ; 3) Ποία εἶναι ἡ περισσότερον κατοικημένη χώρα τῆς Μεσογείου καὶ διατί ; 4) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Μεσογείου ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον ; 5) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας εἰς Ρώμην καὶ Μαδρίτην ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΓΑΛΛΙΑ

Εισαγωγή.—Ἡ Γαλλία κατέχει προνομιοῦχον θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην. α') Διότι ἔχει κλίμα εὐκρατον (οὔτε πολὺ θερμὸν οὔτε πολὺ ψυχρὸν), καθόσον κεῖται εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Βορείου Πόλου καὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. β') Διότι κατέχει τὸν στενώτερον ἀπὸ τοὺς ἰσθμοὺς τῆς Εὐρώπης καὶ βρέχεται ἀπὸ τέσσαρας θαλάσσης. Ἡ θέσις τῆς αὐτῆς συνετέλεσεν, ὥστε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ πολλοὺς καὶ διαφόρους λαοὺς καὶ συνεπῶς νὰ λάβῃ μεγάλην ἀνάπτυξιν. γ') Διότι τὸ σχῆμα καὶ ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους τῆς παρουσιάζουν ἁρμονικὴν διάταξιν· οὐδὲν τμῆμα τῆς χώρας κατέχει ἀπόκεντρον θέσιν, ἡ δὲ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν διαφόρων περιοχῶν εἶναι πολὺ εὐκόλος. Χάρις λοιπὸν εἰς τὰ πλεονεκτήματα αὐτὰ ἡ Γαλλία ἀπὸ πολὺ ἐνωρὶς ἐχρησίμευσεν ὡς ἐνδιάμεσος σταθμὸς μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Βορείου Εὐρώπης, μεταξὺ τοῦ ἑλληνολατινικοῦ κόσμου καὶ τῶν γερμανικῶν λαῶν.

Ὅρια.—Ἡ Γαλλία ὀρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Γερμανίας, πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Λουξεμβούργου, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Θαλάσσης τῆς Μάγχης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ὡς φυσικὰ ὄρια ἔχει τὰ Πυρηναῖα, τὰ ὁποῖα τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν, τὰς Ἀλπεις καὶ τὰ ὄρη τοῦ Γιόουρα, τὰ ὁποῖα τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἑλβετίαν. Πρὸς Β. καὶ τὰ Β. Α. δὲν ἔχει σαφῆ φυσικὰ ὄρια καὶ διὰ τοῦτο τὰ σύνορά τῆς εἰς

τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπέστησαν πολλὰς μεταβολὰς κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἱστορίας της.

Μορφή τοῦ ἐδάφους.—Ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας παρουσιάζει ἀπλουστεράν μορφήν. Περιλαμβάνει :

α') Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μίαν ὀγκώδη ὀρεινὴν περιοχὴν, τὰ **Κεντρικὰ Ὄρη** (1.880 μ.), τὰ ὁποῖα λόγῳ τῆς θέσεώς των καὶ τῆς ἐκτάσεως, τὴν ὁποίαν κατέχουν (80.000 τ. χμ.), εἶναι ἓν εἶδος ὑδραγωγείου τῆς Γαλλίας. Ἀπὸ αὐτὰ τροφοδοτοῦνται ὅλοι σχεδὸν οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ της.

β') Εἰς τὴν περιφέρειαν τὰ ὄρη : **Ἀλπεις** (ὕψηλότερα κορυφὴ **Λευκὸν Ὄρος** 4.807 μ., τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Εὐρώπης), τὰ ὄρη τοῦ **Γιούρα** (1.720 μ.), **Βῶξ** (1.425 μ.), **Ἀρντένα** (700 μ.), τὰ ὄρη τῆς **Βρεττάνης** (400 μ.) καὶ τὰ **Πυρηναῖα** (3.400 μ.).

Τὰ ὄρη τῆς Γαλλίας διαφέρουν μεταξύ των ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τῶν πετρωμάτων των καὶ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους των. Ἐκ τούτων τὰ Κεντρικὰ Ὄρη, τὰ Βῶξ, ἡ Ἀρντένα καὶ τὰ ὄρη τῆς Βρεττάνης ἀποτελοῦνται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ ἡ μορφή των εἶναι ὀγκώδης. Δὲν ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξύ τοῦ βάθους τῶν κοιλάδων των καὶ τῶν κορυφῶν των, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπεστρογγυλωμέναι καὶ δὲν ἀκολουθοῦν οὐδεμίαν σειράν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μακροχρόνιον διάβρωσιν, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν καὶ τῆς ὁποίας σκοπὸς εἶναι ἡ ἰσοπέδωσις τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἐδάφους. Τούναντίον αἱ Ἀλπεις, τὰ Πυρηναῖα καὶ τὰ ὄρη τοῦ Γιούρα παρουσιάζουν μεγάλας ἀνωμαλίας. Αἱ κοιλάδες των εἶναι πολὺ βαθεῖαι καὶ αἱ κορυφαὶ πολὺ αἰχμηραὶ (ἰδίως εἰς τὰς Ἀλπεις). Αὗται εἶναι παρατεταγμέναι εἰς παραλλήλους γραμμάς καὶ ἀποτελοῦν οὕτως ὁροσειράς. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὰ ὄρη αὐτὰ δὲν ὑπέστησαν μακροχρόνιον διάβρωσιν, ὅπως τὰ ἄλλα, δηλ. εἶναι νεώτερα ὄρη. Τὰ πετρώματά των συνήθως δὲν εἶναι κρυσταλλικὰ (π. χ. ἀσβεστολιθικά, ψαμμιτικά, κ. ἄ.).

γ') Τρεῖς εὐρείας πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται μεταξύ τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν. Αὗται εἶναι : ἡ **λεκάνη τοῦ Ρῶν** μεταξύ Ἀλπεων καὶ τῶν ὀρέων τοῦ Γιούρα πρὸς Α. καὶ Κεντρικῶν

Ὅρέων πρὸς Δ., ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ἡ πεδιάς τῆς Ἀκιταίν, μεταξὺ Κεντρικῶν Ὅρέων καὶ Πυρηναίων, καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων πρὸς Β., μεταξὺ τῶν Κεντρικῶν Ὅρέων, τῶν Βώζ, τῆς Ἀρντένας καὶ τῶν ὑψωμάτων τῆς Βρεττάνης. Τὸ λεκανοπέδιον αὐτὸ εἶναι ἡ μεγαλυτέρα πεδινὴ περιοχὴ τῆς Γαλλίας. Ἐπειδὴ εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν αἱ πεδιάδες κατείχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τὸ ἔδαφός των καλύπτεται ἀπὸ παχὺ στῶμα προσχώσεων, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς περιοχάς. Διὰ τοῦτο εἶναι πολὺ εὐφοροὶ. Μεταξὺ των αἱ πεδιάδες συγκοινωνοῦν διὰ στενῶν διόδων. Αὗται εἶναι : ἡ δίοδος τῆς Μπουργκῶνης μεταξὺ τῆς λεκάνης τοῦ Ρῶν καὶ τῆς πεδιάδος τῶν Παρισίων, ἡ δίοδος τοῦ Ποατοῦ μεταξὺ τῆς πεδιάδος τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἀκιταίν, καὶ ἡ δίοδος τοῦ Λωραγκέ μεταξὺ Ἀκιταίν καὶ τῆς λεκάνης τοῦ Ρῶν.

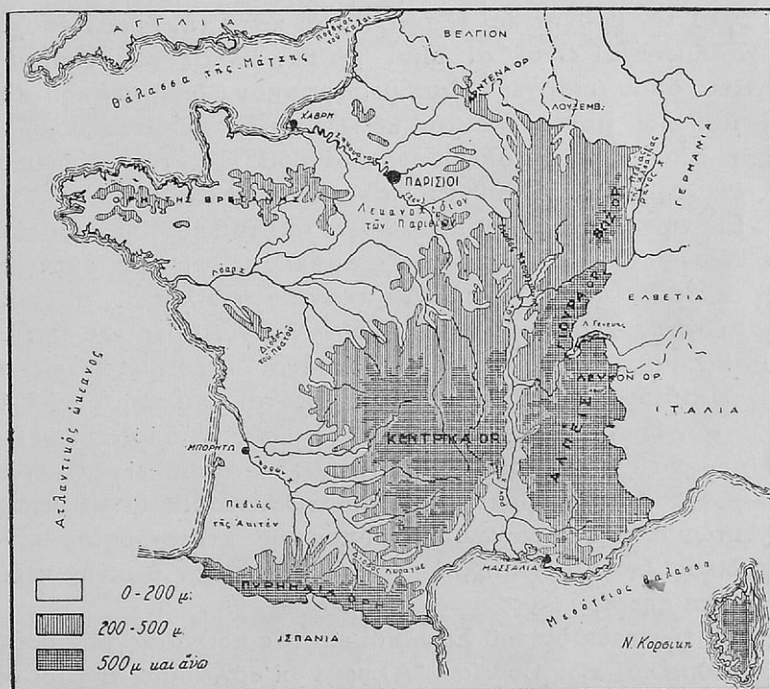
Κλίμα. — Τὸ κλίμα τῆς Γαλλίας δὲν εἶναι ὁμοίομορφον. Τοῦτο ὀφείλεται κατ' ἀρχήν, διότι βρέχεται ἀπὸ δύο διαφορετικὰς θαλάσσας : τὴν Μεσόγειον καὶ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται παρὰ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν, ἔχουν κλίμα μεσογειακόν. Αὗται ἀποτελοῦν μίαν λεπτὴν ζώνην περιλαμβανομένην μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν Πυρηναίων καὶ τῶν Νοτίων Κεντρικῶν Ὅρέων, τῶν Παραλίων Ἀλπεων καὶ τῆς θαλάσσης. Μεσογειακὸν κλίμα ἔχει βεβαίως καὶ ἡ νῆσος Κορσική, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Ρῶν ἡ γλυκύτης τοῦ χειμῶνος, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὸ μεσογειακὸν κλίμα, διακόπτεται ἀπὸ τὰ ἀπότομα ψύχη, τὰ ὁποῖα ὀφείλονται εἰς ἓνα τοπικὸν ἄνεμον, τὸν Μισσράλ, ὁ ὁποῖος πνέει ἀπὸ τὰ χιονισμένα ὄρη τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Λέοντος (ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀξιοῦ μὲ τὸν Βαρδάρην). Αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι προφυλάσσονται ἀπὸ τὸν ψυχρὸν αὐτὸν ἄνεμον, ἔχουν ἐξαιρετικῶς ἥπιον χειμῶνα. Αὗται εἶναι τὰ εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλπεων ἐκτεινόμενα παράλια, τὰ ὁποῖα, χάρις εἰς τὸν διαυγὴ καὶ κυανοῦν οὐρανόν των, ὠνομάσθησαν **Κυανῇ Ἀκτῇ**.

Ὁλόκληρος ἡ λοιπὴ Γαλλία εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν

τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἡ ἐπίδρασις αὕτη χαρακτηρίζεται πρῶτον ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεμία ἐποχὴ τοῦ ἔτους εἶναι ἀπολύτως ξηρά, καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νεφελώδης. Λόγῳ ὅμως τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν ἐκ τῆς θαλάσσης ἢ ἐπίδρασις ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Τὰ παρὰ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν παράλια καὶ ἰδίως τὰ κείμενα πρὸς Β. τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Λοὰρ (χερσονήσος τῆς Βρετανίας, παράλια τῆς Μάγχης) ἔχουν κατ' ἐξοχὴν κλίμα ὡ κ ε ἄ ν ε ι ο ν (χειμῶν ἥπιος, θέρος δροσερόν, βροχαὶ ἄφθονοι καὶ ὄχι ραγδαῖαι καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους ἰδίως κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα, ἀτμόσφαιρα ὑγρὰ ἢ μεγάλη ὑγρασία τῆς ἀτμοσφαίρας, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τοὺς ἀφθόνους ὑδρατμούς, τοὺς ὁποίους φέρουν οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὸν ὠκεανόν, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα, ὥστε ὁ οὐρανὸς νὰ καλύπτεται συνήθως ἀπὸ νέφη ἢ ἀπὸ ὀμίχλην). Ὅσον ὅμως ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὰ παράλια, τόσοι τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ὠκεανείου κλίματος μεταβάλλονται. Ὁ χειμῶν γίνεται ψυχρότερος, τὸ θέρος θερμότερον, αἱ ὀμίχλαι καὶ αἱ βροχαὶ ἀραιότεραι καὶ ραγδαίότεραι. Οὕτω φθάνομεν βαθμιαίως εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα, τὸ ὁποῖον ἐπικρατεῖ εἰς τὰς ἀνατολικὰς περιοχὰς τοῦ λεκανοπεδίου τῶν Παρισίων, τὴν Ἀλσατίαν, τὴν πεδιάδα τοῦ Σῶν, παραποτάμου τοῦ Ρῶν, εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν (Γιούρα, Βορείων Ἀλπεων, Κεντρικῶν Ὀρέων, Πυρηνάων). Αἱ ὄρειναι περιοχαὶ ἔχουν κλίμα ὄρεινόν (χειμῶν δριμύς, θέρος δροσερόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ ἀνύπαρκτοι, χιὼν ἄφθονος· αἱ ἄνω τῶν 2.800 μ. περιοχαὶ καλύπτονται συνεχῶς ἀπὸ χιόνος). Αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι εἰς τὰς περιοχὰς, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς δυτικούς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν καὶ εἰς τοὺς Ν.Α., οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον.

Γεωγραφικαὶ περιοχαί.—Τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τρεῖς περιοχὰς : α') εἰς τὴν Ν. Α. Γαλλίαν μετὰ τῆς Κορσικῆς, β') εἰς τὴν Ν. Δ. Γαλλίαν καὶ γ') εἰς τὴν Βόρειον Γαλλίαν.

α') Νοτιοανατολική Γαλλία μετά τῆς Κορσικῆς.—Ἡ Ν. Α. Γαλλία περιλαμβάνει τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, τὴν λεκάνην τοῦ ποταμοῦ Ρῶν, τὰς Γαλλικὰς ᾿Αλπεις καὶ τὰ Γαλλικὰ ὄρη τοῦ Γιούρα. Σπουδαιότεραι περιοχαὶ εἶναι αἱ παρὰ τὰ παράλια μικραὶ πεδιάδες καὶ ἡ λεκάνη τοῦ ποταμοῦ Ρῶν, ὁ ὅποιος

Φυσικὸς χάρτης τῆς Γαλλίας.

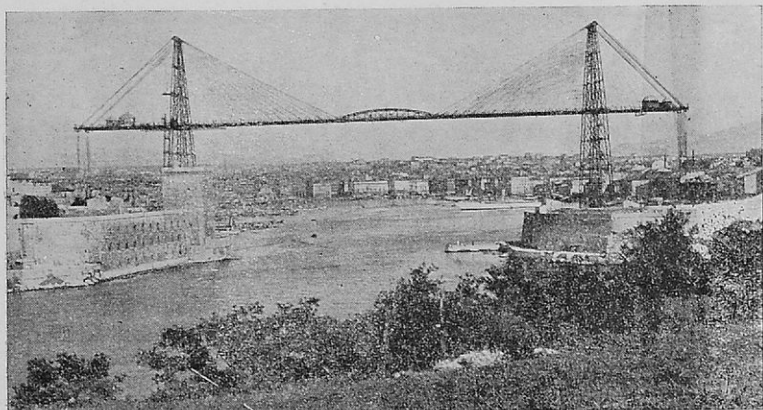
πηγάξει ἀπὸ τὴν Ἑλβετίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον, ὅπου σχηματίζει Δέλτα. Σπουδαιότερος παραπόταμός του εἶναι ὁ Σῶν. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ποταμοὶ εἶναι πλωτοί. Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι, ὅτι εὕρσκεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ παράλια καὶ τὴν Κορσικὴν, ὅπου τὸ

κλίμα είναι κυρίως μεσογειακόν, τὰ δάση είναι ὀλίγα λόγω τῶν ὀλιγωτέρων βροχῶν καὶ τῆς μεγάλης ξηρασίας κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν κατέχεται ἀπὸ θάμνους, ὅπως καὶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου. Τὰ σπουδαιότερα δένδρα εἶναι: παράλιοι πευκαί, δρῦς, κέδροι, εὐκάλυπτοι. Ἡ χλόη δὲν εἶναι διαρκής. Αὕτη φύεται μετὰ τὴν βροχὴν καὶ ἐξαφανίζεται κατὰ τὴν ξηρὰν ἐποχὴν. Αἱ καλλιέργειαι εἶναι αἱ ἴδιαι μὲ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου, ὅπου ὑπάρχει κλίμα μεσογειακόν: δημητριακοὶ καρποί, ἄμπελοι, μορέαι διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ μεταξοσκώληκος, ἐλαῖται, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα. Εἰς τὰς ἀρδευόμενας ἐκτάσεις καλλιεργοῦνται λαχανικὰ καὶ ἄνθη.

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρῶν, λόγω τοῦ τοπικοῦ ψυχροῦ ἀνέμου Μιστράλ, ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων ἐκτελεῖται εἰς τὰς πλαγιάς τῶν λόφων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐστραμμέναι πρὸς νότον. Τούναντίον αἱ βόρειαι πλαγιά καὶ αἱ χαμηλαὶ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν ψυχρὸν αὐτὸν βόρειον ἄνεμον, διατίθενται διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν καὶ τῶν λειβαδίων, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι εὐαίσθητα εἰς τὸ ψῦχος. Ἡ κτηνοτροφία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ μικρὰ ζῶα (πρόβατα), καθόσον τὰ λειβάδια εἶναι πτωχὰ λόγω τῶν ἀραιῶν βροχῶν. Ὁ τρόπος τῆς κτηνοτροφίας εἶναι νομαδικός, διότι αἱ χαμηλαὶ περιοχαὶ κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον εἶναι ξηραί.

Εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Σῶν καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ὀρέων τοῦ Γιούρα καὶ τῶν Βορείων Ἀλπεων οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν ἔχουν οὐδεμίαν ἐπίδρασιν καὶ ὥς ἐκ τούτου τὸ κλίμα τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἶναι ἡπειρωτικόν. Διὰ τοῦτο αἱ καλλιέργειαι ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δημητριακοὺς καρποὺς καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Εἰς τὰς νοτίους πλαγιάς τῶν λόφων, αἱ ὁποῖαι δέχονται περισσότερον χρονικὸν διάστημα τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας καὶ δὲν προσβάλλονται ἀπὸ παγετούς, ὅπως αἱ χαμηλαὶ περιοχαί, καλλιεργεῖται ἡ ἄμπελος καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα. Ὀνομαστοὶ εἶναι οἱ οἶνοι τῆς Μπουργκῶνης παρὰ τὴν Ντιζῶν. Χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχὰς καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν

των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους αἱ μεταξύ 800 καὶ 1.800 μέτρων ὕψους περίπου ὄρειναι περιοχαὶ καλύπτονται ἀπὸ δάση, τὰ ὅποια διακόπτονται ἀπὸ ἐκτεταμένα λειβάδια (ὄρυς καὶ καστανεαὶ εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, ὄξυαὶ καὶ ἔλατα εἰς τὰς ὑψηλοτέρας). Αἱ μεταξύ 1.800 καὶ 2.800 μ. καλύπτονται ἀπὸ χλόην καὶ μικροὺς θάμνους, οἱ ὅποιοι ἀντέχουν καλύτερον εἰς τὰ ὑπερβολικὰ ψύχη καὶ εἰς τοὺς ἰσχυροὺς ἀνέμους, οἱ

Μασσαλία. Ἡ εἴσοδος τοῦ παλαιοῦ λιμένος.

ὅποιοι κρατοῦν εἰς τὰς περιοχάς αὐτάς. Αἱ ἄνω τῶν 2.800 μ. περιοχαὶ καλύπτονται συνεχῶς ἀπὸ χιόνας.

Χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια τῶν αἱ περιοχαὶ αὗται τρέφουν κυρίως μεγάλα ζῶα.

Εἰς τὸ τμήμα αὐτὸ τῆς Γαλλίας, χάρις εἰς τὰ πλούσια καὶ ποικίλα προϊόντα του, εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικὴν του θέσιν, καθ' ὅσον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Βόρειον καὶ Δυτικὴν Γαλλίαν μὲ τὰς χώρας τῆς Μεσογείου καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα τῶν Ἀλπεων, ἔχουν ἀναπτυχθῆ σπουδαῖα ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ κέντρα. Ταῦτα εἶναι : Εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τὸ Μονπελιε (90.000 κ.) καὶ ἡ Νιμ (85.000 κ.), σπουδαῖα ἐμπορικὰ κέντρα οἴνου χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτο-

σιν, τὴν ὁποίαν κατέχει ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν. Εἰς τὰ ἀνατολικά παράλια ἡ **Τουλὼν** (135.000 κ.), ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἡ **Νίκαια** (220.000 κ.), διεθνὲς κέντρον χειμερινῆς διαμονῆς χάρις εἰς τὸν ἐξαιρετικῶς ἥπιον χειμῶνα τῆς. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρῶν καὶ παρὰ τὰς ἐκβολὰς του ἡ **Μασσαλία** (800.000 κ.), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας καὶ ὁλοκλήρου τῆς [Μεσογείου. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὀφείλει εἰς τοὺς ἐξῆς λόγους : Πρῶτον διότι

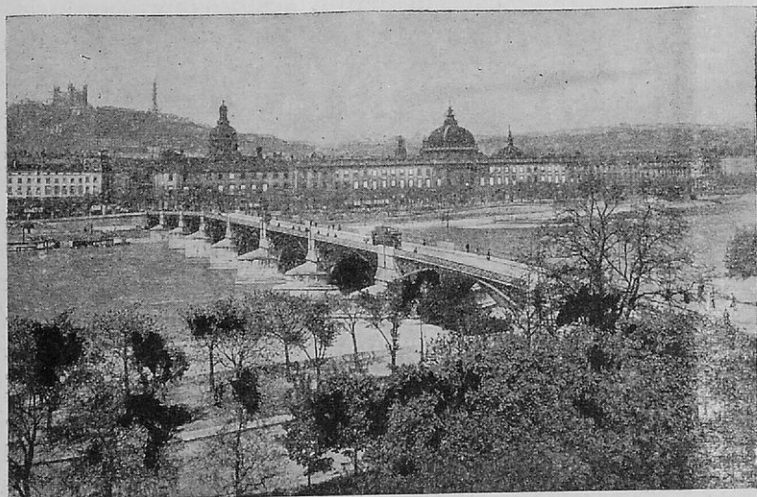
Νίκαια. Ἡ λεωφόρος τῶν Ἀγγλῶν.

κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Βόρειον Εὐρώπην μετὰ τὴν Μεσόγειον καὶ δεύτερον εἰς τὴν τακτικὴν τῆς συγκοινωνίαν μετὰ τῶν Γαλλικῶν ἀποικιῶν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα, τὰ ὁποῖα δέχεται ὁ λιμὴν τῆς ἀπὸ τὰς ἀποικίας, ἀνεπτύχθη βιομηχανία (ἀλευρόμυλοι, ἐλαιουργεῖα, σαπωνοποιεῖα).

Εἰς τὸ κέντρον τῆς λεκάνης τοῦ Ρῶν καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Σὼν συναντᾷ τὸν Ρῶν, κεῖται ἡ **Λυὼν** (600.000 κ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Γαλλίας μετὰ τοὺς Παρισίους καὶ τὴν Μασσαλίαν. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὀφείλει εἰς τὴν θέσιν τῆς, καθ' ὅσον κεῖται εἰς τὸ σταυροδρόμιον τῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἑλβετίαν διὰ τῶν κοιλά-

δων τῶν ᾿Αλπεων, πρὸς τὴν Βόρειον Γαλλίαν διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Σῶν, πρὸς τὴν Δυτικὴν Γαλλίαν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν τῶν Κεντρικῶν Ὁρέων καὶ πρὸς τὴν Μεσόγειον διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ρῶν. Ἡ σπουδαιότερα βιομηχανία τῆς εἶναι ἡ μεταξουργία. Ἡ Λυὼν μετὰ τοῦ Μιλάνου εἶναι τὰ δύο σπουδαιότερα διεθνῆ κέντρα ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας τῆς μετὰξης.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ᾿Αλπεων σπουδαιότερα πόλεις εἶναι

Λυὼν. Γενικὴ ἄποψις.

ἡ Γκρενὸμπλ (90.000 κ.), ἡ ὁποία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν προϊόντων τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν (βιομηχανίαι ξύλου, χάρτου, δερμάτων, γαντιῶν κτλ.). Πρὸς Β. καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν λεκάνην τοῦ Ρῶν καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, εἶναι ἡ Ντιζὼν (90.000 κ.). Εἰς τὴν ὀρεινὴν Κορσικὴν σπουδαιότερα πόλις εἶναι τὸ Ἀζάκ-τιο (45.000 κ.).

β') **Νοτιοδυτικὴ Γαλλία.**—Ἡ περιοχὴ αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῆς ᾿Ακιταίν καὶ ἀπὸ τὰς ὀρεινὰς περιοχὰς τῶν Κεντρικῶν Ὁρέων καὶ τῶν Πυρηναίων. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον

τὴν διακρίνει ἀπὸ τὴν Μεσογειακὴν Γαλλίαν, εἶναι ὅτι δέχεται περισσοτέρας βροχάς, διότι εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Σπουδαιότερα περιοχὴ εἶναι ἡ πεδιάς τῆς Ἀκιταίν, ἡ δευτέρα εἰς ἔκτασιν τῆς Γαλλίας μετὰ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων. Τὰ εἰς τὴν πεδινὴν αὐτὴν περιοχὴν ρέοντα ὕδατα συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ Γκαρὼν, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὰ Πυρρηναῖα καὶ χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Εἰς τὰς ἐκβολάς του λόγω τῶν μεγάλων παλirroίων, αἱ ὁποῖαι λαμβάνουν χώραν εἰς τὸν Ὠκεανόν, δὲν σχηματίζεται Δέλτα, ὅπως εἰς τὴν Μεσόγειον, ἀλλὰ εἰς μεγάλος χωνοειδὴς κόλπος. Βορειότερον ἐκβάλλει ὁ ποταμὸς Λοάρ, ὁ μεγαλύτερος εἰς μῆκος ποταμὸς τῆς Γαλλίας, ὅπου ἐπίσης σχηματίζεται χωνοειδὴς κόλπος. Ὁ ποταμὸς οὗτος πηγάζει ἀπὸ τὰ Κεντρικὰ Ὅρη.

Ὅλαι αἱ περιοχαὶ τῆς πεδιάδος δὲν εἶναι ἐξ ἴσου εὐφοροί. Τὰ παράλια τὰ κείμενα πρὸς Ν. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Γκαρὼν καλύπτονται ἀπὸ ἓν παχὺ στρώμα ἄμμου, τὸ ὁποῖον μετέφεραν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι ἀπὸ τὴν ἐκτεταμένην ἁμμώδη παραλίαν. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπάρχουν ἐκτεταμένα τεχνητὰ δάση ἀπὸ πεύκα. Εἰς τὰ βόρεια παράλια, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἁμμώδη, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων λόγω τῆς μεγάλης ὑγρασίας, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πεδιάδος, χάρις εἰς τὰς προσχώσεις τοῦ Γκαρὼν καὶ τῶν παραποτάμων του, εἶναι πολὺ εὐφορον, χάρις δὲ εἰς τὴν ὀλιγωτέραν ὑγρασίαν του καλλιεργοῦνται ποικίλα προϊόντα: δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος), ἄμπελοι, ὀπωροφόρα δένδρα, λαχανικά. Εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχάς, λόγω τῶν ἀφθονωτέρων βροχῶν, ὑπάρχουν δάση καὶ ἐκτεταμένα λειβάδια. Διὰ τοῦτο εἶναι κυρίως ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων. Αἱ κυριώτεραι καλλιέργειαι εἶναι ἡ σίκαλις καὶ αἱ πατάται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κεντρικῶν Ὁρέων, καθ' ὅσον τὰ πετρώματά των εἶναι κρυσταλλικά. Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Πυρρηναίων εὐδοκιμεῖ περισσότερο ὁ σῖτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος, διότι τὰ πετρώματα εἶναι κυρίως ἀσβεστολιθικά.

Τὰ σπουδαιότερα οἰκονομικὰ κέντρα τῆς Ν. Δ. Γαλλίας εἶναι : εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὰς χώρας τῆς Μεσογείου μετὰ τῆς πεδιάδος τῆς Ἀκιταίν, ἡ Τουλούζη (200.000 κ.). Ἡ πόλις αὕτη, χάρις εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τῆς περιφερείας τῆς, εἶναι σπουδαία ἀγροτικὴ ἀγορὰ καὶ κέντρον ἐπεξεργασίας τῶν ἐγχωρίων προϊόντων (ἀλευροβιομηχανία). Εἰς τὰ βόρεια παράλια καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Λοὰρ εἶναι οἱ λιμένες Σὲν Ναζερ καὶ Νάντη (190.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (ναυπηγεῖα, κονσερβοποιεῖα ἰχθύων καὶ λαχανικῶν, σαπωνοποιεῖα κ. ἄ.). Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γκαρὼν κεῖται τὸ Μπορντώ (250.000 κ.), ἡ σπουδαιότερα πόλις τῆς Νοτιοδυτικῆς Γαλλίας καὶ εἰς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων λιμένων τῆς χάρις εἰς τὴν τακτικὴν του συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι ὁ πρῶτος λιμὴν ἐξαγωγῆς τῶν φημισμένων οἴνων Μπορντώ. Ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὴν καλὴν του συγκοινωνίαν (βιομηχανία ἐλαίου ἀπὸ τὰ φιστίκια τὰ εἰσαγόμενα ἐκ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς). Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κεντρικῶν Ὁρέων εἶναι αἱ πόλεις : Σέντ Ἐτιέν (200.000 κ.), σπουδαῖον κέντρον μεταλλουργίας καὶ ὑφαντουργίας χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν μεταλλείων ἄνθρακος, καὶ Κλερμόν Φερὰν (100.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἐπεξεργασίας τοῦ καουτσούκ εἰς ὁλόκληρον τὴν Γαλλίαν.

γ) Βόρειος Γαλλία.—Ἡ Βόρειος Γαλλία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς Βρεττάνης, ἀπὸ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, τὰ ὄρη Βῶζ καὶ τὴν Ἀλσατίαν, ἡ ὁποία ἐκτείνεται μετὰ τῶν Βῶζ καὶ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ. Ἐξ ὅλων αὐτῶν σπουδαιότερα εἶναι ἡ πεδιάς τῶν Παρισίων. Ἡ Βόρειος Γαλλία διακρίνεται ἀπὸ τὴν Νότιον, διότι ἡ θερμοκρασία εἶναι χαμηλότερα καὶ ἡ ἐπίδρασις τῶν ἀνέμων, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ὠκεανόν, εἶναι περισσότερον αἰσθητοί. Ὡς ἐκ τούτου ἡ ὑγρασία εἶναι μεγαλυτέρα καὶ αἱ βροχαὶ περισσότεραι. Σπουδαιότερος ποταμὸς εἶναι ὁ Σηκουάνας (γαλλ. Σέν), ὁ ὁποῖος συλλέγει τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὑδάτων τοῦ λεκανοπεδίου του.

Ὁ ποταμὸς οὗτος, καίτοι δὲν πηγάζει ἀπὸ ὄρεινὰς περιοχὰς καὶ δὲν τροφοδοτεῖται ἀπὸ αἰωνίους χιόνας, ἔχει τὸ κανονικώτερον ρεῦμα ἀπὸ ὅλους τοὺς ποταμοὺς τῆς Γαλλίας (δηλ. δὲν παρουσιάζει μεγάλας διαφορὰς κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἔτους). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν τῶν βροχῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἐκ τῶν παραποτάμων τοῦ σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Μάρνης καὶ ὁ Ὁάζ. Ὁ Σηκουάνας μετὰ τῶν σπουδαιότερων παραποτάμων τοῦ εἶναι πλωτὸς καὶ συνδέεται μὲ ὅλους τοὺς μεγάλους ποταμοὺς τῆς Γαλλίας διὰ τεχνητῶν διωρύγων. Τὰ ὕδατα τῆς Λωρραίνης, ἡ ὁποία κατέχει τὴν ἀνατολικωτέραν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἀλσατίας συλλέγει ὁ Ρήνος ποταμὸς, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὰ ὅρια μεταξὺ Γαλλίας καὶ Γερμανίας. Ὁ ποταμὸς οὗτος, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἑλβετίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν Βόρειον Θάλασσαν, εἶναι διεθνὴς ὁδὸς πρώτης τάξεως, καθόσον διασχίζει πλουσίας χώρας.

Ἡ Βόρειος Γαλλία, χάρις εἰς τὴν ἐκτεταμένην καὶ εὐφορον πεδινὴν τῆς περιοχῆς, εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γαλλίας. Ἡ καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους γίνεται μὲ μεγαλυτέραν ἐπιμέλειαν ἐν σχέσει μὲ τὰς ἄλλας περιοχὰς. Τὰ παραγόμενα προϊόντα διαφέρουν ἀναλόγως τοῦ κλίματος. Εἰς τὴν χερσόνησον τῆς Βρεττάνης καὶ τὰ παράλια, λόγῳ τῆς μεγάλης ὑγρασίας τοῦ κλίματος, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν μεγάλων ζώων καὶ λαχανικά. Ἡ μεγάλη ὑγρασία δὲν ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, τὰ δὲ δροσερὰ θέρη δὲν ἐπιτρέπουν τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀραβοσίτου, τοῦ ὁποίου τὸ βορειότερον ὄριον ἐν Εὐρώπῃ εὐρίσκεται εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Λοάρ. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βρεττάνης μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ ἄλιεία. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καλλιεργοῦνται κυρίως σῖτος, σακχαροῦχα τεύτλα, λαχανικά καὶ ζωοτροφικὰ προϊόντα χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων κυρίως ζώων. Εἰς τὴν Καμπανίαν καὶ Λωρραίνην καὶ τὴν Ἀλσατίαν, ὅπου τὰ θέρη εἶναι θερμότερα καὶ ἡ ὑγρασία ὀλιγωτέρα λόγῳ τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν ἐκ τῆς θαλάσσης, καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω προϊόντων ἡ

ἄμπελος καὶ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα. Ἡ καλλιέργεια τῆς ἄμπελου καὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων γίνεται εἰς τὰς ἀνατολικὰς πλαγιάς τῶν λόφων, καθόσον αὗται δὲν εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς δυτικούς καὶ Ν. Δ. ἀνέμους καὶ δὲν προσβάλλονται ἀπὸ παγετούς. Ὀνομαστὸς εἶναι ὁ ἀφρώδης καμπανίτης οἶνος.

Ἡ Βόρειος Γαλλία, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα της, εἰς τὴν καλὴν της συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὸν μεγάλον ὀρυκτὸν της πλοῦτον (μεταλλεῖα ἄνθρακος παρὰ τὰ σύνορα τοῦ Βελγίου, πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου εἰς τὴν Λωρραίνην), ἔχει τὰς περισσοτέρας πόλεις ἀπὸ ὅλας τὰς περιοχάς. Αὗται εἶναι εἰς τὰ παράλια : ἡ **Μπρέστ**, πολεμικὸς ναύσταθμος ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, ἡ **Χάβρη** (165.000 κ.) εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα, ὁ δεῦτερος λιμὴν τῆς Γαλλίας μετὰ τὴν Μασσαλίαν καὶ ὁ πρῶτος λιμὴν της ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ χάρις εἰς τὴν τακτικὴν της συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον τελειώνει ἡ θαλασσία συγκοινωνία καὶ ἀρχίζει ἡ ποταμοπλοῖα, κεῖται ἡ **Ρουέν** (125.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον βαμβακερῶν ἰδίως ὑφασμάτων. Εἰς τὰ βόρεια παράλια κεῖται ἡ **Ντουκέρκη**, τῆς ὁποίας ὁ λιμὴν ἐξυπηρετεῖ τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Λίλλης, καὶ τὸ **Καλαί**, λιμὴν τῶν ἐπιβατικῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα συνδέουσι τὴν Γαλλίαν μετὰ τῆς Ἀγγλίας.

Παρὰ τὰ σύνορα τοῦ Βελγίου καὶ ἐπὶ τῆς σπουδαιοτέρας ἀνθρακοφόρου περιοχῆς τῆς Γαλλίας κεῖται ἡ **Λίλλη** (200.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον μαλλίνων καὶ λινῶν ὑφασμάτων, χημικῶν προϊόντων καὶ μεταλλουργίας. Εἰς τὴν Λωρραίνην μὲ τὰ πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου εἶναι τὸ **Νανσύ** (120.000 κ.), σπουδαῖον κέντρον μεταλλουργίας. Εἰς τὴν Ἀλσατίαν τὸ **Στρασβούργον** (190.000 κ.), σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον ἐπὶ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, καὶ ἡ **Μυλούζη**.

Εἰς τὸ κέντρον τοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ

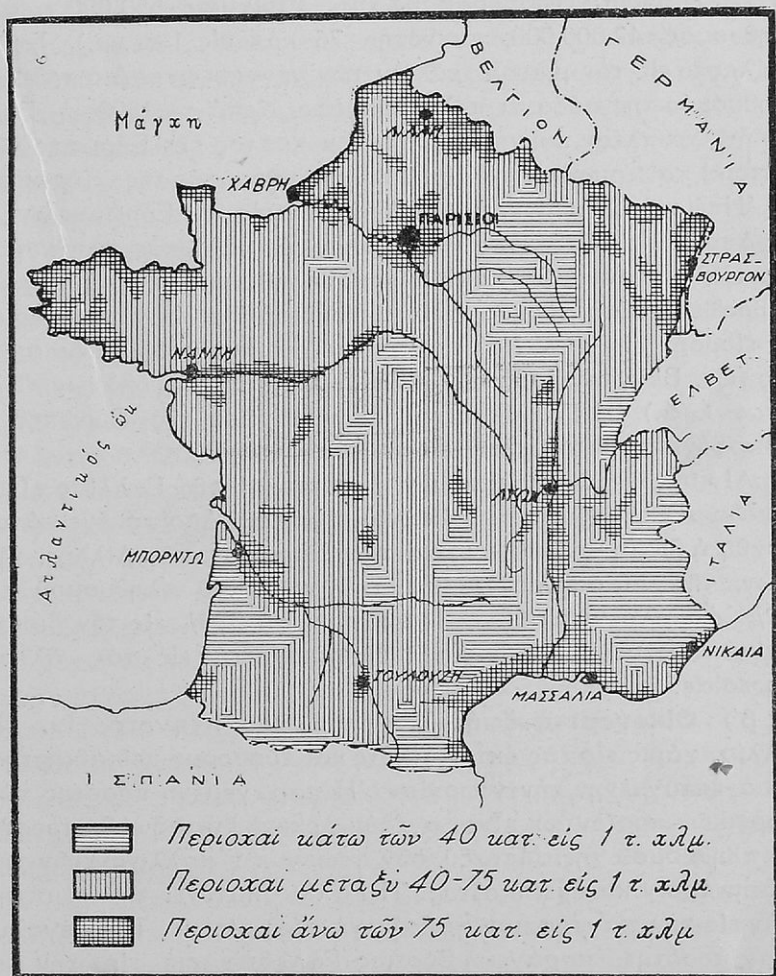
ὅποιον συναντοῦν τὸν Σηκουάναν οἱ σπουδαιότεροι τῶν παραποτάμων του, κεῖται ἡ πόλις τῶν **Παρισίων** (5.000.000 κ.), ἡ

*Ἡ ἀψὶς τοῦ θριάμβου εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἑτουάλ τῶν Παρισίων.

πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας καὶ τὸ σπουδαιότερον διοικητικόν, πνευματικὸν καὶ οἰκονομικὸν τῆς κέντρον. Μὲ τὰ ἀνώτερα σχολεῖα, τὰς βιβλιοθήκας, τὰ μουσεῖα τῆς τέχνης, τὰ θέατρα, τὰς

μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς καὶ τὰς ὥραιας λεωφόρους εἶναι ἡ ὠραιότερα πόλις τῆς Γαλλίας καὶ μία τῶν ὠραιότερων πόλεων

Χάρτης τῆς διανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γαλλίας.

τοῦ κόσμου.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—α') Πληθυσμὸς. Ἐκεῖνο

τὸ ὅποιον διακρίνει τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τὰ μεγάλα Εὐρωπαϊκὰ Κράτη, εἶναι ὁ μικρὸς πληθυσμὸς τῆς παρὰ τὴν μεγάλην ἔκτασιν καὶ εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους τῆς. (Ἐκτασις 550.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 42.000.000, πυκνότης 76 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν γεννήσεων. Διὰ τοῦτο ὁ πληθυσμὸς τῆς αὐξάνει πολὺ βραδέως. Κατὰ τὸ 1800 ἡ Γαλλία ἦτο τὸ πλέον πυκνοκατῳκημένον κράτος τῆς Εὐρώπης (27 ἑκατομ.) καὶ ἀπετέλει τὰ 15 % τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἡπείρου. Σήμερον, ὁπότε ὁ πληθυσμὸς τῆς Εὐρώπης ἀνῆλθεν ἀπὸ 180 εἰς 525 περίπου ἑκατομ., ὁ γαλλικὸς πληθυσμὸς ἀποτελεῖ μόνον τὰ 8 % τοῦ ὅλικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης. Ἡ βραδεῖα αὕτη αὔξεις τοῦ πληθυσμοῦ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν εἰσροὴν εἰς τὴν Γαλλίαν μεγάλου ἀριθμοῦ μεταναστῶν (Ἰταλῶν, Βέλγων, Ἰσπανῶν, Πολωνῶν, Τσεχοσλοβάκων, Ἑλλήνων κ. ἄ.). Ἡ Γαλλία εἶναι ἡ μόνη χώρα τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία δέχεται μετανάστας εἰς τὸ ἔδαφός τῆς.

Αἱ πυκνότερον κατῳκημέναι περιοχαὶ τῆς Γαλλίας εἶναι αἱ πεδιναὶ καὶ ἰδιαιτέρως ἐκεῖναι, εἰς τὰς ὁποίας ἔχει ἀναπτυχθῇ ἡ βιομηχανία (περιοχαὶ τῶν Παρισίων, τῆς Λίλλης, τῆς Λυῶν, τῆς Μασσαλίας). Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ πληθυσμοῦ τὰ 35 % ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὰ 33 % εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὰς ἄλλας ὑπηρεσίας.

β') Οἰκονομικὴ ζωή.—Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἡ Γαλλία, χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένας καὶ εὐφόρους πεδιάδας τῆς, ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν. Ἡ παραγομένη ποσότης τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἶναι σχεδὸν ἀρκετὴ διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς. Μεταξὺ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ σίτος. Ἡ Γαλλία κατέχει τὴν πέμπτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ σίτου. Τὴν μεγαλύτεραν ποσότητα παράγει ἡ Βόρειος Γαλλία χάρις εἰς τὴν μεγάλην εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους τῆς. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου ἔχει συνδυασθῇ μὲ τὴν τῶν σακχαροῦχων τεύτλων, τὰ ὁποῖα ἐπίσης ἀπαιτοῦν πολὺ εὐφορον ἔδαφος.

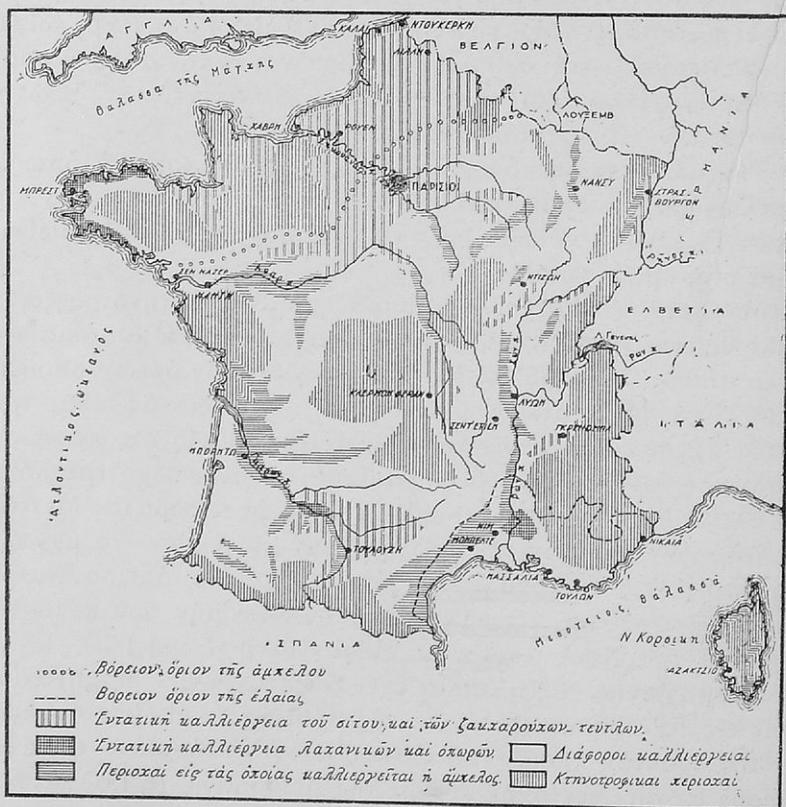
Μετὰ τὸν σῖτον ἔρχεται ἡ **ἄμπελος**, ἡ ὁποία καλλιιεργεῖται περισσότερο εἰς τὴν Νότιον Γαλλίαν, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι εὐνοϊκὸν διὰ τὴν ἀνάπτυξίν της. Οἱ οἶνοι ὁμῶς τῆς Βορείου Γαλλίας (Καμπανίας, Μπουργκώνης) εἶναι πολὺ καλυτέρας ποιότητος ἀπὸ τοὺς οἶνους τῆς Νοτίου Γαλλίας χάρις εἰς τὰς ἐξαιρετικὰς φροντίδας, τὰς ὁποίας καταβάλλουν οἱ ἀμπελουργοὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν, τὴν ἐκλογὴν φυτωρίων καὶ τὴν συσκευασίαν τοῦ παραγομένου προϊόντος. Ἡ Γαλλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ οἴνου.

Τὴν τρίτην θέσιν κατέχουν τὰ **λαχανικὰ** καὶ τὰ **ὀπωροφόρα δένδρα**, τὰ ὁποῖα καλλιιεργοῦνται περισσότερο εἰς τὴν Νότιον Γαλλίαν καὶ ἰδίως εἰς τὰς περιοχάς, τῶν ὁποίων τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν.

Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὁποία θεραπεύεται εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὁκεανοῦ καὶ εἰς τὰς πλαγιάς τῶν ὀρέων, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι περισσότερο ὑγρὸν καὶ τὰ λειβάδια ἄφθονα, τρέφονται μεγάλα ζῶα (ἀγελάδες, βόες, ἵπποι)· εἰς τὰς παρὰ τὴν Μεσόγειον περιοχάς, ὅπου τὰ λειβάδια εἶναι πτωχότερα λόγῳ τῶν ὀλιγωτέρων βροχῶν, τρέφονται κυρίως πρόβατα. Μεταξὺ τῶν τρεφομένων ζῴων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ μεγάλα ζῶα χάρις εἰς τὰ πλούσια λειβάδια, τὰ ὁποῖα ὀφείλονται εἰς ἀρκετὰς βροχὰς καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους (ἐκτὸς τῆς Μεσογειακῆς ζώνης).

Βιομηχανία.—Ἡ Γαλλία ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ της προϊόντα καὶ εἰς τὸν μέγαν της ὀρυκτὸν πλοῦτον. Τὰ σπουδαιότερα ὀρυκτὰ εἶναι: ὁ **σίδηρος** εἰς τὴν περιοχὴν κυρίως τῆς Λωρραίνης (ἡ Γαλλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην εἰς τὴν παραγωγὴν μεταλλευμάτων σιδήρου), ὁ **βωξίτης**, ὁ ὁποῖος χρησιμεύει εἰς τὴν παρασκευὴν τοῦ ἀλουμινίου (περιοχὴ τοῦ Βάρ παρὰ τὴν Τουλῶνα), ἡ **πότassa** εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀλσατίας καὶ ὁ **ἄνθραξ**, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Λίλλης—Καλαί. Ἡ παραγομένη ὁμῶς ποσότης τοῦ ἄνθρακος δὲν εἶναι ἀρκετὴ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον

δυσχεραίνει την μεγάλην ανάπτυξιν της βιομηχανίας της. Ἡ ἔλλειψις αὕτη τοῦ ἄνθρακος ἀναπληροῦται ἐν μέρει ἀπὸ τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα, τὸν ὁποῖον παρέχουν αἱ ὄρειναί της περιοχαὶ καὶ ἰδίως αἱ ὙΑλπεις.

Οικονομικὸς χάρτης τῆς Γαλλίας.

Οἱ σπουδαιότεροι βιομηχανικοὶ κλάδοι εἶναι :

α') Αἱ βιομηχανίαι εἰδῶν διατροφῆς, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότεραι εἶναι τοῦ ἀλεύρου καὶ τῆς σακχάρους (Βόρειος Γαλλία).

β') Αἱ βιομηχανίαι ὑφασμάτων (περιοχὴ τῆς Λίλλης, μάλ-

λινα κυρίως ύφασματα, περιοχή της Ἀλσατίας καὶ Ρουέν, βαμβακερὰ ἰδίως ύφασματα καὶ περιοχή της Λυών, μεταξωτά).

γ') **Μεταλλουργικαὶ βιομηχανίαι**, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἴτε εἰς τὴν περιοχὴν τῶν μεταλλείων τοῦ σιδήρου (Λωρραίνην) εἴτε εἰς τὴν περιοχὴν τῶν μεταλλείων τοῦ ἄνθρακος (Λίλλην, Σέντ Ἐτιέν), εἴτε τέλος πλησίον τῶν λιμένων, ὅπου εἶναι εὐκόλος ἡ μεταφορὰ τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ ἄνθρακος (Νάντην, Σέν Ναζαίρ, Ρουέν).

δ') **Βιομηχανίαι εἰδῶν πολυτελείας** (κοσμήματα, εἶδη μόδας, ἔπιπλα κτλ.), τῶν ὁποίων τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι ἡ πόλις τῶν Παρισίων.

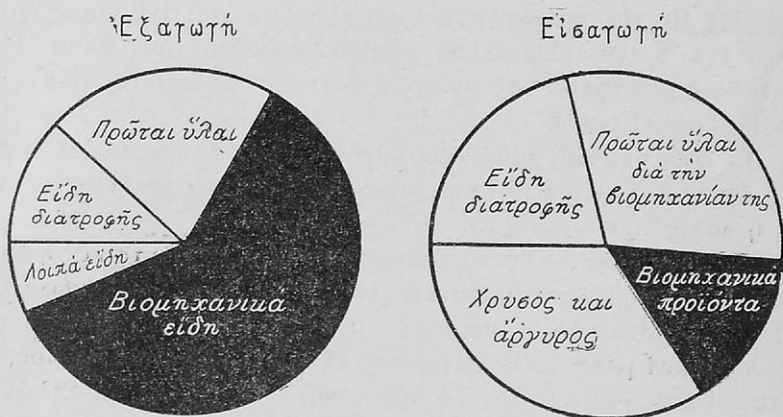
Συγκοινωνία.—Τὰ πλούσια γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τῆς συγκοινωνίας. Τὰ κυριώτερα μέσα συγκοινωνίας ἐντὸς τῆς Γαλλίας καὶ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶναι : ὁ σιδηρόδρομος, οἱ ποταμοὶ καὶ ἡ θάλασσα. Τὸ αὐτοκίνητον καὶ τὸ ἀεροπλάνον κατέχουν μικρὰν θέσιν εἰς τὰς μεταφοράς.

Τὸ ὀλικὸν μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 44.000 χμ., τῶν πλωτῶν ὁδῶν εἰς 5.300 χμ. καὶ τὸ ὀδικὸν δίκτυον εἰς 138.000 χμ. Τὸ κέντρον τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἶναι ἡ πόλις τῶν Παρισίων. Τὸ μεγαλύτερον δίκτυον τῶν πλωτῶν ὁδῶν εὐρίσκεται εἰς τὴν Βόρειον Γαλλίαν. Διὰ τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν σπουδαιότεροι λιμένες εἶναι εἰς τὴν Μεσόγειον ἡ Μασσαλία καὶ ἡ Νίκαια. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν : ἡ Χάβρη, τὸ Μπορντώ, ἡ Νάντη, ὁ Σέν Ναζαίρ, τὸ Χερβοῦργον, ἡ Ντουκέρκη, τὸ Καλαί.

Τὰ σπουδαιότερα ἄλιευτικὰ κέντρα εἶναι : Μπουλὼνη, Ντιέπη, Φεκάμπ.

Ἐμπόριον.—Ἡ Γαλλία, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν, εἰσάγει κυρίως πρώτας ὕλας, αἱ ὁποῖαι δὲν εὐρίσκονται ἐντὸς τοῦ ἐδάφους τῆς ἢ δὲν ἐπαρκοῦν : ἄνθρακα, πετρέλαιον, καουτσούκ, μεταλλεύματα, ἔριον, βάμβακα, ξυλείαν κ. ἄ. Ἀκολουθοῦν κατόπιν τὰ εἶδη διατροφῆς (λαχανικά, ὀπώραι, δημητριακοὶ καρποί, οἶνοπνευματώδη ποτὰ) καὶ τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα εἰς πολὺ μικρὰν ποσότητα. Εἰς τὴν ἐξαγωγὴν

τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ βιομηχανικὰ εἶδη: ὑφάσματα, εἶδη πολυτελείας (κοσμήματα, ἔπιπλα, εἶδη νεωτερισμοῦ κτλ.), μηχαναί, αὐτοκίνητα. Ἀκολουθοῦν ὁ σίδηρος, ὁ οἶνος κ. ἄ.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γαλλίας.

Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐμπορίου τῆς ἐκτελεῖ μὲ τὰ γειτονικά της κράτη (Ἀγγλίαν, Βέλγιον, Γερμανίαν, Ἑλβετίαν, Ἰταλίαν), μὲ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ μὲ τὰς ἀποικίας της, καθ' ὅσον ἡ Γαλλία ἔχει τὸ μεγαλύτερον ἀποικιακὸν Κράτος μετὰ τὴν Ἀγγλίαν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κυρίως ἀλιευτικὰ προϊόντα, μηχανὰς διαφόρου εἶδους, ὑφάσματα, φαρμακευτικὰ προϊόντα, βιβλία κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει κυρίως καπνόν, ἐλαίαις καὶ ἔλαιον, οἶνον, σταφίδας, σῦκα, σμύριδα κτλ.

Β'. ΒΕΛΓΙΟΝ

Εἰσαγωγή.—Τὸ Βέλγιον, τὸ ὅποῖον εἶναι τὸ μικρότερον κράτος τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης (30.400 τ. χμ.), εἶναι ἡ πυκνότερον κατοικήμενη χώρα τῆς Εὐρώπης (8.100.000 κ., ἥτοι 266 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ἡ μεγάλη αὕτη πυκνότης τοῦ ὀφείλεται

εἰς τοὺς ἐξῆς λόγους : α') Εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον τοῦ ἐμπορίου, καθ' ὅσον κεῖται μεταξὺ τῶν πλουσιωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης (Γαλλίας, Γερμανίας, Ὀλλανδίας, Μεγάλης Βρετανίας) καὶ βρέχεται παρὰ τῆς Βορείου Θαλάσσης, ἡ ὁποία ἔχει πυκνοτάτην συγκοινωνίαν. β') Εἰς τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν τοῦ ἀνάπτυξιν χάρις εἰς τὰ πλούσια γαιανθρακωρυχεῖα τοῦ. γ') Εἰς τὴν μεγάλην γεωργικὴν παραγωγὴν τοῦ χάρις εἰς τὰ πλούσια προσχωσιγενῆ ἑδάφη τοῦ καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων τοῦ. δ') Διότι κατέχει μίαν μεγάλην καὶ πλουσίαν ἀποικίαν εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀφρικὴν : τὸ Κόγκο.

Ὅρια.—Τὸ Βέλγιον ὁρίζεται μετὰ τῆς Γαλλίας, τοῦ Δουκάτου τοῦ Λουξεμβούργου, τῆς Γερμανίας, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαί.—Τὸ ἔδαφος τοῦ Βελγίου, ἀναλόγως τοῦ ὕψους τοῦ, δυνάμεθα νὰ τὸ διαιρέσωμεν εἰς τρεῖς περιοχάς : Εἰς τὸ Ἄνω Βέλγιον, εἰς τὸ Μέσον Βέλγιον καὶ εἰς τὸ Κάτω Βέλγιον.

α') Ἄνω Βέλγιον.—Τὸ ἄνω Βέλγιον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν τῆς Ἀρντένας, ἡ ὁποία λόγῳ τῆς παρατεταμένης διαβρώσεως ἔχει μεταβληθῇ εἰς ὀροπέδιον ὕψους 400—700 μ. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐπειδὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα, εἶναι πτωχόν, τὸ δὲ κλίμα, λόγῳ τοῦ ὕψους τῆς, ψυχρὸν καὶ ὑγρόν. Διὰ τοῦτο ἡ ὑψηλὴ αὕτη χώρα καλύπτεται ἀπὸ δάση καὶ βοσκοτόπους καὶ εἶναι ἀραιῶς κατῳικημένη. Αἱ μόναι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων τῆς εἶναι ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν καὶ ἡ κτηνοτροφία (μεγάλων ζώων καὶ χοίρων).

Τὸ ὑψηλὸν ὅμως αὐτὸ ὀροπέδιον διασχίζεται ἀπὸ στενὰς κοιλάδας, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότερα εἶναι ἡ κοιλὰς τῆς **Μαίζης**. Αἱ κοιλάδες τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι πυκνῶς κατῳικημέναι, διότι τὸ ἔδαφός των εἶναι εὐφορον, καθ' ὅσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις, τὸ δὲ κλίμα τῶν ἡπιώτερον. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὀροπεδίου ἐκτείνεται μία σειρὰ ἀνθρακοφόρων στρωμάτων, ἡ ὁποία προεκτείνεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν Γαλλίαν (περιοχὴν Λίλλης—Καλαί), ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἡ περιοχὴ αὕτη,

χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος, ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν καὶ ὥς ἐκ τούτου εἶναι πυκνῶς κατοικημένη. Τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ **Λιέγη** (165.000 κ.), (βιομηχανίαι ὀπλων, μηχανῶν, ὑάλου, χάρτου, ὑφασμάτων, χημικῶν προϊόντων).

Μέσον Βέλγιον.—Πρὸς Β. τοῦ Ἄνω Βελγίου ἐκτείνεται τὸ Μέσον Βέλγιον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν πεδιάδα μέσου ὕψους 150—200 μ. Ἡ πεδιάς αὕτη εἶναι συνέχεια τῆς Βορείου Γαλλικῆς πεδιάδος καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις. Λόγῳ τοῦ χαμηλοτέρου τῆς ὕψους τὸ κλίμα της εἶναι ἡπιότερον. Χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός της, εἰς τὸ ἡπιον κλίμα της καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας γεωργικὰς περιοχὰς τοῦ κόσμου. Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, βρώμη, κριθή), **σακχαροῦχα τεύτλα** καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Τὰ ἄφθονα προϊόντα καὶ ἡ καλὴ συγκοινωνία συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι πολὺ πυκνῶς κατοικημένη (250—300 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ἡ σπουδαιότερα πόλις εἶναι αἱ **Βρυξέλλαι** (900.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βελγίου (κέντρον γραμμάτων, καλῶν τεχνῶν καὶ βιομηχανικῶν εἰδῶν πολυτελείας).

Κάτω Βέλγιον.—Πρὸς Β. τοῦ Μέσου Βελγίου ἐκτείνεται τὸ Κάτω Βέλγιον, τοῦ ὁποῖου τὸ ὕψος εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ μέρη δὲν ὑπερβαίνει τὰ 20 μ. Εἰς τὰ παράλια κατέρχεται ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης (κατὰ τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ θάλασσα ἀνέρχεται λόγῳ τῶν παλιρροιῶν της). Τὸ χαμηλὸν αὐτὸ ἔδαφος προστατεύεται ἀπὸ τὴν εἰσροὴν τῆς θαλάσσης εἴτε διὰ φυσικῶν ἐμποδίων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται ἀπὸ σειρὰν ἀμμωδῶν λόφων, (οἱ ὁποῖοι λέγονται *θῆνες*), εἴτε διὰ μεγάλων τεχνικῶν ἔργων (προκυμαῖαι, ὅπως κατασκευάζονται εἰς τοὺς λιμένας). Τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις καὶ εἶναι εὐφορον. Οἱ ποταμοί, λόγῳ τῆς μικρᾶς κλίσεως τοῦ ἔδαφους, ρέουν βραδέως, αἱ δὲ κοιλάδες τῶν μόλις διακρίνονται. Σπουδαιότε-

ρος όλων είναι ὁ Ἑσκώ. Ὅλοι οἱ ποταμοί, χάρις εἰς τὸ ἄφθονον καὶ κανονικόν των ρεῦμα, εἶναι πλωτοί. Τὸ κλίμα εἶναι ὠκεάνειον, πολὺ ἥπιον, ἀλλὰ πολὺ ὑγρὸν.

Εἰς τὸ Κάτω Βέλγιον, λόγῳ τῆς μεγάλης ὑγρασίας, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι ἡ Γάνδη (220.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας βαμβακερῶν ὑφασμάτων καὶ ἡ Ἀμβέρσα (500.000 κ.) εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἑσκώ, εἰς ἐκ τῶν σπουδαιότερων λιμένων τοῦ κόσμου, διότι δὲν ἐξυπηρετεῖ μόνον τὸ Βέλγιον, ἀλλὰ καὶ τὴν πλησίον πρὸς τὸ Βέλγιον περιοχὴν τῆς Γερμανίας.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—α') Πληθυσμὸς. Τὸ Βέλγιον κατοικεῖται ἀπὸ δύο φυλάς : Πρὸς τὰ Ν. Α. ἀπὸ τοὺς Βαλλώνους, οἱ ὅποιοι ὁμιλοῦν τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ πρὸς τὰ Β. Δ. ἀπὸ τοὺς Φλαμανδούς, οἱ ὅποιοι εἶναι συγγενεῖς μὲ τοὺς Γερμανοὺς καὶ ὁμιλοῦν μίαν γερμανικὴν διάλεκτον. Ἡ πυκνότερον κατοικημένη περιοχὴ εἶναι τὸ Μέσον Βέλγιον, χάρις εἰς τὸ εὐφορώτερον ἔδαφός του καὶ τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν του. Ὁ πληθυσμὸς συναθροίζεται κυρίως εἰς πολλὰς μικρὰς πόλεις, διότι τὰ μέσα συγκοινωνίας εἶναι ἄφθονα καὶ αἱ μετακινήσεις ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τόπου εἰς τὸν ἄλλον εἶναι εὐκόλοι.

β') Οἰκονομικὴ ζωή. Τὸ Βέλγιον, χάρις εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας του καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων του, ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Παράγονται κυρίως : **δημητριακοὶ καρποὶ** (σίκαλις καὶ σίτος διὰ τὴν παρασκευὴν ἄρτου, κριθὴ διὰ τὴν παρασκευὴν ζύθου καὶ βρώμη διὰ τὴν κτηνοτροφίαν), **σακχαροῦχα τεῦτλα**, **ζυθόχορτον**, **καπνός**, **λίνον**, **πατάτες**, **λαχανικά**, **ἄνθη**, **ὀπώρα**. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν λειβαδίων εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων κυρίως ζώων. Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία παρὰ τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν των δὲν ἐπαρκοῦσι διὰ τὴν διατροφήν τοῦ τόσον πυκνοῦ πληθυσμοῦ.

Εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τοῦ Βελγίου τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος,

Φυσικὸς χάρτης τῶν Κάτω Χωρῶν.

τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τὸ ἔδαφός του. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἐξαγωγικόν του ἐμπόριον. Τὸ Βέλγιον εἰσάγει εἶδη διατροφῆς διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν του καὶ πρώτας ὕλας διὰ τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν του (δημητριακοὶ καρποί, ἀποικιακὰ εἶδη, βάμβαξ, ἔριον, λίνον, σίδηρος) καὶ ἐξάγει βιομηχανικὰ εἶδη (μεταλλικὰ εἶδη, ὑφάσματα ὑαλικά). Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐμπορίου του γίνεται μὲ τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ὀλλανδίαν, τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν μεγάλην ἀποικίαν του τὸ Κόγκο. Ὁ σπουδαιότερος λιμὴν ἐξαγωγῆς εἶναι ἡ Ἀμβέρσα. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει μηχανὰς καὶ μετάλλινα εἶδη, ὑφάσματα, ὑαλικά, φαρμακευτικὰ προϊόντα, χρώματα κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, οἶνον, σταφίδα, μάρμαρα κτλ.

Γ'. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

Ἔκτασις 2.585 τ. χμ., πληθυσμὸς 265.000, πυκνότης 102 κάτ. εἰς ἑκάστον τ. χμ.

Τὸ Λουξεμβούργον εἶναι δουκᾶτον ἀνεξάρτητον (ὅσον περὶπου καὶ ἡ Ἀττική). Τὸ βόρειον τμήμα του ὁμοιάζει μὲ τὸ Ἄνω Βέλγιον καὶ εἶναι πτωχόν. Τὸ νότιον τμήμα του εἶναι ἀρκετὰ εὐφορον καὶ περιέχει πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου, τὰ ὅποια εἶναι συνέχεια τῆς Γαλλικῆς Λωρραίνης. Διὰ τοῦτο τὸ Λουξεμβούργον ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν μεταλλουργικὴν βιομηχανίαν. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Λουξεμβούργον (45.000 κ.). Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1922 ἡ χώρα αὕτη εἶναι ἠνωμένη οἰκονομικῶς μὲ τὸ Βέλγιον, δηλ. δὲν ὑπάρχουν τελωνειακοὶ δασμοὶ μεταξύ των.

Δ'. ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Εἰσαγωγή.—Ὅπως τὸ Βέλγιον, οὕτω καὶ ἡ Ὀλλανδία εἶναι χώρα μικρὰ καὶ πολὺ πυκνῶς κατῳκημένη. (Ἔκτασις 34.180 τ. χμ., πληθυσμὸς 8.180.000 κάτ., πυκνότης 232 κάτ.

εἰς 1 τ. χμ.). Ὡς πρὸς τὴν ἀσχολίαν τῶν κατοίκων των αἱ δύο αὐταὶ χῶραι διαφέρουν μεταξύ των. Τὸ Βέλγιον, χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα του εἰς ἄνθρακα, εἶναι χώρα γεωργικὴ καὶ κυρίως ἐμπορικὴ. Ἡ μεγάλη ἐμπορικὴ ἀνάπτυξις τῆς Ὁλλανδίας ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθ' ὅσον κεῖται εἰς τὰς ἐκβολὰς τῆς Μαίζης καὶ τοῦ Ρήνου, τοῦ σπουδαιοτέρου πλωτοῦ ποταμοῦ τοῦ κόσμου καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Βορείου Θαλάσσης. Χάρις εἰς τὴν θέσιν τῆς αὐτῆς ἡ Ὁλλανδία ἀπέκτησε μεγάλην ἀκμὴν κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα καὶ ἐδημιούργησε σπουδαῖον ἀποικιακὸν κράτος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπὸ τὰ πλουσιώτερα τοῦ κόσμου. Τὸ μέγα τῆς ἐμπορίου συνετέλεσεν, ὥστε ν' ἀποκτήσῃ μέγαλον πλοῦτον, ὁ ὁποῖος τῆς ἐπέτρεψε τὴν κατασκευὴν σπουδαίων παραγωγικῶν ἔργων. Χάρις εἰς τὰ ἔργα αὐτὰ ἡ γεωργικὴ παραγωγή τῆς Ὁλλανδίας εἶναι πλούσια καὶ ποικίλη, καίτοι τὸ ἔδαφος τῆς δὲν εἶναι πολὺ εὐφορον εἰς τὴν φυσικὴν του κατάστασιν. Ἡ μεγάλη γεωργικὴ παραγωγή καὶ τὸ ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον ἐπιτρέπουν νὰ ἔχῃ πυκνὸν πληθυσμόν.

Ὅρια.—Ἡ Ὁλλανδία ὀρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Βελγίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας πλευρὰς βρέχεται ὑπὸ τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαί.—Τὸ ἔδαφος τῆς Ὁλλανδίας ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν μεγάλην πεδιάδα, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τοῦ Μέσου καὶ Κάτω Βελγίου. Ὅπως εἰς τὸ Βέλγιον, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ὁλλανδίαν ἡ πεδιάς αὕτη κατέρχεται συνεχῶς ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὰ παράλια. Ὡς ἐκ τούτου ἔν μέγα μέρος τῶν παραθαλασσιῶν περιοχῶν εὐρίσκεται ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν αἱ δύο αὐταὶ χῶραι, τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὁλλανδία, λέγονται **Κάτω Χῶραι**.

Τὸ ἔδαφος τῆς Ὁλλανδίας ἀναλόγως τοῦ ὕψους του δυνάμεθα νὰ τὸ διαιρέσωμεν εἰς δύο περιοχάς : α') εἰς τὴν Ἀνω Ὁλλανδίαν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὴν ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης περιοχὴν καὶ β') εἰς τὴν Κάτω Ὁλλανδίαν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὴν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης περιοχὴν.

Τὸ κλίμα καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς περιοχὰς εἶναι ὠκεάνειον, ὅπως εἰς τὸ Μέσον καὶ τὸ Κάτω Βέλγιον. Ποτὲ δὲν κάμνει πολὺ ζέστη οὔτε πολὺ ψυχρός. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν Ὀλλανδίαν καθὼς καὶ τὸ Βέλγιον, εἶναι ἡ μεγάλη ὑγρασία. Εἰς τὴν Ὀλλανδίαν βρέχει 200 ἡμέρας περίπου τὸ ἔτος. Ἡ ποσότης ὅμως τῆς βροχῆς δὲν εἶναι μεγάλη: 600—650 χιλιοστόμετρα (Καλάμαι 90 ἡμέραι βροχεραὶ τὸ ἔτος, ποσότης βροχῆς 650—750 χιλιοστόμετρα). Εἰς τὰς χώρας αὐτὰς αἱ βροχαὶ εἶναι πολὺ λεπτὰ καὶ συνεχεῖς. Τὸ ὕδωρ τρέχει παντοῦ. Ὁ οὐρανὸς εἶναι σχεδὸν συννεφιασμένος καὶ ὁ καιρὸς ἀκαθόριστος. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τοὺς πολλοὺς ὕδρατμούς, τοὺς ὁποῖους φέρουν οἱ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Λόγω τῆς μεγάλης ὑγρασίας τὰ μέταλλα εὐκόλα σκουριάζουν καὶ διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι ὑποχρεοῦνται νὰ τὰ διατηροῦν πάντοτε καθαρὰ. Αὐτὸ ἐξηγεῖ καὶ τὴν μεγάλην καθαριότητα, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰς οἰκίας τῶν χωρῶν αὐτῶν.

α') Ἄνω Ὀλλανδία.—Ἡ Ἄνω Ὀλλανδία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην καὶ μονότονον πεδιάδα, ἡ ὁποία ὀφείλει τὸν σχηματισμὸν τῆς εἰς τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν, οἱ ὁποῖοι τὴν διασχίζουν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεροι εἶναι: Ὁ **Ρήνος** καὶ ἡ **Μαίζα**. Λόγω τῆς μικρᾶς τῆς κλίσεως τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν ρέουν βραδέως καὶ συχνὰ πλημμυρίζουν. Διὰ τοῦτο ἔχουν κατασκευασθῇ κατὰ μῆκος τῶν ὀχθῶν μεγάλα ἀντιπλημμυρικά ἔργα. Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος εἶναι ἀρκετὰ εὐφορον, ἐκτὸς τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν, ὅπου εἶναι ἀμμώδεις καὶ ἐλῶδες. Εἰς τὰς εὐφορωτέρας περιοχὰς καλλιεργοῦνται κυρίως ὁ σῖτος, εἰς δὲ τὰς ἀμμώδεις ἡ σίκαλις. Τὰς μεγαλυτέρας ὅμως ἐκτάσεις κατέχουν ἡ βρώμη καὶ τὰ λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης λαχανικὰ καὶ φυτὰ καλλωπιστικὰ λόγῳ τοῦ ἡπίου κλίματός των. Πρὸς Ν. καὶ εἰς τὰ σύνορα τῆς Γερμανίας καὶ τοῦ Βελγίου ὑπάρχουν καὶ ἀξιόλογα μεταλλεῖα ἄνθρακος. Σπουδαιότερα πόλεις τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἡ **Οὐτρέχτη** (165.000 κ.).

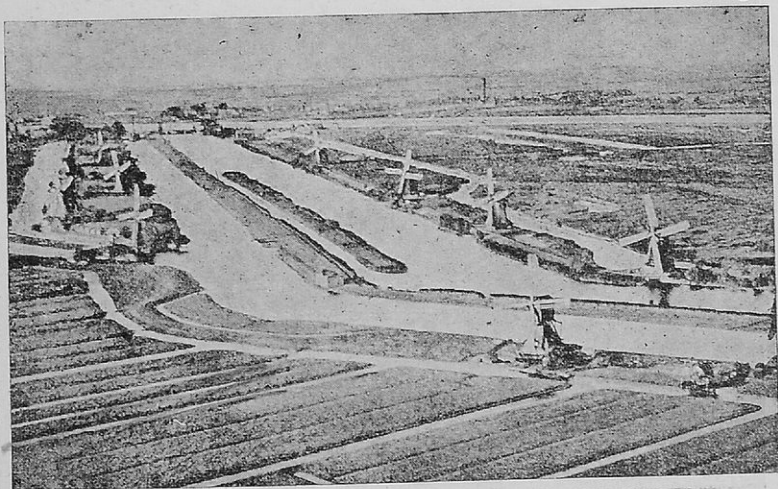
β') Κάτω Ὀλλανδία.—Ἡ Κάτω Ὀλλανδία εἶναι ἔργον τοῦ ἀνθρώπου, διότι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος τὴν ἔσω-

σεν από τὰ ὕδατα καὶ συνεχῶς τὴν προστατεύει ἀπὸ αὐτά. Ἡ ἐργασία αὕτη τῆς διασώσεως τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς προστασίας του ἀπὸ τὰ ὕδατα ἐγίνε καὶ ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον :

Ἐν πρώτοις ἔπρεπε νὰ προστατεύσουν τὸ ἔδαφος ἀπὸ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης, τὰ ὁποῖα κάθε ἕξ ὥρας περίπου ἀνέρχονται πρὸς τὴν ξηρὰν καὶ καλύπτουν μεγάλας ἐκτάσεις καὶ κατόπιν ἀποσύρονται μόνα των. Τὰ μόνα φυσικὰ ἐμπόδια ἐναντίον τῆς εἰσροῆς τοῦ θαλασσοῦ ὕδατος εἶναι αἱ θῖνες, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται κατὰ μήκος τῆς παραλίας καὶ ἀποτελοῦν μίαν ζώνην πλάτους 4—5 χμ. Ἡ ζώνη ὅμως αὕτη δὲν εἶναι συνεχῆς καὶ ὡς ἐκ τούτου ἠναγκάσθησαν ὅπως εἰς τὰ διάκενα κατασκευάσουν ὑψηλὸν καὶ πλατὺ τεῖχος. Ἡ ἐργασία ὅμως αὕτη δὲν εἶναι ἀρκετή. Δι' αὐτῆς τὸ ἔδαφος προστατεύεται μόνον ἀπὸ τὰς πλημμύρας τῆς θαλάσσης καὶ μένει ἐκτεθειμένον εἰς τὰς πλημμύρας τῶν ρεόντων ὑδάτων καὶ τῆς βροχῆς, τὰ ὁποῖα, ὡς γνωστόν, συναθροίζονται εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη. Διὰ νὰ τὸ προστατεύσουν ἀπὸ τὰς πλημμύρας αὐτὰς ἐχώρισαν τὸ ἔδαφος εἰς μεγάλα τμήματα, τὰ ὁποῖα τὰ περιέβαλλον μὲ ἓν τεῖχος. Εἰς τὰς πρὸς τὴν θάλασσαν πλευρὰς τοῦ τείχους ὑπάρχουν ἐξοδοί, αἱ ὁποῖαι φράσσονται διὰ θυρίδων. Αἱ περιοχαὶ αὗται, αἱ ὁποῖαι περιφράσσονται διὰ τείχους καὶ δέχονται μόνον τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, λέγονται πόλντερ. Ἐὰν τὸ ἐπίπεδον τοῦ πόλντερ εὐρίσκεται ὑψηλότερον τοῦ ἐπιπέδου τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ ὕδατά της ἔχουν τελείως ἀποσυρθῇ ἀπὸ τὴν ξηρὰν, τότε ἀνοίγουν τὰς θύρας του καὶ τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον ἔχει συναθροισθῇ ἐντός, ρεεῖ πρὸς τὴν θάλασσαν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης ἀνέρχεται πρὸς τὴν ξηρὰν, κλείουν τὰς θυρίδας τοῦ πόλντερ καὶ ἡ ἐκροὴ παύει. Ἐὰν τὸ ὕψος τοῦ πόλντερ εἶναι χαμηλότερον ἀπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης, τότε ἡ φυσικὴ ἐκροὴ εἶναι ἀδύνατος. Διὰ τοῦτο τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὁποῖον συναθροίζεται ἐντός τοῦ πόλντερ, διοχετεύεται εἰς τὴν θάλασσαν τεχνητῶς διὰ μεγάλων ἀντλιῶν, αἱ ὁποῖαι κινῶνται εἴτε διὰ τοῦ ἀέρος εἴτε δι' ἡλεκτρικοῦ ρεύματος. Σήμερον ἐργάζον-

ται διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τοῦ Κόλπου Ζουϊντερζέ. Συνεπῶς δὲν εἶναι ὑπερβολὴ αὐτό, τὸ ὁποῖον λέγεται, ὅτι ὁ «Ὁλλανδὸς κατεσκεύασε τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ζῇ».

Ἡ Κάτω Ὁλλανδία ἔχει πολὺ εὐφορον ἔδαφος, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις. Λόγῳ τῆς μεγάλης ὑγρασίας, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ εἰς τὰ παράλια, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων, ἡ ὁποία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὴν θαλασ-

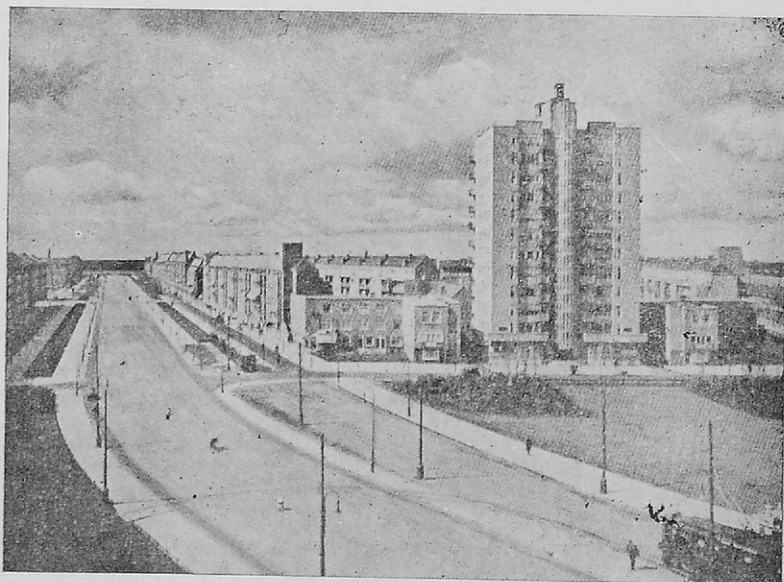

Διώρυγες καὶ κόλντερ εἰς τὴν Νότιον Ὁλλανδίαν.

σίαν της συγκοινωνίαν ἡ περιοχή αὕτη εἶναι πυκνότερον κατοικημένη ἀπὸ τὴν Ἄνω Ὁλλανδίαν. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι : Τὸ **Ἀμστερνταμ** (750.000 κ.), ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς Ὁλλανδίας καὶ σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον. Κεῖται ἐπὶ τοῦ Κόλπου Ζουϊντερζέ. Μετὰ τῆς Βορείου Θαλάσσης συγκοινωνεῖ διὰ τεχνητῆς διώρυγος. Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρήνου κεῖται τὸ **Ρότερνταμ** (580.000 κ.), μεγάλος, διεθνὴς λιμὴν, καθόσον ἐξυπηρετεῖ ὅλας τὰς χώρας τὰς ὁποίας διασχίζει ὁ ποταμὸς οὗτος. Εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Βορείου Θαλάσ-

σης κείται ἡ πρῶτεύουσα Χάγη (400.000 κ.), ἡ ἔδρα τοῦ Διεθνoῦς Δικαστηρίου.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—Οἱ Ὅλλανδοὶ εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς, ὁμιλοῦν ὅμως ἰδιαιτέραν γλῶσσαν, ἡ ὁποία εἶναι κλάδος τῆς γερμανικῆς. Τὰ 55 ο/ο τοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, καὶ τὰ

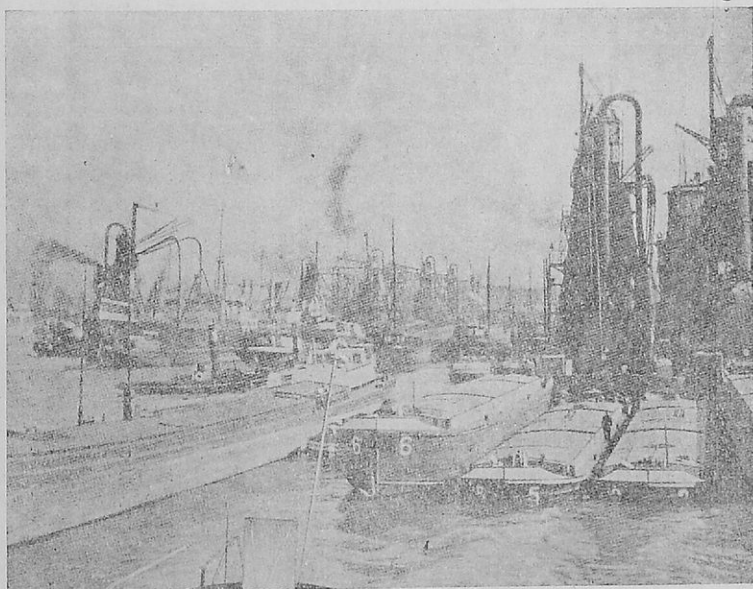

Ἐν τμήμα τοῦ Ἀμστερνταμ.

ὑπόλοιπα 45 ο/ο εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἀλιείαν καὶ τὰς ἄλλας ὑπηρεσίας. Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι πολὺ μεγάλη (κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπῃ μετὰ τὸ Βέλγιον). Ἡ διανομὴ ὅμως τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Περισσότερον κατῳκημένη εἶναι ἡ Κάτω Ὅλλανδία χάρις εἰς τὸ εὐφορώτερον ἔδαφός της καὶ εἰς τὴν καλυτέρας της συγκοινωνίαν.

Εἰς τὴν γεωργικὴν ζωὴν τῆς Ὅλλανδίας τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων, χάρις εἰς τὸ

ὕγρὸν τῆς κλίμα, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ τὴν καλλιέργειαν τῶν λειβαδίων. Ἀκολουθεῖ κατόπιν ἡ καλλιέργεια τῶν **λαχανικῶν** καὶ τῶν **καλλωπιστικῶν φυτῶν**, χάρις εἰς τὸ ὕγρὸν καὶ ἥπιον κλίμα τῆς. Ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν εἶναι περιορισμένη, ἡ δὲ παραγωγή των δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ.

Ὁ λιμὴν τοῦ Ρόττερταμ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ.

Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία τῶν **κτηνοτροφικῶν προϊόντων**, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν (γάλακτος, τυροῦ, βουτύρου). Ἀκολουθοῦν ἡ **μεταλλουργία** χάρις εἰς τὰ ἀνθρακομεταλλεῖα τῆς, ἡ βιομηχανία τῶν **ἀποικιακῶν προϊόντων** (κακάου, ὀρύζης, καουτσούκ, καπνοῦ) χάρις εἰς τὰς πλουσίας ἀποικίας τῆς, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἀσίαν, ἡ βιομηχανία τῶν **ὕφασμάτων** καὶ τὰ **ναυπηγεῖα**. Σπουδαῖον ρό-

λον παίζει διὰ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Ὁλλανδίας καὶ ἡ ἁλιεία (ἰδίως τῆς ρέγγας), καθ' ὅσον ἔχει ἐκτεταμένους ἀκτὰς καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν, ἡ ὁποία ἔχει τοὺς περισσοτέρους ἰχθῦς ἀπὸ ὅλας τὰς θαλάσσας τοῦ κόσμου. Ἡ Ὁλλανδία ἔχει ἐπίσης ἀνεπτυγμένον καὶ τὸ ἐμπόριον χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ τῶν ἀποικίων τῆς καὶ εἰς τὴν καλὴν τῆς γεωγραφικὴν θέσιν. Ἐξάγει

Ἀγορὰ βουτύρου εἰς τὴν Ὁλλανδίαν.

κυρίως κτηνοτροφικὰ προϊόντα (γάλα συμπευκνωμένον, τυρόν, βούτυρον, ἰχθῦς, χάρτιν, ὑφάσματα βαμβακερά, χημικὰ προϊόντα, ἀποικιακὰ εἶδη κ. ἄ.). Εἰσάγει κυρίως δημητριακοὺς καρπούς, μέταλλα, βιομηχανικὰ προϊόντα.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κτηνοτροφικὰ καὶ ἁλιευτικὰ προϊόντα, χημικὰ προϊόντα, μετάλλινά εἶδη, ὑφάσματα, ἀποικιακὰ κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, οἶνον, σταφίδα, τερεβινθέλαιον κ. ἄ.

Ε'. ΑΙ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Εἰσαγωγή.—Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι, παρὰ τὴν μικρὰν σχετικῶς ἑκτασίν των (314.000 τ. χμ.), εἶναι τὸ κέντρον τῆς σπουδαιοτέρας δυνάμεως τοῦ κόσμου. Ἡ ἐξαιρετικὴ αὕτη ἀνάπτυξις των ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν των θέσιν καὶ εἰς τὸν μεγάλον πλοῦτον των εἰς ὀρυκτά. Χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν των θέσιν αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι δὲν ὑπέστησαν μεγάλας ἐχθρικὰς ἐπιδρομὰς, ὅπως αἱ ἄλλαι χῶραι τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης. Ἡ προφύλαξις των ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς ἐχθρικῶν λαῶν (δεδομένου ὅτι εἶναι νῆσοι) ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς κατοίκους των νὰ ἐπιδοθοῦν κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου των καὶ τῆς βιομηχανίας των. Εἰς τοῦτο ἐπίσης συνετέλεσε καὶ ὁ ἄφθονος ὀρυκτός των πλοῦτος εἰς χρήσιμα μεταλλεύματα (ἄνθραξ, σίδηρος). Ἡ Μεγάλῃ Βρεττανία εἶναι ἡ πατρίς τῆς συγχρόνου βιομηχανίας. Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου των καὶ τῆς βιομηχανίας των συνετέλεσεν ἐπίσης καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ἀπεράντου ἀποικιακοῦ κράτους των. Ἡ Μεγάλῃ Βρεττανία εἶναι ἡ πρώτη ἀποικιακὴ δύναμις τοῦ κόσμου.

Θέσις.—Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι κεῖνται πρὸς τὰ Β.Δ. τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζονται διὰ δύο στενῶν θαλασσῶν (τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ τῆς Μάγχης) καὶ ἑνὸς πορθμοῦ, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται μεταξὺ αὐτῶν (πορθμὸς τοῦ Καλαὶ πλάτος 31 χμ.). Ἐξ ὧν τῶν νήσων σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Μεγάλῃ Βρεττανία καὶ ἡ Ἰρλανδία.

Α'. ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ

Μορφή τοῦ ἐδάφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Μεγάλῃς Βρεττανίας ἀποτελεῖται :

α') Εἰς τὰ Β. Δ. ἀπὸ τὰ παλαιὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν, εἶναι

χαμηλά καὶ ὀγκώδη. Ταῦτα εἶναι εἰς τὴν βόρειον περιοχὴν τῆς νήσου, ἢ ὁποῖα λέγεται Σκωτία, τὰ Γκράμπιαν, ὅπου καὶ ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, (Μπέν Νεβίς 1.343 μ., χαμηλότερα τῆς Πάρνηθος) καὶ τὰ Σεβιότ. Εἰς τὴν ὑπόλοιπον περιοχὴν τῆς νήσου, ἢ ὁποῖα λέγεται Ἀγγλία, τὰ Πέννινα, τὰ ὄρη τῆς Οὐαλλίας καὶ τῆς Κορνουαλλίας. Τὰ ὄρη ταῦτα δὲν ἀποτελοῦν συνεχὴ ὄροσειράν, διότι μεταξύ των ἔκτείνονται χαμηλαὶ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται κυρίως εἰς τὰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι: Εἰς τὴν Σκωτίαν ἢ μεταξύ τῶν ὀρέων Γκράμπιαν καὶ Σεβιότ, ἢ ὁποῖα πρὸς διάκρισιν λέγεται Κάτω Χώρα, εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἢ μεταξύ τῶν Πεννίνων καὶ τῶν ὀρέων τῆς Οὐαλλίας.

β) Εἰς τὰ Ν. Α. ἀπὸ μίαν μεγάλην πεδινὴν περιοχὴν, τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, τὸ ὁποῖον εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων. Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου καὶ αἱ χαμηλαὶ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι ἔκτείνονται μεταξύ τῶν ὀρέων, καλύπτονται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, διότι εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν κατεῖχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν Β. Δ. πλευρὰν τῆς νήσου, ὅπου καταλήγουν τὰ ὄρη, αἱ ἄκται εἶναι βραχώδεις καὶ βαθέως διαμελισμέναι. Εἰς τὴν Ν. Α. πλευρὰν, ὅπου καταλήγει τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, αἱ ἄκται εἶναι ὁμαλαὶ καὶ σχεδὸν εὐθύγραμμοι.

Κλίμα.—Τὸ κλίμα δὲν εἶναι ὁμοιόμορφον. Αἱ δυτικαὶ ὀρεῖναι περιοχαί, ἐπειδὴ εἶναι ἔκτεθειμέναι εἰς τοὺς βροχεροὺς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, ἔχουν κλίμα κατ' ἐξοχὴν ὠκεάνειον (μικραὶ μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας, βροχαὶ καὶ ὀμίχλαι ἄφθονοι). Τὸ λεκανοπέδιον ὅμως τοῦ Λονδίνου, ἐπειδὴ προστατεύεται ἀπὸ τοὺς δυτικούς ἀνέμους ἀπὸ τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν, δέχεται ὀλιγωτέρας βροχὰς καὶ ἔχει θερμότερα θέρη.

Τὸ κλίμα δὲν διαφέρει μόνον μεταξύ τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν περιοχῶν, ἀλλὰ καὶ μεταξύ τῶν βορείων καὶ τῶν νοτίων περιοχῶν. Ἡ Βόρειος Σκωτία, ἐπειδὴ εἶναι πλησιέστερον πρὸς τὸν Βόρειον Πόλον, ἔχει κλίμα ψυχρὸν (τὰ θέρη εἶναι τό-

σον δροσερά, ὥστε ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου εἶναι ἀδύνατος). Ἡ Νότιος ὁμως Ἀγγλία ἔχει κλίμα ἥπιον (εἰς τὴν Κορνουάλην εὐδοκιμεῖ ἡ δάφνη καὶ ἡ ἄλοη).

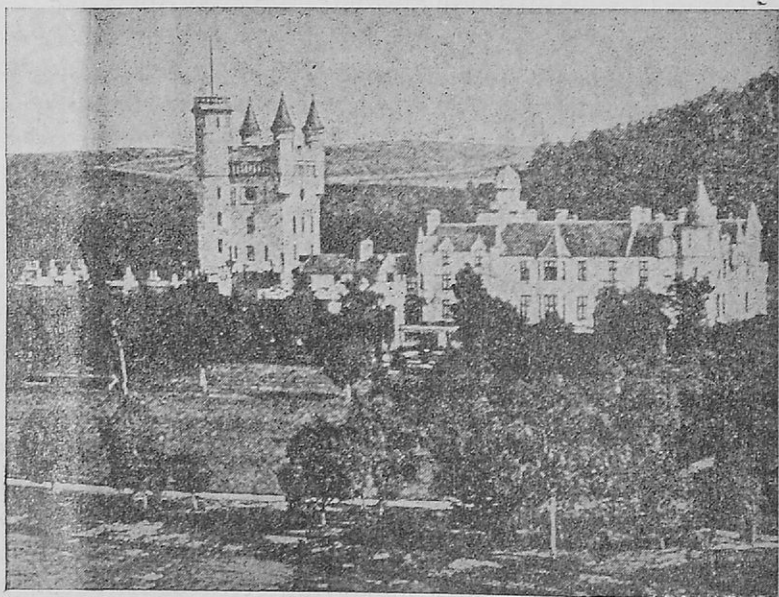
Γεωγραφικαὶ περιοχαί.—Ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλίμα μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ χωρίσωμεν τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν εἰς τρεῖς περιοχάς : εἰς τὴν Σκωτίαν, εἰς τὴν Β. Δ. Ἀγγλίαν καὶ εἰς τὴν Ν. Α. Ἀγγλίαν ἢ λεκαγοπέδιον τοῦ Λονδίνου.

1) Σκωτία.—Ἡ περιοχή αὕτη διαφέρει ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν πρῶτον, λόγῳ τοῦ μεγάλου διαμελισμοῦ τῶν ἀκτῶν τῆς καὶ δεύτερον, λόγῳ τῆς μικρᾶς ἐκτάσεως τοῦ καλλιεργησίμου ἐδάφους τῆς, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὰ ἐκτεταμένα ὄρη τῆς καὶ εἰς τὸ πολὺ ψυχρὸν κλίμα τῆς. Ἡ πλουσιωτέρα περιοχή τῆς Σκωτίας εἶναι ἡ πεδιάς, ἡ ὁποία ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν δύο ὁρέων : Γκράμπιαν πρὸς Β. καὶ Σεβιότ πρὸς Ν.

α') Ἡ ὀρεινὴ περιοχή.—Ἡ περιοχή αὕτη μὲ τὸ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν κλίμα καὶ μὲ τὸ πτωχὸν ἔδαφός τῆς δὲν εἶναι κατ'ἀλλήλους διὰ καλλιεργείας. Ἡ σπουδαιότερα ἀσχολία τῶν ἀραιῶν κατοίκων, οἱ ὁποῖοι συγκεντροῦνται εἰς τὰς κοιλάδας, εἶναι ἡ **κτηνοτροφία** χάρις εἰς τὰ πλούσια καὶ διαρκῆ λειβάδια τῆς, τὰ ὁποῖα βεβαίως ὀφείλονται εἰς τὰς ἀφθόλους βροχάς. Περισσότερους κατοίκους ἔχουν αἱ κοιλάδες τοῦ ὄρους Σεβιότ, χάρις εἰς τὸ ἡπιώτερον σχετικῶς κλίμα τῶν. Τοῦναντίον ἡ ὀρεινὴ περιοχή τῶν Γκράμπιαν, λόγῳ τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους, τὸ ὁποῖον ἐπικρατεῖ, εἶναι σχεδὸν ἔρημος. Ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου οἱ ὀρμητικοὶ δυτικοὶ ἄνεμοι καὶ αἱ ἄφθονοι βροχαὶ καὶ ὀμίχλαι καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν διαμονήν. Τὰ δάση καὶ αἱ κατοικίαι δὲν ὑπερβαίνουν τὸ ὕψος τῶν 200—300 μ. Αἱ ὑψηλότερα περιοχαὶ κατέχονται ἀπὸ μικροὺς θάμνους καὶ χλόην, καθ' ὅσον ταῦτα ἀντέχουν καλύτερον ἀπὸ τὰ δένδρα εἰς τὸ πολὺ ψυχρός, τὴν ὑγρασίαν καὶ τοὺς ὀρμητικοὺς ἀνέμους. Οἱ κάτοικοι τῶν ἀκτῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἀλιείαν. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἀλιείας εἶναι τὸ **Ἀμπερδην** (167.000 κ.) εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης, διότι αὕτη εἶναι πλουσιωτέρα εἰς ἰχθῆς.

β') Ἡ Κάτω Χώρα.—Ἡ περιοχή αὕτη, παρὰ τὴν μικρὰν

ἑκτασίν της (τὸ δέκατον περίπου τῆς ὁλικῆς ἐκτάσεως τῆς Σκωτίας), συγκεντρώνει τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ (3 ἑκατ. ἐπὶ ὁλικοῦ πληθυσμοῦ 4 ἑκατ.). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ εὐφρον ἔδαφός της, εἰς τὸ ἥπιον κλίμα της καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα της (ἄνθρακος, σιδήρου καὶ πέτρελαίου). Τὸ ἥπιον

Ἡ βασιλικὴ ἔπαυλις Βαλμόραλ Κάσλ εἰς τὴν Σκωτίαν.

καὶ ὑγρὸν κλίμα της εὐνοεῖ κυρίως τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας (πρόβατα, ἀγελάδες), τὰ δὲ πλούσια μεταλλεῖα της τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας (μεταλλουργεῖα, ναυπηγεῖα, ὑαλουργεῖα, χαρτοποιεῖα, ὑφαντουργεῖα, χημικὰ ἐργοστάσια κτλ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι ἡ Γκλάσκοου (1.300.000 κ.) παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κλάιντ ποταμοῦ, τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Σκωτίας. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης εἶναι ἡ Ντέντη (175.000 κ.), κέν-

τρον ύφαντουργίας καὶ τὸ Ἑδιμβούργον (440.000 κ.), τὸ διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς Σκωτίας.

2) Βορειοδυτικὴ Ἀγγλία.—Ὅπως εἰς τὴν Σκωτίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Β. Δ. Ἀγγλίαν διακρίνομεν δύο περιοχάς : τὰς ὀρεινὰς καὶ τὰς χαμηλὰς.

α') Ὀρειναὶ περιοχαί.—Αἱ περιοχαὶ αὗται, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὴν ὀροσειρὰν τῶν Πεννίνων, τὰ ὄρη τῆς Οὐαλίας καὶ τῆς Κορνουαλλίας, εἶναι ἀραιῶς κατωκημέναι. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ πτωχὸν ἔδαφός των, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ κυρίως τὴν κτηνοτροφίαν. Περισσότερον κατωκημένη εἶναι ἡ ὀρεινὴ περιοχὴ τῆς Κορνουαλλίας χάρις εἰς τὸ ἡπιώτερον κλίμα της καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα της (χαλκοῦ καὶ κασσιτέρου). Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εὐρίσκεται καὶ ἡ σπουδαιότερα πόλις Πλύμουθ (200.000 κ.), ἡ ὁποία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν της κυρίως εἰς τὴν θέσιν της, καθ' ὅσον κεῖται ἐπὶ τῆς θαλασσίας ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην μὲ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν.

β') Χαμηλαὶ περιοχαί.—Αἱ περιοχαὶ αὗται, χάρις εἰς τὸ εὖφορον ἔδαφός των, ἔχουν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ ἰδίως κτηνοτροφίαν. Ἡ θεὰ ὅμως, τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν, φανερῶνει, ὅτι εἰς τὰς περιοχὰς αὐτάς δὲν ὑπερισχύει ἡ γεωργικὴ ζωὴ, ἀλλ' ἡ βιομηχανικὴ χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν παλαιῶν αὐτῶν ὀρέων. Ἐπὶ ὁλόκληρα χιλιόμετρα δὲν βλέπει κανεὶς ἄλλο παρὰ ἐργοστάσια, καπνοδόχους καὶ σωροὺς σκωρίας. Τὰ δένδρα καὶ τὰ καθαρὰ νερὰ ἔχουν σχεδὸν ἐξαφανισθῇ. Ἡ περιοχὴ αὕτη τῶν μεταλλείων τοῦ ἄνθρακος εἶναι ἡ πλέον βιομηχανικὴ καὶ ἡ πλέον κατωκημένη περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρετανίας (287 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

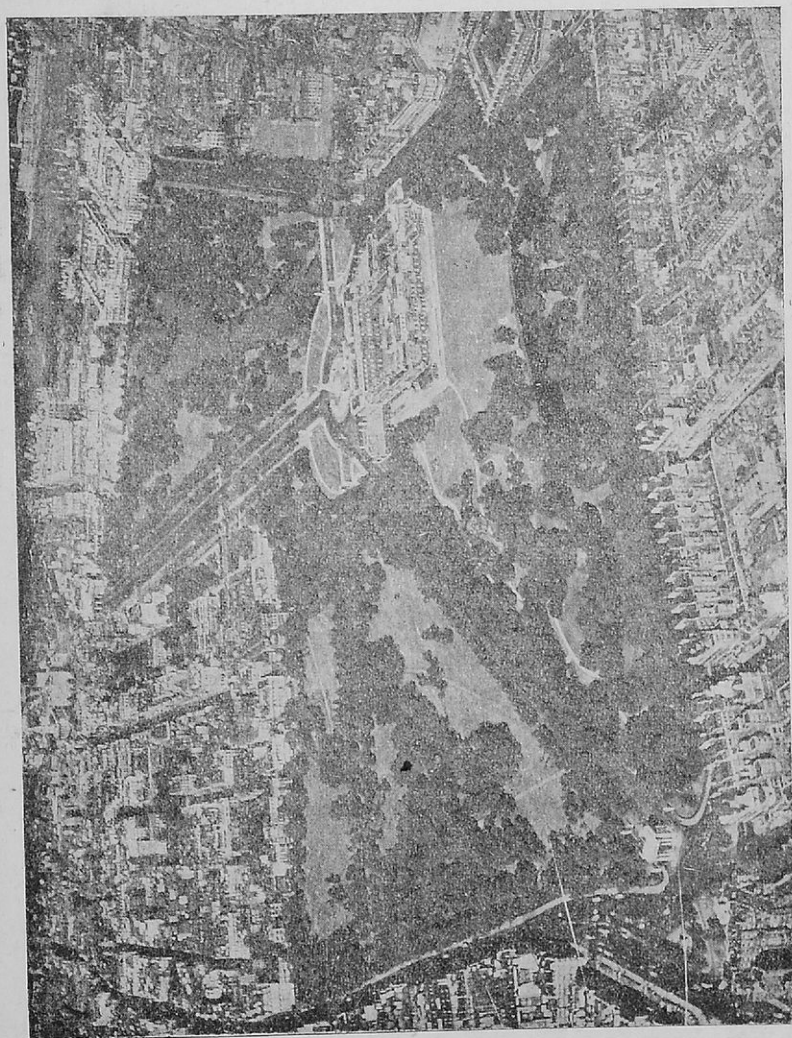
Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα εἶναι τὸ Βίρμιγχαμ (1.300.000 κ.), κέντρον τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου (μηχαναὶ παντὸς εἶδους), τὸ Μάντξεστερ (1.200.000 κ.), κέντρον τῆς βιομηχανίας τοῦ βάμβακος, τὸ Σέφφιλντ (500.000 κ.), τὸ Λήντς (500.000 κ.) καὶ τὸ Μπράντφορντ (300.000 κ.), κέντρα βιομηχανίας μαλλίνων ὑφασμάτων.

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες, διὰ τῶν ὁποίων εἰσάγουν τὰ τε-

ράστια αὐτὰ βιομηχανικά κέντρα τὰς πρώτας ὕλας, αἱ ὁποῖαι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν χώραν (βάμβαξ, ἔριον, σίδηρος) καὶ τὰ εἶδη διατροφῆς διὰ τὸν μεγάλον αὐτὸν πληθυσμὸν τῶν καὶ ἐξάγουν τὰ βιομηχανικά τῶν προϊόντα, εἶναι: Τὸ Λίβερπουλ (1.320.000 κ.), τὸ Κάρντιφ (250 000 κ.) καὶ τὸ Νιούκασλ (450.000 κ.). Τὰ δύο τελευταῖα, χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται πλησίον τῶν, εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες ἐξαγωγῆς ἄνθρακος τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Τὸ Νιούκασλ ἐξάγει ἄνθρακα εἰς τὴν Βόρειον Εὐρώπην (Νορβηγίαν, Σουηδίαν, Δανίαν, Βαλτικὰς Χώρας) καὶ τὸ Κάρντιφ εἰς τὴν Νότιον Εὐρώπην, χώρας τῆς Μεσογείου, Ν. Ἀμερικὴν.

3) Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου.—Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου χάρις εἰς τὴν μεγάλην του ἔκτασιν, τὸ εὐφορον ἔδαφός του καὶ τὸ ὀλιγώτερον ὑγρὸν καὶ περισσότερον θερμὸν κλίμα του εἶναι ἡ σπουδαιότερα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως σῖτος καὶ σακχαροῦχα τεύτλα. Πρὸ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς μεγάλης βιομηχανίας τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου μὲ τὸ ἐκτεταμένον καὶ εὐφορον ἔδαφός του ἦτο ἡ σπουδαιότερα περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ἀλλὰ καὶ σήμερον ἡ σπουδαιότης του διατηρεῖται χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν του θέσιν (κεῖται ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης) καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὸ Λονδίον (8.200.000 κ.), ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως ποταμοῦ, 82 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης (εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον τελειώνει ἡ θαλασσία ἀτμοπλοῖα). Ἡ πόλις αὕτη, λόγῳ τοῦ μεγάλου πληθυσμοῦ καὶ τῆς θαλασσίας τῆς συγκοινωνίας, εἰς τὴν ὁποῖαν ὀφείλει ἀρχικῶς καὶ τὴν ἀνάπτυξίν της, εἶναι εἰς τῶν σπουδαιότερων λιμένων τοῦ κόσμου. Εἶναι ἐπίσης μία μεγάλη ἀποθήκη ἀποικιακῶν προϊόντων (καουτσούκ, ἐρίου, τεύου κ. ἄ.) χάρις εἰς τὸ τεράστιον ἀποικιακὸν κράτος καὶ τὸ πρῶτον οἰκονομικὸν κέντρον τοῦ κόσμου χάρις εἰς τὸν μεγάλον πλοῦτον της. Ὁ μεγάλος πληθυσμὸς καὶ ἡ καλὴ της συγκοινωνία συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας καὶ ἰδίως τῶν βιομηχανικῶν κλάδων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἄνθρακος (ἐνδυμάτων, ἐπίπλων,

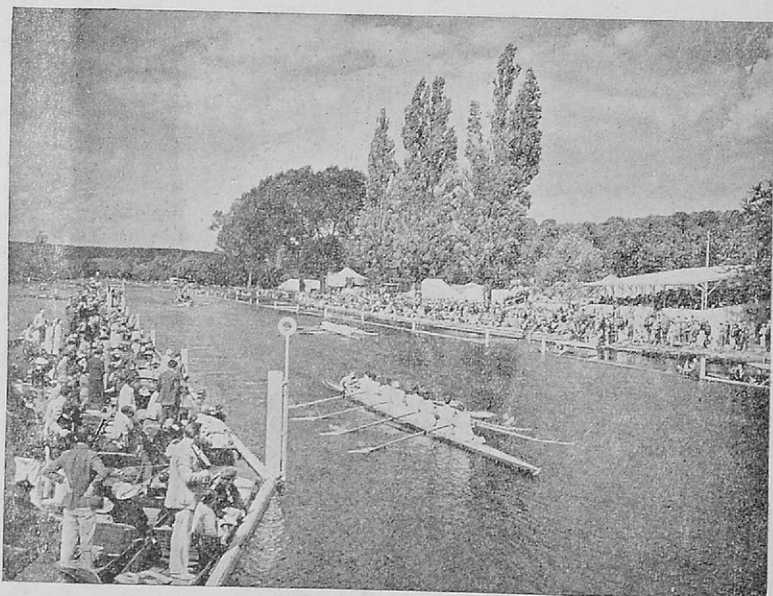
ήλεκτρικων ειδών, τεχνητής μετάξης, ειδών πολυτελείας, βι-

«Εν τμήμα του Λονδίνου· εις τὸ μέσον τὰ ἀνάκτορα τοῦ Βούκιנגαμ.
[Φωτογραφία ἀπὸ ἀεροπλάνου].»

βλίων κτλ.). Ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν τὸ Λονδίνον κατέχει
τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὴν Νέαν Ὑόρκην. Τὸ

σπουδαιότερον προάστειον εἶναι τὸ Γκρήνουϊτς, γνωστὸν διὰ τὸ ἀστεροσκοπεῖον του, διὰ τοῦ ὁποίου διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῆς γῆς. Πλησίον τοῦ Λονδίνου αἱ πόλεις Ὁξφόρδη καὶ Καίμπριτζ μὲ πολὺ ὀνομαστὰ Πανεπιστήμια.

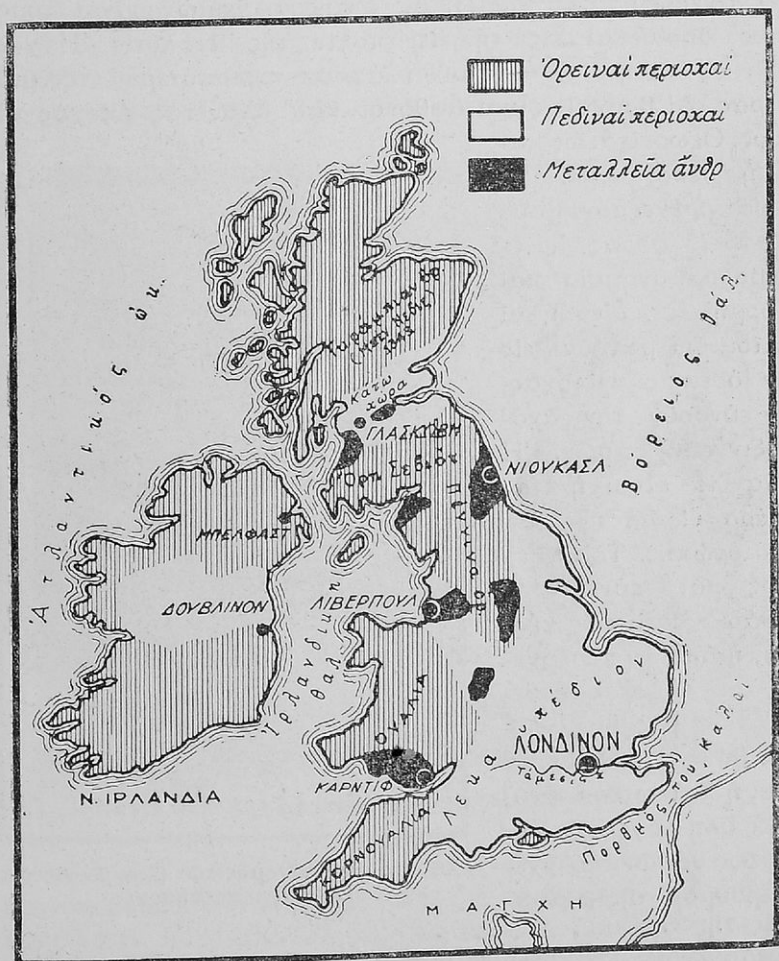
Λεμβοδρομίαι εἰς τὸν Τάμεσιν.

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες ἐπὶ τῆς Μάγχης εἶναι τὸ Ντόβερ, ἀπέναντι τοῦ Καλαί, τὸ Σαούθαμπτον καὶ τὸ Μπραίτον.

Β'. ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Μορφή τοῦ ἐδάφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Ἰρλανδίας περιλαμβάνει μίαν πεδιάδα εἰς τὸ κέντρον καὶ μίαν ὀρεινὴν περιοχὴν εἰς τὴν περιφέρειαν. Ἡ πεδιάς, ἡ ὁποία ᾠνοίγεται μόνον πρὸς Α. πρὸς τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν, ὀφείλει τὴν ὑπαρξίν της

εἰς τὰ μαλακὰ πετρώματα τῆς περιοχῆς τῆς (ἀσβεστολιθικά), τὰ ὁποῖα εὐκόλα ἡ διάβρωσις τῶν ρεόντων ὑδάτων παρέσυρε

Φυσικὸς χάρτης τῶν Βρεττανικῶν νήσων.

πρὸς τὴν θάλασσαν. Τούναντίον αἱ ὄρειναι περιοχαί, αἱ ὁποῖαι γενικῶς εἶναι χαμηλαί, ὀφείλουν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὰ σκληρότερα πετρώματά των (κυρίως γρανιτικά).

Κλίμα καὶ προϊόντα. — Τὸ κλίμα εἶναι κατ' ἐξοχὴν ὠκεάνειον χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν δυτικῶν ἀνέμων. Ἐπὶ τῆς Ν. Δ. ἀκτῆς ὁ χειμὼν εἶναι τόσον ἥπιος ὅσον καὶ εἰς τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας. Ἡ χιὼν σπανίως διατηρεῖται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους περισσότερον τῆς μιᾶς ἡμέρας. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους. Θεωρεῖται ὡς καλὴ ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποῖαν βρέχει μόνον δύο ἕως τρεῖς φορές. Ἡ ὑπερβολικὴ ὕγρασις καὶ οἱ ὀρμητικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἐπικρατοῦν εἰς τὰς ὀρεινὰς περιοχάς, δὲν εὐνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δασῶν. Ἡ Ἰρλανδία εἶναι ἡ πτωχότερα εἰς δάση χώρα τῆς Εὐρώπης. Τὸ κλίμα ὅμως αὐτὸ εὐνοεῖ τὰ λειβάδια καὶ τὴν τύρφη, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀποσύνθεσιν τῶν ὑδροβίων φυτῶν. Ἡ τύρφη, ἡ ὁποία εἶναι ἡ λαϊκωτέρα καύσιμος ὕλη λόγῳ τῆς ἐλλείψεως δασῶν, κατέχει τὸ ἕβδομον τῆς ἐπιφανείας τῆς νήσου.

Χάρτης τῆς διανομῆς τῶν βροχῶν εἰς τὰς Βρετανικὰς νήσους.

Λόγῳ τῆς ὑπερβολικῆς ὕγρασις ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου εἶναι ἀδύνατος. Εὐδοκιμεῖ ὅμως ἡ καλλιέργεια τῆς **πατάτας**, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Χάρις εἰς τὸ ὠκεάνειον κλίμα, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ τὰ λειβάδια, πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ **κτηνοτροφία**, ἡ ὁποία κα-

τέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς νήσου. Τὸ ὑγρὸν κλίμα εὐνοεῖ ἐπίσης καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ λίνου.

Πολιτικὴ κατάστασις καὶ κάτοικοι.—Πολιτικῶς ἡ Ἰρλανδία διαιρεῖται : α') Εἰς τὸ Ἐλεύθερον Ἰρλανδικὸν Κράτος (3.000.000 κ., πρωτεύουσα τὸ Δουβλίνον, 400.000 κ.), τὸ ὁποῖον ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ ἔτος 1922 καὶ κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ

Βουστάσιον εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

καθολικοὺς. Ἡ κυριώτερα ἀσχολία τῶν κατοίκων τοῦ εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ γεωργία. β') Εἰς τὸ κράτος τοῦ Οὐόλστερ πρὸς τὰ Β. Α. (1.250.000 κ., πρωτεύουσα Μπέλφαστ, 415.000 κ.), τὸ ὁποῖον εἶναι ἀγγλικὴ ἀποικία καὶ κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ Σκώτους διαμαρτυρομένους. Ἡ κυριώτερα ἀσχολία τῶν κατοίκων εἶναι ἡ βιομηχανία τοῦ λίνου, τῆς ὁποίας κέντρον εἶναι ἡ πρωτεύουσα.

Οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Γεωργία καὶ

κτηνοτροφία.—Ἀπὸ πολλοῦ ἡ γεωργία δὲν κατέχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς εἶναι μόνις τὰ 20 % τοῦ ὅλικοῦ πληθυσμοῦ (ἡ Ἑλλάς 68 %). Ἐκ τῶν γεωργικῶν καλλιιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Οἱ δημητριακοὶ καρποί, οἱ ὁποῖοι καλλιεργοῦνται κυρίως εἰς τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, κατέχουν πολὺ μικρὰν ἔκτασιν. Ἡ στροφή αὕτη τῆς Μεγάλης Βρετανίας πρὸς τὴν κτηνοτροφίαν ὀφείλεται εἰς λόγους φυσικοὺς καὶ εἰς λόγους οἰκονομικοὺς.

α') Φυσικοὶ λόγοι. Τὸ ὠκεάνειον κλίμα τῆς καὶ τὰ ἀργιλικὰ κυρίως ἐδάφη τῆς, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν κρυσταλλικῶν πετρωμάτων τῶν ὄρεινῶν τῆς περιοχῶν, εὐνοοῦν τὰ λειβάδια καὶ ὄχι τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου.

β') Οἰκονομικοὶ λόγοι. Ὁ εἰσαγόμενος ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ σίτος εἶναι εὐθηνότερος ἀπὸ τὸν σίτον, ὁ ὁποῖος παράγεται εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἐνας ἄλλος ἀκόμη λόγος, ὁ ὁποῖος συνετέλεσεν εἰς τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας, εἶναι, ὅτι οἱ Ἄγγλοι εἶναι λαὸς κατ' ἐξοχὴν κρεωφάγος. Διὰ τοῦτο ἡ κτηνοτροφία γίνεται μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ μὲ ὅλους τοὺς κανόνας τῆς ἐπιστήμης. Οἱ Ἄγγλοι κτηνοτρόφοι κατ' ὀρθὴν νὰ δημιουργήσουν εἰδικὰς κατηγορίας ζώων διὰ τὴν παραγωγὴν κρέατος, γάλακτος ἢ ἐρίου. Παρ' ὅλην ὅμως τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἡ κτηνοτροφία δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἄλιεα.—Ἐξ ὅλων τῶν κλάδων, οἱ ὁποῖοι παράγουν εἶδη διατροφῆς μόνον ἡ ἄλιεα προμηθεύει μεγαλυτέραν ποσότητα ἀπὸ ἐκείνην, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἰχθύς θαλάσσης, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὰς Βρετανικὰς νήσους. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἀλιείας εἶναι ἡ **Βόρειος Θάλασσα**. Οἱ ἀλιευόμενοι ἰχθύες εἶναι κυρίως ρέγγαι καὶ βακαλάοι. Ἡ Μεγάλη Βρετανία ἔχει τοὺς μεγαλυτέρους ἀλιευτικοὺς λιμένας τοῦ κόσμου.

Βιομηχανία.—Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Μεγάλης Βρετανίας κατέχει ἡ βιομηχανία. Τὰ 80 % τοῦ πληθυσμοῦ τῆς διαμένουν εἰς τὰς πόλεις, ἐκ τῶν ὁποίων

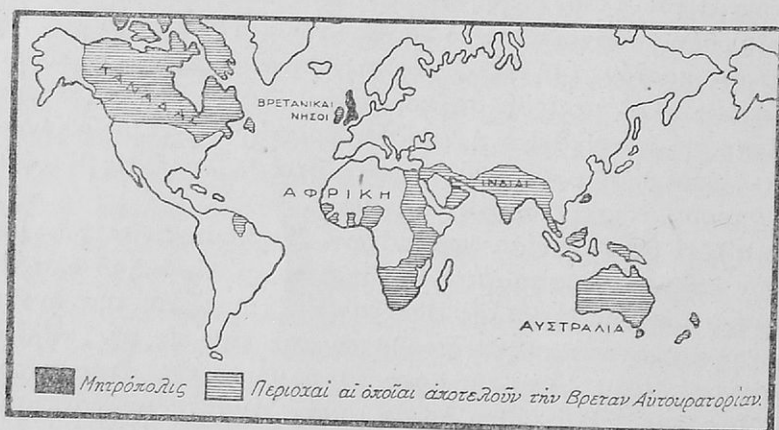
αί περισσότεραι εύρίσκονται εις την περιοχήν τών μεταλλείων του άνθρακος. Ούδεμία άλλη χώρα έχει τόσας πολλὰς πόλεις (58 έχουν άνω τών 100.000 κ.). Ἡ τεραστία βιομηχανική ανάπτυξις τῆς Μεγάλης Βρεττανίας οφείλεται εις δύο λόγους: Πρῶτον εις τὰ ἄφθονα μεταλλεῖα τοῦ άνθρακος (κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εις τὴν παραγωγὴν τοῦ άνθρακος εις τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν δευτέραν θέσιν εις ὅλον τὸν κόσμον μετὰ τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς). Δεύτερον εις τὴν θαλασσίαν τῆς συγκοινωνίαν, χάρις εις τὴν ὁποίαν προμηθεύεται κατὰ τὸν πλέον εὐθὴνὸν τρόπον τὰς πρώτας ὕλας, αἱ ὁποῖαι δὲν ὑπάρχουν εις τὸ ἔδαφός τῆς καὶ ἐξάγει τὰ βιομηχανικά τῆς προϊόντα (ἡ θαλασσία συγκοινωνία εἶναι ἡ εὐθηνότερα ἀπὸ ὅλα τὰ μέσα συγκοινωνίας). Χάρις εις τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν ἡ Μεγάλη Βρετανία ἔχει μεγάλον καὶ πυκνὸν πληθυσμὸν (47.000.000 κάτ., ἥτοι 147 κάτ. εις 1 τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι:

α') Ἡ βιομηχανία ὑφασμάτων. Ἡ βιομηχανία τῶν μαλλίνων καὶ λινῶν ὑφασμάτων εἶναι ἡ ἀρχαιότερα ἀπὸ ὅλας τὰς βιομηχανίας τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, χάρις εις τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν προβάτων τῆς καὶ εις τὴν καλλιέργειαν τοῦ λίνου. Ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως ὅμως τῆς ἀτμομηχανῆς (1779) ἡ βιομηχανία αὕτη ἔλαβε τόσῃν ἀνάπτυξιν, ὥστε σήμερον τὸ πλεῖστον μέρος τῶν πρώτων αὐτῶν ὕλῶν εἰσάγεται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τὰ σπουδαιότερα κέντρα τῆς βιομηχανίας τῶν μαλλίνων ὑφασμάτων εἶναι: **Σέφφιλντ, Λήντς, Μπράντφορντ.** Νεωτέρα κατὰ πολὺ εἶναι ἡ βιομηχανία τῶν βαμβακερῶν ὑφασμάτων, τῆς ὁποίας τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι τὸ **Μάντσεστερ.** Ἡ βιομηχανία αὕτη, χάρις εις τὸ τεράστιον ἀποικιακὸν κράτος τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μετὰ τῶν ὅλων τῶν βιομηχανιῶν αὐτῆς.

β') Ἡ μεταλλουργία. Ἡ βιομηχανία αὕτη ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς εις τὰ πλούσια μεταλλεῖα άνθρακος. (Διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν ἑνὸς τόννου μεταλλεύματος σιδήρου ἀπαιτοῦνται δύο τόννοι άνθρακος· συνεπῶς συμφέρει ἡ μεταφορὰ τοῦ σιδηρομεταλλεύματος εις τὴν περιοχήν, εις τὴν ὁποίαν ὑπάρχει ὁ

άνθραξ καὶ ὄχι ἡ μεταφορὰ τοῦ ἄνθρακος εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ σιδήρου). Τὰ σπουδαιότερα κέντρα εὐρίσκονται εἰς τὴν Β. Δ. περιοχὴν τῆς νήσου, ὅπου ὑπάρχουν τὰ μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος καὶ τοῦ σιδήρου : Μπίρμινγκαμ, Σέφφιλντ (δπλα, ὑλικά σιδηροδρόμου, μηχαναὶ παντὸς εἶδους), Νιούκασλ, Γκλάσκοου (ναυπηγεῖα· ἡ Μεγάλη Βρετανία κατασκευάζει τὰ μισὰ ἀπὸ ὅλα τὰ νέα πλοῖα, τὰ ὅποια κατασκευάζονται εἰς ὅλον τὸν κόσμον).

Συγκοινωνία. — Ἡ τεραστία οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς

Χάρτης τῆς Βρετανικῆς Αὐτοκρατορίας.

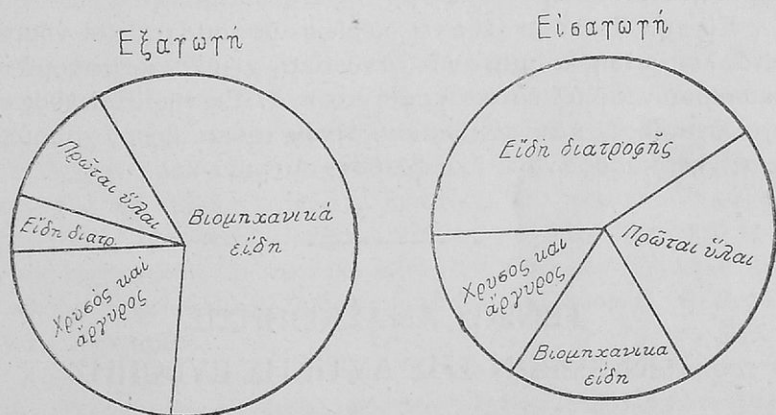
Μεγάλῃς Βρετανίας στηρίζεται εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς συγκοινωνίαν. Δεδομένου, ὅτι εἶναι νῆσος, τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ θαλασσία συγκοινωνία. Ἡ Μεγάλη Βρετανία ἔχει τὸν μεγαλύτερον ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν στόλον τοῦ κόσμου· εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ συγκοινωνία ἐκτελεῖται διὰ πλωτῶν ὁδῶν (ποταμῶν καὶ διωρύγων), διὰ τοῦ σιδηροδρόμου (τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 33 000 χμ.) καὶ δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλῃν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία.

Ἐμπόριον. — Ἡ Μεγάλη Βρετανία ἔχει τὸν μεγαλύτερον

ἐμπόριον ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου. Τοῦτο ὀφείλεται :

α') Εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν ἀνθρακος, ἡ ὁποία εἶναι ἀνωτέρα τῆς ἐσωτερικῆς καταναλώσεως. Ὁ ἀνθραξ ἀντιπροσωπεύει τὰ 80 % τοῦ βάρους καὶ τὰ 11 % τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγομένων προϊόντων. Αἱ ἐξαγωγαὶ κατευθύνονται εἰς ὅλας τὰς πτωχὰς εἰς ἀνθρακὰ χώρας τῆς Εὐρώπης, τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ. Ὁ ἀγγλικὸς ἀνθραξ τροφοδοτεῖ ὅλας τὰς βάσεις τῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν (Γιβραλτάρ, Σουέζ, Ἀντεν, Κολόμπο, Σεγκαπούρ).

β') Εἰς τὴν μικρὰν παραγωγὴν τῶν γεωργικῶν καὶ κτη-

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

νοτροφικῶν προϊόντων, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ της. Ὁ παραγόμενος σῖτος ἐπαρκεῖ μόνον διὰ τρεῖς μῆνας καὶ τὸ κρέας μόνον δι' ἕξ μῆνας. Ἡ Μεγάλη Βρετανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα εἰσαγωγῆς σίτου εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἐκτὸς τοῦ σίτου καὶ τοῦ κρέατος εἰσάγονται διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ της βούτυρον, τυρὸς, πουλερικά, ὀπῶραι, οἶνος κ. ἄ.

γ') Εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν της, ἡ ὁποία ἔχει ἀνάγκην μεγάλης ποσότητος πρώτων ὑλῶν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι : ὁ βάμβαξ, ὁ σίδηρος, τὸ ἔριον, ἡ γιούτα (διὰ

τὴν κατασκευὴν σάκκων καὶ εὐθηνῶν ταπήτων), ἡ μέταξα, τὸ καουτσούκ, τὸ πετρέλαιον.

δ') Εἰς τὸ ἀπέραντον ἀποικιακὸν της κράτος, τὸ ὅποιον προμηθεύει τὰς πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της καὶ ἀγοράζει τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα.

Ἐκ τῶν ἐξαγομένων προϊόντων τὴν πρώτην θέσιν ὥς πρὸς τὴν ἀξίαν κατέχουν τὰ βαμβακερὰ ὑφάσματα. Ἀκολουθοῦν τὰ μεταλλουργικὰ προϊόντα (μηχαναὶ παντὸς εἴδους, ὅπλα, πλοῖα, αὐτοκίνητα, ἀεροπλάνα κτλ.) καὶ τὰ μάλλινα ὑφάσματα. Τὸ ἐμπόριόν της ἐκτελεῖται μὲ ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου, περισσότερο ὅμως μὲ τὰς ἀποικίας της.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κυρίως ὑφάσματα καὶ νήματα, μετάλλινά εἶδη καὶ μηχανάς, ἄνθρακα, χημικὰ καὶ φαρμακευτικὰ προϊόντα, ἀλιευτικὰ προϊόντα κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει σταφίδα, καπνόν, ἔλαιον, οἶνον, σῦκα ξηρά, χαρούπια, μαστίχην, κολοφώνιον, λευκόλιθον, σμύριδα κτλ.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ὅπως αἱ χῶραι τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, οὕτω καὶ αἱ χῶραι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ ὥς πρὸς τὸ ἔδαφος, τὸ κλίμα καὶ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν.

Ἐδαφος.—Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ παλαιὰ καὶ συνεπῶς χαμηλὰ καὶ κρυσταλλικὰ ὄρη (Κεντρικὰ Ὅρη, Βῶξ, Ἀρντέννα, Ὅρη τῆς Βρετάνης, Ὅρη τῶν Βρεττανικῶν Νήσων) καὶ ἀπὸ ἐκτεταμένης πεδιάδας (Ἀκιταίν, λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, πεδιάς τῶν Κάτω Χωρῶν, λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου). Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, ὅπου καταλήγουν οἱ ποταμοί, σχηματίζονται μεγάλοι χωνοειδεῖς κόλποι, οἱ ὅποιοι ὀφείλονται εἰς τὰς μεγάλας παλιρροίας.

Κλίμα καὶ βλάστησις.—Αἱ χώραι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι πνέουν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικόν, ἔχουν κλίμα κυρίως ὥ κ ε ἄ ν ε ι ο ν. Εἰς τὸ περισσότερον ὑγρὸν κλίμα τῶν ὀφείλονται καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοπία τῶν, τὰ ὅποια εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ τοπία τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου. Εἰς τὰ πολὺ εὐφορα ἐδάφη καλλιεργοῦνται πλούσιαι καλλιέργειαι (σίτος, σακχαροῦχα τευγλα), εἰς δὲ τὰ πτωχότερα ἐδάφη ὑπάρχουσι λειβάδια καὶ μικρὰ δάση. Οὕτω τὸ τοπίον τῶν χωρῶν αὐτῶν, χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχὰς τῶν καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, εἶναι πάντοτε πρᾶσινον.

Οἰκονομικὴ ζωή.—Αἱ ἐκτεταμέναι καὶ εὐφοροὶ πεδιάδες συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, τὸ δὲ ὠκεάνειον κλίμα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας τῶν μεγάλων ζώων. Συνεπῶς δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν τύχην, ὅτι αἱ χώραι τῆς Μεσογείου τρέφουν κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν καὶ αἱ χώραι τοῦ Ἀτλαντικοῦ τρέφουν κυρίως μεγάλα ζῶα κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν. Ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων ἀπαιτεῖ πλούσια καὶ διαρκὴ λειβάδια, τὰ ὅποια μόνον εἰς τὸ ὑγρὸν κλίμα εὐδοκίμοῦν.

Χάρις ἐπίσης εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος, τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τὸ ἔδαφός τῶν, ἔχουν πολὺ ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἥ ὅποια κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν τῶν ζωήν.

Ἑρωτήσεις.

1) Ποία εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ χώρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον ; 2) Ποία εἶναι ἡ βιομηχανικωτέρα χώρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ διατί ; 3) Ποῖοι εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ ποῦ ὀφείλεται ἡ ἀνάπτυξις τῶν ; 4) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον ; 5) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας εἰς Παρισίους καὶ Λονδῖνον ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Εισαγωγή.—Ἡ Γερμανία, ἡ ὁποία σήμερον εἶναι ἡ μεγαλύτερα χώρα τῆς Εὐρώπης εἰς ἑκτασιν καὶ πληθυσμὸν μετὰ τὴν Ρωσίαν (552.000 τ. χμ., 72.000.000 κ.), μέχρι τοῦ ἔτους 1871 ἦτο διηρημένη εἰς πολλὰ μικρὰ κράτη. Ὁ τεμαχισμὸς τῆς Γερμανίας ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα εἰς πολλὰ ἀνεξάρτητα κράτη ὀφείλεται εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους τῆς, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ τὸν χωρισμὸν αὐτόν, καθ' ὅσον περιλαμβάνει ὅλας τὰς ζώνας καὶ ὅλους τοὺς τύπους τῶν τοπίων τῆς Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης. Πρὸς Ν. ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓν τμήμα τῆς ζώνης τῶν ᾽Αλπεων. Εἰς τὸ κέντρον ἀπὸ πολλὰ παλαιὰ καὶ συνεπῶς χαμηλὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα εἶναι συνέχεια τῶν παλαιῶν ὀρέων τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης (Κεντρικῶν Ὀρέων, Βῶζ, ᾽Αρντένης). Πρὸς Β. κατέχει ἓν τμήμα τῆς μεγάλης πεδιάδος τῆς Βορείου Εὐρώπης. Παρὰ τὴν βραδεῖαν ἔνωσιν τοῦ τὸ Γερμανικὸν ἔθνος κατέχει ἐξέχουσαν θέσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας του. Αὕτη κεῖται μεταξὺ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία βρέχεται ἀπὸ τὸν ᾽Ατλαντικὸν Ὠκεανόν, καὶ τῆς ᾽Ανατολικῆς, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ πρὸς τὴν ᾽Ασίαν. Διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ᾽Αλπεων ἐπικοινωνεῖ μετὰ τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης, διὰ δὲ τῆς Βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος ἀνοίγεται πρὸς τὴν Βόρειον καὶ Βαλτικὴν Θάλασσαν. Χάρις λοιπὸν εἰς τὴν εὐκόλον ἐπικοινωνίαν τοῦ πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων τοῦ τὸ Γερμανικὸν ἔθνος ἔλαβε μεγάλην ἀνάπτυξιν.

Όρια. — Ἡ Γερμανία, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸν Μάρτιον τοῦ 1938 ἀποτελεῖ ἓν κράτος μετὰ τῆς παλαιᾶς Αὐστρίας, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Δανίας καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν Κάτω Χωρῶν καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας, τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γιουγκοσλαυΐας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ τῆς Πολωνίας. Ὡς φυσικὰ ὄρια ἔχει πρὸς Ν. τὰς Ἀλπεις καὶ πρὸς Β. τὴν Βόρειον καὶ Βαλτικὴν Θάλασσαν. Πρὸς Α. καὶ πρὸς Δ. δὲν ἔχει σαφῆ φυσικὰ ὄρια. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ σύνορά της εἰς τὰς περιοχὰς αὐτὰς δὲν εἶναι πάντοτε σταθερὰ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἱστορίας της.

Γεωγραφικαὶ περιοχαί. — Παρὰ τὴν μεγάλην ποικιλίαν, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς Γερμανίας, δυνάμεθα νὰ τὴν διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρας μεγάλας περιοχάς :

α') Τὴν Νότιον Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ ὑψηλὰ ὄρη καὶ ὀροπέδια.

β') Τὴν Μέσην Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ χαμηλὰ καὶ μεμονωμένα ὄρη.

γ') Τὴν Βόρειον Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην πεδιάδα καὶ

δ') Τὴν Κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, ἡ ὁποία εἶναι ἡ σπουδαιότερα βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Γερμανίας.

1) Νότιος Γερμανία. — Ἡ Νότιος Γερμανία περιλαμβάνει α') Τὰς Γερμανικὰς Ἀλπεις (ὕψηλοτέρα κορυφή 3.800 μ. εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἀλπεις), β') Τὸν Μελανα Δρυμὸν (ἀπέναντι τῶν Βοσγίων), γ') Τὰ ὀροπέδια τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σουαβοφραγκονίας, τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Κεντρικῶν Ἀλπεων καὶ χωρίζονται διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Δουνάβεως καὶ δ') Τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀνω Δουνάβεως.

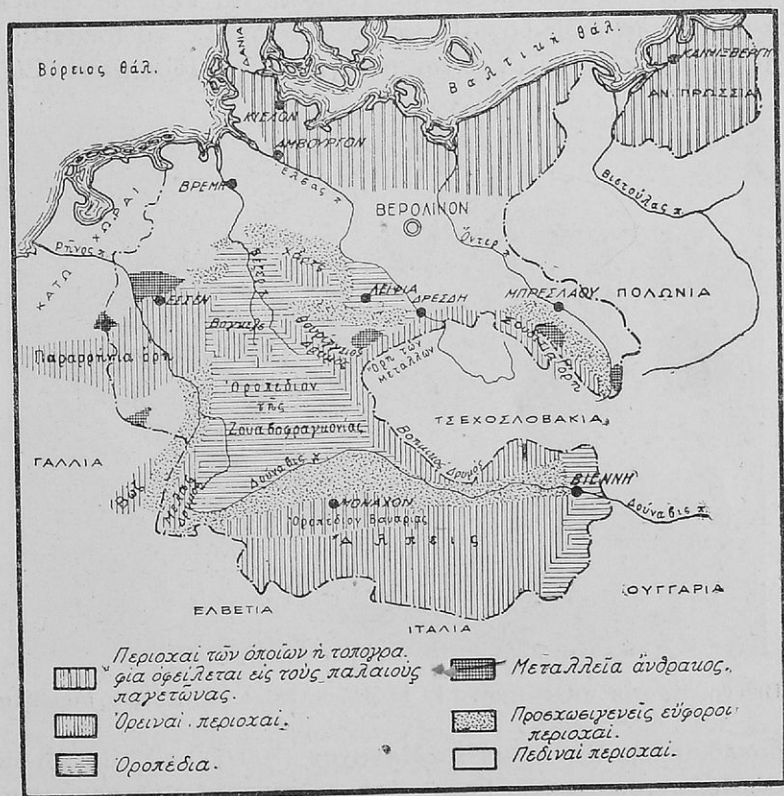
Ἐξ ὧν τῶν πεδινῶν περιοχῶν εὐφορώτερον ἔδαφος ἔχουν αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν (Δουνάβεως μετὰ τῶν παραποτάμων του, Νέκαρ καὶ Μάιν, παραποτάμων τοῦ Ρήνου). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς εὐφόρους προσχώσεις των, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ ὁ ἄνεμος ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς περιοχάς. Τὸ ὀλιγώτερον εὐφορον ἔδαφος ἔχει τὸ ὀροπέδιον τῆς Βαυαρίας, δι-

ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καλύπτεται ἀπὸ λίμνας καὶ χονδρὰ χαλίκια. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τοὺς ἐξῆς λόγους: Εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης ἦτο πολὺ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν· ὡς ἐκ τούτου αἱ χιόνες ἦσαν ἄφθονοι καὶ ἐκάλυπτον συνεχῶς τὴν Βόρειον Εὐρώπην καὶ ὅλα τὰ ὑψηλὰ ὄρη. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν παγετῶνες, οἱ ὁποῖοι κατήρχοντο πρὸς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, παρασύροντες χώματα, χαλίκια καὶ λίθους (ὅπως συμβαίνει καὶ σήμερον εἰς τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῶν "Αλπεων). Τὸ ὄροπέδιον τῆς Βαυαρίας, τὸ ὁποῖον κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν "Αλπεων, ἐδέχετο τὰ ὑλικά, τὰ ὁποῖα παρέσυρον οἱ παγετῶνες ἐκ τῶν ὑψηλῶν περιοχῶν καὶ τὰ ὁποῖα ἀπετίθεντο κατὰ σωροῦς. Ὅταν τὸ κλίμα ἔγινε θερμότερον, οἱ παγετῶνες διελύθησαν καὶ ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου παρέμειναν οἱ σωροὶ τῶν μεταφερθέντων ὑλικῶν, τοὺς ὁποίους τὰ ρέοντα ὕδατα ἤρχισαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ἱσοπεδῶνουν. Κατὰ τὴν ἱσοπέδωσιν τὰ λεπτὰ χώματα μετεφέρθησαν παρὰ τῶν ρεόντων ὑδάτων καὶ τῶν ἀνέμων εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχὰς καὶ ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου παρέμειναν τὰ χονδρὰ χαλίκια καὶ οἱ λίθοι. Μεταξὺ τῶν σωρῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἱσοπεδώθησαν, ἢ μεταξὺ τῶν κοιλωμάτων, τὰ ὁποῖα ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τοὺς παλαιούς παγετῶνας, τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς παραμένει στάσιμον καὶ σχηματίζει λίμνας. Ἰδοὺ λοιπὸν οἱ λόγοι, διὰ τοὺς ὁποίους τὸ ὄροπέδιον καλύπτεται ἀπὸ λίμνας καὶ χονδρὰ χαλίκια καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι πολὺ εὐφορον, ἐνῶ αἱ κοιλάδες καλύπτονται ἀπὸ λεπτὰς καὶ εὐφόρους προσχώσεις.

Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι ἡ Νότιος Γερμανία κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης (χειμῶν δριμύς, θέρος θερμόν, χιών κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, βροχαὶ ραγδαῖαι, αἱ ὁποῖαι πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θερινῆς περιόδου).

Τὰ προϊόντα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους καὶ ἀπὸ τὸ κλίμα. Εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς, ὅπου τὰ θέρη εἶναι δροσερὰ καὶ ἡ ὑγρασία μεγαλυτέρα, εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία κυρίως τῶν μεγάλων ζώων καὶ ἡ ὕλοτομία χάρις εἰς τὰ πολλὰ λειβάδια καὶ εἰς τὰ πλούσια δάση. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἐπίσης ἀνεπτυγμένη εἰς τὰ ὄροπέδια, διότι τὸ ἔδαφος

των εἶναι καταλληλότερον διὰ λειβάδια παρὰ διὰ καλλιεργείας, ἐπεὶ δὲν εἶναι πολὺ εὐφορον. Εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, χάρις εἰς τὸ πολὺ εὐφορον ἔδαφός των, εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ γεωργία. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητρια-

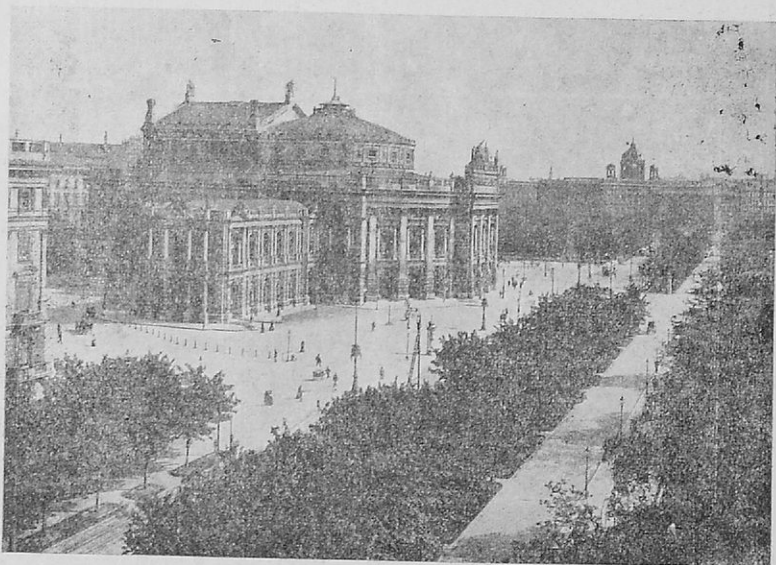

Φυσικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας.

κοὶ καρποὶ καὶ σακχαροῦχα τεύτλα εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς παγετούς, καὶ ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα εἰς τὰς πλαγιάς τῶν λόφων. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν καὶ εἰς τὰ πλούσια με-

ταλλεία σιδήρου, τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἀλπεῖς (περιοχὴ τῆς Στυρίας).

Σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι : Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἀλπεων τὸ Γκρατς (150.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας χάρτου, ὑφασμάτων καὶ μεταλλουργίας χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση καὶ τὰ μεταλλεῖα σιδήρου καὶ λιγνίτου, τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν του. Τὸ Σάλτσμπουργκ καὶ τὸ Ἰνσμπρουκ. Εἰς τὸ

Βιέννη. Κρατικὸν Θέατρον. Εἰς τὸ βάθος δεξιὰ τὰ Ἐθνικὰ Μουσεῖα.

ὄροπέδιον τῆς Βαυαρίας τὸ Μόναχον (700.000 κ.), μία τῶν μεγαλύτερων πόλεων τῆς Γερμανίας καὶ σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν. Εἶναι ἐπίσης σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον μὲ διαφόρους βιομηχανίας (φημιζεται ἡ μύρα τοῦ Μονάχου). Τὴν ἀνάπτυξιν του ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν του θέσιν, καθ' ὅσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον διασταυροῦνται αἱ ὁδοὶ τῆς Ν. Δ. Γερμανίας πρὸς τὴν Ἰταλίαν, πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ πρὸς τὴν Βιέννην.

Εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ ὄροπέδιου τῆς Σουαβοφραγκο-

νίας κείνται : ἡ Νυρεμβέργη (400.000 κάτ.) καὶ ἡ Στουτγκάρτη (375.000 κάτ.), σπουδαῖα βιομηχανικὰ κέντρα διαφόρων βιομηχανιῶν (ἤλεκτρικὰ εἶδη, δερμάτινα εἶδη, χάρτης, αὐτοκίνητα, διάφορα παιγνίδια κ.ἄ.).

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως κεῖται ἡ Βιέννη (2.000.000 κ.), ἡ πρῶν πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς νέας Γερμανίας. Εἶναι μία τῶν ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης καὶ σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων, ἐπιστημῶν, ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας. Τὴν ἀνάπτυξίν τῆς ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθ' ὅσον κεῖται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι σπουδαία διεθνὴς ὁδὸς καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον διασταυροῦνται αἱ ὁδοί : πρὸς τὴν Ν. Α. Εὐρώπην διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Κάτω Δουνάβεως, πρὸς τὴν Τσεχοσλοβακίαν, Πολωνίαν καὶ Ρωσίαν διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ Μοραῦα καὶ πρὸς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ἄνω Δουνάβεως καὶ τῶν παραποτάμων του.

2) Μέση Γερμανία.—Ἡ Μέση Γερμανία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ χαμηλὰ καὶ μεμονωμένα ὄρη, εἶναι τὸ πλέον γραφικὸν τμήμα τῆς Γερμανίας. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς ἐκ Δ. πρὸς Α. Τὰ Παραρρήνια Ὕρη, τὰ ὁποῖα εἶναι συνέχεια τῆς Ἀρντένης, τὰ Ὕρη τῆς Ἑσσης (Φόγκελσπεργκ), ὁ Θουρίγγειος Δρυμός, τὸ Χάρτς, τὸ ὑψηλότερον ὄλων (1.140 μ), ὁ Βοημικὸς Δρυμός, τὰ Ὕρη τῶν Μετάλλων καὶ τὰ Σουδήτια Ὕρη. Τὰ ὄρη ταῦτα εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἀπετέλουν μίαν συνεχῆ ὄροσειράν, τῆς ὁποίας ὁ τεμαχισμὸς ὀφείλεται εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους. Ἀποτέλεσμα τῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς ρηγμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λειωμένα ὑλικά. Δηλαδὴ ἐσχηματίσθησαν ἡφαίστεια, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἡφαιστειογενῆ πετρώματα, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς διάφορα μέρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς. Ἐν ἐκ τῶν παλαιῶν αὐτῶν ἡφαιστειῶν εἶναι καὶ τὸ Φόγκελσπεργκ. Αἱ παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν χαμηλῶν αὐτῶν ὁρέων ἐκτεινόμεναι κοιλάδες καὶ ὁροπέδια εἶναι πολὺ εὐφοροί, διότι καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἐκ

της άποσυνθέσεως τών ήφαιστειογενών πετρωμάτων, τὰ όποια περιέχουν τὰ εύφορώτερα συστατικά.

Ἡ Μέση Γερμανία διασχίζεται από τὸ ἄνω ρεῦμα μεγάλων ποταμῶν (Βέζερ, Ἑλβας, Ὁδερ), οἱ όποιοι τήν συνδέουν μέ τούς μεγάλους γερμανικούς λιμένες.

Τὸ κλίμα τῆς Μέσης Γερμανίας εἶναι ἡπειρωτικόν. Ὁ χειμὼν εἶναι περισσότερον δριμύς, ὅσον προχωροῦμεν ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλαδή ὅσον ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Ἀπ' ἐναντίας αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι, ὅσον πλησιάζομεν πρὸς τὴν θάλασσαν. Χάρις εἰς τὰ εύφορα ἐδάφη τῆς ἡ Μέση Γερμανία εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχή τῆς Γερμανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως, λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, δημητριακοὶ καρποί, σακχαροῦχα τεῦτλα καὶ λαχανικά. Χάρις ἐπίσης εἰς τὰ πλούσια ὄρυκτά τῆς ἔχει ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν βιομηχανίαν (μεταλλεῖα ποτάσης εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Στασφούρτης, τὰ όποια εἶναι τὰ πλουσιώτερα τοῦ κόσμου, μεταλλεῖα ἄνθρακος καὶ διαφόρων μετάλλων εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ Σιλεσίαν).

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: Εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου, ὅπου διασταυροῦνται αἱ ὁδοὶ τῆς Μέσης Γερμανίας, ἡ Δειψία (700.000 κ.), κέντρον γραμμάτων καὶ βιομηχανίας (μεταλλουργεῖα, ὑφάσματα, βιβλία), ἡ Δρέσδη (630.000 κ.) ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑλβα ποταμοῦ καὶ τὸ Κέμνιτς (350.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας ὑφασμάτων χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα, τὸν όποῖον προμηθεύουν οἱ ποταμοὶ οἱ κατερχόμενοι ἀπὸ τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν. Εἰς τὴν Σιλεσίαν τὸ Μπρέσλαου (600.000 κ.) ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ὁδερ ποταμοῦ.

3) Βόρειος Γερμανία. — Ἡ Βόρειος Γερμανία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην πεδιάδα, ἥ ὅποια εἶναι συνέχεια τῆς πεδιάδος τῶν Κάτω Χωρῶν. Τὸ ἔδαφός τῆς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμμῶδες, διότι εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν κατέληγον οἱ παγετώνες, οἱ όποιοι ἐκάλυπτον τὴν Σκανδιναυϊκὴν Χερσόνησον εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν (ὅ,τι συνέβη καὶ μέ τὸ ὄροπέδιον τῆς Βαυαρίας ἀπὸ τούς παγετῶνας τῶν Ἀλπεων). Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν παγετῶνων τὰ πολὺ λεπτὰ χῶματα μόλις

ἀπεξηράνθησαν, παρεσύρθησαν κυρίως ὑπὸ τῶν ἀνέμων (βορείων καὶ βορειανατολικῶν, οἱ ὅποιοι εἶναι συχνοί) εἰς νοτιωτέρας περιοχάς (πεδιάδας τοῦ Βελγίου, τῆς Βορείου Γαλλίας, εἰς τὰς κοιλάδας τῆς Μέσης καὶ Νοτίου Γερμανίας).

Οὕτως εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικὴν πεδιάδα παρέμειναν ἡ ἄμμος καὶ τὰ χονδρὰ χαλίκια καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ περιοχὴ αὕτη δὲν εἶναι εὐφορος. Τούναντίον αἱ πεδιάδες τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βορείου Γαλλίας, ὅπου τὸ πάχος τῶν λεπτῶν αὐτῶν προσχώσεων φθάνει πολλὰ μέτρα (εἰς μερικὰς περιοχὰς 3—4 μ.), εἶναι ἐξαιρετικῶς εὐφοροί.

Εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικὴν πεδιάδα ὑπάρχουν πολλοὶ λίμναι καὶ ἐλώδεις ἐκτάσεις, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν τὰ κοιλήματα, τὰ ὅποια ἐσχημάτισαν ἄλλοτε οἱ παγετῶνες. Αἱ ἄκται τῆς εἶναι ὁμαλαί, εἰς δὲ τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν σχηματίζονται χωνοειδεῖς κόλποι.

Ἡ Βόρειος Γερμανικὴ πεδιάς διασχίζεται ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς τῆς Μέσης Γερμανίας. Οἱ ποταμοὶ ἔχουν γίνῃ πρώτης τάξεως πλωταὶ ὁδοὶ καὶ συνδέονται μεταξύ των διὰ διωρύγων. Διὰ διώρυγος συνδέεται ἐπίσης καὶ ἡ Βόρειος Θάλασσα μετὰ τῆς Βαλτικῆς.

Τὸ κλίμα εἰς τὰ παράλια τῆς Βορείου Θαλάσσης εἶναι ὡ κ ε ἄ ν ε ι ο ν, ὅσον ὅμως προχωροῦμεν πρὸς Α. τὸ κλίμα γίνεται ἡπειρωτικόν.

Ἡ Βόρειος Γερμανικὴ πεδιάς, ἐπεὶ εἶναι ἀμμώδης, εἶναι πτωχὴ εἰς γεωργικὰ προϊόντα καὶ εἰς ὀρυκτά. Τὰ σπουδαιότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι ἡ πατάτα καὶ ἡ σίκαλις, τὰ ὅποια εὐδοκιμοῦν εἰς ἀμμώδη ἐδάφη. Εἰς τὰ παράλια, χάρις εἰς τὴν ἄφθονον ὑγρασίαν, ὑπάρχουν πολλὰ λειβάδια, ὅπου τρέφονται πολλὰ ζῷα.

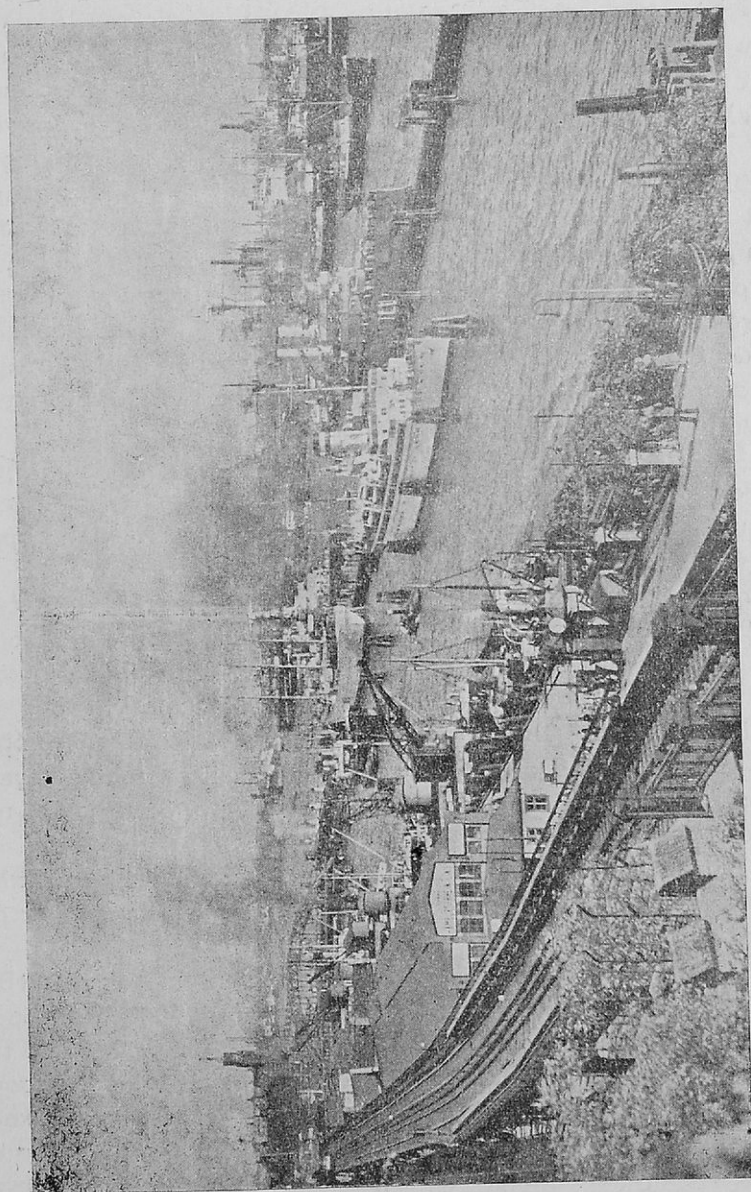
Ὁ πληθυσμὸς τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἀραιός, διότι εἶναι πτωχὴ εἰς γεωργικὰ προϊόντα καὶ εἰς ὀρυκτά. Ἐν τούτοις εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εὐρίσκεται ἡ πρωτεύουσα τῆς Γερμανίας, τὸ Βερολῖνον (4.500.000 κ.) ἐπὶ τοῦ Σπρέα ποταμοῦ, ὁ ὅποιος εἶναι παραπόταμος τοῦ Ἑλβα. Τὴν ἀνάπτυξίν του ὀφείλει κατὰ πρῶτον μὲν λόγον εἰς τὴν ὀχυράν του θέσιν, καθ'

ὅσον κεῖται εἰς τὸ μέσον τῶν ἐλωδῶν ἐκτάσεων τοῦ Σπρέα, αἱ ὁποῖαι εἶναι τὰ μόνα φυσικὰ ἐμπόδια ἐπὶ τῆς ἐκτεταμένης καὶ μονοτόνου Βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον εἰς τὴν καλὴν του συγκοινωνίαν, διότι εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ διασταυροῦνται τέσσαρες μεγάλοι πλωταὶ ὁδοὶ καὶ ἑννέα

Βερολῖνον. Ἡ πύλη τοῦ Βρανδεμβούργου. Κατεσκευάσθη κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν Προπυλαίων τῆς Ἀκρόπολεως.

σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται πρὸς ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Γερμανίας. Ἡ ἀνάπτυξις του ὀφείλεται ἐπίσης εἰς τὸ ὅτι εἶναι πρωτεύουσα μιᾶς μεγάλης καὶ πλουσίας χώρας. Διὰ τοῦτο τὸ Βερολῖνον, ὅπως καὶ ὅλαι αἱ πρωτεύουσαι τῶν μεγάλων κρατῶν, εἶναι κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν (πανεπιστήμια, θέατρα, μουσεῖα), τῶν μεγάλων τραπεζῶν καὶ τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν ὁργανισμῶν.

Ὁ λιμὴν τοῦ Ἀμβούργου ἐπὶ τοῦ Ἑλβα ποταμοῦ.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης, εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Πρωσσίαν κεῖται ἡ **Καινιξβέργη** (300.000 κ.), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὄδερ τὸ **Στεττίνον** (270.000 κ.) καὶ δυτικώτερον τὸ **Κιέλον** (200.000 κ.), ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γερμανίας.

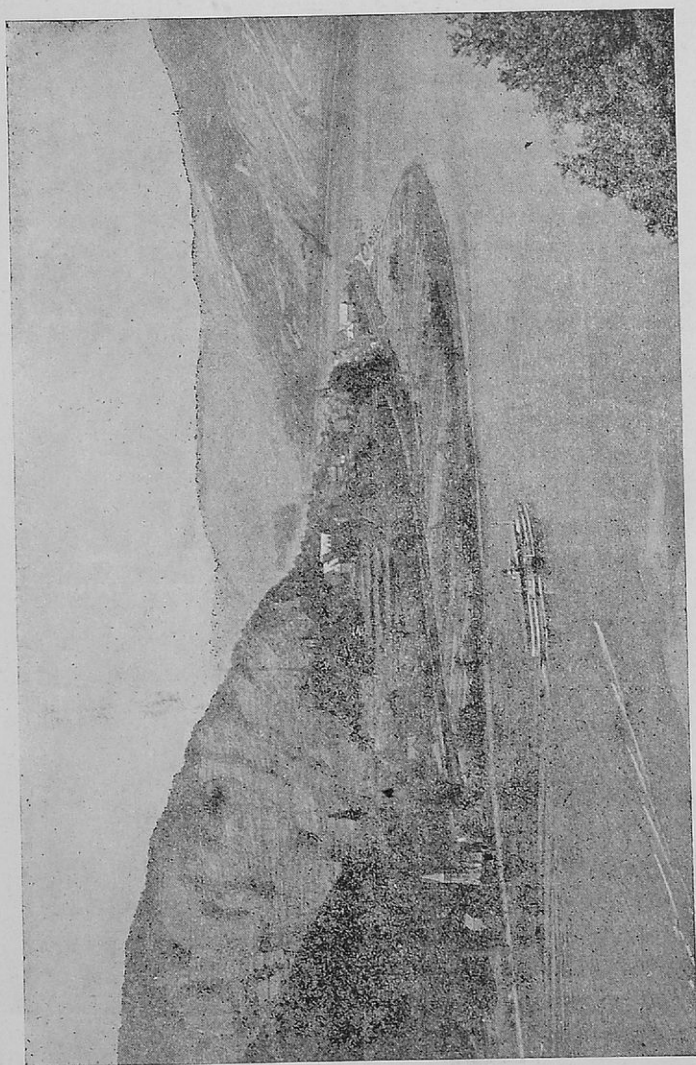
Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης τὸ Ἀμβούργον (1.500.000 κ.) ἐπὶ τοῦ χωνοειδοῦς κόλπου τοῦ Ἑλβα ποταμοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν 75 χμ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Εἶναι ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Γερμανίας καὶ εἰς τῶν σπουδαιοτέρων τοῦ κόσμου. Χάρις εἰς τὴν καλὴν του συγκοινωνίαν εἶναι σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (βιομηχανίαι ζακχάρεως, οἴνου, ξυλείας, εἰδῶν διατροφῆς κ. ἄ.). Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βέζερ ποταμοῦ εἶναι ἡ **Βρέμη** (300.000 κ.), 65 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης, λιμὴν εἰσαγωγῆς κυρίως βάμβακος.

4) **Ἡ κοιλάς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ.**—Ἡ κοιλάς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἐντὸς τοῦ γερμανικοῦ ἐδάφους περιλαμβάνει τρία τμήματα : α') Ἀπὸ τὰ ἐλβετικά σύνορα μέχρι τῶν Παραρρηνίων ὁρέων μίαν εὐρεῖαν πεδιάδα, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Ἐκ τῆς καθιζήσεως αὐτῆς ἐχωρίσθη ὁ Μέλας Δρυμὸς ἀπὸ τὰ Βόσγια ὄρη, μετὰ τῶν ὁποίων ἦτο ἠνωμένος. β') Μίαν στενὴν καὶ ὀφιοειδῆ κοιλάδα μήκους 100 χμ. περίπου, ἡ ὁποία διασχίζει τὰ Παραρρηνία ὄρη καὶ ὀφείλεται εἰς τὴν διάβρωσιν τοῦ ἐδάφους. γ') Ἀπὸ τῆς ἐξόδου του ἐκ τῶν Παραρρηνίων ὁρέων μίαν εὐρεῖαν προσχωσιγενῆ πεδιάδα, τῆς ὁποίας τὸ πλάτος συνεχῶς αὐξάνει μέχρι τῶν ἐκβολῶν του.

Τὸ ἔδαφος τῆς κοιλάδος εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ οἱ ἄνεμοι.

Τὸ κλίμα τῆς ἄνω κοιλάδος εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ ἐπιδράσουν. Ὁ χειμὼν ὅμως δὲν εἶναι δριμύς, ὅπως εἰς τὰ ὁροπέδια τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σουαβοφραγκονίας, διότι αἱ ὑψηλαὶ περιοχαὶ προφυλάσσουν τὴν κοιλάδα ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς βορείους καὶ βορειοανατολικοὺς ἀνέμους. Τὸ κλίμα τῆς κάτω κοιλάδος εἶναι σχετικῶς ἥπιον χάρις εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς Βορείου Θαλάσσης. Χάρις εἰς τὸ

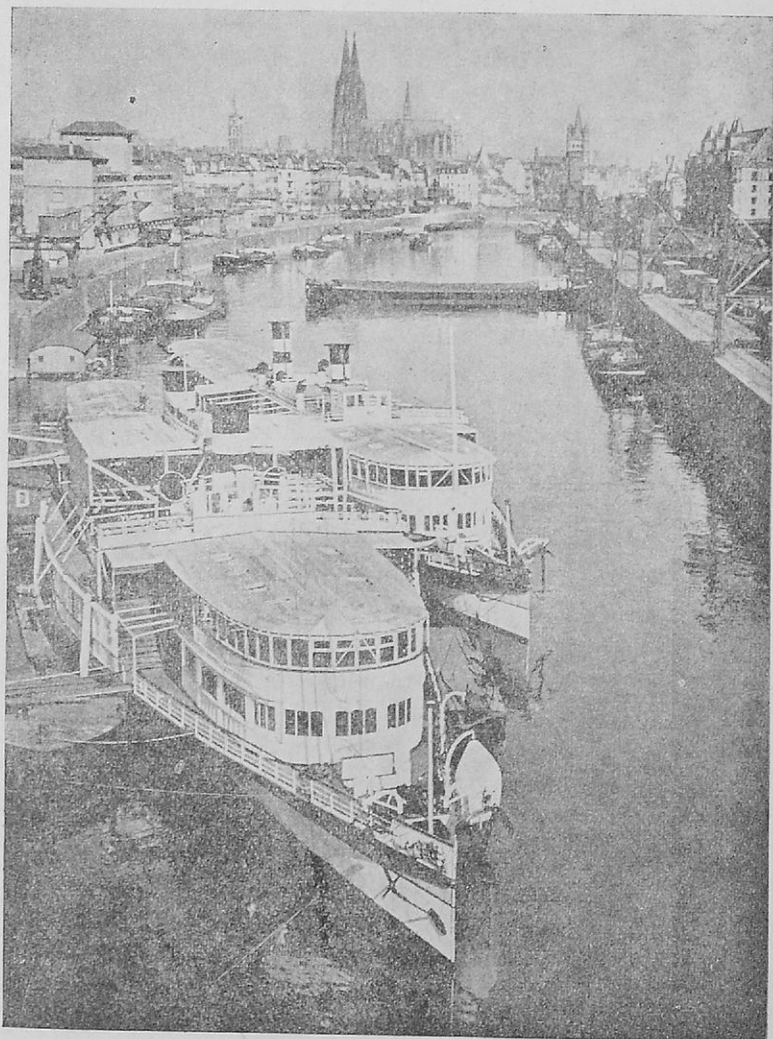
πολύ εϋφορον ἔδαφος καὶ εἰς τὸ ἥπιον σχετικῶς κλίμα τῆς ἡ

•Ο Ρῆνος εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Παραρρηλίων Ὀρέων.

κοιλὰς τοῦ Ρῆνου ποταμοῦ ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην γεωργίαν

καί παράγει ποικίλα προϊόντα: δημητριακούς καρπούς, σακχα-

Ἡ Κολωνία ἐπὶ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ.

ροῦχα τεύτλα. Ἀμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα καλλιεργοῦν-

ται εἰς τὰς νοτιοανατολικὰς πλαγιάς τῶν λόφων, ὅπου οἱ παγετοὶ εἶναι σπάνιοι καὶ ἡ ὑγρασία σχετικῶς μικρά.

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἡ βιομηχανία κατέχει πρωτεύουσαν θέσιν διὰ δύο λόγους: α') Διότι εἰς τὴν κάτω κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ καὶ ἰδίως εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ παραποτάμου τοῦ Ροῦρ εὐρίσκονται πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος. β') Διότι αἱ βιομηχανίαι τῆς περιοχῆς αὐτῆς προμηθεύονται τὰς πρώτας ὕλας καὶ ἐξάγουν τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα διὰ τοῦ Ρήνου. Ὁ Ρήνος ποταμὸς εἶναι ἡ σπουδαιότερα πλωτὴ ὁδὸς ὅχι μόνον τῆς Εὐρώπης ἀλλὰ τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν ἡ περιοχή αὕτη καὶ ἰδίως ἡ κάτω κοιλάς, ὅπου εὐρίσκονται τὰ μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος, ἔχει πυκνότατον πληθυσμόν, αἱ δὲ πόλεις διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην. Μόνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ροῦρ ὑπάρχουν 20 βιομηχανικαὶ πόλεις, ἐκ τῶν ὁποίων 13 ἔχουν πληθυσμόν ἄνω τῶν 100 χιλιάδων κατοίκων.

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς ἄνω κοιλάδος εἶναι τὸ **Μάνχαϊμ** (250.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον χημικῶν προϊόντων τῆς Γερμανίας, ἡ **Φραγκφούρτη** (550.000 κ.), βιομηχανικὸν κέντρον ἐπεξεργασίας δερμάτων, σιδηροδρομικοῦ ὕλικου, κοσμημάτων. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς κάτω κοιλάδος εἶναι: ἡ **Κολωνία** (730.000 κ.), κέντρον μεγάλης βιομηχανίας (χάλυψ, μηχαναὶ παντὸς εἴδους, ὑαλικά, καουτσούκ) καὶ τελευταῖος σταθμὸς τῶν πλοίων τῆς θαλάσσης, ἡ **Ααχεν** (**Αἰξ-λά Σαπέλ**, 150.000 κ.) μὲ βιομηχανίαν ὑαλικῶν, μηχανῶν καὶ εἰδῶν κεραμευτικῆς, **Κρέφελντ** (160.000 κ.) μὲ βιομηχανίαν βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων, **Ντούισμπουργκ** (450.000 κ.), **Ἔσσεν** (650.000 κ.), κέντρα βαρείας βιομηχανίας (εἰς τὸ Ἔσσεν εὐρίσκονται καὶ τὰ περίφημα πολεμικὰ ἐργοστάσια Κρούπ), **Ντουΐσσελντορφ** (480.000 κ.), κέντρον μεταλλουργίας καὶ χημικῶν προϊόντων.

Συμπέρασμα.— Ἀπὸ τὴν μελέτην τῶν φυσικῶν περιοχῶν τῆς Γερμανίας ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐνιαῖον κέντρον, ἀλλὰ ἐναλλαγὴ περιοχῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλαι μὲν εἶναι πτωχαί, ἄλλαι δὲ πολὺ πλούσιαι. Ὁ μόνος δεσμὸς μεταξὺ

των εἶναι αἱ ὁδοὶ τῆς συγκοινωνίας (ποταμοί, διώρυγες, σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, ἀμαξिताὶ ὁδοί). Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ ἀνάπτυξις τῶν πόλεων, αἱ ὁποῖαι εὗρισκονται εἰς τὴν διασταύρωσιν τῶν μέσων συγκοινωνίας (Βερολῖνον, Βιέννην, Μόναχον, Λειψία, Φραγκφούρτη).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.—Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας εἶναι ἀνίσως διανενημενός εἰς τὰς διαφοροὺς περιοχάς. Αἱ περισσότερον κατῳκημένοι περιοχαὶ εἶναι αἱ βιομηχανικαὶ (κοιλὰς τοῦ Ρήνου, Σαξωνία, Σιλεσία). Ἐκ τούτου καταφαίνεται, ὅτι ὁ γερμανικὸς πληθυσμὸς εἶναι κυρίως βιομηχανικός. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ μεγάλη σχετικῶς πυκνότης του (130 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Γεωργία.—Ἡ γεωργικὴ παραγωγή δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφήν τοῦ γερμανικοῦ πληθυσμοῦ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν ὁποίαν κατέχουν τὰ πτωχὰ ἐδάφη καὶ εἰς τὸν μέγαν βιομηχανικὸν τῆς πληθυσμόν.

Χάρις ὅμως εἰς τὴν μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ ἐργατικότητα τῶν κατοίκων πολλὰ ἐδάφη, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀκατάλληλα διὰ καλλιέργειας, ἔγιναν εὐφορα. Ἡ γερμανικὴ γεωργία γίνεται σύμφωνα μὲ τοὺς νεωτάτους κανόνες τῆς ἐπιστήμης καὶ ὥς ἐκ τούτου ἔχει βιομηχανικὸν χαρακτήρα. Χρησιμοποιοῦν λιπάσματα, μηχανὰς καὶ ἐκλέγουν τὰς καταλληλοτέρας ποικιλίας τῶν σπόρων καὶ τῶν δένδρων, τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ καλλιεργήσουν.

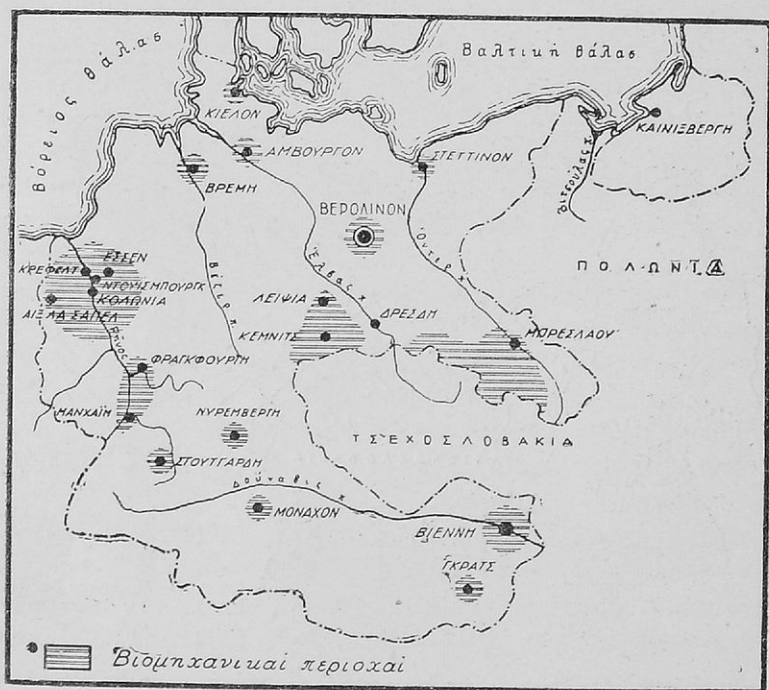
Αἱ σπουδαιότεραι καλλιέργειαι εἶναι :

α') **Δημητριακοὶ καρποί**, ἐκ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ σίκαλις (ἡ Γερμανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα παραγωγῆς σικάλεως)· ἀκολουθοῦν ἡ βρώμη, ὁ σῖτος καὶ ἡ κριθή, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται κυρίως εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς μύρας. Ἡ μεγάλη παραγωγή τῆς σικάλεως ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν ὁποίαν κατέχουν τὰ ἀμμώδη καὶ συνεπῶς πτωχὰ ἐδάφη, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι κατάλληλα διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου.

β') **Γεώμηλα**, τὰ ὁποῖα ἐναλλάσσονται μὲ τὴν καλλιέργειαν τῆς σικάλεως, καθ' ὅσον εὐδοκιμοῦν εἰς τὰ ἀμμώδη

καὶ τῶν παραλίων. Τρέφονται ἐπίσης καὶ πολλοὶ χοῖροι, ἰδίως εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικὴν πεδιάδα, χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῶν γεωμήλων.

Βιομηχανία.—Ἡ Γερμανία εἶναι κράτος κατ' ἐξοχὴν βιο-

Οικονομικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας (βιομηχανικαὶ περιοχαί).

μηχανικόν. Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας ὀφείλεται εἰς τοὺς ἑξῆς λόγους :

α') Εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος. Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ ἄνθρακος μετὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

β') Εἰς τὸν μέγαν τοῦ πληθυσμόν, ὁ ὅποιος προμηθεύει ἀφθόνους καὶ ἐπιδεξίας ἐργατικὰς χεῖρας.

γ') Εἰς τὸ θαυμάσιον δίκτυον τῶν πλωτῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν βαρέων προϊόντων.

Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι: Ἡ μεταλλουργία (μηχαναὶ διάφοροι, πολεμικὰ εἶδη, σιδηροδρομικὸν ὑλικὸν κτλ.). Τὰ σπουδαιότερα κέντρα εἶναι ἡ κοιλάς τοῦ Ρούρ, ἡ Σιλεσία, τὸ Βερολῖνον καὶ τὸ Ἀμβούργον (ναυπηγεῖα). Ἡ βιομηχανία ἡλεκτρικῶν εἰδῶν (Βερολῖνον, Ρούρ, Νυρεμβέργη). Ἡ χημικὴ βιομηχανία (χρώματα, λιπάσματα, ἐκρηκτικαὶ ὕλαι, φαρμακευτικὰ εἶδη) μὲ κέντρα τὴν κοιλάδα τοῦ Ρούρ, τὸ Ἀμβούργον καὶ τὴν Σαξωνίαν. Ἡ ὑφαντουργία, τῆς ὁποίας τὰ σπουδαιότερα κέντρα εὐρίσκονται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου, εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ τὴν Βρέμην, τὸν λιμένα εἰσαγωγῆς βάμβακος. Τέλος ἡ βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς (ἀλεύρου, ζύθου, ζακχάρως, οἶνοπνεύματος).

Συγκοινωνία.—Ἡ Γερμανία ἔχει πυκνὴν καὶ καλῶς ὀργανωμένην συγκοινωνίαν. Ἐχει ἓν δίκτυον πλωτῶν ὁδῶν μήκους 12.000 χμ. περίπου, τὸ ὅποιον διαιρεῖται εἰς τρία τμήματα: Εἰς τὸ δίκτυον τοῦ Δουνάβεως, τὸ ὅποιον συνδέει τὴν Γερμανίαν μὲ τὰς χώρας τῆς Ν.Α. Εὐρώπης. Εἰς τὸ δίκτυον τῶν ποταμῶν τῆς Γερμανικῆς πεδιάδος ("Οδερ, Ἑλβα, Βέζερ), τὸ ὅποιον συνδέει τὰς χώρας τοῦ ἐσωτερικοῦ μὲ τοὺς λιμένας τῆς Βαλτικῆς καὶ Βορείου Θαλάσσης. Τέλος εἰς τὸ δίκτυον τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ σπουδαιότερον ὅλων, διότι συνδέει τὴν βιομηχανικωτέραν περιοχὴν τῆς Γερμανίας μὲ τοὺς λιμένας τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Ἐχει ἓν δίκτυον σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μήκους 61.000 χμ., τοῦ ὁποίου ἡ πυκνότης εἶναι μεγαλυτέρα εἰς τὰς βιομηχανικὰς περιοχάς. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἶναι τμήματα τῶν μεγάλων διεθνῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν: Διεθνῆς γραμμὴ Ἀμβούργου—Τεργέστης, Παρισίων—Βερολίνου—Μόσχας, Παρισίων—Βιέννης—Κωνσταντινουπόλεως.

Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν καὶ τὸ δίκτυον τῶν ἀεροπορικῶν γραμμῶν.

Ἐμπόριον.—Ἡ Γερμανία εἶναι μία τῶν μεγαλυτέρων ἐμπορικῶν δυνάμεων τοῦ κόσμου. Τοῦτο ὀφείλεται: α') εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν της, ἡ ὁποία ἔχει ἀνάγκην μεγάλης ποσότητος πρώτων ὑλῶν· β') εἰς τὴν μικρὰν γεωργικὴν της παραγωγὴν, καθ' ὅσον αὕτη ἐπαρκεῖ μόνον ἐννέα μῆνας τὸ ἔτος διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ της. Εἰσάγει κυρίως πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της (μεταλλεύματα σιδήρου, διάφορα

Εἰσαγωγῆς

Εἶδη διατροφῆς	Πρώται ὕλαι διὰ τὴν βιομηχανίαν της.	Βιομηχαν. εἶδη
----------------	--------------------------------------	----------------

Ἐξαγωγῆς

Πρώται ὕλαι	Βιομηχανικὰ εἶδη
-------------	------------------

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γερμανίας.

ἄλλα μεταλλεύματα, βάμβακα, ἔριον, μέταξαν, καουτσούκ, πετρέλαιον) καὶ εἶδη διατροφῆς διὰ τὸν πληθυσμὸν της (δημητριακοὺς καρπούς, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, οἶνους, ἀποικιακὰ εἶδη).

Ἐξάγει κυρίως βιομηχανικὰ προϊόντα εἰς μεγάλην ποσότητα (εἶδη μεταλλουργίας, χημικὰ προϊόντα, ὑφάσματα καὶ ἄνθρακα). Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ θαλασσίου ἐμπορίου της διεξάγεται διὰ τῶν λιμένων τῆς Βορείου Θαλάσσης (Ἀμβούργου, Βρέμης καὶ Ρόττερταμ).

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος.—Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος. Αἱ εἰς Ἑλλάδα ἐξαγωγαὶ της ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ μηχανὰς καὶ μεταλλικὰ εἶδη, ὑφάσματα, ἄνθρακα, ἐπιστημονικὰ ἐργαλεῖα, χημικὰ προϊόντα, αὐτοκίνητα κ. ἄ. Αἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσαγωγαὶ της περιλαμβάνουν κυρίως καπνόν, σῦκα ξηρά, σταφίδας, οἶ-

νοπνευματώδη ποτά, σταφυλάς, έσπεριδοειδή, προϊόντα έλαίας, άκατέργαστα δέρματα, κολοφώνιον, τερεβινθέλαιον, λευκόλιθον, σμύριδα, σιδηροπυρίτην κτλ.

Β'. ΕΛΒΕΤΙΑ

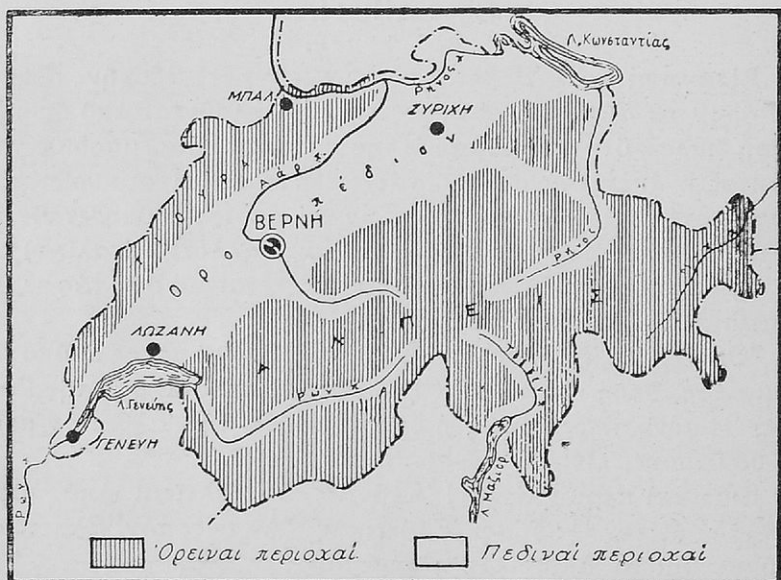
Εισαγωγή.—'Η 'Ελβετία είναι χώρα κατ' έξοχην όρεινή, καθ' όσον τά 70 % τοϋ έδάφους της άποτελούνται από όρη. 'Η μορφή όμως αύτη τοϋ έδάφους της οϋδόλως παρεμποδίζει τήν ανάπτυξιν της· τούναντίον, χάρις εις τό ότι είναι κυρία τών σπουδαιοτέρων όδών τών "Αλπεων, αί όποίαι έξυπηρετοϋν μεγάλας και πλουσίας χώρας (Γερμανίαν, Γαλλίαν, 'Ιταλίαν) και εις τήν έργατικότητα τών κατοίκων της, είναι μία από τās πλέον πολιτισμένες χώρας της Εϋρώπης.

Όρια.—'Η 'Ελβετία όρίζεται πρός Β. και πρός Α. υπό της Γερμανίας, πρός Ν. υπό της 'Ιταλίας και πρός Δ. υπό της Γαλλίας. 'Η μόνη πλωτή όδός, ή όποία συνδέει τήν 'Ελβετίαν μετά της θαλάσσης, είναι ό Ρήνος ποταμός.

Φυσικαί περιοχαί.—'Η 'Ελβετία άποτελείται από τρεις φυσικάς περιοχάς: Τās 'Ελβετικάς "Αλπεις, τόν 'Ελβετικόν Γιούραν και τό 'Ελβετικόν Όροπέδιον.

'Ελβετικά "Αλπεις.—Αί 'Ελβετικά "Αλπεις είναι τμήμα τών Κεντρικών "Αλπεων, αί όποίαι άποτελούνται από τρεις παραλλήλους ζώνας. Έκ τών τριών ζωνών ύψηλότερα είναι ή μεσαία (3.000—4.000 μ.). 'Η ζώνη αύτη άποτελείται κυρίως από κρυσταλλικά πετρώματα και όνομάζεται 'Υψηλαί "Αλπεις. Αί δύο άλλαι, αί όποίαι εύρίσκονται πρός Β. και πρός Ν. τών 'Υψηλών "Αλπεων, άποτελούνται κυρίως από άσβεστολιθικά πετρώματα, είναι χαμηλότεραι και όνομάζονται Προάλπεις. Τά κυριώτερα χαρακτηριστικά, όχι μόνον τών 'Ελβετικών "Αλπεων άλλ' όλοκλήρου της όροσειράς τών "Αλπεων, είναι τά έξης :

Αἱ κορυφαὶ σχηματίζουν γραμμὰς παραλλήλους χωρίζουσιν διὰ κοιλάδων, αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν τὴν ἰδίαν διεύθυνσιν. Αἱ κορυφαὶ εἶναι πολὺ ὑψηλαὶ καὶ ἀπότομοι, αἱ δὲ κοιλάδες πολὺ βαθεῖται. Λόγῳ τῆς μεταβολῆς τοῦ κλίματος ἐκ τῶν χαμηλοτέρων περιοχῶν πρὸς τὰς ὑψηλοτέρας ἢ βλάστησις εἶναι κλιμακωτή. Μέχρις 800—900 μέτρων ὑπάρχουν αἱ καλ-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Ἑλβετίας.

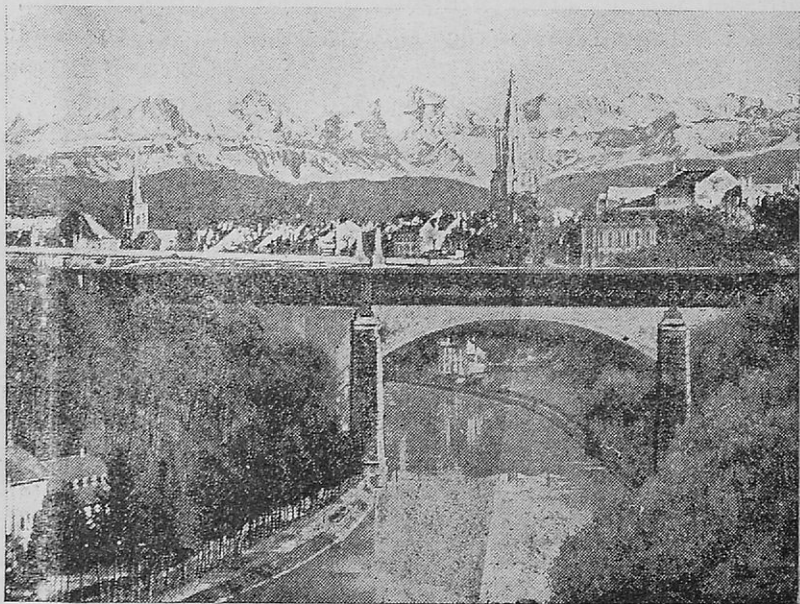
λιέργειαι, αἱ ὁποῖαι γίνονται καὶ εἰς τὰς γειτονικὰς πεδιάδας (λειβάδια, δημητριακοὶ καρποί, μικρὰ δάση δρυῶν καὶ καστανεῶν). Μέχρι 1.200 μ. φύονται τὰ φυλλοβόλα δένδρα (δρυεῖς εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, ὄξυαι εἰς τὰς ὑψηλοτέρας). Ἄνω τῶν 1.200 μ. καὶ μέχρι 1.800—2.000 μ. περίπου φύονται τὰ ἄκωνοφόρα δένδρα (ἐλάτα, ὄρειναι πευκαί). Εἰς ὕψος ἄνω τῶν 2.000 μ. ὁ χειμὼν εἶναι πολὺ δριμύς καὶ διαρκεῖ ἑννέα μῆνας τὸ ἔτος, τὸ θέρος εἶναι πολὺ δροσερόν, οἱ δὲ ἄνεμοι πολὺ ὀρμητικοί.

Διὰ τοῦτο εἰς τὰς ὑψηλὰς αὐτὰς περιοχὰς δὲν ὑπάρχουν δάση, ἀλλὰ μικροὶ θάμνοι καὶ ἰδίως χλόη, ἐπειδὴ αὕτη ἀντέχει εἰς τὰς κλιματικὰς αὐτὰς συνθήκας. Εἰς ὕψος ἄνω τῶν 2.600—3.000 μ. ἡ χιών διατηρεῖται καθ' ὅλον τὸ ἔτος καὶ συνεπῶς ἡ ζωὴ εἶναι ἀδύνατος.

Ἐκ τῶν αἰώνιων αὐτῶν χιόνων σχηματίζονται παγετῶνες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους γεννῶνται ποταμοὶ χειμαρρῶδεις. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Ρῆνος, ὁ Ροδανὸς (Ρόν), ὁ Ἄαρ, ὁ Ἴνν καὶ ὁ Τεσέν. Λόγῳ τῆς μεγάλης διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστη ἡ ὁροσειρὰ τῶν Ἀλπεων ἀπὸ τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ ἰδίως ἀπὸ τοὺς παγετῶνας εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν, διασχίζεται ἀπὸ βαθείας κοιλάδας πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις. Τὰ κοιλῶματα τῶν κοιλάδων κατέχονται ἀπὸ λίμνας ἐπιμήκεις (Κωνσταντίας, Ζυρίχης, Γενεύης)· χάρις εἰς τὰς κοιλάδας αὐτὰς ἡ κυκλοφορία εἶναι πολὺ εὐκόλος καὶ ἀπὸ Δ. πρὸς Α. καὶ ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Αἱ Ἀλπεις εἶναι τὸ πλεόν γνωστὸν καὶ τὸ πλεόν προσιτὸν ἀπὸ ὅλα τὰ μεγάλα ὄρη τῆς γῆς. Οἱ σπουδαιότεροι αὐχένες τῶν Ἑλβετικῶν Ἀλπεων, διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, εἶναι τοῦ Σεμπλὸν καὶ τοῦ Σέν - Γκοτάρ. Διὰ τοῦ πρώτου διέρχεται ἡ μεγάλη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, ἡ ὁποία συνδέει τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ τοὺς Παρισίους (διὰ τοῦτο ἡ γραμμὴ αὕτη λέγεται «Simplon Orient Express») διὰ τοῦ δευτέρου δὲ ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Γερμανίαν μὲ τὴν Ἰταλίαν.

Ἡ περιοχὴ τῶν Ἀλπεων χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια τῆς εὐνοεῖ κυρίως τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐπειδὴ τὰ λειβάδια τῶν ὑψηλῶν περιοχῶν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καλύπτονται ἀπὸ χιόνος, οἱ κάτοικοι ἀναγκάζονται τὴν μὲν χειμερινὴν περίοδον νὰ διέρχωνται εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχὰς τῶν κοιλάδων, ὅπου εἶναι καὶ αἱ καλιέργειαι, τὸ δὲ θέρος εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς. Διὰ τοῦτο ἔχουν καὶ διπλὰς κατοικίας, μίαν χειμερινὴν εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχὰς καὶ μίαν θερινὴν εἰς τὰς ὑψηλὰς. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀραιὸς καὶ ὥς ἐκ τούτου δὲν ὑπάρχουν μεγάλαι πόλεις.

Ελβετικός Γιούρας. — Ὁ Ἑλβετικός Γιούρας εὑρίσκεται εἰς τὴν βορρᾶ τῆς Γαλλίας. Εἶναι μία ὄροσειρά μικροτέρα καὶ πλατύτερα τῶν Ἀλπεων (1.700 μ.). Διακόπτεται ἀπὸ χαμηλὰς ἀϋχένιας καὶ διασχίζεται ἀπὸ εὐφόρους κοιλάδας. Ὅπως αἱ Ἀλπεις, οὕτω καὶ ἡ περιοχὴ τοῦ Γιούρα εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Χάρις δὲ καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα

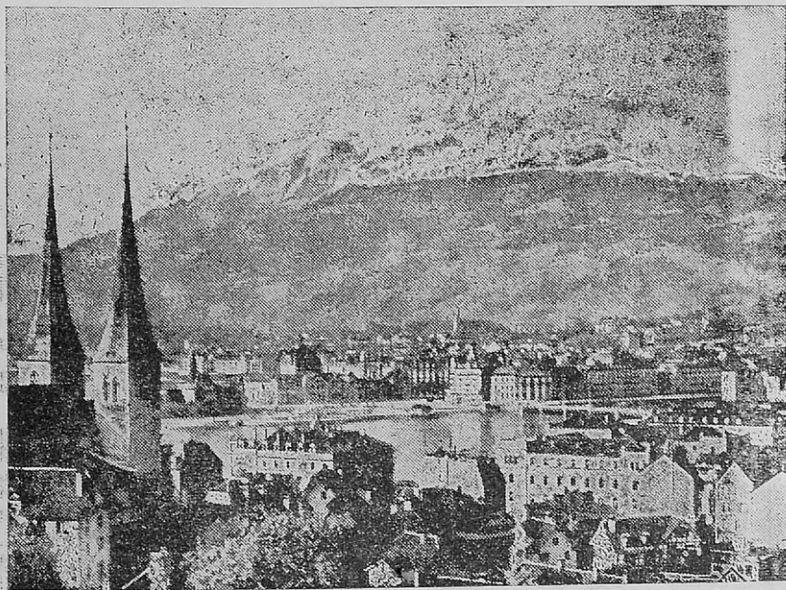

Βέρνη. Εἰς τὸ βάθος αἱ Ἀλπεις.

ἔχει πολὺ ἀναπτυχθῇ ἡ βιομηχανία τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων (συμπετυκνωμένου γάλακτος, τυροῦ, βουτύρου). Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ βιομηχανία τῶν ὥρολογίων. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ **Βασιλεία** (195.000 κ.) εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, ἔδρα τῆς Διεθνoῦς Τραπεζῆς καὶ σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μηχαναί, χημικὰ προϊόντα, μεταξωτὰ ὑφάσματα). Χάρις εἰς τὸν Ρήνον ποταμὸν εἶναι ὁ

μόνος λιμνήν τῆς Ἑλβετίας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον αὕτη προμηθεύεται τὰ εἶδη διατροφῆς τῆς καὶ τὰς πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς.

Ἑλβετικὸν Ὀροπέδιον. — Μεταξὺ τῶν ῥΑλπεων καὶ τοῦ Γιούρα ἐκτείνεται τὸ Ἑλβετικὸν Ὀροπέδιον, τὸ ὁποῖον παρὰ τὴν μικρὰν ἑκτασιν (μῆκος 250 χμ. ἀπὸ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης

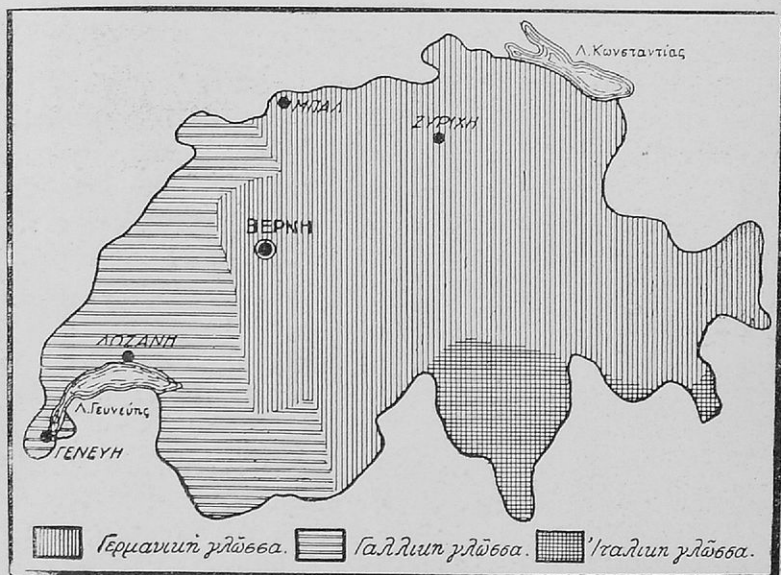

Λουκέρνη. Εἰς τὸ βάθος τὸ ὄρος Πιλάτος (2.100 μ.).

μέχρι τῆς λίμνης τῆς Κωνσταντίας καὶ πλάτος 60 χμ.) συγκεντρώνει τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλβετίας καὶ ὅλας σχεδὸν τὰς πόλεις. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ πολὺ εὐφορον ἔδαφος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις, τὰς ὁποίας τὰ ρέοντα ὕδατα ἔφερον ἐκ τῶν ὄρεινων περιοχῶν καὶ εἰς τὸ κλίμα του, τὸ ὁποῖον εἶναι περισσότερον θερμὸν καὶ συνεπῶς καταλληλότερον διὰ καλλιέργειας. Ἡ γεωργία θεραπεύεται μὲ

μεγάλην ἐπιμέλειαν. Ὑπάρχουν λειβάδια καὶ καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς παγετοὺς καὶ ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα εἰς τὰς Ν. Α. πλαγιάς τῶν λόφων. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη ἀπὸ τὰς ὀρεινὰς περιοχάς.

Χάρις εἰς τὴν εὐκόλον συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὸν λευκὸν

Χάρτης τῶν γλωσσῶν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλβετίας.

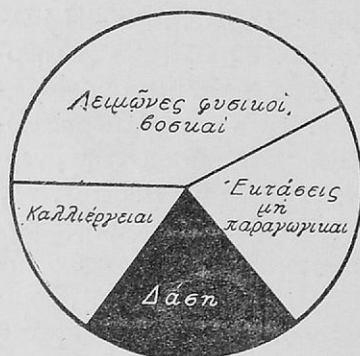
ἄνθρακα, τὸν ὁποῖον προμηθεύουν οἱ ποταμοὶ οἱ κατερχόμενοι ἀπὸ τὰς Ἀλπεις καὶ τὸν Γιούραν, εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἢ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον. Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ κέντρα εἶναι: ἡ Γενεύη (150.000 κ.) παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, ἔδρα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ σπουδαῖον κέντρον ὥρολογιοποιίας καὶ κοσμημάτων. Ἡ Λωζάννη (95.000 κ.), ἡ Βέρνη (150.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἑλβετίας, κέντρον ὥρολογιοποιίας καὶ κυρίως εἰδῶν σοκολάτας, συμπε-

πυκνωμένου γάλακτος καὶ τυροῦ, ἡ Ζυρίχη (325.000 κ.), ἡ πρώτη πόλις τῆς Ἑλβετίας καὶ σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μηχαναί, ὑφάσματα μεταξωτά), ἡ Λουκέρνη κ. ἄ.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—Πληθυσμός.—Ἡ Ἑλβετία ἔχει 41.300 τ. χμ. ἑκτασιν καὶ 4.000.000 κατ. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλβετίας παρουσιάζει διαφορὰς ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν, τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν θρησκειαν. Τὸ πλεῖστον μέρος αὐτοῦ (71 %) εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς καὶ ὁμιλεῖ τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν. Τὸ τμήμα αὐτὸ κατοικεῖ τὴν Βόρειον, τὴν Β. Α. καὶ Κεντρικὴν Ἑλβετίαν. Τὰ 21 % εἶναι γαλλικῆς καταγωγῆς, ὁμιλοῦν τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ κατοικοῦν τὴν Δυτικὴν Ἑλβετίαν. Τὰ 6 % εἶναι ἰταλικῆς καταγωγῆς, ὁμιλοῦν τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν καὶ κατοικοῦν τὴν κοιλάδα τοῦ Τεσέν. Ὡς πρὸς τὴν θρησκειαν ὑπερισχύουν οἱ διαμαρτυρόμενοι. Ὁ ἑλβετικὸς πληθυσμὸς δὲν εἶναι ἐξ ἴσου διανενημένος. Ἡ ἀραιότερον κατῳκημένη περιοχὴ εἶναι ἡ περιοχὴ τῶν Ἀλπεων (32 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.), ἀκολουθεῖ ἡ περιοχὴ τοῦ Γιούρα (120 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) καὶ ἡ τοῦ Ὀροπεδίου, ἡ ὁποία εἶναι ἡ πυκνότερον κατῳκημένη περιοχὴ τῆς Ἑλβετίας (πλέον τῶν 150 κ. εἰς 1 τ. χμ.).

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία.—Ἡ Ἑλβετία, ὅπως εἶδομεν κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν φυσικῶν περιοχῶν, μικρὰν ἑκτασιν τοῦ καλλιεργησίου ἐδάφους τῆς διαθέτει διὰ τὰς καλλιεργείας. Αὗται εὐρίσκονται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ὀροπεδίου καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ δημητριακοὺς καρπούς, πατάτας, οἶνον καὶ κυρίως ὀπώρας (μήλα, ἀπίδια, κεράσια). Ἐξ ὅλων τῶν καλλιεργειῶν εἰδῶν διατροφῆς μόνον αἱ ὀπῶραι πλεονάζουν καὶ συνεπῶς ἐξάγονται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Αἱ καλλιέργειαι τῶν δημητριακῶν καὶ τῆς πατάτας ἐπαρκοῦν μόνον τρεῖς μῆνας περίπου διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν τῆς Ἑλβετίας ἡ κτηνοτροφία ὑπερισχύει χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια τῆς, τὰ ὁποῖα κατέχουν τὸ ἥμισυ περίπου τῆς ἐκτάσεως τῆς. Εἶναι ἡ μοναδικὴ σχεδὸν ἀσχολία τῶν κατοίκων τῶν ὄρειων περιοχῶν. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τῆς

Ἑλβετίας κατέχουν τὰ ὄρη τοῦ Γιούρα καὶ τὸ Ὀροπέδιον χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν ὁποίαν κατέχουν αἱ κτηνοτροφικαὶ καλλιέργειαι. Τὰ κυριώτερα κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἶναι τὸ γάλα καὶ ὁ τυρός.

Διάγραμμα ἐμφαίνει τὴν διανομὴν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἑδάφους τῆς Ἑλβετίας.

Βιομηχανία.—

Ἡ Ἑλβετία χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα τῶν ὄρεινῶν τῆς περιοχῶν καὶ εἰς τὸν ἐπιδέξιον καὶ ἀρκετὸν πληθυσμὸν τῆς ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν. Δὲν ἔχει ὁμῶς βαρεῖαν βιομηχανίαν (γραμμὰς σιδηροδρόμων, γεωργικὰς μηχανὰς καὶ ἄλλα βαρέα προϊόντα), ὅπως ἡ Γερμανία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ τὸ Βέλγιον, διότι δὲν ἔχει οὔτε ἄνθρακα,

οὔτε μεταλλεύματα. Ἡ βιομηχανία τῆς περιορίζεται εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν ὕλῶν ἡμικατεργασμένων. Εἶναι βιομηχανία εἰδῶν ἀκριβείας καὶ πολυτελείας, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία ἔγκειται εἰς τὴν ἐργασίαν. Οἱ σπουδαιότεροι κλάδοι εἶναι ἡ ὥρολογιοποιία μὲ κέντρον τὴν Γενεύην, ἡ μηχανουργία καὶ ἡ ὑφαντουργία μὲ σπουδαιότερα κέντρα τὴν Ζυρίχην καὶ τὴν Βασιλείαν. Εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν ὀφείλεται καὶ ὁ πυκνὸς τῆς πληθυσμὸς παρὰ τὸ ὄρεινὸν ἔδαφός τῆς (57 κάτ. εἰς 1 τ.χμ.).

Συγκοινωνία.— Παρὰ τὴν ὄρεινὴν τῆς ἔκτασιν ἡ Ἑλβετία ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα καὶ ἰκανότητα τῶν κατοίκων τῆς. Διὰ τῆς Ἑλβετίας διέρχονται διεθνεῖς ὁδοί, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Γαλλίαν μὲ τὴν Ν. Α. Εὐρώπην καὶ τὴν Γερμανίαν μὲ τὴν Ἰταλίαν. Χάρις εἰς τὰ γραφικὰ τοπία τῆς, εἰς τὴν καλὴν τῆς συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πολλὰ καὶ πολυτελῆ ξενοδοχεῖα τῆς ἔχει μεγάλην περιηγητικὴν κίνησιν.

Οὕτως οἱ Ἑλβετοὶ κατάρθωσαν διὰ τῆς ἐργασίας των νὰ ἐπωφεληθοῦν ὕλων τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ ὅποια προσφέρει ἡ θέσις καὶ ἡ φύσις τῆς χώρας των.

Ἐμπόριον.—Ἡ Ἑλβετία, χώρα κτηνοτροφικὴ καὶ βιομηχανική, ἐξάγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα (συμπεπυκνωμένον γάλα, τυρόν) καὶ βιομηχανικὰ εἶδη (ὥρολόγια, μηχανάς, ὑφάσματα) καὶ εἰσάγει εἶδη διατροφῆς διὰ τὸν πληθυσμὸν τῆς καὶ πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς (σίδηρον, ἄνθρακα, βάμβακα, μέταξαν κτλ.). Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κυρίως μηχανάς, ὥρολόγια, ὑφάσματα, χημικὰ προϊόντα, κτηνοτροφικὰ εἶδη κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, σῦκα ξηρά, σταφυλὰς, προϊόντα ἐλαίας κ. ἄ.

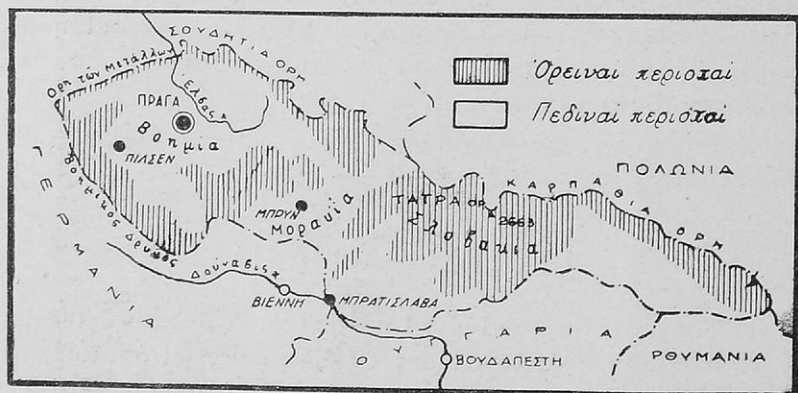
Γ'. ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι νέον κράτος, καθ' ὅσον ἔγινε μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον διὰ τοὺς Σλαύους, οἱ ὅποιοι κατὰ μέγα μέρος κατοικοῦν τὴν περιοχὴν αὐτὴν (Τσέχους καὶ Σλοβάκους). Ἡ φροντίς νὰ συγκεντρώσουν ἀφ' ἑνὸς ὅλους τοὺς Σλαύους τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἰς ἓν κράτος καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ δώσουν εἰς τὸ νέον αὐτὸ κράτος μίαν διέξοδον πρὸς τὸν Δούναβιν ποταμόν, συνετέλεσεν, ὥστε ἡ Τσεχοσλοβακία νὰ ἔχῃ σχῆμα ἐπίμηκες καὶ σύνορα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τεχνητά.

Ὅρια.—Ἡ Τσεχοσλοβακία ὀρίζεται πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ἐπίσης ὑπὸ τῆς Γερμανίας, τῆς Οὐγγαρίας καὶ τῆς Ρουμανίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Πολωνίας καὶ τῆς Γερμανίας. Ἡ Τσεχοσλοβακία κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν, καθ' ὅσον κεῖται ἐπὶ μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν : τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Βιέννην μετὰ τῆς Πολωνίας καὶ Πετρούπολεως διὰ τῆς κοιλάδος τῆς Μοραβίας.

Γεωγραφικαὶ περιοχαί.—Τὸ ἔδαφος τῆς Τσεχοσλοβακίας ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς γεωγραφικὰς περιοχάς : τὴν Βοημίαν, τὴν Μοραβίαν καὶ τὴν Σλοβακίαν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει κυρίως τὰ Δυτικὰ Καρπάθια.

Βοημία.—Ἡ Βοημία, ἡ ὁποία εἶναι ἡ κυριώτερά περιοχή τῆς Τσεχοσλοβακίας, εἶναι μία λεκάνη. Ἡ περιφέρεια τῆς λεκάνης αὐτῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ κρυσταλλικὰ ὄρη : τὸν Βοημικὸν Δρυμὸν πρὸς τὰ Ν. Δ., τὰ ὄρη τῶν Μετάλλων πρὸς

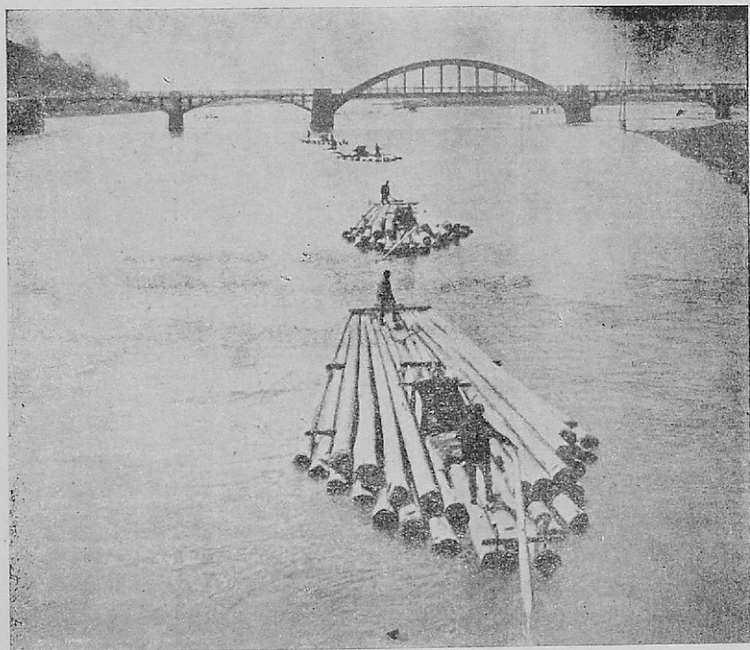

Φυσικὸς χάρτης τῆς Τσεχοσλοβακίας.

τὰ Β. Δ., τὰ Σουδήτια ὄρη πρὸς τὰ Ν. Α. καὶ τὰς λοφοσειράς τῆς Μοραβίας πρὸς Α. Τὸ ἐσωτερικὸν ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους καὶ καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις.

Τὰ ρέοντα ὕδατα, λόγῳ τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς τοῦ ἐδάφους, συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ Ἑλβα, ὁ ὁποῖος διὰ βαθείας καὶ γραφικῆς κοιλάδος, κειμένης μεταξὺ τῶν ὀρέων τῶν Μετάλλων καὶ τῶν Σουδητίων, διευθύνεται πρὸς Β. πρὸς τὴν Βόρειον Θάλασσαν. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι ἡ περιοχή αὕτη κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης. Χάρis εἰς τὸ πολὺ εὐφορὸν ἔδαφός της ἡ Βοημία ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, εἶναι κυρίως δημητριακοὶ καρποί, σακχα-

ρούχα τεύτλα, γεώμηλα, ζυθόχορτον, λαχανικά. Εἰς τὰς Ν. Α. πλαγιάς τῶν λόφων καλλιεργοῦνται ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (μεγάλα ζῶα, χοῖροι) χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν πολλῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Ἐπὶ τῶν ὁρέων ὑπάρχουν ἐκτεταμένα δάση. Ἡ

Μεταφορὰ τῆς ξυλείας διὰ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ
εἰς τὴν Σλοβακίαν.

Βοημία εἶναι ἐπίσης πλουσία εἰς ὀρυκτὰ (ἄνθρακα, σίδηρον, χρυσόν, ἄργυρον, οὐράνιον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξάγεται τὸ ράδιον), χάρις εἰς τὰ ὁποῖα ὀφείλεται ἡ ἀνεπτυγμένη βιομηχανία τῆς. Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι μεταξὺ τῶν σπουδαιοτέρων χωρῶν παραγωγῆς ραδίου. Τὸ πλούσιον ἔδαφος καὶ ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχή αὕτη νὰ εἶναι ἡ πλουσιωτέρα καὶ ἡ πυκνότερον κατοικημένη περιοχή τῆς Τσε-

χοσλοβακίας. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι : ἡ **Πράγα** (850.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον χάρις εἰς τὰ πλησίον κείμενα μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος καὶ τὸν μεγάλον πληθυσμὸν τῆς (μηχανουργεῖα, ὑποδηματοποιεῖα, ἐνδύματα, εἶδη διατροφῆς). Δευτέρα πόλις εἶναι τὸ **Πίλσεν** (115.000 κ.), σπουδαῖον

‘Ο ποταμὸς Δούναβις παρὰ τὴν Μπρατισλάβαν.

ἐπίσης κέντρον βιομηχανίας (μηχανουργεῖα (ἐργοστάσια Σκόντα), ζυθοποιεῖα, χαρτοποιεῖα κ. ἄ.).

Μοραβία. — Ἡ Μοραβία εἶναι μία ἀνοικτὴ κοιλάς, ἡ ὁποία κεῖται μεταξύ Βοημίας καὶ Καρπαθίων καὶ διασχίζεται ἀπὸ τὸν ποταμὸν Μοράβαν, παραπόταμον τοῦ Δουνάβεως. Τὸ ἔδαφός της, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, εἶναι πολὺ εὐφορον. Κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα ἡ Μοραβία ὁμοιάζει μὲ τὴν Βοημίαν. Ἡ σπουδαιότης τῆς Μοραβίας δὲν ὀφείλεται τόσον εἰς τὸ ἔδαφός της, ὅσον εἰς τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν, καθ’ ὅσον συνδέει τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως

(παλαιάν Αυστρίαν) με τὰς κοιλάδας τοῦ "Οδερ καὶ τοῦ Βιστούλα (Ἀνατολικήν Γερμανίαν, Πολωνίαν) διὰ τῶν θυρῶν τῆς Μοραβίας.

Χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός της, εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν της θέσιν καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα της (ἄνθραξ, σίδηρος) ἡ Μοραβία ἔχει πυκνὸν πληθυσμόν. Σπουδαιότερα πό-

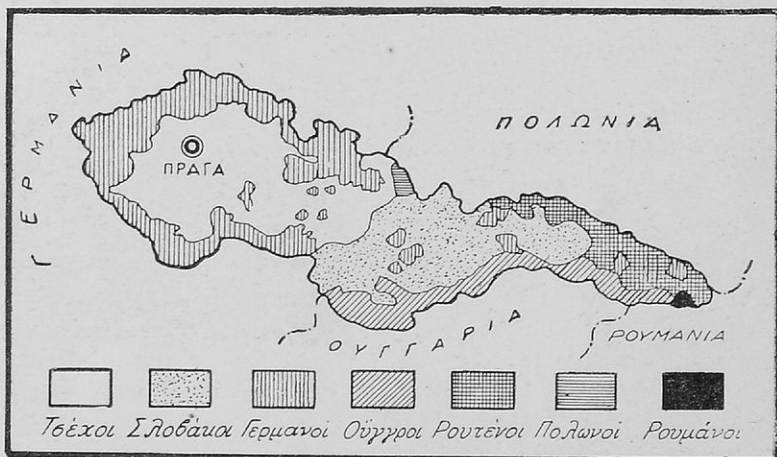
Γυναῖκες τῆς Σλοβακίας μετὰ τὴν ἐθνικὴν ἐνδυμασίαν.

λις εἶναι ἡ **Μπρὺν** (260.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Μοραβίας καὶ σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μάλλινά ὑφάσματα, γεωργικὰ μηχαναῖ).

Σλοβακία.—Ἡ Σλοβακία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ τὰ δυτικὰ Καρπάθια, εἶναι ἡ πλέον ὀρεινὴ περιοχὴ τῆς Τσεχοσλοβακίας. Ἡ ὑψηλότερα κορυφή, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὰ 2.600 μ., εὑρίσκεται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ὑψηλῆς **Τάτρας**.

Ἡ Σλοβακία, ἐπειδὴ εἶναι χώρα ὀρεινὴ, εἶναι περισσότερον κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ὑλοτομίαν. Αἱ

καλλιέργειαι εἶναι ὀλίγαι καὶ εὗρσκονται κυρίως εἰς τὰς κοιλάδας. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Εἰς τὴν νοτιαν περιοχὴν τῆς Τάτρας ὑπάρχουν καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, ἀργύρου καὶ χρυσοῦ. Ἡ Σλοβακία, λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν ὁποίαν κατέχουν τὰ ὄρη, εἶναι ἀραιῶς κατῳκημένη. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ Μπρατισλάβα (Πρεσβουργον, 125.000 κ.), λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ κέντρον βιομηχανικὸν χάρις εἰς τὴν καλὴν του συγκοινωνίαν.

Χάρτης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Τσεχοσλοβακίας κατὰ ἐθνικότητα.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—Ἡ Τσεχοσλοβακία ἔχει 140.000 τ. χμ. ἔκτασιν καὶ 11 περίπου ἑκατομμύρια κατοίκους. Ὁ πληθυσμὸς τῆς παρουσιάζει μεγάλην ἀνομοιογένειαν. Οἱ Τσέχοι καὶ οἱ Σλοβάκοι ἀποτελοῦν τὰ 65 ο/ο τοῦ ὅλικοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ ὑπόλοιπος πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ξένας ἐθνικότητας, ἐκ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ Γερμανοὶ (22 ο/ο εἰς τὴν Βοημία). Ἀκολουθοῦν οἱ Οὐγγροὶ, οἱ Ρουθῆνοι, οἱ Πολωνοὶ, οἱ Ρουμάνοι. Ἡ μεγάλη αὕτη ἀνομοιότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι καὶ τὸ ἀσθενέστερον σημεῖον τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Ἡ οἰκονομικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξις τῶν κατοίκων τῆς Τσεχοσλοβακίας δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Ἡ πλέον ἐξειλιγμένη

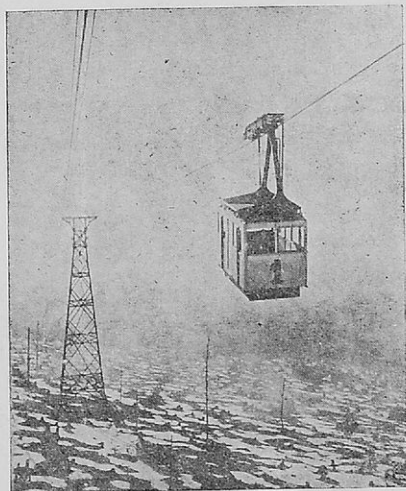
περιοχή από πάσης απόψεως είναι ή Βοημία, ακολουθεῖ ή Μοραβία καὶ τελευταία είναι ή Σλοβακία.

Ἡ γεωργικὴ παραγωγή είναι περίπου ἀρκετὴ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας. Καλλι-εργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ (σίκαλις, σῖτος, κριθή, βρώμη, ἀραβόσιτος), γεώμηλα, σακχαροῦχα τεύτλα, ζυθόχορτον, λίνον, κάνναβις. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἄμπελοι κυρίως εἰς τὴν Σλοβακίαν καὶ ὀπωροφόρα δένδρα εἰς τὴν Βοημίαν.

Ἀνεπτυγμένη είναι ἐπίσης καὶ ή κτηνοτροφία. Εἰς τὴν Βοημίαν τρέφονται κυρίως μεγάλα ζῷα κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν· εἰς τὴν Σλοβακίαν τρέφονται κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν.

Σπουδαῖος είναι καὶ ὁ δασικὸς καὶ ὀρυκτὸς πλοῦτος τῆς χώρας, χάρις εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλεται ή βιομηχανικὴ τῆς ἀνάπτυξις.

Ἡ βιομηχανία ἔχει περιορισθῇ εἰς τὴν Βοημίαν καὶ τὴν Μοραβίαν, ὅπου εὐρίσκονται καὶ τὰ μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος καὶ ὁ πυκνὸς πληθυσμός. Σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι ή μεταλλουργία, ή φημισμένη ὑαλουργία, αἱ βιομηχανίαι εἰδῶν διατροφῆς (ζακχάρεως, μύρας, οἶνοπνεύματος) καὶ ή ὑφαντουργία. Οὕτως ή Τσεχοσλοβακία, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν τῆς, ἔχει πυκνὸν πληθυσμὸν (105 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) καὶ συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν ἀνθηροτέρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Τὸ ἐμπόριόν τῆς ἐξυπηρετεῖται διὰ διεθνῶν πλωτῶν ὁδῶν (Δουνάβεως καὶ Ἑλβα) καὶ δι' ἑνὸς σιδηροδρομικοῦ δικτύου 16.900 χμ., τὸ ὁποῖον εἶναι πυκνότερον εἰς τὴν Βοημίαν

Ἡ συγκοινωνία εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ὀρέων τῶν Μετάλλων.

καὶ Μοραβίαν. Ἐξάγει κυρίως βιομηχανικὰ εἶδη (ύφασματα, μηχανὰς διαφόρους, ὑαλικά, εἶδη πορσελάνης, ὑποδήματα), ζάκχαριν, μύραν, ὀπώρας. Εἰσάγει πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς (βάμβακα, ἔριον, μεταλλεύματα), εἶδη διατροφῆς διὰ τὸν πληθυσμὸν τῆς (δημητριακοὺς καρπούς, λάχανικά) καὶ διάφορα βιομηχανικὰ εἶδη.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κυρίως ζάκχαριν, ὑφάσματα, εἶδη χάρτου, μηχανὰς καὶ μετάλλινὰ εἶδη, ὑαλικά εἶδη κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, σũκα ξηρά, σταφυλάς, δέρματα κ. ἄ.

Δ'. ΟΥΓΓΑΡΙΑ

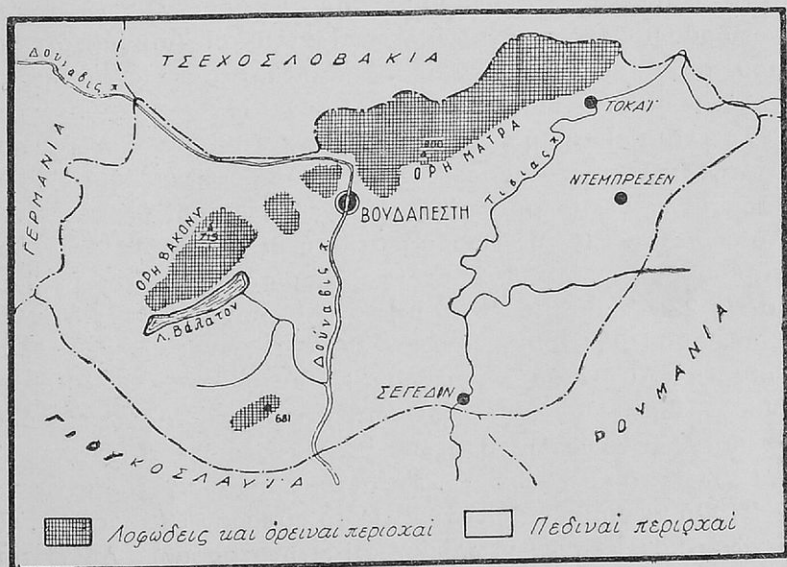
Εἰσαγωγή. — Ἡ Ούγγαρία πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἦτο ἡνωμένη μετὰ τῆς Αὐστρίας, μετὰ τῆς ὁποίας ἀπετέλει τὴν μεγάλην αὐτοκρατορίαν τῆς Αὐстроουγγαρίας (πλέον τῶν 650.000 τ. χμ. καὶ πλέον τῶν 50.000.000 κατοίκων). Σήμερον ἡ ἔκτασις τῆς ἀνέρχεται εἰς 93.000 τ. χμ. καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς εἰς 8.700.000 κατ.

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διακρίνει τὴν Ούγγαρίαν ἀπὸ ὅλας τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, εἶναι ὅτι τὸ ἔδαφός τῆς εἶναι κατ' ἐξοχὴν πεδινὸν καὶ ὅτι ἔχει ὡς μόνην φυσικὴν διέξοδον τὸν Δούναβιν ποταμὸν.

Ὅρια. — Ἡ Ούγγαρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Τσεχοσλοβακίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαυτίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας. Ἡ Ούγγαρία κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν, καθ' ὅσον κεῖται ἐπὶ τῶν μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Κεντρικὴν καὶ Δυτικὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς Ν.Α. Εὐρώπης.

Μορφή τοῦ ἐδάφους. — Ἡ Ούγγαρία κατέχει σήμερον τὸ κέντρον τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου, τὸ ὁποῖον ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἡ χαμηλὴ

αὕτη περιοχή εἶχε μεταβληθῇ εἰς μίαν μεγάλην λίμνην, ἀπὸ τὴν ὅποιαν σήμερον δὲν σφύζονται παρὰ ἐλάχιστα ὑπολείμματα εἰς τὰ βαθύτερα σημεῖα (λίμνη Βάλατον). Ἐπειδὴ τὰ ὕδατα τῆς παλαιᾶς αὐτῆς λίμνης διωχετεύθησαν εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν, τὸ ἔδαφος τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν εἶναι τελείως ὀριζόντιον, καθ' ὅσον κατείχeto

Φυσικὸς χάρτης τῆς Οὐγγαρίας,

ὑπὸ τῶν ὑδάτων ἐπὶ μακρότερον χρονικὸν διάστημα. Αἱ δυτικώτεραι περιοχαὶ δὲν εἶναι τόσον μονότονοι, ὅσον αἱ ἀνατολικαί, διότι μετεβλήθησαν εἰς ξηρὰν ἐνωρίτερον καὶ συνεπῶς ὑπέστησαν τὴν διάβρωσιν τῶν ρεόντων ὑδάτων μικρότερον χρονικὸν διάστημα.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς πέριξ ὑψηλὰς περιοχάς. Περισσότερον εὐφοροὶ εἶναι αἱ προσχώσεις, τὰς ὁποίας ἔφερον οἱ ἄνεμοι ἀπὸ

τὰς βορειοτέρας περιοχὰς τῆς Εὐρώπης, αἱ ὁποῖαι εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν κατεῖχοντο ὑπὸ παγετώνων. Τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου μεταφερθέντα ὑλικά εἶναι περισσότερον εὐφορα : α') Διότι ἀποτελοῦνται ἀπὸ λεπτὸν χῶμα, τὸ ὁποῖον περιέχει πολλὰς θρεπτικὰς οὐσίας. β') Διότι διαπερῶνται εὐκόλως ὑπὸ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος. γ') Διότι διατηροῦν ἀρκετὴν ὑγρασίαν ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μεγάλης ξηρασίας.

Τὰ ρέοντα ὕδατα τῆς Οὐγγρικῆς πεδιάδος, λόγῳ τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς τῆς, συλλέγονται παρὰ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, τοῦ ὁποῦ σπουδαιότερος παραπόταμος εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι ὁ Τισίας.

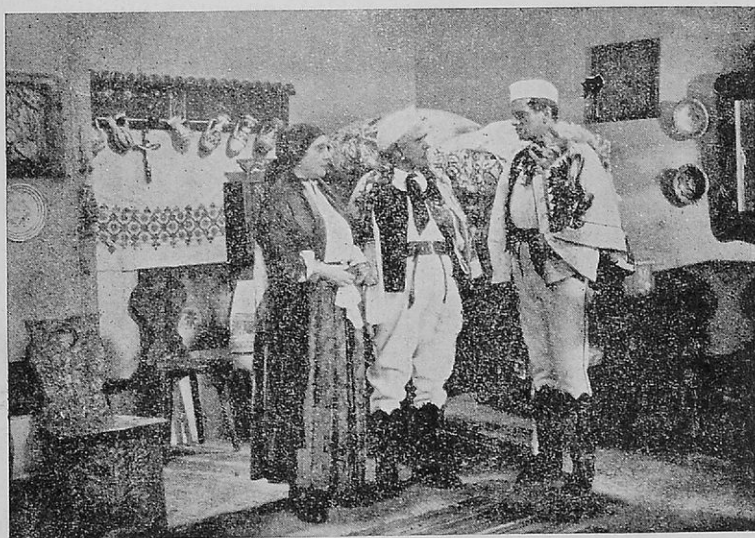
Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καθ' ὅσον κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρεων. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους εἶναι πολὺ μεγάλαι. Εἰς τὴν Βουδαπέστην ἡ θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου κατέρχεται εἰς 2° περίπου ὑπὸ τὸ μηδέν, τοῦ δὲ Ἰουλίου εἰς 22° περίπου ὑπὲρ τὸ μηδέν. Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι ἄφθονοι, ἐπεὶ οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. Αἱ περισσότεραι βροχαὶ πίπτουν κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ὅπως εἰς ὅλα τὰ ἡπειρωτικὰ κλίματα. Λόγῳ τῶν ὀλίγων καὶ ἀκανονίστων βροχῶν τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον εἶναι χώρα στεπνώδης. Τὰ δένδρα εἶναι πολὺ σπάνια.

Ἡ Οὐγγρική πεδιάς, χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός τῆς, εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος εὐδοκιμοῦν κυρίως **δημητριακοὶ καρποί**. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης σακχαροῦχα τεύτλα, εἰς τοὺς ἀγροὺς ὅπου καλλιεργεῖται ὁ σίτος, πατάται καὶ ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα εἰς τὰς λοφώδεις περιοχάς. Ὄνομαστοὶ εἶναι οἱ οἶνοι τῆς περιοχῆς Τοκάι.

Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις, αἱ ὁποῖαι συνήθως ὑπὸ κινεῖται εἰς πλημμύρας, ὑπερισχύει ἡ κτηνοτροφία (βόες, ἵπποι, πρόβατα).

Αἱ πόλεις τῆς Οὐγγρικῆς πεδιάδος εἶναι μεγάλα χωρία, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν ὡς ἀγοραὶ γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων.

Αί σπουδαιότεραι ἐκ τούτων εἶναι ἡ Σεγεδὶν (135.000 κ.), ἀγορὰ δημητριακῶν καρπῶν καὶ ἡ Ντεμπρεσέν (117.000 κ.), ἀγορὰ κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Μία μόνον εἶναι πραγματικὴ πόλις, ἡ πρωτεύουσα Βουδαπέστη (1.420.000 κ.), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ μεταξὺ τῆς μονοτόνου ἀνατολικῆς πεδιάδος καὶ τῆς λοφώδους δυτικῆς περιοχῆς. Τὴν ἀνάπτυξιν

Ούγγροι με τὰς ἐθνικὰς τῶν ἐνδυμασίας.

τῆς ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθ' ὅσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον διασταυροῦνται αἱ ὁδοὶ πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς πεδιάδος καὶ ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι σπουδαία διεθνὴς ὁδός. Διὰ τῆς Βουδαπέστης διέρχονται ἐπίσης καὶ σπουδαῖαι διεθνεῖς ὁδοί, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Ν. Α. Εὐρώπην με τὴν Κεντρικὴν καὶ Βόρειον Εὐρώπην. Χάρis εἰς τὴν καλὴν τῆς θέσιν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τῆς ἡ Οὔγγρικῆς πεδιάδος εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Οὔγγαρίας (ἀλευρόμυλοι, ζυθοποιεῖα, καπνοβιομηχανίαι, μηχανουργεῖα).

Πληθυσμός και οικονομική ζωή. — Ὁ πληθυσμός τῆς Οὐγγαρίας ἀποτελεῖται κατὰ τὰ 90 % ἀπὸ Οὐγγρους (Μαγυάρους), οἱ ὅποιοι ἦλθον ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ εἶναι μογγολικῆς καταγωγῆς. Παρὰ τὴν πολύπλοκον ἱστορίαν των διατηροῦν τὴν γλῶσσαν των καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς φυλῆς των.

Ὁ ὑπόλοιπος πληθυσμός ἀποτελεῖται ἀπὸ Γερμανούς, Σλαύους καὶ Ἰσραηλίτας. Πολλοὶ ὅμως Οὐγγροι διαμένουν ἐκτὸς τοῦ Οὐγγρικοῦ Βασιλείου, εἰς τὴν παραμεθόριον ζώνην καὶ εἰς τὴν Τρανσυλβανίαν, ἡ ὁποία κατέχεται ὑπὸ τῆς Ρουμανίας.

Παιδιά βοηθοῦντα κατὰ τὸν θερισμόν εἰς τὴν Οὐγγρίαν.

Ἡ σπουδαιότερα ἀσχολία τῶν κατοίκων τῆς Οὐγγαρίας εἶναι ἡ γεωργία χάρις εἰς τὴν ἐκτεταμένην καὶ εὐφορον πεδιάδα των. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα εἶναι ὁ σίτος καὶ ὁ ἄραβόσιτος. Ἀκολουθεῖ ἡ σίκαλις, ἡ κριθή καὶ ἡ βρώμη. Σημαντικὴν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι (σακχαροῦχα τεύτλα, κάνναβις, λίνον, καπνός), αἱ ἄμπελοι καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα.

Χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια καὶ τὰς ζωοτροφικὰς καλλιέργειας μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία (ἰδίως τῶν ἵππων καὶ τῶν χοίρων).

Ἡ βιομηχανία, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἄνθρακος καὶ μεταλλευμάτων, εἶναι περιωρισμένη καὶ συνίσταται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων (βιομηχανίαι ἀλεύρου, ζακχάρεως, μύρας, καπνοῦ). Τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικόν

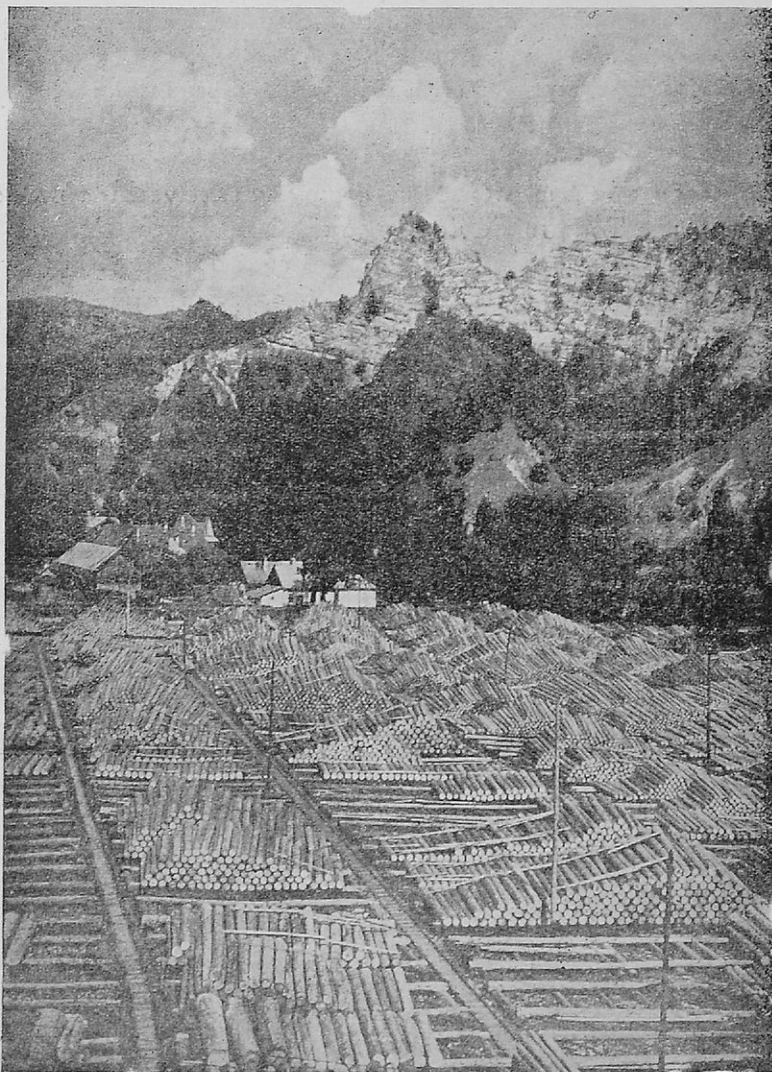
κέντρον εἶναι ἡ πρωτεύουσα, ὅπου ὑπάρχουν καὶ μερικὰ μηχανουργεῖα καὶ ὑφαντουργεῖα. Λόγῳ τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας δὲν ἔχει πυκνὸν πληθυσμόν, ὅπως ἡ Τσεχοσλοβακία (93 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Ἡ Οὐγγαρία, χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ, ἐξάγει γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ εἰσάγει βιομηχανικὰ εἶδη. Τὸ ἐξωτερικόν της ἐμπόριον ἐξυπηρετεῖται ἀπὸ τὸν Δούναβιν ποταμὸν καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς. Τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις ἔχει μὲ τὰ βιομηχανικὰ κράτη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης (Γερμανίαν, Τσεχοσλοβακίαν), τὰ ὁποῖα εἰσάγουν γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἐξάγουν βιομηχανικὰ εἶδη.

Ε'. ROUMANIA

Εἰσαγωγή.—Ἡ Ρουμανία χρονολογεῖται ὡς κράτος ἀπὸ τοῦ ἔτος 1878, ὁπότε ἠνώθησαν αἱ δύο παραδουνάβιοι ἡγεμονίαι, ἡ Βλαχία καὶ ἡ Μολδαυία. Μετὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον τοῦ 1913 προσηρτήθη ἡ Δοβρουτσᾶ, ἡ ὁποία πρότερον κατεῖχeto ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, μετὰ δὲ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (1914—1918) παρεχωρήθησαν εἰς αὐτὴν ἡ πέραν τῶν Καρπαθίων Τρανσυλβανία, ἡ ὁποία κατεῖχeto ὑπὸ τῆς διαλυθείσης Αὐστρουγγαρίας, καὶ ἡ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Προύθου καὶ Δνειστέρου Βεσσαραβία, ἡ ὁποία κατεῖχeto ὑπὸ τῆς Ρωσίας. Οὕτως ἡ Ρουμανία εἶναι κράτος ἐντελῶς νέον, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιφάνεια καὶ ὁ πληθυσμὸς σχεδὸν ἐδιπλασιάσθησαν μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (ἕκτασις 295.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 18.000.000 κάτ.).

Ὅρια.—Ἡ Ρουμανία ὀρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαυίας καὶ Οὐγγαρίας, πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Τσεχοσλοβακίας, Πολωνίας καὶ Ρωσίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Ἡ Ρουμανία

Ἔργαστασιον ξυλείας εἰς τὰ Ρουμανικὰ Καρπάθια (περιοχὴ
τῆς Μπουκοβίνας).

ρον ἀνεπτυγμένη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς

τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον. Λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος), πατάται, ὄσπρια, λαχανικά, σακχαροῦχα τεύτλα καὶ εἰς τὰς μεσημβρινὰς πλαγιάς τῶν λόφων ἄμπελοι.

Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ Κλουζ (100.000 κ.), τὸ δεύτερον πνευματικὸν κέντρον τῆς Ρουμανίας. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ὀφείλεται εἰς τὴν θέσιν τῆς, καθ' ὅσον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὸ Βουκουρέστιον μὲ τὴν Βουδαπέστιν καὶ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην. Εἰς τὰ προάστεια ἀνεπτύχθησαν ἀξιόλογοι βιομηχανίαι, αἱ ὁποῖαι ἐπεξεργάζονται ἐγχώρια προϊόντα (ἀλευρόμυλοι, βυρσοδεψεῖα, πριονιστήρια, ἐπιπλοποιεῖα).

β') Ἡ λοφώδης περιοχή.—Ἡ λοφώδης περιοχή ἐκτείνεται εἰς τοὺς Ν.Α. πρόποδας τῶν Καρπαθίων καὶ διασχίζεται ἀπὸ τοὺς ποταμούς, οἱ ὅποιοι κατέρχονται πρὸς τὸν Δούναβιν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Ζίου, ὁ Ὀλτου, ὁ Ἰαλομίτσας, ὁ Σερέτης καὶ ὁ Προῦθος. Ἐπειδὴ ἡ περιοχή αὕτη εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν κατεῖχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τὸ ἔδαφός τῆς εἶναι εὐφορον, καθ' ὅσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν. Ὁ χειμὼν δὲν εἶναι πολὺ δριμύς, ὅπως εἰς τὰς πεδιάδας, διότι αἱ ἀνωμαλῖαι τῆς τὴν προφυλάσσουν ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς Β. Α. ἀνέμους. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι χάρις εἰς τὸ σχετικὸν ὕψος τῆς. Τὸ εὐφορον ἔδαφος, τὸ ἥπιον σχετικῶς κλίμα καὶ αἱ ἄφθονοι βροχαὶ συντελοῦν, ὥστε ἡ λοφώδης αὕτη περιοχή νὰ ἔχῃ ποικίλας καλλιεργείας καὶ πυκνὸν πληθυσμόν. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατοικημένη περιοχή τῆς Ρουμανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ, σακχαροῦχα τεύτλα, ὀπωροφόρα δένδρα (ιδίως δαμασκηναί), ἄμπελοι. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καὶ παρὰ τὸ Πλοέστι εὐρίσκονται καὶ τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ πετρελαίου.

Αἱ πόλεις δὲν εἶναι πολλαί, διότι ὁ πληθυσμὸς εἶναι κυρίως ἀγροτικὸς καὶ ὡς ἐκ τούτου διαμένει εἰς χωρία. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι τὸ Πλοέστι (80.000 κ.), ἡ πόλις τοῦ πετρε-

λαίου καὶ ἡ Κράιοβα (65.000 κ.), ἀγροτική ἀγορὰ μεταξύ τῆς πεδιάδος καὶ τῆς λοφώδους χώρας.

γ') Αἱ μεγάλαι πεδιάδες.—Αἱ ρουμανικαὶ πεδιάδες διαιροῦνται : εἰς τὴν Βλαχίαν πρὸς Ν., εἰς τὴν Μολδαυίαν καὶ Βεσσαραβίαν πρὸς τὰ Β.Α., εἰς τὸ Δέλτα τοῦ Δουνάβεως καὶ εἰς τὴν Δοβρουτσᾶν πρὸς τὰ Ν.Α. Ἡ Δοβρουτσᾶ εἶναι ἡ μόνη περιοχή τῆς Ρουμανίας, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις. Ὁλιγώτερον εὐφορος εἶναι ἡ περιοχή τῆς Δοβρουτσᾶς, διότι αὕτη εἶναι παλαιὰ ξηρά, ἡ ὁποία ἰσοπεδώθη ἀπὸ τὴν διάβρωσιν τῶν ὑδάτων.

Τὸ κλίμα εἶναι ὀρεῖον ἢ πεδινόν, διότι ἡ πεδινὴ αὕτη περιοχή εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς Β. Α. ἀνέμους, οἱ ὅποιοι οὐδὲν ἐμπόδιον εὐρίσκουν κατὰ τὴν διαδρομὴν τῶν ἀπὸ τὴν Σιβηρίαν ἕως τὸν Αἴμον.

Οἱ ἄνεμοι οὗτοι κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι πολὺ ψυχροὶ καὶ προκαλοῦν ἀπότομον πτώσιν τῆς θερμοκρασίας (ἐντὸς τοῦ εἰκοσιτετραώρου ἡ θερμοκρασία δύναται νὰ κατέλθῃ 10—15 βαθμούς)· κατὰ τὸ θέρος εἶναι πολὺ θερμοί, διότι ἔρχονται ἀπὸ τὴν ξηράν. Δὲν εἶναι σπάνιον ἐπὶ δύο ὁλοκλήρους μῆνας κατὰ τὸν χειμῶνα ἡ θερμοκρασία νὰ μὴ εἶναι ἀνωτέρα τοῦ μηδενὸς καὶ ἐπὶ τρεῖς μῆνας κατὰ τὸ θέρος νὰ μὴ εἶναι κατωτέρα τῶν 20 βαθμῶν. Αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. Ὁλιγώτερον βροχεροὶ μῆνες εἶναι ὁ Αὐγούστος, ὁ Σεπτέμβριος καὶ ὁ Ὀκτώβριος. Ἡ πεδινὴ περιοχή τῆς Ρουμανίας, λόγῳ τοῦ εὐφόρου ἐδάφους τῆς καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος τῆς, εἶναι χώρα τῶν δημητριακῶν. Ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ ἐκτεταμένα λειβάδια, ὅπου τρέφονται κυρίως πρόβατα, τὰ ὁποῖα κατέρχονται κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον ἀπὸ τὰς ὀρεινὰς περιοχάς.

Πόλεις.—Τὰς πόλεις τῶν Ρουμανικῶν πεδιάδων δυνάμεθα νὰ τὰς διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας : α') εἰς τὰς πόλεις - ἀγοράς, αἱ ὁποῖαι κεῖνται μεταξύ τῆς πεδινῆς καὶ τῆς ὑψηλῆς περιοχῆς ἢ εἰς κεντρικὰς θέσεις· β') εἰς τὰς πόλεις - λιμένας,

αί ὁποῖαι κεῖνται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης.

α') **Πόλεις - ἀγοραί.** Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βλαχίας εἶναι τὸ **Βουκουρέστιον** (630.000 κ.), τὸ ὁποῖον ἔγινε πρωτεύουσα τῆς Ρουμανίας χάρις εἰς τὴν καλὴν του γεωγραφικὴν θέσιν. Κεῖται ἀφ' ἑνὸς μεταξὺ Καρπαθίων καὶ Δουνάβεως (ἀπέχει 80 χμ. ἀπὸ τὰ Καρπάθια καὶ 40 ἀπὸ τὸν Δούναβιν), ἀφ' ἑτέρου εἰς

·Ο θερισμός εἰς τὴν Ρουμανίαν.

τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντῶνται αἱ δύο σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς Ρουμανίας, ἡ Βλαχία καὶ ἡ Μολδαβία. Εἶναι τὸ διοικητικόν, πνευματικόν καὶ οἰκονομικόν κέντρον τῆς Ρουμανίας. Ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἰδρύσεώς του προσείλκυσε πολλοὺς Ἕλληνας, διότι αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν παραδουναβίων χωρῶν εἶναι πολὺ παλαιαί. Ὅταν ἡ Ρουμανία ἦτο ἡγεμονία, ἡ ἐμπορικὴ κίνησις τοῦ Βουκουρεστίου εὕρισκετο εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, ἡ δὲ ἑλληνικὴ

γλώσσα ἦτο ἡ ἐπίσημος γλώσσα τοῦ κράτους καὶ τῶν διανο-
ομένων. Σήμερον εἰς τὸ Βουκουρέστιον ὑπάρχει ἀνθηρὰ ἐλ-
ληνικὴ παροικία, ἡ ὁποία ἀριθμεῖ 6.000 περίπου μέλη. Ὑπάρχει
ἐπίσης καὶ πλήρες γυμνάσιον, τὸ ὁποῖον στεγάζεται εἰς μεγα-
λοπρεπέστατον κτίριον. Ὅπως καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις τῆς
Ρουμανίας, οὕτω καὶ εἰς τὸ Βουκουρέστιον οἱ Ἕλληνες ἦσαν
καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι σπουδαῖος παράγων προόδου.

Εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ πλησίον τοῦ ποταμοῦ Ὀλτου κεῖται
τὸ **Δραγατσάνιον** (7.000 κ.), ὅπου κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1821
κατόπιν ἡρώϊκοῦ ἀγῶνος κατεστάλη ἡ ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρον
Ὑψηλάντην ἐπαναστατικὴ κίνησις τῶν Παραδουναβίων ἡγεμο-
νῶν καὶ ἔπεσε μαχόμενος ὁ Ἱερὸς Λόχος.

Εἰς τὴν Μολδαυίαν κεῖται τὸ **Ἰάσιον** (100.000 κ.), τὸ
ὁποῖον ὑπῆρξε σπουδαῖον κέντρον ἑλληνικῆς παιδείας, κα-
τέχει δὲ ἰδιαιτέραν θέσιν εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν,
καθ' ὅσον ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐθνικῆς μας
ἀνεξαρτησίας. Σήμερον τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ πληθυσμοῦ ἀπο-
τελεῖται ἀπὸ Ἰσραηλίτας, εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὁποίων εὐρίσκε-
ται καὶ ἡ ἐμπορικὴ του κίνησις.

Εἰς τὴν Βεσσαραβίαν κεῖται τὸ **Κισνόβιον** (118.000 κ.), ἡ
δευτέρα πόλις τῆς Ρουμανίας ἀπὸ ἀπόψεως πληθυσμοῦ, εἰς τὴν
πεδιάδα τοῦ Βανὰτ ἡ **Ἀράδη** (80.000 κ.) καὶ εἰς τὴν πεδινὴν
Μπουκοβίναν ἡ **Τσερναούτσι** (115.000 κ.).

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις - ἀγορὰς τῶν Ρουμανικῶν πεδιάδων
ὕπερισχύει ἡ ἐμπορικὴ κίνησις. Ἡ βιομηχανία εἶναι μικρὰ καὶ
περιορίζεται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐγχωρίων προΐ-
όντων (ἀλευρόμυλοι, ζυθοποιεῖα, ἐπιπλοποιεῖα κ. ἄ.).

β') Πόλεις - λιμένες. Κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως ἀπὸ
τὸ Τούρνου - Σεβερίνον μέχρι τοῦ Δέλτα πολλαὶ πόλεις διαδέ-
χονται ἡ μία τὴν ἄλλην, αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν ὡς σταθμοὶ τῆς
συνεχῶς αὐξανομένης ναυτιλιακῆς κινήσεως ἐπὶ τοῦ σπου-
δαιότερου ποταμοῦ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ἐκάστη ἐξ αὐτῶν
συνδέεται διὰ μιᾶς σιδηροδρομικῆς διακλαδώσεως μετὰ τῆς κυ-
ρίας σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἡ ὁποία διασχίζει ἐκ Δ. πρὸς Α.
τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βλαχίας.

Ἐκ τούτων σπουδαιοτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν ἡ **Βραΐλα** (70.000 κ.) εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βλαχίας καὶ τὸ **Γαλάζιον** (100.000 κ.) εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μολδαβίας. Ἡ Βραΐλα εἶναι ὡραία πόλις καὶ σπουδαῖος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, διότι λόγῳ τοῦ μεγάλου βάρους τοῦ ποταμοῦ (12—15 μ.) δύνανται νὰ πλεύσουν μεγάλα πλοῖα. Ἐξάγονται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Τὸ Γαλάζιον παρουσιάζει μεγαλυτέραν ἀνάπτυ-

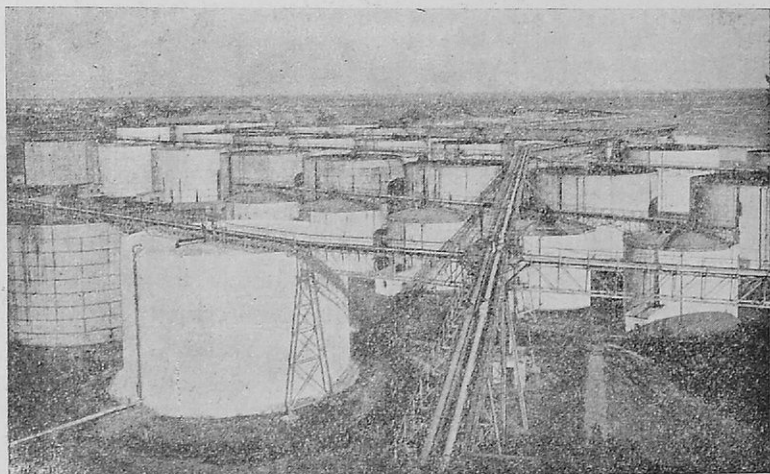

Ἡ ἀλιεῖα εἰς τὸν Δούναβιν.

ξιν, διότι ἐξυπηρετεῖ μεγαλυτέραν ἔκτασιν (ὁλόκληρον τὴν Μολδαβίαν, τὴν Βεσσαραβίαν καὶ τμήμα τῆς Τρανσυλβανίας). Ἐκ τοῦ λιμένος του ἐξάγονται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ μεγάλαι ποσότητες πετρελαίου καὶ ξυλείας, ἡ ὁποία μεταφέρεται μέχρι τῶν ἀποθηκῶν τοῦ λιμένος διὰ τοῦ ρεύματος τοῦ Σερέτη. Τὸ Γαλάζιον εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ σπουδαιοτέρα ἀγορὰ τῶν ἀλιευμένων ἰχθύων εἰς τὸ Δέλτα καὶ τὰς λιμνοθαλάσσας τοῦ Δουνάβεως.

Ἀξιόλογον ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν καὶ αἱ πόλεις : **Γιούργετσον** (30.000 κ.) καὶ **Σουλινᾶς**. Ἡ πρώτη, διότι

εἶναι τὸ ἐπίνειον τοῦ Βουκουρεστίου ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ ἀποθήκη τοῦ διὰ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην προοριζομένου πετρελαίου. Τὸ πολύτιμον αὐτὸ προϊόν μεταφέρεται ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ Πλοέστι εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς εἴτε σιδηροδρομικῶς δι' εἰδικῶν βαγονίων εἴτε δι' ὑπογείου ὁχετοῦ. Ἡ δευτέρα, διότι εὐρίσκεται εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβεως, ὅπου τὰ μεγάλα πλοῖα συμπληρώνουν τὸ φορτίον των, τὸ ὅποιον ἤρχισαν εἰς τοὺς λιμένας τῆς Βραΐλας καὶ τοῦ Γαλαζίου.

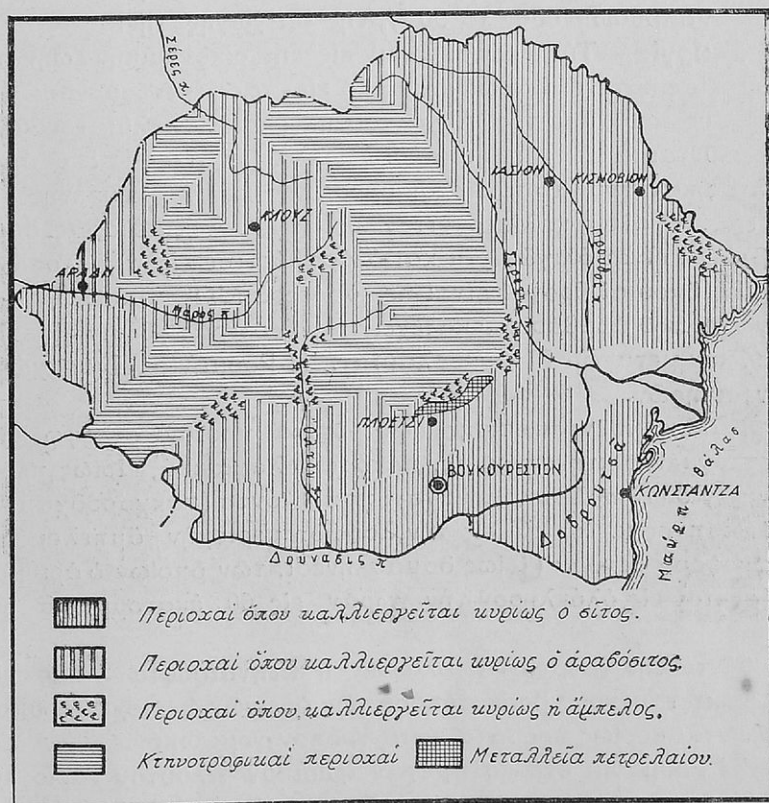

Αἱ δεξαμενὰι τοῦ πετρελαίου εἰς τὸν λιμένα τῆς Κωνσταντζης.

Εἰς τὴν Δοβρουτσᾶν κεῖται ἡ **Κωνσταντζα** (60.000 κ.), εἰς τῶν σπουδαιοτέρων λιμένων τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὀφείλει εἰς τὴν σιδηροδρομικὴν τῆς συγκοινωνίαν μὲ τὸ Βουκουρέστιον καὶ εἰς τὸν ὑπόγειον ὁχετόν, ὁ ὅποιος μεταφέρει τὸ πετρέλαιον ἀπὸ τὸ Πλοέστι κατ' εὐθείαν εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—**Πληθυσμός.**—Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ρουμανίας ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς ἐθνικότητας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπερισχύουν οἱ Ρουμᾶνοι. Οὗτοι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Δακῶν καὶ Ρωμαίων ἀποίκων, οἱ ὅποιοι ἐγ-

κατεστάθησαν εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, ὅταν ἡ χώρα αὕτη, ἡ ὁποία πρότερον ὠνομάζετο Δακία, ὑπετάγη εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ γλῶσσα τῶν εἶναι λατινικῆς καταγωγῆς. Αἱ ξέναι ἐθνικότητες ἀντιπροσωπεύουν τὰ 30 % τοῦ ὅλικοῦ πλη-

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Ρουμανίας.

θυσμοῦ. Περισσότεροι εἶναι οἱ Οὐγγροὶ (εἰς τὴν Τρανσυλβανίαν καὶ τὰς δυτικὰς πεδιάδας), ἀκολουθοῦν οἱ Σλαῦοι, οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Ἰσραηλῖται.

Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Εἰς

τὴν λοφώδη περιοχὴν ἢ πυκνότης ἀνέρχεται εἰς 100 κατ. εἰς ἕκαστον τ. χμ., εἰς τὰς πεδιάδας εἰς 40 καὶ εἰς τὰς ὀρεινὰς περιοχὰς εἰς 30—35.

Οἰκονομικὴ ζωή.—Ἡ Ρουμανία εἶναι κράτος κατ' ἐξοχὴν γεωργικόν. Τὰ ἐξαγόμενα ἀγροτικά καὶ ἀκατέργαστα προϊόντα ἀντιπροσωπεύουν τὰ 90 % τῆς ἐξαγωγῆς τῆς.

Γεωργία.—Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Ρουμανίας κατέχει ἡ γεωργία χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένας καὶ εὐφόρους πεδιάδας τῆς. Λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιερгоῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Ὁ σῖτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος κατέχουν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως. Ὁ σῖτος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὰς πεδιάδας, ὅπου αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι καὶ ὁ ἀραβόσιτος εἰς τὴν λοφώδη χώραν, ὅπου αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι. Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἀραβοσίτου κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Γιουγκοσλαβίαν. Ἡ Ρουμανία εἶναι χώρα τῶν σιτηρῶν.

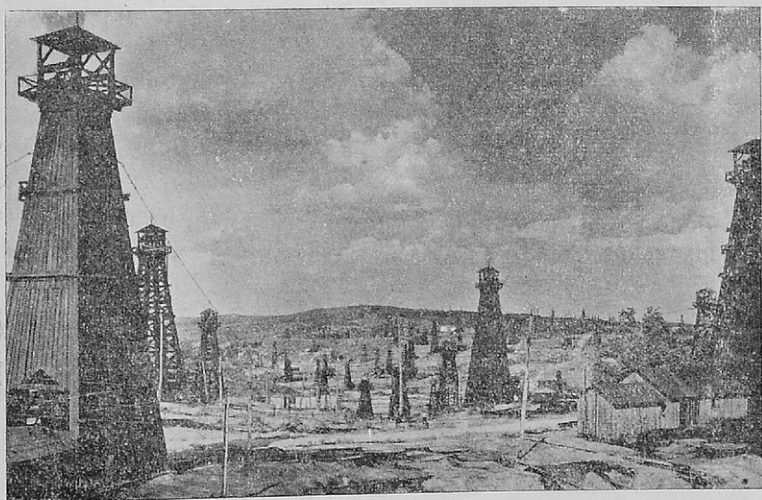
Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ζωοτροφικά προϊόντα λόγω τῆς ἀνεπτυγμένης κτηνοτροφίας, πατάται, λαχανικά, ἰδίως πέριξ τῶν μεγάλων πόλεων, βιομηχανικά προϊόντα (σακχαροῦχα τεύτλα, καπνὸς κ. ἄ.) καὶ εἰς τὴν λοφώδη περιοχὴν ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα (ἰδίως δαμασκηναί, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς ὀλόκληρον τὴν χώραν εἰς 60 ἑκατομύρια περίπου).

Μετὰ τὴν γεωργίαν ἀκολουθεῖ ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν, ὅπου τρέφονται κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν.

Ἡ Ρουμανία ἔχει καὶ μέγαν φυσικὸν πλοῦτον χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα δάση τῆς καὶ εἰς τὰ ἄφθονα ὀρυκτά τῆς, μετὰ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει τὸ πετρέλαιον, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων (περιοχὴ Πλοέστι). Ἡ Ρουμανία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Ρωσίαν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ πετρελαίου.

Παρὰ τὸν ἄφθονον φυσικὸν καὶ γεωργικὸν τῆς πλοῦτον ἡ

Ρουμανία δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν λόγῳ κυρίως ἐλλείψεως κεφαλαίων, τὰ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς (61 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι τῆς ἐπεξεργάζονται τὰ γεωργικὰ καὶ δασικὰ προϊόντα (ἀλευρόμυλοι, πριονιστήρια, βυρσο-

Μεταλλεῖα πετρελαίου εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πλοέστι.

δεψεία). Ἡ μεταλλουργία καὶ ἡ ὕφαντουργία δὲν ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως.

Τὸ ἐμπόριον τῆς Ρουμανίας ἐξυπηρετεῖται ἀπὸ τὸν Δούναβιν, τοὺς λιμένας τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμὰς. Χάρις εἰς τὴν ἄφθονον γεωργικὴν τῆς παραγωγὴν, τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ πετρελαίου καὶ τὰ ἐκτεταμένα δάση τῆς ἡ Ρουμανία ἐξάγει: πετρέλαιον καὶ προϊόντα πετρελαίου, δημητριακοὺς καρπούς, ξυλείαν καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Εἰσάγει κυρίως βιομηχανικὰ εἶδη (ὑφάσματα, μηχανὰς παντὸς εἶδους, φαρμακευτικὰ προϊόντα, εἶδη πολυτελείας κ. ἄ.). Εἰς τὸ ἐξωτερικόν τῆς ἐμπόριον

τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Γερμανία, πρῶτον διότι ἡ χώρα αὕτη εἰσάγει γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἐξάγει βιομηχανικὰ εἶδη,

καὶ δεύτερον διότι ἡ μεταφορὰ τῶν βαρέων αὐτῶν προϊόντων εἶναι εὐκόλος χάρις εἰς τὸν Δούναβιν ποταμόν.

Διάγραμμα ἐμφαίνον τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Ρουμανίας.

Ἡ Ἑλλάς εἰσάγει ἐκ τῆς Ρουμανίας εἶδη διατροφῆς (σίτον, ἀραβόσιτον, κριθήν, ὄσπρια, μόσχους, τυρόν, βούτυρον), πετρέλαιον, βενζίνην, ξυλείαν. Ἐξάγει εἰς τὴν Ρουμανίαν ἐσπεριδοειδῆ, σῦκα ξηρά, καπνὸν καὶ σιγαρέττα, ἐλαίας, νέφτι, σάπωνας, νήματα βαμβακερὰ καὶ ἄλλα.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χώραι τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης δὲν παρουσιάζουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά, ὅπως συμβαίνει εἰς τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς καὶ Μεσογειακῆς Εὐρώπης. Τὸ σπουδαιότερον κοινὸν χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι τὰ σύνορα τῶν χωρῶν αὐτῶν (ἐκτὸς τῆς Ἑλβετίας) ὑπέστησαν μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον μεγάλας μεταβολάς. Ἡ παλαιὰ αὐτοκρατορία τῆς Αὐστρουγγαρίας διελύθη. Ἡ Αὐστρία ἠνῶθη τελευταίως μετὰ τῆς Γερμανίας καὶ ἡ Οὐγγαρία ἀπετέλεσεν ἀνεξάρτητον κράτος. Ἐκ τῶν τμημάτων τῆς διαλυθείσης αὐτοκρατορίας ἐσχηματίσθη ἡ Τσεχοσλοβακία καὶ ἐδιπλασιάσθη σχεδὸν ἡ Ρουμανία. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διακρίνει τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, εἶναι, ὅτι αἱ δυτικώτεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι κυρίως βιομηχανικαὶ (Γερμανία, Τσεχοσλοβακία, Ἑλβετία) χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τῶν

καὶ τὸν ἄνθρακα (ἡ Ἑλβετία ὀφείλει τὴν βιομηχανικὴν τῆς ἀνάπτυξιν εἰς τὸν λευκὸν τῆς ἄνθρακα καὶ εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν). Αἱ ἀνατολικώτεραι (Οὐγγαρία, Ρουμανία) εἶναι χωραὶ κυρίως γεωργικαί, λόγῳ τοῦ ὅτι εἶναι πτωχαί εἰς ἄνθρακα καὶ εἰς κεφάλαια. Ὡς ἐκ τούτου αἱ πρῶται ὁμοιάζουν μὲ τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, αἱ δὲ δεύτεραι μὲ τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης.

Μεταξὺ τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἀγροτικῶν χωρῶν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης τὸ ἐμπόριον εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένον : α') διότι αἱ βιομηχανικαὶ χωραὶ λόγῳ τῆς ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας τῶν καὶ τοῦ μεγάλου πληθυσμοῦ τῶν εἰσάγουν πρῶτας ὕλας καὶ εἶδη διατροφῆς καὶ ἐξάγουν βιομηχανικὰ προϊόντα, αἱ δὲ ἀγροτικαὶ λόγῳ τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας τῶν ἐξάγουν ἀκατεργάστους ὕλας καὶ εἶδη διατροφῆς καὶ εἰσάγουν βιομηχανικὰ εἶδη· β') διότι συνδέονται μὲ τὸν Δούναβιν ποταμόν, ὁ ὁποῖος ἐπιτρέπει τὴν μεταφορὰν τῶν βαρέων προϊόντων εἰς πολὺ εὐθηνὰς τιμὰς (αἱ ὑδάτιναι ὁδοὶ εἶναι εὐθηνότεραι ἀπὸ ὅλα τὰ μέσα συγκοινωνίας).

Ἑρωτήσεις.

1) Κατὰ τί διαφέρουν αἱ χώραι τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ; 2) Ποῖος εἶναι ὁ ἑλληνικὸς λιμὴν, ὁ ὁποῖος ἐξυπηρετεῖ τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον ; 3) Μὲ ποῖαν χώραν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον ; 4) Ποῖα χώρα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἔχει περισσότερον ἀναπτύξει τὸν τουρισμὸν καὶ διὰ ποῖον λόγον ; 5) Πόσας ὁδοὺς δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν διὰ νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Βερολίνον ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΠΟΛΩΝΙΑ

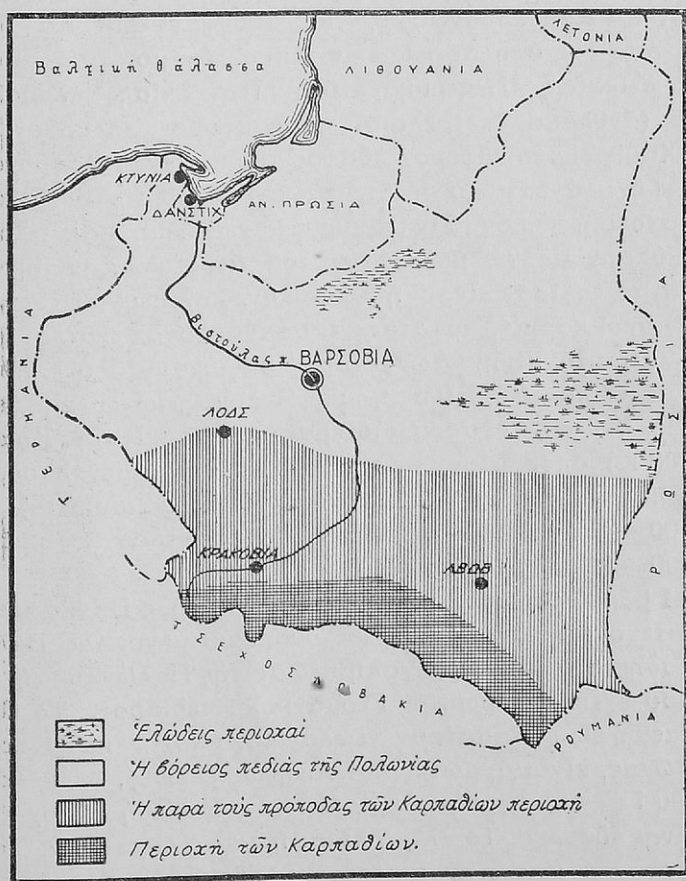
Εἰσαγωγή.—Ἡ Πολωνία εἶναι τὸ μεγαλύτερον κράτος ἀπὸ τὰ συσταθέντα μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (ἑκτασίς 390.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 32.000.000 κάτ.). Πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο διαμοιρασμένη μεταξὺ Ρωσίας, Γερμανίας καὶ Αὐστρουγγαρίας. Τὸ νέον Πολωνικὸν Κράτος δὲν παρουσιάζει ἐνότητα οὔτε ὥς πρὸς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους τοῦ οὔτε ὥς πρὸς τὸν πληθυσμὸν τοῦ. Τὸ ἔδαφός τοῦ κατέχει μίαν ἐνδιάμεσον θέσιν μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ ἡ διέξοδός τοῦ πρὸς τὴν θάλασσαν εἶναι τεχνητή. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ περιλαμβάνει πολλὰς ἐθνικότητας (Ρώσους, Γερμανούς, Λιθουανούς, Ἰσραηλίτας).

Ὅρια.—Ἡ Πολωνία, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ Καρπάθια μέχρι τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης, ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Ρουμανίας, τῆς Ρωσίας, τῆς Λιθουανίας, τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Φυσικαὶ περιοχαί.—Εἰς τὴν Πολωνίαν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τρεῖς φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι διαφέρουν μεταξὺ τῶν κατὰ τὴν ἑκτασιν καὶ τὴν ποιότητα τοῦ ἐδάφους τῶν : α') Τὴν περιοχὴν τῶν Καρπαθίων, β') τὴν περιοχὴν, τὴν ἐκτεινομένην εἰς τὰς πρόποδας τῶν Καρπαθίων καὶ γ') τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βορείου Πολωνίας.

Ἡ περιοχὴ τῶν Καρπαθίων.—Ἡ ὄρεινὴ περιοχὴ τῶν βορείων Καρπαθίων διαμοιράζεται μεταξὺ Πολωνίας καὶ Τσεχοσλοβακίας. Ὅπως εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν

Πολωνίαν ἡ ὄρεινὴ αὕτη χώρα καλύπτεται ἀπὸ δάση καὶ βοσκοτόπους. Διὰ τοῦτο αἱ σπουδαιότεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ὕλοτομία. Ἡ γεωργία περιορίζε-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Πολωνίας.

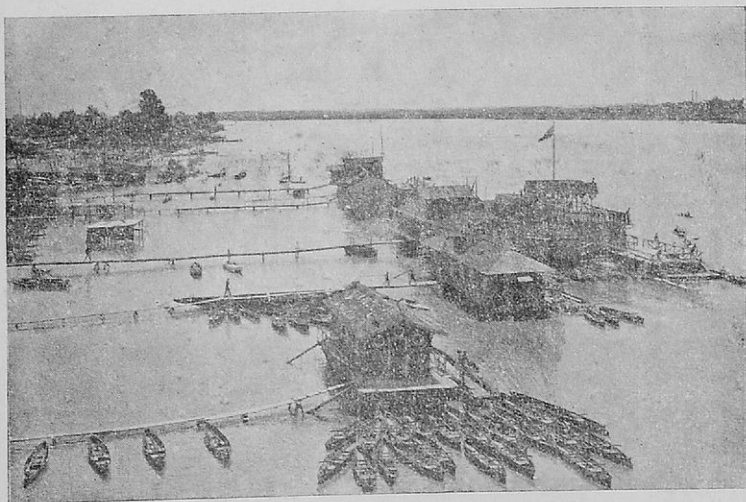
ται εἰς τὰς κοιλάδας, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον. Καλλιεργοῦνται κυρίως σίκαλις, βρώμη, πατάται. Ἡ ὄρεινὴ αὕτη περιοχὴ λόγῳ τῶν πτωχῶν τῆς προϊόντων εἶναι ἀραιῶς κατοικημένη.

Ἡ παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων περιοχή.—Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων ἐκτείνεται μία περιοχή πλάτους 200 περίπου χμ., ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐκτεταμένα ὄροπέδια. Τὸ ἔδαφος τῶν ὄροπεδίων εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς καὶ οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὰς βορείους πεδιάδας. Ἡ περιοχή αὕτη εἶναι ἐπίσης πλουσία εἰς ὀρυκτὰ (ἄνθρακα, πετρέλαιον, ψευδάργυρον, μόλυβδον, σίδηρον). Χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰ ἄφθονα ὀρυκτὰ της ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ἡ ἀνατολικὴ περιοχή εἶναι κυρίως γεωργικὴ καὶ ἡ δυτικὴ, ὅπου ὑπάρχουν τὰ μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος, βιομηχανικὴ. Ἐπειδὴ τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, πατάται καὶ σακχαροῦχα τεύτλα. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ βιομηχανίαν ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ πυκνός. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατοικημένη περιοχή τῆς Πολωνίας. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: **Κρακοβία** (220.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μεταλλουργεῖα, ὕφαντουργεῖα, χημικὰ ἐργοστάσια, ὑποδηματοποιεῖα), **Λῶδς** (600.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον κέντρον ὕφαντουργίας καὶ **Λβὸβ** (300.000 κ.), κέντρον ἐμπορίου.

Ἡ βόρειος πεδιάς τῆς Πολωνίας.— Πρὸς Β. τῆς περιοχῆς τῆς κατεχομένης ἀπὸ τὰ εὐφώρα ὄροπέδια μέχρι τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης ἐκτείνεται ἡ μεγάλη πεδιάς τῆς Πολωνίας, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τῆς βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος. Τὸ ἔδαφός της, ἐπειδὴ εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν κατείχετο ἀπὸ παγετῶνας, εἶναι ἀμμώδες καὶ συνήθως ἐλῶδες, ὅπως καὶ τῆς βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος. Ὡς ἐκ τούτου ἡ περιοχή αὕτη δὲν εἶναι εὐφορος. Τὸ κλίμα εἶναι ἡ π ε ι ρ ω τ ι κ ὸ ν. Τὰ παρὰ γόμενα προϊόντα, λόγῳ τοῦ ἀμμώδους ἐδάφους καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, εἶναι κυρίως πατάται καὶ σίκαλις. Τρέφονται ἐπίσης καὶ πολλὰ μεγάλα ζῷα χάρις εἰς τὰ πολλὰ λειβάδια καὶ χοῖροι χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῆς πατάτας. Μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν παρατηρεῖται μεγάλη διαφορὰ εἰς τὸν τρόπον τῆς καλλιέργειας.

Αἱ δυτικαὶ περιοχαί, ἐπειδὴ ἄλλοτε κατεῖχοντο ὑπὸ τῆς Γερμανίας, παρουσιάζουν μεγαλυτέραν γεωργικὴν ἀνάπτυξιν ἀπὸ τὰς ἀνατολικάς, αἱ ὁποῖαι κατεῖχοντο ὑπὸ τῆς Ρωσίας.

Ἡ πεδιάς τῆς Πολωνίας, ὅπως καὶ τῆς Βορείου Γερμανίας εἶναι ἀραιῶς κατῳκημένη, διότι τὸ ἔδαφος εἶναι πτωχόν. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ **Βαρσοβία** (1.175.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας ἐπὶ τοῦ Βιστούλα ποταμοῦ, τὸ σπουδαιότερον

Ὁ ποταμὸς Βιστούλας κατὰ τὸ θέρος πλησίον τῆς Βαρσοβίας.

διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον μὲ ἀξιόλογον βιομηχανικὴν κίνησιν (μεταλλουργεῖα, ὑφαντουργεῖα).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—Ὁ πληθυσμὸς τῆς Πολωνίας δὲν εἶναι ὁμοιογενής. Ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς ἐθνικότητας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπερισχύουν οἱ Πολωνοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι Σλαῦοι. Οὗτοι διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ὁμοφύλους τῶν Ρώσους, καθ' ὅσον εἶναι καθολικοὶ τὸ θρησκεῦμα. Ἀπὸ τὰς ἄλλας ἐθνικότητας σπουδαιότεραι εἶναι οἱ Οὐκρανοὶ (6.000.000 κ.), οἱ Λευκορώσοι (1.000.000 κ.), οἱ Λιθουανοὶ (1.000.000 κ.), οἱ Γερμανοὶ (1.500.000 κ.) καὶ οἱ Ἰσραηλῖται (3.000.000 κ.).

Ἡ Πολωνία παρὰ τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν εἶναι κράτος γεωργικόν. Τὰ 2/3 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς (82 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Τὰ σπουδαιότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι ἡ σίκαλις, αἱ πατάται (εἰς τὴν ἀμμώδη βόρειον πεδιάδα), ὁ σίτος, τὰ σακχαροῦχα τεύτλα

Ὁ ποταμὸς Βιστούλας κατὰ τὸν χειμῶνα παρὰ τὴν Βαρσοβίαν.

(κυρίως εἰς τὰ εὐφορα προσχωσιγενῆ ὀροπέδια) καὶ τὸ **λίνον** (εἰς τὴν Β.Α. Πολωνίαν). Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (ιδίως τῶν μεγάλων ζώων καὶ τῶν χοίρων).

Ἡ Πολωνία, κειμένη μεταξὺ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ρωσίας, κατέχει, ὡς ἀνεφερόμεν ἀνωτέρω, μίαν ἐνδιάμεσον θέσιν μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἡ καλὴ αὕτῃ γεωγραφικὴ τῆς θέσις καὶ τὰ πλούσια γεωργικὰ καὶ ὀρυκτὰ τῆς προϊόντα τῆς ἐπιτρέπουν μεγάλην οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν.

Τὸ ἐξωτερικόν τῆς ἐμπορίου ἐξυπηρετεῖται κυρίως διὰ δύο λιμένων : τοῦ **Δάντσιχ** (400.000 κ., κυρίως Γερμανοί), ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ ἐν μικρὸν ἀνεξάρτητον κράτος ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν καὶ τοῦ πολωνικοῦ λιμένος **Κτύνια**

Πολωνοὶ ἄλιεῖς εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν.

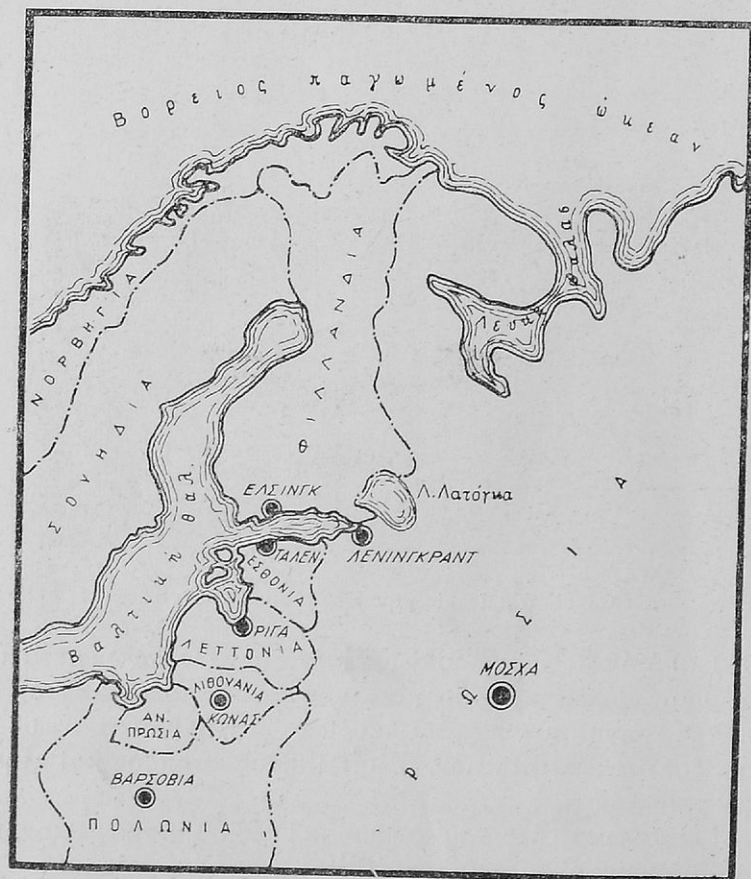
(40.000 κ.), ὁ ὁποῖος ἐδημιουργήθη παρὰ τῶν Πολωνῶν μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ Δάντσιχ.

Αἱ ἐξαγωγαὶ συνίστανται κυρίως εἰς ἄνθρακα, ψευδάργυρον, ξυλείαν, πετρέλαιον, δημητριακοὺς καρποὺς καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Αἱ εἰσαγωγαὶ περιλαμβάνουν κυρίως βάμβακα, ἔριον, μηχανὰς διαφόρους, αὐτοκίνητα κτλ.

Β'. ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΒΑΛΤΙΚΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΚΑΙ Η ΦΙΛΛΑΝΔΙΑ

Μετά την ρωσικήν ἐπανάστασιν τοῦ 1917 αἱ παρὰ τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν χῶραι, αἱ ὁποῖαι πρότερον κατεῖχοντο

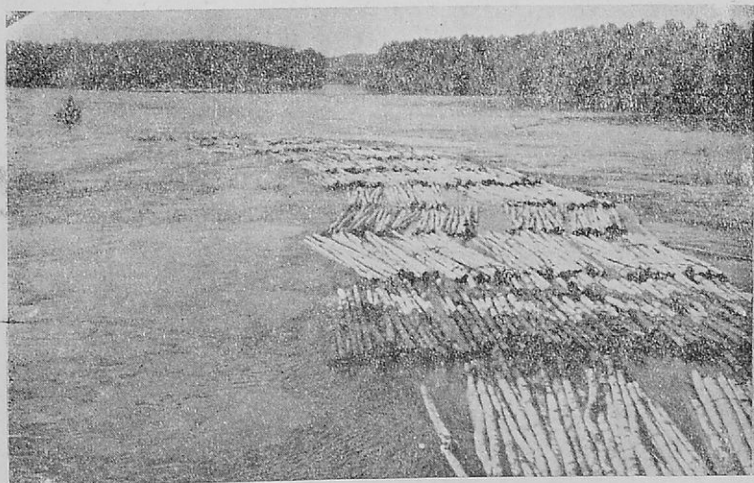

Πολιτικός χάρτης τῶν χωρῶν τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Φιλλανδίας.

ὑπὸ τῆς Ρωσίας, ἀπετέλεσαν ἀνεξάρτητα κράτη. Αὗται εἶναι :
Ἡ **Λιθουανία** (ἐκτασίς 52.800 τ. χμ., πληθυσμὸς 2.400.000 κ.,
πυκνότης 38), ἡ **Λεττονία** (ἐκτασίς 65.800 τ. χμ., πληθυσμὸς

1.900.000 κ., πυκνότης 29), ἡ Ἑσθονία (ἑκτασίς 47.560 τ. χμ., πληθυσμὸς 1.100.000 κ., πυκνότης 24), ἡ Φιλλανδία (ἑκτασίς 340.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 3.700.000 κ., πυκνότης 11).

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διακρίνει τὰς χώρας αὐτάς, εἶναι ἡ διαφορετικὴ καταγωγὴ τοῦ πληθυσμοῦ των. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο πρώτων κρατῶν ἀνήκουν εἰς ἓνα κλάδον τῆς σλαυϊκῆς φυλῆς. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο τελευταίων εἶναι ἀσιατικῆς καταγωγῆς καὶ ὀνομάζονται Φίννοι. Οὗτοι εἶναι συγγενεῖς τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Οὐγγρων. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς κατῴκουν πρὸ

Μεταφορὰ τῆς ξυλείας εἰς τὴν Φιλλανδίαν.

πέντε περίπου χιλιάδων ἔτων πρὸ Χριστοῦ τὰς παρὰ τὸν μέσον Βόλγαν περιοχάς. Ἀργότερον οἱ λαοὶ αὐτοὶ διεσκορπίσθησαν. Οἱ Βούλγαροι μετηνάστευσαν πρὸς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον, οἱ Οὐγγροι πρὸς τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον καὶ οἱ Φιλλανδοὶ μετὰ τῶν Ἑσθονῶν πρὸς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν.

Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν αὐτῶν, ἐπειδὴ εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν κατεῖχeto ἀπὸ παγετῶνας, ἀποτελεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ κοιλώματα καὶ ἀπὸ μικρὰ ὑψώματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀκολουθοῦν οὐδεμίαν διεύθυνσιν. Τὰ κοιλώματα ὀφείλονται

εις την διάβρωσιν, τὴν ὁποῖαν ἀσκοῦν οἱ παγετῶνες ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· τὰ μικρὰ ὑψώματα προέρχονται ἀπὸ τὴν συσσώρευσιν τῶν μεταφερομένων ὑπὸ τῶν παγετῶνων ὑλικῶν (χωμάτων, χαλικίων, λίθων) εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔλειωναν. Οὕτω τὸ ἔδαφος παρουσιάζει μίαν μορφήν χαώδη. Τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς, ἐπειδὴ δὲν δύνανται νὰ ρεῦσουν εὐκόλως πρὸς τὴν θάλασσαν, παραμένουν στάσιμα εἰς τὰ κοιλώματα καὶ σχηματίζουν λίμνας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀφθονώτεραι εἰς τὴν Φιλλανδίαν,

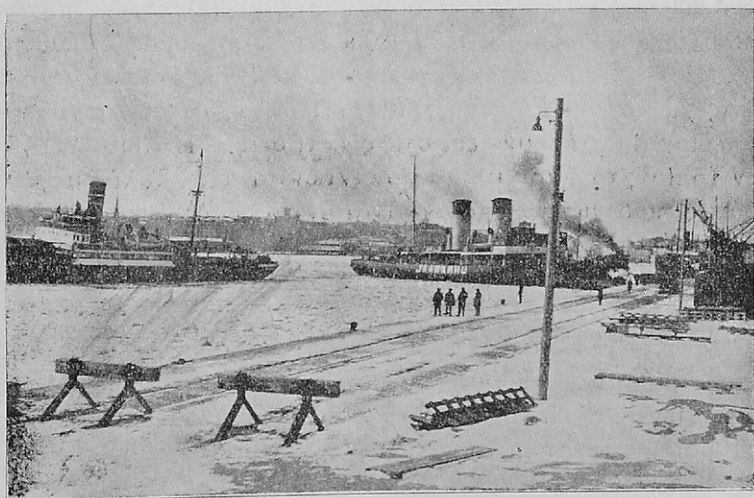
Τάρανδοι εἰς τὴν Βόρειον Φιλλανδίαν.

καθ' ὅσον αὕτη, ἐπειδὴ κεῖται βορειότερον, ὑπέστη περισσότερον τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετῶνων. Μεταξύ των αἱ λίμναι συγκοινωνοῦν συνήθως διὰ μικρῶν ποταμῶν. Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετῶνων ὀφείλεται ἐπίσης καὶ τὸ ἀργιλλῶδες καὶ ἀμμώδες κυρίως ἔδαφός των. Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε κατεῖχοντο ἀπὸ παγετῶνας, εἶναι ἡ ὑπαρξις πολλῶν λιμνῶν καὶ τὰ ἀμμώδη ἐδάφη.

Καίτοι αἱ χῶραι αὗται εὐρίσκονται πλησίον τῆς θαλάσσης, ἔχουν κλίμα ἡπειρωτικόν, διότι ἐπικρατοῦν οἱ βόρειοι καὶ Β.Α. ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν ξηράν.

Τὸ πτωχὸν ἔδαφός των δὲν εἶναι κατάλληλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας. Εἰς τὰ ἀργιλλώδη ἑδάφη ὑπάρχουν λειβάδια, ὅπου τρέφονται μεγάλα ζῷα· εἰς τὰ ἀμμώδη ὑπάρχουν δάση ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα. Αἱ σπουδαιότεραι καλλιέργειαι εἶναι ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι εὐδοκιμοῦν εἰς τὰ πτωχὰ ἑδάφη (σίκαλις, πατάται). Χάρις εἰς τὸ ὑγρὸν των σχετικῶς κλίμα καλλιεργεῖται κυρίως καὶ τὸ λίνον.

Ὡς ἐκ τούτου οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν ἀσχολοῦνται

Παγοθραυστικά πλοῖα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ἑλσίνκι ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης.

κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν. Τὰ ἐξαγόμενα προϊόντα εἶναι βούτυρον, γάλα, ξυλεία καὶ λίνον, τὰ δὲ εἰσαγόμενα εἶναι κυρίως βιομηχανικὰ εἶδη. Τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις ἔχουν μὲ τὴν Γερμανίαν καὶ Ἀγγλίαν.

Ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ὕλοτομίαν, δὲν ὑπάρχουν πολλαὶ μεγάλαι πόλεις. Αἱ σπουδαιότεραι εἶναι αἱ πρωτεύουσαι των.

Εἰς τὴν Λιθουανίαν εἶναι ἡ **Κάουνας** (97.000 κ.), εἰς τὴν Λεττονίαν ἡ **Ρίγα** (380.000 κ.), εἰς τὴν Ἑσθονίαν ἡ **Ταλὲν** (130.000 κ.) καὶ εἰς τὴν Φιλλανδίαν ἡ **Ἑλσίνκι** (230.000 κ.).

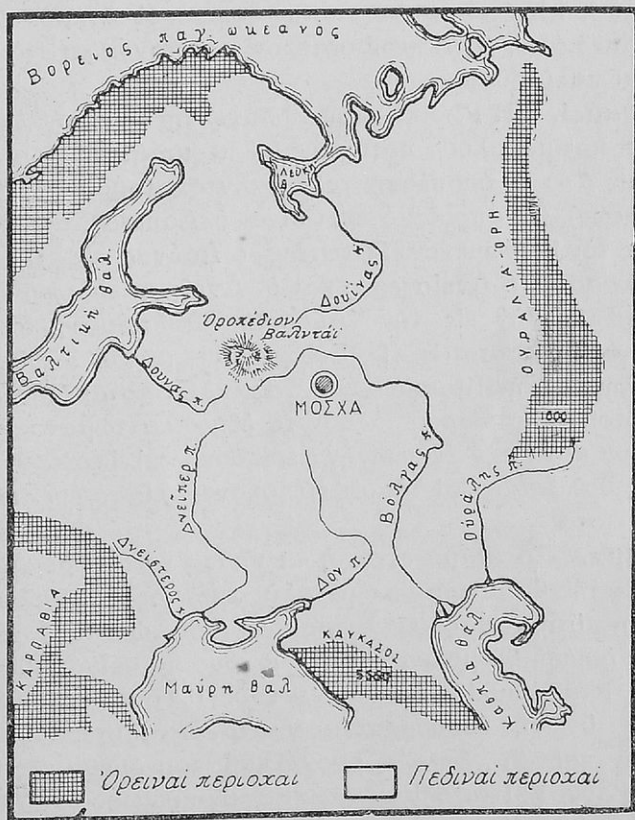
Γ'. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΙΑ

Εἰσαγωγή.—Ἡ Ρωσία εἶναι ἡ μεγαλύτερα χώρα τῆς Εὐρώπης εἰς ἑκτασιν καὶ πληθυσμόν. (Ἑκτασις Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας 4.650.000 τ. χμ., πληθυσμός 137.000.000 κάτ. Ἑκτασις ὁλοκλήρου τῆς Ρωσίας 21.200.000 τ.χμ., πληθυσμός 170.000.000 κάτ.). Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διακρίνει κυρίως τὴν Ρωσίαν ἀπὸ τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, εἶναι : Πρῶτον, ὅτι αἱ γεωγραφικαὶ τῆς περιοχαὶ κατέχουν τεραστίας ἐκτάσεις. Ἡ ἰδία θέα, τὸ ἴδιον τοπίον, τὸ ἴδιον κλίμα συναντῶνται εἰς πολὺ μεγάλας ἐκτάσεις, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστον εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Δεύτερον, ὅτι ὅλαι αἱ εὐρωπαϊκαὶ καλλιέργειαι ἀπαντῶνται εἰς τὸ ἔδαφος τῆς χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἑκτασίαν τῆς ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

Ὅρια.—Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν Καρπαθίων πρὸς Δ., τῶν Οὐραλίων ὁρέων πρὸς Α., τῆς Μαύρης Θαλάσσης πρὸς Ν. καὶ τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὤκεανοῦ πρὸς Β. Παρὰ τὴν μεγάλην τῆς ἑκτασιν (τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς Εὐρώπης) κατέχει μειονεκτικὴν θέσιν, καθ' ὅσον κεῖται μακρὰν τῶν μεγάλων θαλασσίων ὁδῶν τῆς Εὐρώπης (Ἀτλαντικοῦ Ὤκεανοῦ, Μεσογείου Θαλάσσης), αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς μεγάλης χώρας.

Μορφή τοῦ ἐδάφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας περιλαμβάνει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς μεγάλης Εὐρωπαϊκῆς πεδιάδος, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα ὄρη καὶ καταλήγει εἰς τὰ Οὐράλια. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ρωσίας ἡ ἀπέραντος αὕτη πεδιάς περιβάλλεται ἀπὸ τὰ ἐξῆς ὄρη : Τὰ Καρπάθια, τὰ ὄρη τῆς Κριμαίας (1.500 — 1.700 μ.), τὸν Καύκασον (ὄρος Ἑλμπρουζ 5.630 μ.), ὁ ὁποῖος ἀνῆκει εἰς τὴν Ἀσίαν μᾶλλον παρὰ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὰ Οὐ-

ράλια (ύψηλότερα κορυφή 1.600 μ.), τὰ ὅποια κεῖνται ἐπίσης εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν Ρωσικὴν πεδιάδα, εἶναι ἡ μεγάλη μονοτονία τῆς. Οὐδὲν σημεῖον τῆς ἀπεράντου αὐτῆς ἐκτάσεως ὑπερβαίνει τὰ

Φυσικὸς χάρτης τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας.

450 μ. Ἡ μονοτονία ὅμως αὕτη δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Τὸ τμήμα τῆς πεδιάδος, τὸ ὁποῖον κεῖται πρὸς Β. τῆς Μόσχας, ἐπειδὴ ἄλλοτε κατείχετο ὑπὸ παγετῶνων, ἀποτελεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ μικρὰς κοιλότητας, αἱ ὁποῖαι κατέχονται ἀπὸ

λίμνας καὶ ἀπὸ μικρὰ ὑψώματα καὶ ἀμμώδεις ἐκτάσεις (ὅ,τι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Φιλλανδίαν, τὰς Βαλτικὰς χώρας, τὴν Βόρειον Πολωνικὴν καὶ Γερμανικὴν πεδιάδα). Ἡ Νότιος πεδιάς, ἐπεὶ καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων καὶ ἀπὸ πολὺ λεπτὸν χῶμα, τὸ ὅποῖον ἔφερον οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὴν Βόρειον πεδιάδα, εἶναι περισσότερον μονότονος καὶ τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὐφορον.

Ποταμοί.—Ἡ Ρωσικὴ πεδιάς, λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεώς της, ἔχει καὶ μεγάλους ποταμούς, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων πηγάζουν ἀπὸ τὸ ὀροπέδιον τοῦ Βαλνταί (πρὸς Ν. τῆς Πετροπόλεως). Οἱ σπουδαιότεροι εἶναι ὁ **Δουῖνας**, ὁ ὁποῖος χύνεται εἰς τὸν Παγωμένον Ὠκεανόν, ὁ **Δούνας** εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν, ὁ **Δνεΐστερος** καὶ ὁ **Δνεΐπερ** εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν, ὁ **Δὸν** εἰς τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν, ὁ **Βόλγας** (ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης εἰς μῆκος· 3.350 χμ.) καὶ ὁ **Οὐράλης** εἰς τὴν Κασπίαν Θάλασσαν. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι εἶναι πλωτοί, ἀλλὰ παρουσιάζουν τὰ ἐξῆς ἐλαττώματα : πρῶτον παγώνουν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ δεύτερον ἐκβάλλουν εἰς θαλάσσας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ εἶναι κλεισταί.

Κλίμα.—Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸν μὲ μεγάλας διαφορὰς τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους, διότι ἡ μεγάλη αὕτη πεδιάς κεῖται μακρὰν τοῦ ὠκεανοῦ. Εἰς τὴν Μόσχαν ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου εἶναι 10° ὑπὸ τὸ μηδὲν καὶ τοῦ Ἰουλίου ὑπερβαίνει τοὺς 18° ὑπὲρ τὸ μηδὲν. Ἡ διαφορὰ αὕτη τῆς θερμοκρασίας γίνεται μεγαλυτέρα, ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Α., δηλαδὴ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς θαλάσσης. Αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλίγαι καὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. Ὁ χειμὼν εἶναι δριμύς χωρὶς βροχὰς καὶ σχεδὸν χωρὶς ἀνέμους. Ἡ χιών καλύπτει παντοῦ τὸ ἔδαφος μὲ ἐν στῶμα ὄχι πολὺ παχύ. Οἱ ποταμοὶ εἶναι ὅλοι παγωμένοι, καθὼς καὶ αἱ λίμναι. Τὸ δριμὺ ὅμως αὐτὸ ψυχὸς τοῦ χειμῶνος εἶναι ὑποφερτόν, ἐφ' ὅσον δὲν φυσᾷ ἄνεμος. Γενικῶς ὁ χειμὼν εἶναι ἡ καλυτέρα ἐποχὴ διὰ τὰς συγκοινωνίας, διότι λόγῳ τοῦ μεγάλου ψυχους καὶ τῆς ξηρασίας τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι λα-

σπῶδες. Ἡ ἄνοιξις ἔρχεται ἀποτόμως καὶ διαρκεῖ ὀλίγον χρονικὸν διάστημα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν λειώνουν αἱ χιόνες, οἱ ποταμοὶ πλημμυρίζουν καὶ αἱ ὁδοὶ γίνονται λασπώδεις καὶ σχεδὸν ἀδιάβατοι. Τὸ θέρος εἶναι θερμὸν, βροχερὸν (βροχαὶ ραγδαῖαι) καὶ κονιορτώδες. Τὸ φθινόπωρον εἶναι ὑγρὸν καὶ βραχύ, ὅπως καὶ ἡ ἄνοιξις. Αὐτὰ εἶναι τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κλίματος ὅχι μόνον τῆς Ρωσικῆς πεδιάδος ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν Ρωσικὴν πεδιάδα, λόγῳ τῆς μεταβολῆς τῆς θερμοκρασίας ἀπὸ Β. πρὸς Ν. (ὅσον δηλαδὴ ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὸν Β. Πόλον), δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τέσσαρας κλιματικὰς ζώνας :

α') Μίαν ζώνην παρὰ τὰ παράλια τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὑκεανοῦ, ὅπου δὲν ὑπάρχει θέρος.

β') Μίαν ζώνην μὲ μέτριον θέρος, ἡ ὁποία ἐκτείνεται πρὸς Ν. τῆς προηγουμένης.

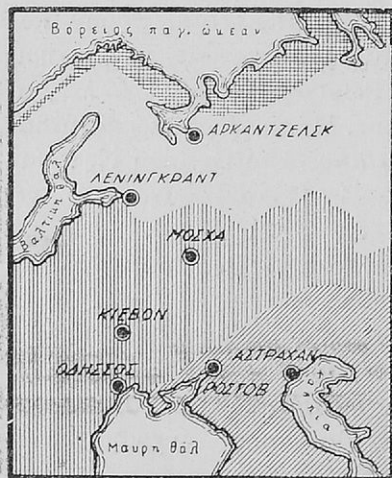
γ') Μίαν ζώνην μὲ θέρος θερμὸν καὶ ἀρκετὰς βροχάς, καθ' ὅσον εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς βροχεροὺς δυτικούς ἀνέμους καὶ

δ') Εἰς τὰ Ν.Α. μίαν ζώνην μὲ θέρος θερμὸν καὶ μὲ πολὺ ὀλίγας βροχάς, διότι τὰ Ἰκαρπάθια ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν βροχερῶν δυτικῶν ἀνέμων.

Βλάστησις.—Ὅπως εἰς ὅλας τὰς χώρας οὕτω καὶ εἰς τὴν Ρωσίαν ἡ βλάστησις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ κλίμα. Ἡ διάταξις τοῦ κλίματος τῆς Ρωσικῆς πεδιάδος κατὰ ζώνας μᾶς ἐπιτρέπει νὰ διακρίνωμεν τέσσαρας ζώνας βλαστήσεως (ὅσαι εἶναι καὶ αἱ ζῶναι τοῦ κλίματος) καὶ νὰ ἀντιληφθῶμεν καλύτερον τὴν ἐπίδρασιν τοῦ κλίματος ἐπὶ τῆς βλαστήσεως.

α') **Ἡ ζώνη τῆς τούντρας.** Εἰς τὰ παράλια τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὑκεανοῦ τὸ ἔδαφος εἶναι παγωμένον ἐπὶ 8—9 μῆνας τὸ ἔτος. Κατὰ τὸ θέρος, τὸ ὅποιον διαρκεῖ πολὺ ὀλίγον, μόνον τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ ἔδαφους θερμαίνεται καὶ ξεπαγώνει. Τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι συνεχῶς παγωμένον, διότι αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες, ἐπειδὴ πίπτουν πλαγίως, δὲν ἔχουν ἀρκετὴν θερμαντικὴν δύναμιν. Ὡς ἐκ τούτου φυτὰ μεγάλα μὲ ρίζας, αἱ ὁποῖαι νὰ εἰσχωροῦν βαθέως εἰς τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, δὲν ὑπάρ-

χουν. Μόνον μερικοί χαμηλοί θάμνοι αναφαίνονται έδω και εκεί. Οί χαμηλότεροι τόποι καλύπτονται από στάσιμα ύδατα, τὰ όποια προέρχονται από την τήξιν των πάγων, οί δέ υψηλότεροι από βρύα. Ή ζώνη αύτη αποτελεί τας λεγομένας τούντρας, δηλαδή άδένδρους έκτάσεις.

- ζώνη της τούντρας.
- ζώνη των δασών
- ζώνη των καλλιεργείων.
- ζώνη της ραιάς στέππης.

Χάρτης των ζωνών βλαστήσεως
εις την Ρωσίαν.

β') Ή ζώνη των δασών.

Προχωρούντες προς Ν. της τούντρας μεταβαίνομεν βαθμιαίως εις την ζώνην των δασών, ή όποία έκτείνεται από τας άκτάς της Βαλτικής Θαλάσσης μέχρι των Ούραλίων όρέων (ή έκτασίς της είναι 14 περίπου φορές μεγαλύτερα της Ελλάδος). Ή περιοχή αύτη κατέχεται από δάση, πρώτον διότι θερμαίνεται περισσότερο από την ζώνην της τούντρας, καθ' όσον κεΐται νοτιώτερον και δεύτερον διότι τó ξυδάφος της, έπειδή άλλοτε κατέλχεται από παγετώνας, είναι ως επί τó πλείστον άμμώδες και συνεπώς κατάλληλον διά δάση

μᾶλλον παρά διά καλλιεργείας. Τά δάση της περιοχής αύτης αποτελούνται προς Β. από ρητινώδη άειθαλή (έλατα, όρεινάς πεύκας) και προς Ν. από φυλλοβόλα (δρυς, σφενδάμνους, μελίς κτλ.). Τό άπέραντον αυτό δάσος δέν είναι συνεχές, καθ' όσον διακόπτεται από έλώδεις έκτάσεις και κατωκνημένους τόπους. Οί κάτοικοι της περιοχής αύτης άσχολούνται κυρίως εις την έκμετάλλευσιν των δασών.

γ'—δ') Ή ζώνη των στεππών. Ή Νότιος Ρωσία, έπειδή έχει κλίμα ξηρότερον, δέν είναι κατάλληλος διά την ανάπτυξιν μεγάλων δένδρων. Ή περιοχή αύτη μετά την βροχήν καλύπτε-

ται ἀπὸ χλόης, ἡ ὁποία ἐξαφανίζεται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας. Αἱ τοιαῦται ἐκτάσεις λέγονται στέππαι. Ἡ ζώνη αὕτη τῶν στεππῶν διαιρεῖται εἰς τὴν μαύρην στέππην ἢ Τσερνό-ζιουμ καὶ εἰς τὴν φαιὰν στέππην.

1) Ἡ μαύρη στέππη κατέχει τὴν περιοχὴν, ἡ ὁποία δέχεται ἀρκετὰς βροχάς. Λέγεται μαύρη στέππη, διότι τὸ ἔδαφος τῆς εἶναι μαῦρον, καθ' ὅσον ἀποτελεῖται ἀπὸ χῶμα λεπτὸν καὶ ἀπὸ λείψανα τῆς ἀποξηρανθείσης χλόης. Ἡ ζώνη αὕτη, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ Καρπάθια μέχρι τῶν Οὐραλίων, χάρις εἰς τὸ πολὺ εὐφορον ἔδαφος τῆς καὶ εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς τῆς εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Ρωσίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως σιτηρὰ καὶ σακχαροῦχα τεύτλα.

1) Ἡ φαιὰ στέππη κατέχει τὴν περιοχὴν, ἡ ὁποία δέχεται πολὺ ὀλίγας βροχάς. Λέγεται φαιὰ, διότι τὸ ἔδαφος τῆς εἶναι φαιόν, καθ' ὅσον λόγῳ τῶν σπανίων βροχῶν δὲν ὑπάρχει ἀρκετὴ χλόη, ὥστε ἀποξηραινομένη νὰ ἀναμειχθῇ μὲ τὸ χῶμα καὶ τὸ ἔδαφος νὰ γίνῃ μαῦρον. Ἡ ζώνη αὕτη τῶν φαιῶν στεππῶν ἐκτείνεται παρὰ τὴν Κασπίαν Θάλασσαν καὶ εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν (πρόβατα, ἵπποι).

Πληθυσμός.—Ὁ ρωσικὸς πληθυσμὸς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ Σλαύους.

Ἡ διαφορὰ τοῦ κλίματος καὶ τῶν προϊόντων ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα, ὥστε ὁ πληθυσμὸς τῆς Ρωσίας νὰ μὴ εἶναι ἐξ ἴσου διανενημένος εἰς ὅλας τὰς φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι τὴν ἀποτελοῦν.

Εἰς τὴν ζώνην τῆς τούντρας, ἡ ὁποία εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἔτους παγωμένη, ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ ἀραιός. Οἱ κάτοικοί τῆς εἶναι Λάπωνες ἢ Σαμογέται, οἱ ὁποῖοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τοῦ ταράνδου καὶ εἰς τὴν ἀλιείαν.

Εἰς τὴν ζώνην τῶν δασῶν ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἐπίσης ἀραιός. Πάντως ὅμως ἡ ζώνη αὕτη εἶναι πυκνότερον κατοικημένη ἀπὸ τὴν ζώνην τῆς τούντρας, ὁ δὲ πληθυσμὸς αὐξάνει ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Οἱ κάτοικοι τῆς ζώνης τῶν δασῶν εἶναι οἱ Με-

γάλοι Ρῶσοι καὶ ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν καὶ εἰς τὸ κυνήγιον.

Εἰς τὴν ζώνην τῆς μαύρης γῆς ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ πυκνὸς χάρις εἰς τὰς πολλὰς καὶ πλουσίας καλλιέργειας. Ἡ

Ρωσίδες ἀλιεύουσαι παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα ποταμοῦ.

περιοχὴ αὕτη κατοικεῖται ἀπὸ τοὺς Μικροὺς Ρώσους, οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν.

Εἰς τὴν ζώνην τῶν φαιῶν στεππῶν ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ ἀραιὸς καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ νομάδας κτηνοτρόφους.

Πόλεις.—Εἰς τὴν Ρωσίαν, ἐπειδὴ τὸ ἐμπόριον διεξάγεται ἀπὸ τὸ κράτος, δὲν ὑπάρχουν ἐμπορικὰ κέντρα, ἀλλὰ μόνον βιομηχανικά. Ταῦτα εὐρίσκονται πλησίον τῶν ἀνθρακοφόρων περιοχῶν καὶ εἰς τοὺς μεγάλους λιμένας ἐξαγωγῆς. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι ἡ Μόσχα (3.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας καὶ τὸ Κίεβον (500.000 κ.), Εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς εἶναι

τὸ Λένινγκραντ (2.600.000 κ.), τὸ ὁποῖον πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὠνομάζετο Πετρούπολις καὶ ἦτο πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας. Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὠκεανοῦ εἶναι τὸ Ἄρκτιξέλσκ (200.000 κ.), εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κασπίας Θαλάσσης τὸ Ἀστραχάν καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης ἡ Ὀδησὸς καὶ τὸ Ροστόβ (500.000 κ.).

Οἰκονομικὴ ζωή.—Γεωργία.—Ἡ Ρωσία εἶναι κυρίως χώρα γεωργική. Τὰ 80 % περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Τὰ περισσότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποί. Ἐκ τούτων ὁ σίτος, ἐπεὶ δὴ θέλει εὐφορὰ ἐδάφη, καλλιεργεῖται εἰς τὴν ζώνην τῆς μαύρης γῆς, ἡ σίκαλις καὶ ἡ βρώμη κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τῶν δασῶν, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι πτωχόν. Ἐκ τῶν βιομηχανικῶν καλλιεργειῶν σπουδαιότεραι εἶναι τὰ σακχαροῦχα τεύτλα (εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ σίτου), αἱ πατάται (εἰς τὰς ἀμμώδεις κυρίως ἐκτάσεις), τὸ λίνον (παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι περισσότερο ὑγρόν). Χάρις εἰς τὰς ἀπεράντους στέππας τῆς τρέφει καὶ πολλὰ μεγάλα καὶ μικρὰ ζῶα.

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν τῆς Ρωσίας, εἶναι ἡ μεγάλη διαφορὰ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Οὕτω κατὰ τὸ 1927 ἡ Ρωσία ἐξήγαγε 13.000.000 στατῆρας σίτου, κατὰ τὸ 1928 ἐξήγαγε 1.000.000 στατῆρας καὶ κατὰ τὸ 1929 μηδέν. Ἡ μεγάλη αὕτη ἀστάθεια τῆς ρωσικῆς παραγωγῆς ὀφείλεται κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὰς ἀκανονίστους βροχὰς καὶ κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τὴν ἔλλειψιν ἀρδευτικῶν ἔργων, ἐπιστημονικῶν μεθόδων καλλιεργείας καὶ ἐμπορικῆς ὁργανώσεως.

Βιομηχανία.—Ἡ Ρωσία ἔχει σπουδαῖον ὀρυκτὸν πλοῦτον (ἄνθρακα, σίδηρον, πετρέλαιον, μαγγάνιον, χαλκὸν κτλ.).

Τὰ σπουδαιότερα κέντρα ἐξαγωγῆς καὶ ἐπεξεργασίας ὀρυκτῶν εἶναι ἡ περιοχὴ τῶν Οὐραλίων, τῆς Μόσχας καὶ τῆς Κασπίας Θαλάσσης (πετρέλαιον). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι τῆς ὑφαντουργίας, τῆς μεταλλουργίας, τῶν εἰδῶν διατροφῆς καὶ τοῦ ξύλου. Γενικῶς ἡ βιομηχανικὴ κίνησις εἶναι μετρία. Τοῦτο ὀφείλεται ἰδίως εἰς τὴν ἔλλειψιν μέσων συγκοι-

ωνίας. Τὰ βιομηχανικά κέντρα χωρίζονται μεταξύ των καὶ ἀπὸ τοὺς λιμένες ἐξαγωγῆς διὰ μεγάλων ἀποστάσεων, ὅπου τὰ μέσα συγκοινωνίας εἶναι τελειῶς ἀνεπαρκῆ. Εἰς τὴν μὴ ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν τῆς Ρωσίας ὀφείλεται καὶ ἡ μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς (30 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Συγκοινωνία.—Εἰς τὴν Ρωσίαν ἡ συγκοινωνία ὕστερεῖ. Εἰς τοῦτο κυρίως ὀφείλεται καὶ ἡ μετρία οἰκονομικὴ τῆς ἀνάπτυξης παρὰ τὸν μέγαν φυσικόν της πλοῦτον. Ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία μὲ τὰς ξένας χώρας δὲν εἶναι πολὺ εὐκολος, διότι αἱ σπουδαιότεραι παραγωγικαὶ περιοχαὶ εὐρίσκονται μακρὰν τῶν θαλασσῶν. Ἐξ ἄλλου οἱ λιμένες τῆς Βαλτικῆς καὶ κυρίως τῆς Λευκῆς θαλάσσης παγώνουν τὸν χειμῶνα ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Σπουδαίαν ὑπηρεσίαν προσφέρουν οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ διώρυγες. Ἀλλὰ καὶ ἡ συγκοινωνία αὕτῃ διακόπτεται ἀπὸ τοὺς πάγους κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον.

Αἱ κατὰ ξηρὰν ὁδοὶ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, λασπώδεις κατὰ τὴν ἄνοιξιν, πλήρεις σκόνης κατὰ τὸ θέρος. Εἰς καλυτέραν κατάστασιν εὐρίσκονται αὗται κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, ὅταν εἶναι σκεπασμένα με χιόνια. Διὰ τοῦτο αἱ μεταφοραὶ διὰ ξηρᾶς γίνονται κατὰ προτίμησιν τὸν χειμῶνα.

Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἔχει λάβει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι ἡ κατασκευὴ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν δὲν συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας, χάρις εἰς τὴν ὁμαλότητα τοῦ ἐδάφους. Εἰς τὰς βορείους καὶ ἀνατολικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι εἶναι καὶ ἀραιότερον κατῳκημέναι, εἶναι πολὺ ἀραιόν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας δὲν εἶναι πυκνόν.

Ἐμπόριον.—Ἡ Ρωσία, χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ, ἐξάγει κυρίως εἶδη διατροφῆς (σιτηρὰ, κτηνοτροφικά προϊόντα) καὶ πρῶτας ὕλας (ξυλείαν, πετρέλαιον) καὶ εἰσάγει βιομηχανικά προϊόντα (μηχανὰς καὶ ἐπιστημονικά ἐργαλεῖα, τὰ ὁποῖα ἡ βιομηχανία της δὲν δύναται νὰ παρασκευάσῃ) καὶ εἶδη διατροφῆς, τὰ ὁποῖα δὲν εὐρίσκονται εἰς τὸ ἔδαφός της (τσάι, καφέν, ὄν κ. ἄ.).

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κυρίως δημητριακοὺς καρπούς,

Ἐξαγωγή

Εἶδη διατροφῆς	Ἰσλαὶ ἀνατεργαστοὶ	Βιομηχ. εἶδη
----------------	--------------------	-----------------

Εἰσαγωγή

Εἶδη διατρ.	Ἰσλαὶ ἀνατεργαστοὶ καὶ ἡμιανατεργασμένοι	Βιομηχανικὰ εἶδη
----------------	---	------------------

Διάγραμμα ἐμφαίνον τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ρωσίας.

πετρέλαιον, δασικὰ εἶδη κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, προϊόντα ἐλαίας κ. ἄ.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χώραι τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης παρουσιάζουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά, τὰ ὅποια τὰς διακρίνουν ἀπὸ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην.

α') Τὸ ἔδαφός των ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ μίαν ἀπεραντον πεδιάδα, πρᾶγμα τὸ ὅποῖον δὲν συμβαίνει εἰς τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Εὐρώπης (Νότιον, Δυτικὴν, Κεντρικὴν, Βόρειον).

β') Κεῖνται πολὺ μακρὰν τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ ὥς ἐκ τούτου ἔχουν κλίμα ἡπειρωτικὸν μὲ ὀλίγας βροχάς.

γ') Κεῖνται μακρὰν τῶν μεγάλων θαλασσίων ὁδῶν (Βορείου θαλάσσης, Μάγνης, Μεσογείου) καὶ διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι των ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἔζησαν μακρὰν τῶν λαῶν τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Ἡ ἀπομόνωσις αὕτη ἔχει ὥς ἀποτέλεσμα, ὥστε οἱ λαοὶ τῶν χωρῶν αὐτῶν (ἰδίως τῶν ἀνατολι-

κωτέρων) νὰ εἶναι οἱ ὀλιγώτερον πολιτισμένοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης.

δ') Αἱ φυσικαὶ περιοχαὶ παρουσιάζουν τεραστίας διαστάσεις (ἰδίως εἰς τὴν Ρωσίαν), πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν συμβαίνει εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν τῆς Εὐρώπης.

ε') Αἱ χώραι τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ Σλαύους.

Ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη εἶναι κυρίως γεωργικὴ χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένους πεδιάδας τῆς.

Ἑρωτήσεις.

- 1) Κατὰ τί διαφέρει ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη ἀπὸ τὴν Κεντρικὴν;
- 2) Ποῖαι εἶναι αἱ σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ ποῦ ὀφείλεται ἡ σπουδαιότης των;
- 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἡ χώρα μας ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον;
- 4) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Φιλλανδίας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

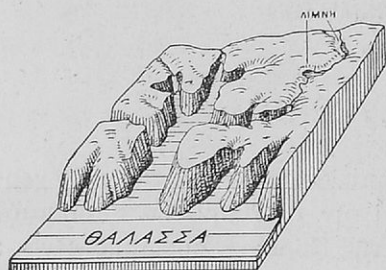
Εἰσαγωγή.—Ἡ Βόρειος Εὐρώπη ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο χερσονήσους : τὴν Σκανδιναυϊκὴν καὶ τὴν Δανικὴν. Τὰ σπουδαιότερα χαρακτηριστικὰ τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Εὐρώπης εἶναι : α') ὅτι τὸ ἔδαφός των ὑπέστη εἰς ὅλην του τὴν ἔκτασιν τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετῶνων, καθ' ὅσον εὐρίσκονται πλησιέστερον πρὸς τὸν Βόρειον Πόλον· β') ὅτι ὁ πληθυσμὸς των παρουσιάζει ὁμοιογένειαν χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν των θέσιν, καθ' ὅσον κεῖνται μακρὰν τῆς ὁδοῦ τῶν μεγάλων ἀνθρωπίνων μεταναστεύσεων, αἱ ὁποῖαι κατηυθύνοντο ἐκ τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ γ') ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν, παρὰ τὸν μικρὸν ἀριθμὸν των, κατέχουν ἐξέχουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν πολιτισμένων λαῶν χάρις εἰς τὴν ἐργατικότητά των.

Α'. ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Φυσικὴ γεωγραφία. Ἔδαφος.—Ἡ Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος, ἡ ὁποία εἶναι ἡ μεγαλυτέρα χερσόνησος τῆς Εὐρώπης (773.000 τ. χμ.), ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φυσικὰς περιοχὰς τελείως διαφόρους : α') ἀπὸ τὰς Σκανδιναυϊκὰς Ἀλπεις, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῶν Δυτικῶν ἀκτῶν καὶ β') ἀπὸ τὸ Βαλτικὸν ὁροπέδιον πρὸς Α'.

Αἱ Σκανδιναυϊκαὶ Ἀλπεις εἶναι παλαιὰ ὄρη. Ὡς ἐκ τούτου ἀποτελοῦνται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ εἶναι χαμηλὰ καὶ ὀγκῶδη λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν

ὁποῖαν ὑπέστησαν (ὕψηλότερα κορυφή 2.550 μ.). Πρὸς τὸν ᾿Ατλαντικὸν Ὠκεανὸν ἡ ὁροσειρὰ αὕτη καταπίπτει ἀποτόμως καὶ διαμελίζεται βαθέως ἀπὸ στενοὺς καὶ βαθεῖς κόλπους, οἱ ὁποῖοι ὀνομάζονται **φιόρδ** καὶ οἱ ὁποῖοι εἶναι τὰ χαρακτηρι-

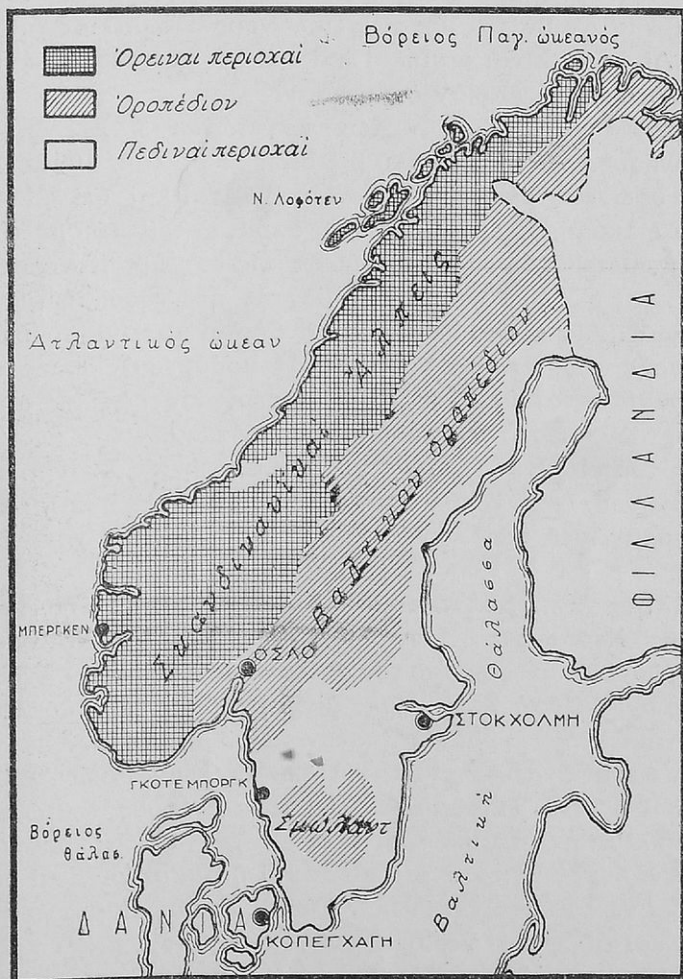

Διάγραμμα ἐμφαίνον τὴν ἀνάγλυ-
φον μορφὴν ἑνὸς φιόρδ.

στικώτερα καὶ γραφικώτερα μέ-
ρη τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονή-
σου. Ἡ τὰ φιόρδ ἀρχικῶς ἦσαν
κοιλιάδες, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκοντο
ὕπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσ-
σης καὶ ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῆς
διαβρώσεως τῶν ρεόντων ὑδά-
των. Κατόπιν, ὅταν τὸ κλίμα τῆς
Εὐρώπης ἔγινε πολὺ ὑγρὸν καὶ
ψυχρὸν, ἡ περιοχὴ αὕτη, ἐπειδὴ
κεῖται πλησιέστερον πρὸς τὸν
Β. Πόλον, ἐκαλύφθη ἀπὸ παγε-

τώνας, τῶν ὁποίων τὸ πάχος εἰς τὰς κοιλιάδας ἔφθανε τὰ
2.000 μ. Ἐκ τῆς διαβρώσεως τῶν παγετώνων αἱ κοιλιάδες ἔγι-
ναν πολὺ βαθεῖαι καὶ αἱ πλευραὶ τῶν πολὺ ἀπότομοι. Ἀργό-
τερον, ὅταν τὸ κλίμα ἔγινε θερμότερον, οἱ πάγοι μετεβλήθησαν
εἰς ὕδωρ, τὸ ὁποῖον διωχετεύθη εἰς τὴν θάλασσαν. Αὕτη συνε-
πῶς ἀνυψώθη καὶ ἐκάλυψε τὰ χαμηλότερα μέρη τῆς ξηρᾶς.
Οὕτως αἱ παρὰ τὰ παράλια κοιλιάδες μετεβλήθησαν εἰς κόλ-
πους, οἱ ὁποῖοι εἰσέρχονται βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἔχουν
πολλὰς διακλαδώσεις. Δηλαδή τὰ φιόρδ παρουσιάζουν τὸ
σχῆμα ἑνὸς μεγάλου ποταμοῦ μὲ ἴσχυας ὕψηλὰς καὶ ἀποτό-
μους καὶ μὲ πολλοὺς παραποτάμους. Αἱ κοιλιάδες, αἱ ὁποῖαι
δὲν ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης λόγω τῶν πολλῶν κοιλο-
τήτων, τὰς ὁποίας ἔχει δημιουργήσει ἡ διάβρωσις τῶν παγετώ-
νων, καλύπτονται ἀπὸ πολλὰς λίμνας. Αὗται συνδέονται με-
ταξὺ τῶν δι' ἑνὸς ποταμοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ρεῦμα διακόπτεται
ἀπὸ πολλοὺς καταρράκτας, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐπίσης ἀποτέλε-
σμα τῆς διαβρώσεως τῶν παγετώνων. Χάρις εἰς τοὺς ἀφθό-
νους καταρράκτας ἡ Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος εἶναι πλουσία
εἰς λευκὸν ἄνθρακα.

Τὸ Βαλτικὸν ὄροπέδιον εἶναι χαμηλότερον (δὲν ὑπερβαίνει τὰ 500 μ.) καὶ κατέρχεται ὁμαλῶς πρὸς Α. Ὅπως αἱ Σκαν-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου.

διναυϊκαὶ ὙΑλπεις, οὕτω καὶ τὸ Βαλτικὸν ὄροπέδιον ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, οἱ ὅποιοι ἔφθειραν τόσον τὴν περιοχὴν αὐτήν,

ὥστε τῆς ἔδωσαν μονότονον ὄψιν. Τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τῆς διαβρώσεως τῶν παγετῶνων εἶναι αἱ λίμναι, αἱ ὁποῖαι κατέχουν τὰς ἀβαθεῖς κοιλότητας καὶ οἱ μικροὶ σωροὶ λίθων, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τὰς μόνας ἀξιολόγους ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους. Αἱ ἄκται εἶναι χαμηλαὶ καὶ τελείως ἐπίπεδοι λόγῳ τῆς διαβρώσεως, τὴν ὁποῖαν ὑπέστησαν.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν παγετῶνων ἡ Σκανδιναυικὴ Χερσονήσος ἀνυψοῦται πολὺ βραδέως (1 μ. κάθε 100 ἔτη). Ἐκ τῆς ἀνυψώσεως αὐτῆς, ἡ ὁποία συνεχίζεται καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀκόμη, ἀρκετὴ ἔκτασις, ἡ ὁποία κατείχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, μετεβλήθη εἰς ξηρὰν (ιδίως εἰς τὰς ἀβαθεστέρας Ν.Α. ἀκτὰς) καὶ ἡ Σμῶλαντ, ἡ ὁποία ἄλλοτε ἦτο νῆσος, ἠνώθη μετὰ τῆς ξηρᾶς. Αἱ πεδινὰ ἐκτάσεις, αἱ ὁποῖαι κατεῖχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, καλύπτονται ἀπὸ λεπτὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων (ιδίως ἀργιλῶδεις, διότι προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν κρυσταλλικῶν πετρωμάτων τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν). Ὡς ἐκ τούτου εἶναι τὰ μόνα εὐφορα ἐδάφη τῆς Σκανδιναυικῆς Χερσονήσου, διότι τὰ ὑπόλοιπα ἢ εἶναι ὀρεινὰ ἢ καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις τῶν παγετῶνων (δηλ. ἄμμον καὶ χονδρὰ χαλκία).

Κλίμα καὶ βλάστησις.—Αἱ δυτικαὶ ἄκται τῆς Σκανδιναυικῆς Χερσονήσου, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι πνέουν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, ἔχουν χειμῶνας σχετικῶς ἡπίους μέχρις ἀκόμῃ τοῦ Πολικοῦ κύκλου καὶ δέχονται ἀφθόνους βροχὰς (πλέον τῶν 3 μ.). Τὸ Βαλτικὸν ὁροπέδιον καὶ αἱ ἀνατολικαὶ πλαγιαὶ τῶν Σκανδιναυικῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ ὠκεανοῦ, ἔχουν κλίμα ἡπειρωτικὸν καὶ δέχονται ὀλιγωτέρας βροχὰς.

Ἀνάλογος μὲ τὸ κλίμα εἶναι καὶ ἡ βλάστησις. Αἱ δυτικαὶ πλευραὶ τῶν Σκανδιναυικῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ εἶναι παρὰ πολὺ ὑγραὶ καὶ αἱ ὑψηλαὶ περιοχαὶ τῶν, ἐπειδὴ εἶναι παρὰ πολὺ ψυχραὶ, δὲν ἔχουν δάση. Αἱ περιοχαὶ αὗται καλύπτονται κυρίως ἀπὸ χλόης. Ἡ παρὰ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανὸν περιοχὴ ἀνήκει εἰς τὴν ζώνην τῆς τούντρας. Τὸ Βαλτικὸν ὁροπέδιον καὶ αἱ χαμηλότεραι ἀνατολικαὶ πλαγιαὶ τῶν Σκανδιναυι-

κῶν ᾽Αλπεων, ἐπειδὴ δὲν εἶναι πολὺ ὕγραί, καλύπτονται ἀπὸ πλούσια δάση κωνοφόρων δένδρων. Εἰς τοῦτο συντελεῖ ἐπίσης καὶ τὸ πτωχὸν ἔδαφός των, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι κατάλληλον διὰ καλλιέργειας. Αὗται περιορίζονται κυρίως εἰς τὰς πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι πρότερον κατεῖχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, διότι καλύπτονται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις (δηλαδὴ εἰς τὰς Ν.Α. ἁκτάς).

Πολιτικὴ γεωγραφία.—Ἡ Σκανδιναυικὴ Χερσονήσος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο κράτη: ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν καὶ ἀπὸ τὴν Σουηδίαν.

Α΄. ΝΟΡΒΗΓΙΑ

Ἔκτασις 323.800 τ. χμ., πληθυσμὸς 2.800.000 κ.

Ἡ Νορβηγία κατέχει τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς χερσονήσου καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς, αἱ ὁποῖαι διαφέρουν μεταξὺ των καὶ ὡς πρὸς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους των καὶ ὡς πρὸς τὰς ἀσχολίας τῶν κατοίκων των:

α΄) Ἀπὸ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῶν Σκανδιναυικῶν ᾽Αλπεων.

β΄) Ἀπὸ ἓν τμήμα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς καὶ τῶν νοτιο-δυτικῶν χαμηλῶν περιοχῶν.

Ἡ Δυτικὴ πλευρὰ τῶν Σκανδιναυικῶν ᾽Αλπεων δὲν εὐνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, διότι αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἶναι ἐλάχισται. Οἱ κάτοικοι τῶν περιοχῶν αὐτῶν ζοῦν ἐκ τῆς ἀλιείας καὶ τῆς ναυτιλίας. Ἡ ἀλιεῖα παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν χάρις εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἰχθὺς θαλάσσης. Ἀλιεύονται κυρίως ρέγγαι καὶ βακαλαοὶ εἰς τὰς πλησίον θαλάσσης καὶ φάλαιναι εἰς τὰς παρὰ τὸν Βόρειον Παγωμένον καὶ Νότιον Παγωμένον Ὠκεανὸν περιοχάς. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἀλιείας εἶναι ἡ πόλις Μπέργκεν (100.000 κ.).

Μεγάλην ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία, ἡ ὁποία δὲν ἐξυπηρετεῖ μόνον τὴν Νορβηγίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον (ὅπως καὶ ἡ ἰδικὴ μας ναυτιλία).

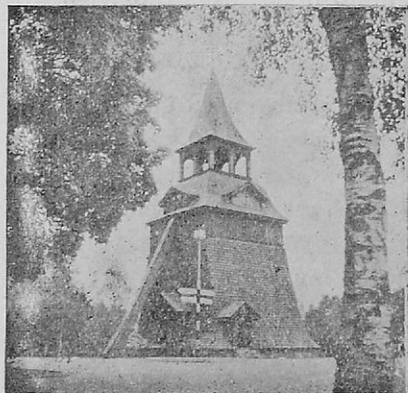
Ἡ Ν.Α. ὅμως Νορβηγία χάρις εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας τῆς, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται παρὰ τὸν κόλπον τοῦ Ὁσλο καὶ εἰς

τὰ ἐκτεταμένα δάση τῶν ἀνατολικῶν πλευρῶν, εὖ νοεῖ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ὑλοτομίαν. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ (βρώμη, σίκαλις), πατάται καὶ ὑπάρχουν λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἀνεπτυγμένη. Μεγάλην ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα, τὸν ὁποῖον προμηθεύουν οἱ πολλοὶ καταρράκται τῶν κοιλάδων. Σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ Πρωτεύουσα **Όσλο** (350.000 κ.), ὅπου ὑπάρχουν μεταλλουργεῖα καὶ χημικὰ ἐργοστάσια. Γενικῶς ἡ Νορβηγία εἶναι χώρα ἀραιῶς κατοικημένη λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν ὁποίαν κτεχουν αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀκατάλληλοι διὰ καλλιεργείας (9 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Ἡ χώρα μας μὲ τὴν Νορβηγίαν δὲν ἔχει μεγάλας ἐμπορικὰς σχέσεις. Εἰσάγομεν κυρίως εἶδη ἀλιευτικῆς, χάρτην καὶ χημικὰ προϊόντα καὶ ἐξάγομεν ἔλαιον, ἐλαίιας, καπνὸν καὶ δασικὰ προϊόντα, (τερεβινθέλαιον, κολοφώνιον).

Β΄. ΣΟΥΗΔΙΑ

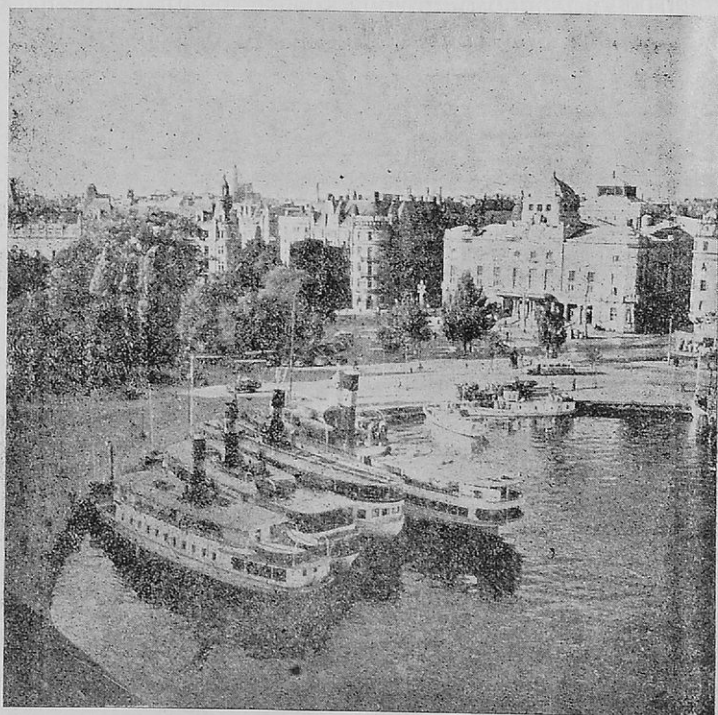
Ἔκτασις 450.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 6.200.000 κάτ.

Οικία εἰς τὴν Κεντρικὴν Σουηδίαν.

Ἡ Σουηδία κατέχει σχεδὸν ὁλόκληρον τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου, ἡ ὁποία ἔχει τὰ περισσότερα δάση καὶ τὰς μεγαλυτέρας εὐφόρους πεδιάδας. Διὰ τοῦτο εἶναι πλουσιωτέρα καὶ συνεπῶς πυκνότερον κατοικημένη (15 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν. Λόγῳ τοῦ μεγάλου τοῦ μήκους διακρίνομεν τὰς ἐξῆς περιοχὰς ἀπὸ Β. πρὸς Ν. : παγω-

μένας καὶ ἀγόνους ἐκτάσεις πρὸς Β., δάση εἰς τὸ κέντρον καὶ καλλιεργείας πρὸς Ν., ὅπου ὑπάρχει καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, σακχαροῦχα τεύτλα καὶ ζωοτροφικὰ προϊόντα χάρις εἰς

Στοκχόλμη. Προκυμαία καὶ Κρατικὸν Θέατρον.

τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς κτηνοτροφίαν. Ἡ Σουηδία εἶναι ἐπίσης πλουσιωτέρα εἰς λευκὸν ἄνθρακα ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν χάρις εἰς τὸ μεγαλύτερον μῆκος τῶν κοιλάδων τῆς. Εἰς τὴν Σουηδίαν ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου, ἰδίως εἰς τὴν Βόρειον Σουηδίαν, ὅπου ἡ χιών διατηρεῖται ἐπὶ ὀκτῶ μῆνας τὸ ἔτος.

Αἱ σπουδαιότεραι ἀσχολαί τῶν κατοίκων τῆς Σουηδίας

εἶναι ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν καὶ τῶν μεταλλείων τοῦ σιδήρου. Χάρις εἰς τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα ἀξιόλογον ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία, μὲ σπουδαιότερον κέντρον τὴν πρωτεύουσαν **Στοκχόλμην** (520.000 κ.), ὅπου ὑπάρχουν κυρίως βιομηχανίαι ἡλεκτρικῶν εἰδῶν, τηλεφώνων, μηχανῶν κινηματογράφου κ. ἄ. Δευτέρα

Γυναῖκες τῆς Σουηδίας μὲ τὴν ἐθνικὴν τῶν ἐνδυμασίαν.

πόλις εἶναι ἡ **Γκότεμποργκ** (250.000 κ.), ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Σουηδίας, καθ' ὅσον κεῖται ἐπὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ κέντρον ὕφαντουργίας.

Ἡ Σουηδία ἐξάγει κυρίως ξυλείαν, χάρτην, πολτὸν ἐκ ξύλου διὰ τὴν παρασκευὴν χάρτου, κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ μεταλλεύματα σιδήρου. Εἰσάγει κυρίως ἄνθρακα, πετρέλαιον, καουτσούκ καὶ μερικὰ εἴδη διατροφῆς. Μὲ τὴν χώραν μας ἔχει

μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν. Ἐξάγει κυρίως ξυλείαν, χάρτην, σπέρτα, μηχανάς, ὅπλα καὶ εἰσάγει καπνόν.

Β'. ΔΑΝΙΑ

Ἔκτασις 43.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 3.500.000 κάτ.

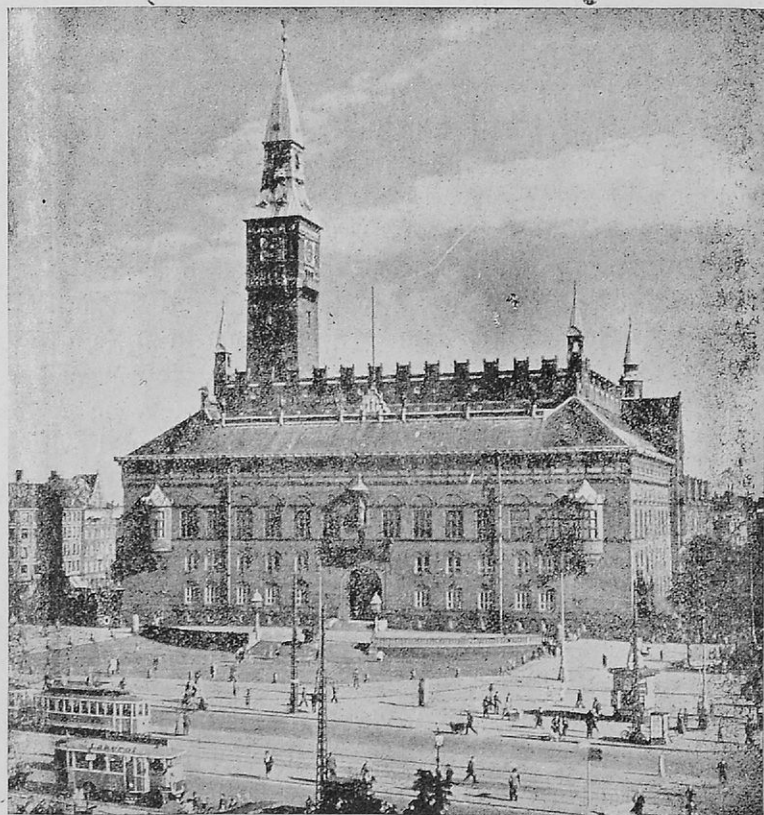
Ἡ Δανία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσονήσον τῆς Γιουτλάνδης, ἡ ὁποία εὑρίσκεται πρὸς Β. τῆς Γερμανίας καὶ ἀπὸ πολλὰς νήσους, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πρὸς Α. τῆς Γιουτλάνδης.

Φυσικαὶ περιοχαί.—Τὸ ἔδαφος τῆς Δανίας εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦτο ἠνωμένον μετὰ τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐχωρίσθη διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης. Ὅπως ἡ Σκανδιναυϊκὴ Χερσονήσος καὶ ἡ Βόρειος Γερμανία, οὕτω καὶ ἡ Δανία κατὰ τὴν περίοδον τῶν παγετῶνων ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλεται ἡ μορφή καὶ ἡ σύστασις τοῦ ἐδάφους τῆς. Γενικῶς τὸ ἔδαφος εἶναι ἐπίπεδον λόγῳ τῆς μεγάλης διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστη ἀπὸ τοὺς παγετῶνας. Αἱ μόναι ἀνωμαλῖαι συνίστανται εἰς σωροὺς λίθων, τοὺς ὁποίους ἔφερον οἱ παγετῶνες (ὕψηλότερα κορυφὴ 180 μ.). Ἀναλόγως τῆς συστάσεως τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ τοῦ κλίματός τῆς δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν τὴν Δανίαν εἰς δύο φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι σαφῶς διακρίνονται μετὰξὺ τῶν :

α') Εἰς τὴν **Δυτικὴν Δανίαν**, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς χερσονήσου τῆς Γιουτλάνδης. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐπειδὴ ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὰ ὑλικά, τὰ ὁποῖα ἔφερον οἱ παγετῶνες, εἶναι ἀμμῶδες καὶ συνεπῶς πτωχόν (ὅπως ἡ βόρειος Γερμανικὴ πεδιάς). Τὸ κλίμα εἶναι πολὺ ὑγρὸν καὶ ἄρκετὰ ἥπιον, διότι ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι πνέουν ἀπὸ τὸν ὠκεανόν.

β') Εἰς τὴν **Ἀνατολικὴν Δανίαν**, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τῆς Γιουτλάνδης καὶ τὰς νήσους. Ἡ πε-

ριοχή αὕτη, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ λεπτὰς ἀργιλώδεις προσχώσεις, ἔχει εὐφορον ἔδαφος καὶ δέχεται ὀλιγωτέρας βροχάς, διότι δὲν εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ ὠκεανοῦ. Ὡς

Κοπεγχάγη. Τὸ Δημαρχεῖον.

ἐκ τούτου ἡ Ἀνατολικὴ Δανία εἶναι πλουσιωτέρα καὶ συνεπῶς περισσότερον κατῳκημένη.

Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι κυρίως [δημητριακοὶ καρποί, πατάται καὶ σακχαροῦχα τεύτλα. Ἡ Δανία λόγῳ τοῦ

ύγροῦ κλίματός της καὶ τοῦ ἀργιλώδους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐδάφους της, καλλιεργεῖ κυρίως λειβάδια καὶ ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Ἡ κτηνοτροφία θεραπεύεται κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν, χάρις εἰς τὸν ὁποῖον ἡ μικρὰ αὕτη χώρα κατορθώνει νὰ προμηθεύῃ τὸ τρίτον τοῦ βουτύρου, τὸ ὁποῖον πωλεῖται εἰς τὴν διεθνή ἀγοράν. Γενικῶς τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα ἀποτελοῦν τὰ 80 % τοῦ ἐξωτερικοῦ της ἐμπορίου. Ἐπειδὴ αἱ γειτονικαὶ θάλασσαι εἶναι πλούσιαι εἰς ἰχθῦς, οἱ κάτοικοι τῆς Δανίας ἀσχολοῦνται πολὺ καὶ εἰς τὴν ἀλιείαν. Αἱ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν κτήσεις της (νῆσοι Φαῖροι, Ἰσλανδία καὶ Γροιλανδία) εἶναι σπουδαῖα κέντρα ἀλιείας.

Πρωτεύουσα τῆς Δανίας εἶναι ἡ **Κοπεγχάγη** (700.000 κ.), ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν νῆσον Σαϊλλάνδην. Τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν της ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν. Κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, ὅπου ἡ θαλασσία ὁδός, ἡ ὁποία συνδέει τὰς χώρας τῆς Βαλτικῆς μετὰ τὸν ἔξω κόσμον, συναντᾷ τὴν κατὰ ξηρὰν ὁδόν, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Σκανδιναυκὴν Χερσόνησον.

Ὡς συμπέρασμα δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν, ὅτι ἡ Δανία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν της α') εἰς τὴν **ἐντατικὴν τῆς κτηνοτροφίαν**, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὸ ὑγρὸν της κλίμα, τὸ ἀργιλῶδες κυρίως ἔδαφός της καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της· β') εἰς τὸ **ἀνεπτυγμένον τῆς ἐμπορίου**, τὸ ὁποῖον ὀφείλεται εἰς τὴν καλὴν της γεωγραφικὴν θέσιν. Ἡ Δανία ὀνομάζεται καὶ «Θυρωρὸς τῆς Βαλτικῆς». Διὰ τοῦτο ἡ Δανία εἶναι πυκνότερον κατῳκημένη ἀπὸ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Β. Εὐρώπης (83 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χώραι τῆς Βορείου Εὐρώπης (Σκανδιναυική Χερσόνησος, Δανικὴ Χερσόνησος) ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά. Τὸ ἔδαφος τῶν χερσονήσων εἶναι ὑψηλότερον πρὸς τὴν δυτικὴν πλευρὰν καὶ χαμηλότερον πρὸς τὴν ἀνατολικήν. Ἡ ἐπίδρασις τῶν παγετῶνων εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Εὐρώπης, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰς πολλὰς λίμνας, τοὺς ἀφθόνους καταρράκτας καὶ τὰς ἐκτεταμένους ἀμμόδεις περιοχὰς τῶν. Τὸ κλίμα εἶναι μᾶλλον ὥ κ ε ἄ ν ε ι ο ν καὶ συνεπῶς ὑγρόν. Οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν εἶναι λαοὶ θαλασσινοὶ χάρις εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἰχθὺς θαλάσσας τῶν, αἱ ὁποῖαι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀλιείας καὶ εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας τῶν, ἡ ὁποία συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Οἱ λαοὶ τῆς Βορείου Εὐρώπης, χάρις εἰς τὴν ἐργατικότητά τῶν καὶ τὴν ἀνωτέραν μόρφωσίν τῶν, ἐφαρμόζουν ἐπιστημονικὰς μεθόδους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν καὶ εἶναι οἱ περισσότερον πολιτισμένοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης.

Ἑρωτήσεις.

1) Διὰ τί ἡ Σκανδιναυικὴ Χερσόνησος, καίτοι εἶναι ἡ μεγαλυτέρα χερσόνησος τῆς Εὐρώπης, ἔχει τοὺς ὀλιγωτέρους κατοίκους ; 2) Ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον ; 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Βορείου Εὐρώπης ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ τί ; 4) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Στοκχόλμην ;

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ἐκτασις 11.400.000 τ.χμ., πληθυσμὸς 525.000.000 κάτ.

Θέσις καὶ ὄρια.— Ἡ Εὐρώπη κεῖται εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον καὶ ἔχει ὡς ὄρια πρὸς Β. τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν, πρὸς Δ. τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, πρὸς Ν. τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν, τὴν Μαύρην Θάλασσαν καὶ τὸν Καύκασον καὶ πρὸς Α. τὴν Κασπίαν Θάλασσαν καὶ τὰ Οὐράλια ὄρη. Πρὸς τὴν πλευρὰν τῆς Ἀσίας τὰ ὄρια τῆς Εὐρώπης εἶναι συμβατικά, διότι τὰ Οὐράλια ὄρη εἶναι χαμηλὰ καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀποτελέσουν σαφὴ ὄρια. Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὴν μικρὰν ἑκτασίν τῆς (Ἀσία 4 φορές μεγαλυτέρα, Ἀμερικὴ ὁμοίως, Ἀφρικὴ 3 φορές), τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν καὶ τὰ ἄσαφά της ἀνατολικά ὄρια, δυνάμεθα νὰ τὴν θεωρήσωμεν ὡς μίαν χερσόνησον τῆς Ἀσίας.

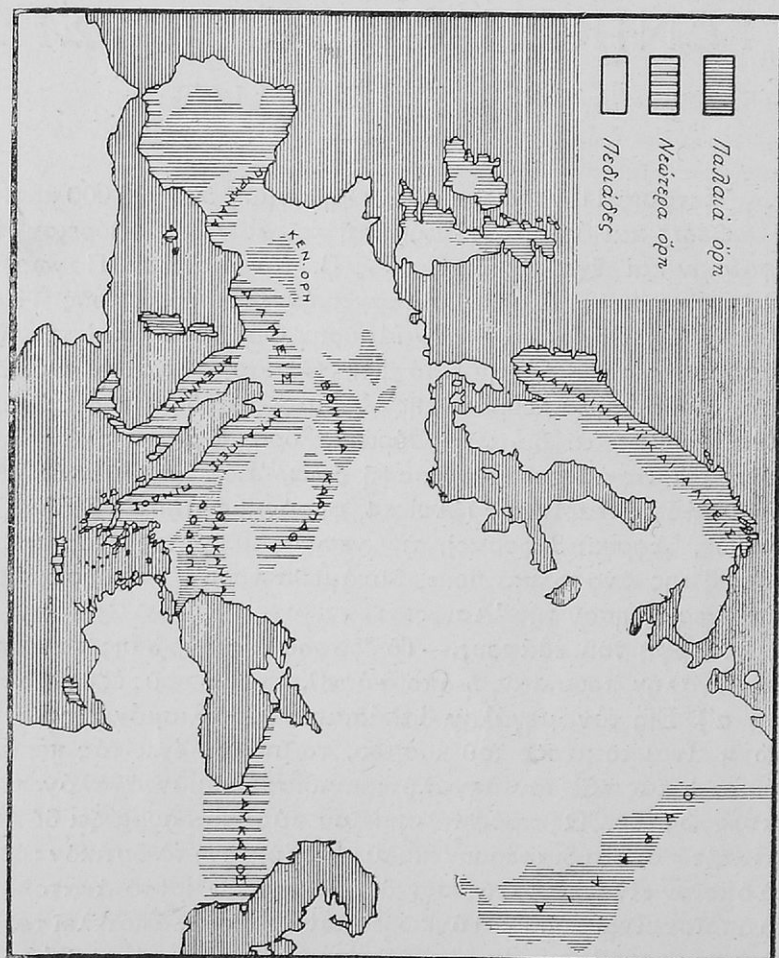
Μορφή τοῦ ἐδάφους.— Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρώπης παρουσιάζει μεγάλην ποικιλίαν, ἢ ὅποια ὀφείλεται εἰς τοὺς ἐξῆς λόγους :

α') Εἰς τὸν μεγάλον θαλάσσιον διαμελισμὸν τῆς. Ἡ Εὐρώπη εἶναι τὸ μέρος τοῦ κόσμου, τὸ ὁποῖον ἔχει τὰς περισσοτέρας ἀκτὰς καὶ τὸν μεγαλύτερον διαμελισμὸν ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεώς της. Ὡς πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸ παρουσιάζει δύο τμήματα, τὰ ὅποια διαφέρουν πολὺ μετὰξύ των : τὸ δυτικὸν τμήμα, τὸ ὁποῖον εἶναι περισσότερον διαμελισμένον καὶ τὸ ἀνατολικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι εὐρὺ καὶ ὀγκῶδες καὶ τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τὴν μετάβασιν ἐκ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀχανὴ Ἀσίαν.

β') Εἰς τὴν γεωλογικὴν τῆς κατασκευὴν. Μεγαλυτέραν ἐπιδράσιν ἐπὶ τῆς ποικιλίας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐδάφους ἔχει ἡ γεωλογικὴ κατασκευὴ. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν μεγάλην

ἀντίθεσιν, ἢ ὅποια παρατηρεῖται μεταξύ τῶν τοπείων τῆς Βορείου Εὐρώπης καὶ τῆς Νοτίου Εὐρώπης. Ἡ Βόρειος Εὐρώπη εἶναι χώρα μετρίων ὀρέων, ἐκτεταμένων πεδιάδων καὶ ἀβαθῶν

Φυσικὸς Χάρτης τῆς Εὐρώπης.

θαλασσῶν (Βαλτικὴ θάλασσα, Βόρειος θάλασσα, Μάγχη). Τὰ ὑψηλότερα ὄρη εὐρίσκονται πρὸς Β. (Σκανδιναυϊκαὶ Ἄλπεις 2.550 μ., ὄρη Σκωτίας) καὶ πρὸς Ν. (ταῦτα ἐκτείνονται ἀπὸ τὰ

Κεντρικά Γαλλικά ὄρη μέχρι τῆς Βοημίας καὶ Πολωνίας). Τὰ ὄρη τῆς Βορείου Εὐρώπης δὲν εἶναι μόνον χαμηλά, ἀλλὰ καὶ ὀγκώδη λόγω τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν. Ἡ παρατεταμένη αὕτη διάβρωσις συνετέλεσεν ἐπίσης εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τὰς πεδιάδας μεγαλυτέρας καὶ τὰς θαλάσσας ἀβαθετέρας ἐκ τῆς μεταφορᾶς τῶν ὑλικῶν εἰς τὰς θαλάσσας.

Ἡ Νότιος Εὐρώπη εἶναι ἡ χώρα τῶν ὑψηλῶν καὶ ἀποτόμων ὀρέων (Ἄλπεις 4.807 μ., Πυρηναιτα, Καρπάθια), τῶν μικρῶν πεδιάδων καὶ τῶν βαθειῶν θαλασσῶν (Ἰόνιον Πέλαγος 4.400 μ.).

Ἡ διαφορὰ αὕτη μεταξύ τῆς Βορείου καὶ Νοτίου Εὐρώπης ἐξηγεῖται ἐκ τῆς διαφορετικῆς των ἡλικίας. Ἡ Βόρειος Εὐρώπη εἶναι ἡ **Παλαιὰ Εὐρώπη**, ἡ ὁποία ἐσχηματίσθη εἰς πολὺ παλαιὰν γεωλογικὴν ἐποχὴν. Ἡ Νότιος Εὐρώπη εἶναι ἡ **Νέα Εὐρώπη**, ἡ ὁποία ἐσχηματίσθη εἰς πολὺ νεωτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν καὶ συνεπῶς ἡ διάβρωσις δὲν ἔχει τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, ὅπως καταστήσῃ τὰ ὄρη χαμηλότερα, τὰς πεδιάδας τῆς μεγαλυτέρας καὶ τὰς θαλάσσας τῆς ἀβαθετέρας. Ἡ νεωτέρα ἡλικία τῆς Νοτίου Εὐρώπης ἀποδεικνύεται ἐπίσης ἀπὸ τὰ ἐνεργὰ τῆς ἡφαιστεια (Βεζούβιος, Αἷτνα, Στρομπόλι, Θήρα) καὶ ἀπὸ τοὺς συχνοὺς καὶ καταστρεπτικοὺς σεισμούς τῆς.

γ') Εἰς τὴν **ἐπίδρασιν τῶν παγετῶνων**. Μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς Νοτίου Εὐρώπης τὸ κλίμα τῆς ἡπείρου μας μετεβλήθη. Ἐγινε πολὺ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν. Ἐκ τῆς μεταβολῆς αὐτῆς τοῦ κλίματος ἐσχηματίσθησαν μεγάλοι παγετῶνες, οἱ ὁποῖοι ἐκάλυψαν ἕν μέγα μέρος τῆς Βορείου Εὐρώπης (ὅπως σήμερον καλύπτεται ἡ Γροιλανδία) καὶ τὰς σπουδαιοτέρας ὀροσειρὰς τῆς Νοτίου Εὐρώπης. Οἱ παγετῶνες τῆς Βορείου Εὐρώπης, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλουν ἕν συνεχὲς στῶμα, εἶχον ὡς κέντρον τὴν Σκανδιναυικὴν Χερσόνησον καὶ ἔφθανον πρὸς Ν. μέχρι τῆς Βοημίας καὶ πρὸς Δ. μέχρι τῶν Βρετανικῶν νήσων διὰ μέσου τῆς Βορείου Θαλάσσης. Ἡ ἐνέργειά των δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος εἰς ὁλόκληρον τὴν ἐπιφάνειαν, τὴν ὁποίαν ἐκάλυπτον. Ἐπὶ τῶν ὀρέων ἐβάθυναν τὰς κοιλάδας καὶ ἔδωσαν εἰς αὐτὰς ἕν σχῆμα,

Όρη τῆς Νέας Εὐρώπης (αὐ Γαλλικαὶ Ἀλπεις).

ὅπως τὸ γράμμα U. Εἰς τὰς πεδιάδας ἀπέθετον τὰ ὑλικά, τὰ ὅποια μετέφερον ἀπὸ τὰ ὄρη. Οὕτως ἐν μέγα μέρος τῆς Βορείου Εὐρώπης καλύπτεται ἀπὸ ἄμμον καὶ σωρούς λίθων. Τὰ ὑλικά ταῦτα εἶναι ἀφθονώτερα εἰς τὰς πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν παγετῶνων (πεδιάς τῆς Βορείου Εὐρώπης). Ἀργότερον, ὅταν τὸ κλίμα ἔγινε θερμότερον καὶ ξηρότερον, ὁ ἄνεμος μετέφερε τὰ λεπτότερα ὑλικά, τὰ ὅποια εἶχον ἀποθέσει οἱ ἐξαφανισθέντες παγετῶνες, εἰς τὰς νοτιωτέρας πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται ἀπὸ τὴν Μάγχην μέχρι τῆς Νοτίου Ρωσίας. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη εὐφορία τῶν πεδιάδων τῆς Βορείου Γαλλίας, τῆς Κεντρικῆς Γερμανίας, τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Νοτίου Πολωνίας καὶ τῆς Νοτίου Ρωσίας καὶ τὸ πτωχὸν ἔδαφος τῆς βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος, τῆς δυτικῆς Γιουτλάνδης, τῶν Βαλτικῶν χωρῶν, τῆς Βορείου Πολωνίας καὶ Ρωσίας.

Εἰς τὴν Νότιον Εὐρώπην μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν εἶχεν ἡ διάβρωσις τῶν παγετῶνων εἰς τὰς "Ἀλπεῖς, καθ' ὅσον αὐταὶ εἶναι ἡ ὑψηλότερα ὄροσειρὰ τῆς Εὐρώπης. Χάρις εἰς τὴν διάβρωσιν τῶν παγετῶνων αἱ "Ἀλπεῖς εἶναι πλούσιαι εἰς αὐχένους, οἱ ὅποιοι σήμερον διευκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ Ἰταλίας, Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης.

Θάλασσαί καὶ ἄκταί.— Ἡ Εὐρώπη βρέχεται ἀπὸ τρεῖς κυρίως θαλάσσας: Τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν, τὸν Ἀτλαντικόν Ὠκεανόν καὶ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν.

Ὁ Βόρειος Παγωμένος Ὠκεανὸς σχηματίζει τὴν Λευκὴν Θάλασσαν, ἡ ὁποία εἶναι παγωμένη ὁκτῶ περίπου μῆνας τὸ ἔτος. Αἱ ἄκταί του, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χαμηλαὶ καὶ ἐλώδεις ἢ παγωμέναι, εἶναι ἀφιλόξενοι.

Ὁ Ἀτλαντικὸς Ὠκεανὸς βρέχει τὴν Β.Δ. Εὐρώπην, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ὁποίας τὸ βάθος τοῦ σπανίως ὑπερβαίνει τὰ 500 μ. (ἐκτὸς ἀπὸ τὸ πέλαγος τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ Ἰρλανδίας καὶ Πυρρηναϊκῆς Χερσονήσου). Εἰς τὸ σχετικῶς μικρὸν βάθος τοῦ ὀφείλεται ἡ ὑπαρξίς πολλῶν νήσων (Βρεττανικαὶ νῆσοι), χερσονήσων (Σκανδιναυϊκὴ, Δανικὴ, Χερσόνησος τῆς Βρετανίας, Ἰβηρικὴ) καὶ τῶν μικροτέρων θαλασσῶν (Βαλτικὴ, Βόρειος

Θάλασσα, Μάγχη). Ὁ Ἀτλαντικός Ὠκεανὸς ἔχει τεραστίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ κλίματος τῆς Εὐρώπης. Πρῶτον διότι διατρέχεται ἀπὸ τοὺς Ν. Δ. ἀνέμους, οἱ ὅποιοι εἶναι θερμοὶ ἄνεμοι, διότι ἔρχονται ἀπὸ θερμότερας χώρας καὶ ὑγροί, διότι ἔρχονται ἀπὸ θάλασσαν. Δεύτερον διότι διασχίζεται ἀπὸ χλιαρὰ ρεύματα, τὸ σπουδαιότερον τῶν ὁποίων εἶναι τὸ λεγόμενον **Ρεῦμα τοῦ Κόλπου**, διότι ἔρχεται ἀπὸ τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Εἰς τὰς αἰτίας αὐτὰς ὀφείλεται τὸ ἥπιον καὶ ὑγρὸν κλίμα τῆς Β.Δ. Εὐρώπης μέχρις ἀκόμῃ τοῦ Πολικοῦ Κύκλου.

Αἱ ἄκταί του εἰς τὰς περιοχάς, εἰς τὰς ὁποίας καταλήγουν τὰ ὄρη, εἶναι βραχῶδεις μὲ πολλὰς ἐξοχάς (Δυτικὴ Σκανδιναυικὴ Χερσόνησος, Β. Δ. Μεγάλῃ Βρετανία, Χερσόνησος τῆς Βρετανίας)· εἰς τὰς περιοχάς, εἰς τὰς ὁποίας καταλήγουν πεδιάδες, εἶναι χαμηλαὶ καὶ περιβάλλονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ἀμμώδεις λόφους (θ ἱ ν α ς).

Αἱ σπουδαιότεραι θάλασσαί τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ εἶναι: ἡ Βαλτικὴ Θάλασσα, ἡ Βόρειος Θάλασσα καὶ ἡ Μάγχη.

α') **Ἡ Βαλτικὴ Θάλασσα** (μέσον βάθος 60 μ.) εἶναι σχεδὸν μία κλειστὴ θάλασσα. Ἐπειδὴ δέχεται πολλοὺς καὶ μεγάλους ποταμοὺς καὶ ἡ ἐξάτμισις τῆς δὲν εἶναι μεγάλη (λόγῳ τοῦ ψυχροῦ κλίματός της), τὸ ὕδωρ της δὲν εἶναι πολὺ ἄλμυρόν. Λόγῳ τῶν μικρῶν της παλιρροίων, αἱ ὁποῖαι παρατηροῦνται εἰς ὅλας τὰς μὴ ἀνοικτὰς θαλάσσας, οἱ ποταμοὶ της καταλήγουν εἰς Δέλτα. Αἱ βορειότεραι περιοχαὶ της (κόλποι Μποτνίας, Φιλλανδίας) παγώνουν ἐπὶ ἕξ μῆνας τὸ ἔτος.

β') **Ἡ Βόρειος Θάλασσα** (μέσον βάθος 100 μ.), ἐπειδὴ εἶναι ἀνοικτὴ θάλασσα, ἔχει μεγάλας παλιρροίας (4—9 μ.) καὶ οἱ ποταμοὶ της καταλήγουν εἰς χωνοειδεῖς κόλπους, οἱ ὅποιοι εἶναι καὶ οἱ ἀσφαλέστεροι λιμένες της. Χάρις εἰς τὸ μικρὸν βάθος της εἶναι πλουσιωτάτη εἰς ἰχθὺς καὶ συνεπῶς σπουδαῖον κέντρον ἀλιείας· χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν (κεῖται μεταξὺ πλουσίων καὶ πυκνῶς κατοικημένων χωρῶν) εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλεόν πολυσυχνάστους θαλάσσας τοῦ κόσμου.

γ') **Ἡ Μάγχη** (μέσον βάθος 150 μ.) εἶναι ἓν εἶδος μικροῦ πορθμοῦ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας. Τὸ ἐλάχιστον πλάτος

της, τὸ ὅποιον εὐρίσκεται μεταξύ Καλαὶ καὶ Ντόβερ, ἀνέρχεται εἰς 31 χμ. Ἡ Μάγχη ἔχει μεγαλυτέρας παλιρροίας ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν (11—13 μ.). Χάρις εἰς τὸ μικρὸν της βάθος εἶναι σπουδαῖον κέντρον ἀλιείας, χάρις δὲ εἰς τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν, ἡ πλέον πολυσύχναστος θάλασσα τοῦ κόσμου.

Ἡ Μεσόγειος Θάλασσα (μέγιστον βάθος 4.406 μ. παρὰ τὰς Οἰνούσας νήσους) συγκοινωνεῖ μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν διὰ τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ, τοῦ ὁποῦ τοῦ πλάτος ἀνέρχεται εἰς 15 χμ. καὶ τὸ βάθος εἰς 200 μ., μὲ τὴν Μαύρην Θάλασσαν διὰ τῶν Δαρδανελλίων, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Βοσπόρου καὶ μὲ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Εἶναι σχεδὸν μία κλειστὴ θάλασσα μὲ μικρὰς παλιρροίας. Ὡς ἐκ τούτου οἱ ποταμοὶ της καταλήγουν εἰς Δέλτα. Τὰ ὕδατά της εἶναι περισσότερον ἄλμυρά ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, διότι ὑφίσταται μεγαλυτέραν ἐξάτμισιν, τὴν ὁποίαν οἱ ποταμοὶ της δὲν δύνανται νὰ ἀντικαταστήσουν. Ἡ Μεσόγειος, λόγῳ τῆς μεγάλης ἐξατμίσεως, τὴν ὁποίαν ὑφίσταται (ἀποτέλεσμα τοῦ θερμοῦ κλίματός της), μὲ τὸν καιρὸν θὰ ἐξηφανίζετο, ἐὰν δὲν ἐδέχετο τὰ ὕδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ διὰ τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ. Διὰ τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Σικελίας ἡ Μεσόγειος διαιρεῖται εἰς δύο λεκάνας: τὴν Δυτικὴν, ἡ ὁποία περιλαμβάνεται μεταξύ Πυρηναικῆς καὶ Ἰταλικῆς Χερσονήσου, καὶ τὴν Ἀνατολικὴν μεταξύ Ἰταλικῆς Χερσονήσου καὶ Μικρᾶς Ἀσίας. Τὸ μεταξύ Σικελίας καὶ Τύνιδος πλάτος της, εἰς τὸ σημεῖον δηλ., εἰς τὸ ὅποιον χωρίζονται αἱ δύο λεκάναι, ἀνέρχεται εἰς 138 χμ.

Ἡ ἀνατολικὴ λεκάνη τῆς Μεσογείου εἶναι περισσότερον διακεκομμένη καὶ πλουσιωτέρα εἰς νήσους ἀπὸ τὴν δυτικὴν, διότι εἶναι τὸ νεώτερον τμῆμα τῆς Μεσογείου.

Κατὰ μῆκος τῆς Μεσογείου Θαλάσσης διακρίνομεν δύο εἶδη ἁκτῶν: τὰς χαμηλὰς καὶ ἐλώδεις, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν καὶ τὰς βραχῶδεις καὶ διακεκομμένας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὄρεων. Αἱ πρῶται εἶναι ἀνθυγιειναί, αἱ δεύτεραι σχηματίζουν πολλοὺς λιμένας.

Ἡ θαλασσίνη ζωὴ εἶναι πολὺ παλαιὰ εἰς τὴν Μεσόγειον,

σήμερον δὲ μετὰ τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τοῦ Σουέξ εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολυσυχνάστους θαλάσσας τοῦ κόσμου. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν καὶ τὰς θαλάσσας του, αἱ ὁποῖαι ἀσκοῦν μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὸ κλίμα τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας βρέχουν (φέρουν ἀφθόνους βροχάς), ἡ Μεσόγειος Θάλασσα σχεδὸν δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς εἰς τὸ κλίμα τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας περιβάλλει. Τὸ κλίμα τῶν Ἑλλήνων χωρῶν ἐξαρτᾶται περισσότερο ἀπὸ τὴν κίνησιν τῶν μεγάλων ἀτμοσφαιρικῶν ρευμάτων καὶ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν γειτνίασιν τῆς θαλάσσης. Διὰ τοῦτο ἔχει καὶ ἰδιαιτέρον ὄνομα, κλίμα μεσογειακό ν.

Κλίμα.—Γενικῶς τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης εἶναι πολὺ κατάλληλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν εἶναι οὔτε πολὺ ψυχρὸν οὔτε πολὺ θερμὸν, οὔτε πολὺ ὑγρὸν οὔτε πολὺ ξηρὸν. Τοῦτο ὀφείλεται : α') Εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν (κεῖται εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην). β') Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς θαλάσσης, ἡ ὁποία τὴν περιβάλλει ἀπὸ τρεῖς πλευρὰς καὶ εἰσέρχεται βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικόν. γ') Εἰς τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, τὸ ὁποῖον, ἐπειδὴ ἔρχεται ἀπὸ τὰς θερμὰς χώρας τοῦ Ἰσημερινοῦ, καθιστᾷ τοὺς χειμῶνας ἡπίους μέχρι τοῦ Πολικοῦ Κύκλου. δ') Εἰς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους τῆς, ἡ ὁποία ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν θαλασσίων ἀνέμων εἰς τὸ ἐσωτερικόν, χάρις εἰς τοὺς ὁποίους αἱ βροχαὶ εἶναι παντοῦ ἀρκεταὶ καὶ τὰ φύξη τοῦ χειμῶνος δὲν εἶναι ὑπερβολικά. Δυνάμεθα ὁμῶς νὰ διακρίνωμεν τρεῖς ζώνας κλίματος εἰς τὴν Εὐρώπην.

α') Ἡ ζώνη τῆς Μεσογείου Θαλάσσης ἔχει κλίμα μεσογειακό ν : χειμῶν ἡπιος, θέρος θερμὸν καὶ ξηρὸν, ἀτμόσφαιρα διαυγής. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὸ φθινόπωρον, τὸν χειμῶνα καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοιξέως καὶ εἶναι ὀρηκτικά. Τὸ κλίμα τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου εἶναι τὸ γλυκύτερον καὶ ὑγιεινότερον κλίμα τῆς γῆς. Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου τὸ ὠραιότερον κλίμα εἶναι τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος, τῆς πατρίδος μας.

β') Ἡ ζώνη τῶν παραλίων τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ

ἔχει κλίμα ὡς κεάνειον· βροχαὶ ἄφθονοι καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους (περισσότεραι κατὰ τὸ φθινόπωρον)· μικραὶ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους· καιρὸς συνήθως ἀκαθόριστος καὶ οὐρανὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συννεφιασμένος. Εἰς τὰς βορειότερας χώρας, ἐπειδὴ κεῖνται πλησίον εἰς τὸν Β. Πόλον, δὲν ὑπάρχει θέρος (Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος, Σκωτία, Ἰρλανδία). Εἰς τὰς νοτιωτέρας τὸ θέρος εἶναι αἰσθητόν, ἀλλ' ὅχι πολὺ θερμόν, ὅπως εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

γ') Ἡ ζώνη τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν· ὁ χειμὼν εἶναι μεγάλης διαρκείας καὶ δριμύς, τὸ θέρος θερμόν, αἱ ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ (ἄνοιξις καὶ φθινόπωρον) μικρᾶς διαρκείας. Συνεπῶς ἀπὸ τὸν χειμῶνα μεταβαίνομεν ἀμέσως εἰς τὸ θέρος καὶ ἀντιστρόφως. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον· ἐλαττοῦνται ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλαδὴ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς θαλάσσης.

Βλάστησις.— Ἡ εὐρωπαϊκὴ βλάστησις δὲν παρουσιάζει τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν πλέον θερμῶν καὶ ὑγρῶν χωρῶν. Ἡ ἐπιφάνεια ὅμως, ἡ ὁποία δύναται νὰ καλλιεργηθῇ, εἶναι σχετικῶς μεγαλυτέρα παρὰ εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους, διότι δὲν ἔχει ἐρήμους (ἐκτὸς εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κασπίας Θαλάσσης καὶ εἰς τὰ βορειότερα μέρη). Χάρις εἰς τὸ θερμόν Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, τὸ ὁποῖον βρέχει τὰ Β.Δ. μέρη τῆς Εὐρώπης, αἱ καλλιέργειαι ἐκτείνονται τόσον πρὸς Β., ὅσον εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου.

Εἰς τὴν Εὐρώπην διακρίνομεν τρεῖς ζώνας βλαστήσεως, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν εἰς τὰς τρεῖς ζώνας τοῦ κλίματος.

α') Ἡ ζώνη τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος, ἐπειδὴ χαρακτηρίζεται κυρίως ἀπὸ τὰ θερμὰ καὶ ξηρὰ θέρη, ἔχει βλάστησιν, ἡ ὁποία ἀντέχει εἰς τὴν ξηρασίαν. Τὰ δένδρα ἔχουν φύλλα μικρά, τὰ ὁποῖα περιβάλλονται ἀπὸ κηρώδη ἐπιδερμίδα, διὰ νὰ ἐμποδίζεται ἡ μεγάλη ἐξάτμισις (ἐλαῖαι, δρύες). Αἱ ρίζαι τῶν εἶναι μεγάλαι, διὰ νὰ δύνανται νὰ ἀναζητοῦν τὴν ὑγρασίαν βαθέως ἐντὸς τοῦ ἐδάφους. Τὸ μέγεθός των εἶναι συνήθως μι-

κρόν. Ἡ περιοχή αὕτη εἶναι ἡ χώρα τῶν θάμνων. Τὸ κατ' ἐξοχήν μεσογειακὸν κλίμα ἔχει ὡς γνώρισμα τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἐσπεριδοειδῆ, ἄμπελοι καὶ γενικῶς ὀπωροφόρα δένδρα καὶ δημητριακοὶ καρποί. Τὸ μεσογειακὸν κλίμα χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ποικιλίαν τῶν καλλιεργειῶν.

β') Ἡ ζώνη τοῦ ὠκεανείου κλίματος. Εἰς τὰς νοτιωτέρας χώρας, ὅπου τὰ θέρη εἶναι θερμὰ (Γαλλίαν, Κάτω Χώρας, Δυτικὴν Γερμανίαν, Ν.Α. Μεγάλην Βρεττανίαν), ἡ φυσικὴ βλάστησις ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ λειβάδια καὶ ἀπὸ δάση φυλλοβόλων δένδρων (δρυεῖς, ὄξυαι) χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς. Τὰ θερμὰ θέρη ἐπιτρέπουν ἐπίσης καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν. Εἰς τὰς βορειοτέρας χώρας, ὅπου τὰ θέρη δὲν εἶναι θερμὰ (Ἰρλανδίαν, Β.Δ. Μεγάλην Βρεττανίαν, ἀκτὰς τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Γιουτλάνδης), δὲν ὑπάρχουν δένδρα. Τὸ πολὺ δροσερὸν καὶ ὑγρὸν τῶν κλίμα δὲν εὖνοεῖ τὰ δένδρα ἀλλὰ τοὺς μικροὺς θάμνους καὶ τὴν χλόην. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν.

γ') Ἡ ζώνη τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος Εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι δέχονται ἀρκετὰς βροχάς, ἡ φυσικὴ βλάστησις ἀποτελεῖται ἀπὸ φυλλοβόλα δένδρα. Πρὸς τὰ Ν. Α. ἡ ξηρασία αὐξάνει καὶ συνεπῶς ἡ βλάστησις ἀποτελεῖται ἀπὸ στέππας. Αἱ καλλιέργειαι τῶν χωρῶν αὐτῶν λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ τῶν κλίματος δὲν παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν. Εὐδοκιμοῦν κυρίως οἱ δημητριακοὶ καρποί. Ἡ Βόρειος Ρωσία, λόγῳ τοῦ μακροῦ καὶ πολὺ ψυχροῦ χειμῶνος τῆς, καλύπτεται ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα, τὰ ὁποῖα ἀντέχουν περισσότερον εἰς τὸ ψυχρὸς ἀπὸ τὰ φυλλοβόλα.

Ποταμοί.—Ἡ Εὐρώπη, χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς τῆς, ἔχει παντοῦ ρέοντα ὕδατα. Λόγῳ ὅμως τῆς μικρᾶς ἐκτάσεως τῆς καὶ τοῦ μεγάλου τῆς διαμελισμοῦ οἱ ποταμοὶ τῆς δὲν εἶναι πολὺ μεγάλοι. Γενικῶς τὸ μῆκος τῶν ποταμῶν εἶναι μεγαλύτερον, ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Α., διότι ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη εἶναι περισσότερον ὀγκώδης. Ἐπειδὴ τὸ ποσὸν τοῦ ὕδατος, τὸ

ὁποῖον μεταφέρεται διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ κλίματος, δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τρεῖς κατηγορίας ποταμῶν εἰς τὴν Εὐρώπῃ, ὅσαι δηλαδὴ εἶναι καὶ αἱ κατηγορίαι τοῦ κλίματος.

α') Ἡ ζώνη τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος ἔχει ποταμοὺς χειμαρρῶδεις, διότι αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως τὴν χειμερινὴν περίοδον. Κατὰ τὸ θέρος, λόγῳ τῆς μεγάλης ξηρασίας, οἱ μικρότεροι ποταμοὶ τῆς δὲν ἔχουν ὕδωρ. Ἡ μεγάλη αὕτη διαφορά, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ ρεῦμα των μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους, δὲν εὐνοεῖ τὴν ποταμοπλοΐαν.

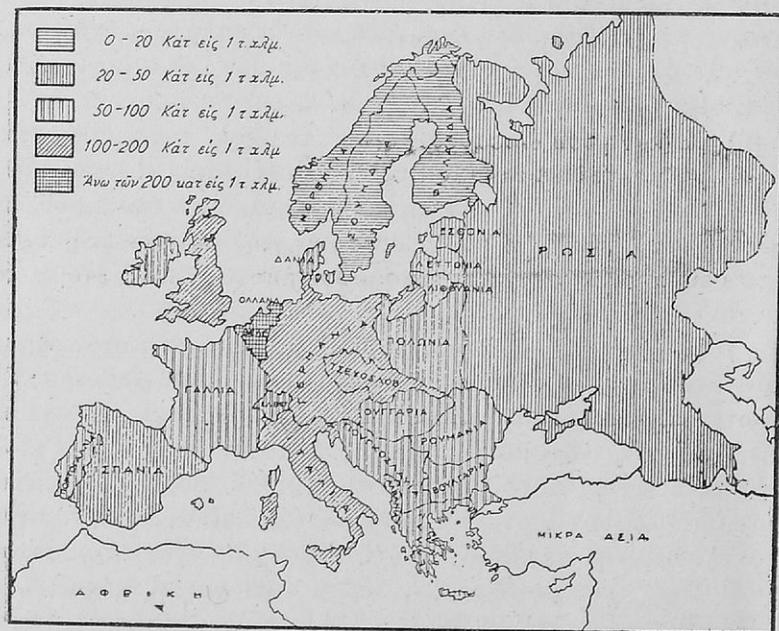
β') Ἡ ζώνη τοῦ ὠκεανείου κλίματος ἔχει ποταμοὺς με κανονικὸν ρεῦμα καὶ με μικρὰς ἀξομειώσεις χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχὰς τῆς καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἡ μικρὰ διαφορά, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ ρεῦμα των κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἔτους, εὐνοεῖ τὴν ποταμοπλοΐαν.

γ') Ἡ ζώνη τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος ἔχει ποταμοὺς με ρεῦμα ὄχι κανονικόν, ὅπως ἡ ζώνη τοῦ ὠκεανείου κλίματος. Τὸ ὀλιγώτερον ὕδωρ οἱ ποταμοὶ τῆς μεταφέρουν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι· ἐκτὸς αὐτοῦ, λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύχους αὐταὶ πίπτουν ὑπὸ μορφήν χιόνος. Τὸ ρεῦμα των εἶναι ἀφθονώτερον κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ὅποτε αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονώτεραι καὶ ἰδίως κατὰ τὴν ἄνοιξιν, ὅποτε λειώνουν αἱ χιόνες.

Πληθυσμός.—Ἡ Εὐρώπη ἔχει 525 ἑκατομ. κατοίκους, ἥτοι τὸ τέταρτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατοικημένη ἀπὸ ὅλας τὰς ἡπείρους (Εὐρώπη 46 κάτ. εἰς 1 τ.χμ., Ἀσία 25, Ἀμερικὴ 6, Ἀφρικὴ 5, Ὠκεανία 1). Οἱ κάτοικοί τῆς εἶναι κανονικώτερον διανενημένοι ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας χώρας τοῦ κόσμου, διότι δὲν ὑπάρχουν ἔρημοι ἐκτάσεις. Ἐκεῖνο ὁμως, τὸ ὁποῖον διακρίνει τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους, εἶναι ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς αὐξάνει πολὺ βραδέως. Τοῦτο κυρίως ὀφείλεται εἰς τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν γεννήσεων. Αἱ περισσότερον κατοικημέναι περιοχαὶ τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ δυτικά, ὅπου εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία, καὶ αἱ ἀραιότερον κατοικημέναι

είναι αί ανατολικαί (ξηραί στέππαι τῆς Ν.Α. Ρωσίας, δασώδεις ἐκτάσεις τῆς Βορείου Ρωσίας καὶ ζώνη τῆς τούντρας).

Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης δὲν παρουσιάζουν ὁμοιογένειαν, διότι προέρχονται ἀπὸ διαφόρους λαούς, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν εἰς αὐτὴν κατὰ διαφόρους ἐποχάς. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἦλθον ἀπὸ τὴν Ἀσίαν καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ περισσό-

Χάρτης τῆς πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης
κατὰ κράτη.

τεροὶ ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τὰ σύνορα τῶν Ἰνδιῶν. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς ὠνομάσθησαν Ἰνδοευρωπαῖοι. Οἱ πρῶτοι ἐκ τῶν λαῶν αὐτῶν ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ Ἰταλίαν. Ἐκ τούτων κατάγονται οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Λατῖνοι. Κατόπιν ἦλθον οἱ Κέλται, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν κυρίως εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὰς Βρεττανικὰς νήσους καὶ εἰς διάφορα μέρη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Κατόπιν ἦλθον οἱ Γερμανοί, οἱ ὅποιοι ἐγ-

κατεστάθησαν κυρίως εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ ἀνεμείχθησαν μετὰ τῶν Κελτῶν τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας. Μετὰ τοὺς Γερμανοὺς ἦλθον οἱ Σλαῦοι, οἱ ὁποῖοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ρωσίαν, τὴν Πολωνίαν καὶ εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην (Τσέχοι, Σλοβάκοι, Σέρβοι, Κροᾶται, Σλοβένοι). Μετὰ τοὺς λαοὺς αὐτοὺς, ἐκ τῶν ὁποίων κατάγονται οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, ἦλθον καὶ ἄλλοι λαοὶ ἐκ τῆς Ἀσίας. Οἱ Οὖνοι ἢ Μαγυάροι, οἱ ὁποῖοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Οὐγγρικὴν πεδιάδα, οἱ Βούλγαροι, οἱ Φίννοι, οἱ ὁποῖοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς καὶ οἱ Τοῦρκοι, οἱ ὁποῖοι κατέχουν σήμερον τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν.

Ἀποτέλεσμα τῶν διαφόρων αὐτῶν ἐπιδρομῶν εἶναι, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης ἀνήκουν εἰς διαφόρους φυλὰς καὶ ὁμιλοῦν διαφόρους γλώσσας. Οἱ ἀντιπροσωπευτικώτεροι τύποι τῶν διαφόρων λαῶν τῆς Εὐρώπης εἶναι:

α') Ὁ μεσογειακὸς τύπος, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκουν ἄνθρωποι μὲ μέτριον ἀνάστημα καὶ μὲ ὀφθαλμοὺς καὶ τρίχας τῆς κεφαλῆς χρώματος καστανοῦ. Ὁ τύπος οὗτος ἀπαντᾷ κυρίως εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Νότιον Γαλλίαν καὶ τὴν Πυρρηναϊκὴν Χερσόνησον.

β') Ὁ γερμανικὸς τύπος, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει ἄνθρωπους μὲ ὑψηλὸν ἀνάστημα, μὲ ὀφθαλμοὺς κυανοὺς καὶ μὲ τρίχας τῆς κεφαλῆς ξανθὰς. Ὁ τύπος οὗτος ἀπαντᾷ κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Γερμανίαν, εἰς τὴν Σκανδιναυικὴν Χερσόνησον καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

γ') Ὁ σλαυικὸς τύπος, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκουν ἄνθρωποι μὲ μέτριον ἀνάστημα, πρόσωπον μεγάλο, παρειὰς ἐξωγκωμένες καὶ μὲ τρίχας τῆς κεφαλῆς ξανθὰς ἢ καστανάς.

Γλῶσσαι.— Εἰς τὴν Εὐρώπην ὁμιλοῦνται πολλαὶ γλῶσσαι, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ σπουδαιότεραι εἶναι: Ἡ ἑλληνικὴ, αἱ λατινικαί, (εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκουν ἡ ἰταλική, ἡ γαλλικὴ, ἡ ρουμανικὴ, ἡ ἰσπανικὴ καὶ ἡ πορτογαλική), αἱ γερμανικαί, (εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκουν, ἐκτὸς τῆς γερμανικῆς, ἡ ὀλλανδική, ἡ δανικὴ, ἡ σουηδική, ἡ νορβηγικὴ, ἡ ἀγγλική) καὶ αἱ σλαυικαί, (εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκουν ἡ ρωσικὴ, ἡ πολωνικὴ, ἡ τσεχικὴ, ἡ

σερβοκροατική καὶ ἡ βουλγαρική). Οἱ Οὐγγροι διετήρησαν ἐν εἶδος μογγολικῆς γλώσσης, ἡ ὁποία διαφέρει ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, καθὼς καὶ οἱ Φίννοι, οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν τῆς Βαλτικῆς.

Διὰ τὴν γραφὴν τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν χρησιμοποιοῦνται τρία ἀλφάβητα: τὸ ἑλληνικὸν καὶ τὸ λατινικὸν καὶ τὸ σλαβικόν, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ.

Θρησκεία.— Ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης εἶναι κυρίως χριστιανοὶ καὶ διαιροῦνται εἰς ὀρθόδοξους (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν κυρίως οἱ Ἕλληνες, οἱ Ρουμᾶνοι, οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν Σλαβῶν), εἰς καθολικοὺς (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ Ἰταλοί, οἱ Ἰσπανοί, οἱ Πορτογάλοι, οἱ Γάλλοι, οἱ Βέλγοι, οἱ Φιλλανδοί, οἱ Νότιοι Γερμανοί, οἱ Πολωνοί, οἱ Τσέχοι, οἱ Κροᾶται, οἱ Οὐγγροι) καὶ εἰς διαμαρτυρομένους (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ Βόρειοι Γερμανοί, οἱ Δανοί, οἱ Σκανδιναυοὶ καὶ οἱ Ἀγγλοὶ). Ἐκτὸς αὐτῶν εἶναι καὶ οἱ Ἰσραηλῖται, οἱ ὁποῖοι ἀνήκουν εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν καὶ οἱ Τοῦρκοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι μωαμεθανοὶ τὸ θρήσκευμα.

Οἰκονομικὴ ζωή.— Ἡ Εὐρώπη, χάρις εἰς τὸν μέγαν της πληθυσμὸν καὶ εἰς τὴν βιομηχανικὴν της ἀνάπτυξιν, εἶναι τὸ σπουδαιότερον οἰκονομικὸν κέντρον τοῦ κόσμου. Ἡ Εὐρώπη ἀγοράζει ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους εἶδη διατροφῆς, διὰ νὰ θρέψῃ τὸν ἐργατικὸν πληθυσμὸν της καὶ πρῶτας ὕλας διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ἐργοστασίων της. Πωλεῖ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου βιομηχανικὰ προϊόντα, τὰ ὁποῖα παράγονται εἰς τὰ ἐργοστάσια της. Οὕτως οἱ κάτοικοι τῶν ἄλλων ἡπείρων δὲν θὰ ἠδύναντο σήμερον νὰ ζήσουν χωρὶς τὴν Εὐρώπην, καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης χωρὶς τὰς ἄλλας ἡπείρους. Ἡ τεραστία αὕτη ἀνάπτυξις τῆς Εὐρώπης ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της συγκοινωνίαν.

Συγκοινωνία.— Τὰ σπουδαιότερα διεθνῇ μέσα συγκοινωνίας εἶναι αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαῖ, οἱ ποταμοὶ καὶ κυρίως ἡ θάλασσα.

α') **Σιδηροδρομικαὶ γραμμαῖ.** Ἡ Εὐρώπη ἔχει τὸ πυκνό-